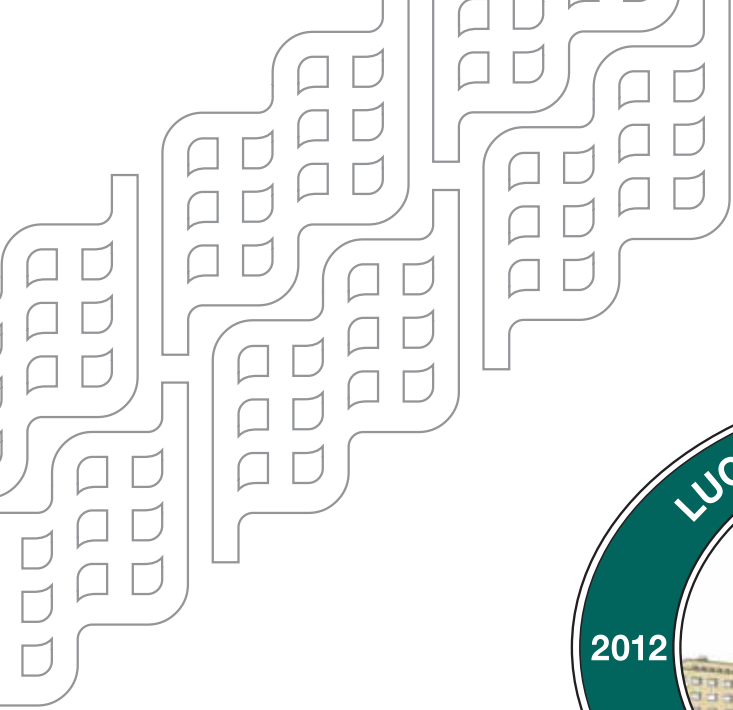

TAMPEREEN KAUPUNGIN
LUONNONSUOJELUOHJELMA
2012–2020

"Kunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan."

Luonnonsuojelulaki 6§

TAMPEREEN KAUPUNGIN LUONNONSUOJELUOHJELMA 2012–2020

ISSN 1798-0127

ISBN 978-951-609-564-9

Tampereen kaupunki, Ympäristönsuojelun julkaisuja 1/2013

9 789516 095649

Luonnonsuojeluohjelman ovat laatineet ympäristösuunnittelija Lasse Kosonen sekä taustatyöryhmä Erkka Hurtola, Katri Laihosalo ja Marjatta Salovaara. METSO-täydennyksistä vastaavat Sini Miettinen ja Anne Tuominen. Luonnontieteellisiä täydennyksiä ovat antaneet Harri Arkkio, Ari Jokinen, Kari Korte, Juho Kytömäki, Matti Kääntönen, Tapio Lahtonen, Ari Parnela, Tapani Sallantaus (kasvit), Jarkko Leivo, Tero Piirainen, Esko Saarela ja Juha Salokannel (hyönteiset).

Copyright: Tampereen kaupunki ympäristönsuojeluyksikkö

Copyright kartat: Kaupunkimittaus Tampere 2012

Graafinen suunnittelu ja taitto: Visionice Oy, Harri Sulonen

Kirjapaino: Tammerprint Oy, Tampere 2013

Paperit: Kansi Carta integra 235 g, sisäsivut Galerie Art Matt

Kannen kuvat: Tikankontti ja tummaverkkoperhonen, kuvat Lasse Kosonen.

Liito-orava, kuva Ari Kuusela. Kynäjalava, naurulokki ja Tammerkoski, kuvat Harri Sulonen.

Kohdekorttien kuvat, jos ei mainittu:

Lasse Kosonen: Kohdekortit 1, 2, 8, 10, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 32, 34, 40, 43, 44, 45, 50, 54, 57, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67.

Harri Sulonen: Kohdekortit 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 26, 28, 30, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 60.

TAMPEREEN KAUPUNKI
YMPÄRISTÖNSUOJELUYKSIKKÖ

<http://www.tampere.fi/ymparistojaluonto.html>

Keskus: 03 565 611

Puhelin: 03 5656 4400

SAATESANAT

Monimuotoinen luonto on elinedellytys meille kaikille. Luonto on voimavara ja vetovoimatekijä, jonka vaaliminen kannattaa, myös taloudellisesti. Jo pelkästään mahdollisuus virkistytymiseen aidossa luontoympäristössä antaa niin suurta mielihyvää, että sen tuottama hyöty on laskettavissa vähentyneinä sairauskuluina.

Kunta on keskeinen toimija luonnon monimuotoisuutta turvattaessa. Luonnonsuojelulaki edellyttää kunnan edistävän luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Ratkaisevaa on maankäytön suunnittelu. Kaavamopolinsa myötä kunnalla on mahdollisuus varmistaa, että luonnolle jää riittävät elinedellytykset myös kaupunkirakentamisen paineessa. Hyvästä suunnittelusta luonto kiittää.

Kunnat ovat suuria maanomistajia ja ne voivat sitä kautta vaikuttaa luontoarvojen säilymiseen myös varsinaisen kaupunkirakenteen ulkopuolella. Alueiden rauhoitus on yksi keino, mutta varsinkin metsäalueilla korostuvat sellaiset metsänhoitotavat, jotka eivät heikennä alueen monimuotoisuutta. Aktiivisilla hoitotoimilla voidaan turvata luontoarvoja myös esimerkiksi niityillä tai kedoilla.

Luonnon monimuotoisuuden säilyminen ei ole itsestäänselvyys. Tarvitaan selkeitä linjauksia ja suunnitelmallista toimintaa, jotta luonnonarvot eivät jää paitsioon kaupunkien kehittäessä. Nyt käsillä olevassa Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa listataan tärkeim-

mät tiedossa olevat, tamperelaisen luonnon monimuotoisuutta turvaavat kohteet. Ohjelman ulkopuolelle jää vielä esimerkiksi virkistytymisen kannalta tärkeitä paikkoja, sillä tämän ohjelman kohteiden valintakriteerinä on yksiselitteisesti ollut luonnontieteellinen tietämys.

Ohjelman keinovalikoima on laadittu mahdollisimman laajaksi. Kuhunkin yksittäiseen kohteeseen on valittu sille parhaiten soveltuva suojelun tapa. Tarkoituksena on ollut luoda ohjelmalle parhaat edellytykset siirtyä paperilta käytäntöön. Toivon, että tämä ohjelma on omalta osaltaan vaikuttamassa siihen, että luontomme arvot säilyvät ja ovat tukenamme ja ilonamme myös tulevaisuudessa.

Ohjelma perustuu ensi sijassa pitkäaikaiseen luontoharrastuksen perinteeseen ja sen myötä kertyneeseen perusteelliseen tietoon. Erityinen kiitos kuuluu tamperelaisille luontoharrastajille. Heidän koostamansa tieto on ollut pohjana myös Tampereen luonnosta kertovissa julkaisuissa, kuten Tampereen arvokkaat luontokohteet 1994 ja 2003, jotka puolestaan ovat olleet keskeisinä lähtökohtina tätä luonnonsuojeluohjelmaa suunniteltaessa.

Harri Willberg
Ympäristönsuojelupäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

Saatesanat.....	3
Tiivistelmä.....	6
1. JOHDANTO.....	7
1.1 Ohjelmatyön tausta ja tehdyt luontokartoitukset.....	7
1.1.1 Metsikkö- ja puustotietojen inventointi.....	7
1.1.2 METSO-kartoitus.....	8
1.2 Luonnonsuojeluohjelman tavoitteet.....	8
1.3 Suojeltavien kohteiden määrä ja suojelun keinot.....	8
1.4 Suojelutyön priorisointi.....	9
1.5 Ohjelmatyön valmisteluvaiheet.....	9
2. LUONNONSUOJELUN LAKIPERUSTA.....	10
2.1 Luonnonsuojelulaki.....	10
2.2 Lintudirektiivi.....	11
2.3 Luontodirektiivi.....	11
2.4 Natura 2000-verkosto.....	12
2.5 Suojeluohjelmat.....	12
2.6 Metsälain tarkoittamat arvokkaat elinympäristöt.....	12
2.7 Suomen kansainväliset vastuulajit.....	13
3. LAJISUOJELU.....	14
3.1 Kasvilajit.....	14
3.2 Sienilajit.....	16
3.3 Nisäkäslajit.....	16
3.4 Lintulajit.....	16
3.5 Hyönteislajit.....	17
3.6 Erityisesti suojeltavat lajit (eR).....	17
4. TAMPEREEN SUOJELLUT KOHTEET – TILANNE 31.12.2012.....	18
4.1 Tampereen luonnonsuojelualueet.....	18
4.2 Natura 2000-alueet.....	19
4.3 Pirkanmaan ympäristökeskuksen (nyk. ELY-keskus) rajauspäätöksellä rauhoitetut alueet.....	20
4.3.1 Jalopuulehdot.....	20
4.3.2 Tummaverkkoperhosniityt.....	20
4.3.3 Muut kohteet.....	20
4.4 Luonnonmuistomerkit.....	21
4.5 Perintömetsä.....	21
5. LUONTOKOHTEIDEN HOITOTOIMENPITEET.....	22
5.1 Luonnonsuojelualueiden ja luontokohteiden hoito.....	22
5.2 Suojelukohteilla tarvittavat rakenteet ja valistus.....	22
5.3 Vieraslajien torjunta.....	23
6. LAJISTOSEURANTA.....	25
7. TULEVAISUUDEN TEHTÄVÄT JA TOIMENPITEET.....	26

8. OHJELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI..... 28

9. ARVOKKAAT LUONTOKOHTEET – KOHDEKORTIT..... 30

9.1 Kohdekorttien lukeminen.....	30
9.2 Luonnonsuojeluohjelman alueet – kantakaupunki.....	32
9.3 Luonnonsuojeluohjelman alueet – Teisko.....	33

KOHDEKORTIT

10. LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTAVAT KOHTEET..... 34

Kohdekortti 1. Nokia, Hevoshaka.....	35
2. Ikuri, Leppioja.....	36
3. Ikuri, Juhansuo, puron varsi VT3:n länsipuolella.....	37
4. Villilänsaari, Saarenpuisto.....	38
5. Järvensivun ratavarret.....	39
6. Iidesjärvi.....	40
7. Härmälän Vähäjärvi.....	42
8. Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualueen laajennus.....	43
9. Hupakononpuisto, Myllyoja.....	44
10. Makkarajärvi–Viitastenperä.....	45
11. Veisu, Pehkusuo.....	46
12. Pappila, Sikosuo, Kirviälänmäki.....	47
13. Kauppi, Niihama, Lahnakallio.....	48
14. Petäjässuo.....	49
15. Halimasjärven luonnonsuojelualueen laajennus.....	50
16. Kumpula, Aitovuoren louhikkorotko.....	51
17. Näätäsuo.....	52
18. Aitovuori, Koikansuo.....	53
19. Aitolahti, Korvenvuori.....	54
20. Teisko, Paalijärventie, Holma.....	55
21. Teisko, Kintulammin virkistys- ja retkeilyalue.....	56
22. Teisko, Pikkuhaka.....	58
23. Teisko, Nalli.....	59
24. Teisko, Velaatta, Ala-Pirttijärvi, Nevalanlahti.....	60
25. Teisko, Koskela, Jylhänperä.....	61

11. OSITTAIN LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTAVAT KOHTEET..... 62

Kohdekortti 26. Hyhky, Pättiniemenpuisto.....	63
27. Särkijärvi, Lahdenperä.....	64
28. Vuores, Koukkujärvi.....	65
29. Lukonmäki, Pitkäähde.....	66
30. Aitolahti, kirkon notko.....	67
31. Kallionpää.....	68

12. MUUT KOHTEET 69

Kohdekortti	32. Ylöjärvi, Horha, laskettelurinteet	70
	33. Pyhäjärven rantaosuus: Villilänniemi-Raholan puhdistamo	71
	34. Rahola, Pyhäjärven ranta, Simolankatu 71.....	72
	35. Epilänharju.....	73
	36. Pohtola, Lintulampi.....	74
	37. Pispalan paahderinteet.....	75
	38. Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto	76
	39. Kauppi, vesitornin alue	77
	40. Kauppi, Tuomikallio.....	78
	41. Kalevankangas	79
	42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto.....	80
	43. Sarankulma, Korvenojanpuisto.....	81
	44. Multisilta, Rajamäki	82
	45. Särkijärvi, Leppänen	83
	46. Vuores, Tervalepänpuisto.....	84
	47. Vuores, Pilkkakuusenharju	85
	48. Suolijärven länsiranta	86
	49. Vormiston Myllyoja	87
	50. Hervantajärven luoteispuoli.....	88
	51. Hallila, Lukonlahden ja Lahdesjärven välinen metsä	89
	52. Messukylä, Aakkulanharju.....	90
	53. Haihara	91
	54. Hikivuori.....	92
	55. Kaukajärvi, Levonmäki	93
	56. Kaukaniemi.....	94
	57. Linnainmaa, Länkiniitynmäki	95
	58. Soukonvuoren pohjoispuolinen alue.....	96
	59. Atala, Samoillanpuisto–Kenkirajanpuisto.....	97
	60. Kumpula, Ojala	98
	61. Tiikononjan keto	99
	62. Tiikononjan varsi.....	100
	63. Teisko, Iso-Murron haka.....	101
	64. Teisko, Velaatan Nuutilanlahti	102
	65. Teisko, Ylä-Pirttijärven itäpuoli	103
	66. Teisko, Keski-Pirttijärven rantametsät.....	104
	67. Teisko Kapee, Niemi- ja Ala-Kapeen niityt.....	105

13. KIRJALLISUUS 106

LIITTEET 107

Liite 1	Lintudirektiivin tarkoittamat lintulajit	108
Liite 2	Tampereella lisääntyvät Suomen kansainväliset vastuulajit (eläimet)	109
Liite 3	Suomen kansainväliset vastuulajit (kasvit ja jäkälät)	110
Liite 4	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat kasvilajit Tampereella	111
Liite 5	Alueellisesti uhanalaiset (RT) kasvilajit Tampereella	113
Liite 6	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat sienilajit Tampereella.....	114
Liite 7	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat jäkälälajit Tampereella.....	115
Liite 8	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat nisäkäslajit Tampereella.....	116
Liite 9	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat lintulajit Tampereella.....	117
Liite 10	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat hyönteislajit Tampereella.....	118
Liite 11	Erityisesti suojeltavat lajit Tampereella	121
Liite 12	Tampereella esiintyvät EU:n luontodirektiivien (liitteet II ja IV) lajit.....	124
Liite 13	Toimenpideohjeistus luonnonsuojeluohjelman kohteille	130
Liite 14	Kohdekorteissa esiintyvä eläin-, kasvi- ja sienilajisto	134
Liite 15	Vuotuinen toimenpideohjelma	141

TIIVISTELMÄ

Luonnonsuojeluohjelma on laadittu vuosille 2012–2020. Ohjelmassa määritetään Tampereen luonnonsuojelutyön lähtökohdat ja perusteet ja tuodaan esille tärkeimmät tiedossa olevat kohteet ja kohdealueet. Nämä on esitetty ohjelmassa kohdekortteina. Kohteiden luonnonsuojelun turvaamisen keinoina käytetään perinteisen luonnonsuojelun mukaisen rauhoituksen ohella kaavasuojelua, hoitoluokitusta arvometsiksi ja yksittäistapauksissa muita soveltuvia keinoja. Lisäksi ohjelmassa otetaan kantaa alueiden hoitoon, suojelun aikatauluun sekä kohdealueilla tarvittavien rakenteiden ja opasteiden toteuttamiseen.

Vuoden 2011 loppuun mennessä Tampereelle on perustettu 22 luonnonsuojelualuetta. Tämän lisäksi kaupungissa on 17 Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rajuuspäätöksellä (aikaisemmin Pirkanmaan ympäristökeskus) muodostettua luonnonsuojelualuetta ja kolme aluetta, jotka sijaitsevat Tampereen ulkopuolella, mutta ovat Tampereen omistuksessa. Yhteensä luonnonsuojelualueita on 42 kpl ja 417,89 hehtaaria, mikä on yhteensä 0,8 % kaupungin maapinta-alasta. Luonnonsuojelumerkkejä on 19 kpl.

Ohjelmassa esitellään 67 uutta kohdetta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 1 202 hehtaaria. Luonnonsuojelulailta kokonaan tai osittain rauhoitettavia näistä on 31 kohdetta (923 ha), kaavalla suojeltavia kohteita 21 (168 ha), arvometsiä 6 (76 ha) sekä aktiivisia hoito- toimia vaativia kohteita 7 (12 ha). Kohteiden luontoar-

vot otetaan huomioon alueiden hoitosuunnitelmissa ohjelman kohdekorteissa esitellyillä tavoilla. Näiden lisäksi ohjelmaan sisältyy yksi metsälakikohde ja yksi Natura-kohde, joiden pinta-ala on yhteensä noin 1 ha. Kohteet ovat valtaosaksi kaupungin omistuksessa, yksityisiä kohteita on mukana vain, mikäli maanomistajalta on saatu lupa kohteen julkaisemiseen tässä ohjelmassa. Kohteista 47 on kantakaupungin alueella ja 18 Aitolahti–Teiskon alueella. Lisäksi kaksi kohdetta on Tampereen kaupungin ulkopuolella, mutta ne ovat kaupungin omistuksessa. Suurin rauhoitettavista alueista on Kintulammen retkeilyalue, jonka laajuus on 555 ha.

Kaikista kohteista 18 on kasvillisuuskohteita, 10 hyönteiskohteita ja 2 lintujärviä. Soita tai kosteikoita on 5 kappaletta. Suurin osa – 29 kpl – kohteista on metsäkohteita, lehtoja tai vanhoja metsiä ja METSO-ohjelman piiriin kuuluvia kohteita. Lisäksi mukana on yksi kallio- kohde ja kaksi tervaleppäkorpea.

Ohjelmassa on otettu huomioon myös 1.12.2010 julkistetut luettelot uhanalaisista lajeista. Tampereella tavattavista tai tavatuista (1980-luvun alusta lähtien) uhanalaislajeista 13 on erittäin uhanalaisia (EN) ja vaarantuneita (VU) 53. Sillmällä pidettäviä (NT) lajeja on 143. Ainoa äärimmäisen uhanalainen laji (CR) kantokinnassammal on tavattu viimeksi 1960-luvulla. Eryteisesti suojeltavia lajeja on 12. EU-direktiivien mukaisia lajeja on 18, joista lepakoita on viisi lajia.

Osalla kohteista liikkumista helpotetaan tuottamalla erilaisia rakenteita, kuten luontopolkuja, pitkos-puita, lintutorneja, esittelytauluja ja opasteita. Nämä on listattu erillisessä toimenpideohjelmassa, jonka mukaan suojelutoimenpiteitä ja luontoinventointeja tehdään tai hoitotoimia järjestetään. Toimenpideohjelma on liitteenä raportin lopussa.

Toimenpiteisiin kuuluu myös vieraslajien torjunta. Vieraslajit ovat ihmistoiminnan seurauksena levinneitä eliölajeja, jotka voivat olla haitaksi alkuperäiselle kasvillisuudelle tai eläimistöille ja olla siten luonnon monimuotoisuudelle vakava uhkatekijä. Vierasta alkuperää olevista eläimistä minkki ja supikoira ovat Tampereella vaaraksi lintujärvien vesilinnustolle. Halitsemattomasti luontoon ryöstäytyneitä kasvilajeja Tampereella ovat lupiini, persian- ja kaukasianjättiputki sekä jättipalsami.

Ohjelman ulkopuolelle jäävät paikallisesti merkittävät kohteet, jotka on kuitenkin syytä ottaa huomioon maan käytön yleisessä suunnittelussa. Niiden merkitys voi olla muun muassa paikalliselle väestölle huomattava esim. visuaalisuuden, kulttuuriarvon, virkistys- tai opetuskäytön kannalta. Lisäksi ohjelman ulkopuolelle jää yksittäisiä, suppea-alaisia kohteita, joilla kasvaa paikallisesti harvinaista kasvilajistoa tai elää muuta merkittävää eliölajistoa. Näiden säilyminen voidaan turvata maankäytön ohjauksella.

TIETOKORTTI • Tampereen luonnon piirteitä

Tampereen maapinta-ala on 525 km² ja vesipinta-ala 164,6 km². Suurin osa pinta-alasta on Aitolahti–Teiskon alueella (396 km²). Kantakaupungin alue on varsin rakennettua ja sen maisemallista ekologiaa luonnehtivat kaksi suurta järveä, Pyhä- ja Näsijärvi, niiden välisen kannaksen katkaiseva Tammerkoski, järvien väliin jäävä harjujakso sekä harjua ympäröivät alueet ja pienvesistöt. Tampereen keskeinen alue kuuluu osana myös Etelä-Hämeen lehtokeskukseen (ns. Pirkkalan lehtokeskus), joten lehtomaisten metsien osuus metsäpinta-alasta on melko korkea. Tämä heijastuu kenttäkerroksen kasvillisuuden monipuolisena rakenteena. Keskusta-alueelta on luokiteltu runsaasti monivivahteisia biotooppilajikoja kalliopainanneoista metsittyihin ja purokäytäviin.

Teisko on jo huomattavasti karumpaa, havumetsävaltaista aluetta. Aitolahti–Teiskon alue on runsasjärvistä

aluetta ja järvien välissä on metsäisiä alueita ja viljelys-maita. Teiskon maatalousvaltaisuus onkin maisemassa silmiinpistävä. Järvet ovat valtaosaksi karuja, mutta siellä on myös muutamia hyvin rehevöityneitä järviä, jotka ovat kehittyneet ns. lintujärviksi. Näistä huomattavimmat ovat Nuorajärvi ja Velaatan Nuutilanlahti. Asutus on harvaa ja keskittynyt vesistöjen rantamille. Soita ja suoperäisiä alueita on varsin vähän ja ne ovat suppea-alaisia.

Tampereen kallioperä on ylimalkaan melko karua ja vähäravinteista. Maalajeista yleisimmät ovat moreeni ja hiesu. Keskusta-alueella yleisiä kivilajeja ovat kiille- ja suonigneissi, granodioriitti, gabro ja diioriitti, joiden esiintymät jatkuvat edelleen Messukylän itäpuolelle. Tohopinjärven ympäristössä on erillinen vulkaniittimuodostuma ja siellä on myös kivettyntä soraa eli

konglomeraattia ja vulkaanista ainesta. Näsijärven poikki kulkee Aitolahdelta Ylöjärvelle liuskevyöhyke, jonka yleisin kivilaji on harmaa fyliitti. Kallioperässä on myös emäksisiä kivilajeja kuten tuffiitteja ja syväkiviä. Tämä saa aikaan Teiskon Viitapohjan erikoisen, ympäristöstä poikkeavan rehevän lehto- ja kalliokasvillisuuden useine lajierikoisuuksineen, jossa on havaittavissa myös pohjoista kasvistoainesta.

Tampereen alue osana Pirkanmaata on monien kasvistoainesten ja kasvilajien esiintymisen äärialueita. Toisaalta tänne ulottuvat vielä eteläisen lehtolajiston esiintymät, toisaalta itäisen lajiston läntisimmät erillisesiintymät. Tampereella on myös pohjoisen kasvistoainoksen erillisesiintymiä, ääripopulaatioita. Kulttuurivai- kutuksella on luonnollisesti voimakas osuus varsinkin kantakaupungin kasviston muotoutumisessa.

1. JOHDANTO

Suomen perustuslain 20 §:n mukaan jokaisen meistä on suojeltava luontoa: ”Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.” Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen on ydinkysymys myös vuonna 1992 laaditussa YK:n biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa – ns. Rion sopimuksessa.

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elämän kirjoa: kaikkea elollisessa luonnossa esiintyvää vaihtelua ja moninaisuutta – esiintyi se sitten elinympäristöjen, lajien tai geenien tasolla. Tampereen luonnossa elämän kirjo käy ilmi maaston vaihtelevuutena ja järvien, harjukankaiden, lehtometsien ja karumpien havumetsien mosaiikkina. Viheralueita on varsin runsaasti: itse asiassa Aitolahti–Teisko on yhtä suurta viheraluetta, vaikka siellä onkin enenevässä määrin alueiden virkistyskäyttöä rajoittavia toimintoja. Monimuotoinen luonto on voimavara, joka osaltaan vaikuttaa myös ihmisten viihtyvyyteen, hyvinvointiin, mielenterveyteen sekä harrastusmahdollisuuksien ylläpitämiseen.

Monimuotoisuutta turvaamaan on laadittu useita kansainvälisiä ja kansallisia sopimuksia ja toimintaohjelmia. Yhtenä näistä on tehty nyt myös Tampereelle oma luonnonsuojeluohjelma. Luonnonsuojeluohjelmassa määritetään Tampereen luonnonsuojelutyön lähtökohdat ja perusteet ja tuodaan esille tärkeimmät tiedossa olevat kohteet ja kohdealueet. Perinteiseen

luonnonsuojeluun verrattuna monimuotoisuuden suojelussa keskitytään luonnon säilyttämiseen kaikessa maankäyttöön liittyvässä toiminnassa. Tässä ohjelmassa on ehdotettu suojeltavaksi kohteita sekä perinteisen luonnonsuojelun keinoin että myös muilla suojelun keinoilla. Näitä ovat kaavasuojaus, viheralueiden hoitoluokitus ja aktiivinen luontoarvojen hoito.

1.1 Ohjelmatyön tausta ja tehdyt luontokartoitukset

Vuonna 1994 laadittiin ensimmäinen kooste Tampereen arvokkaista luontokohteista (Mikola, Nieminen & Kosonen 1994). Tämä sai jatkoa vuonna 2003 julkaisusta yhteenvedosta (Korte & Kosonen 2003). Nämä julkaisut ovat perustana tällekin ohjelmalle. Koosteiden taustalla olivat pitkälti luontoharrastusjärjestöjen tekemät havainnot ja selvitykset vuosikymmenien varrelta. Havaintoaineistoa tulee tältä osin vuosittain lisää. Myös uusien asema- ja yleiskaavojen taustaineistoksi tehdään jatkuvasti uusia luontoselvityksiä, jotka on myös otettu huomioon tässä ohjelmassa. Selvitysten tärkein anti (uhanalaiset ja muut kiinnostavat lajit) on talletettu kaupungin paikkatietojärjestelmään.

Vuosina 1992–1996 silloinen Pirkanmaan ympäristökeskus inventoi Pirkanmaan perinnebiotooppeja. Tampereella oli 25 kohdetta, joiden yhteispinta-ala oli 43,4 hehtaaria (Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999). Tästä alasta kovan maan niittyjä oli 13,1 ha, rantaniittyjä 4,3 ha sekä hakoja ja metsälaitumia 18,7 ha. Ylivoi-

mainen valtaosa kohteista keskittyy Aitolahti–Teiskon alueelle. Kantakaupungin alueella näitä oli vain kolme. Kartoitusta tarkennettiin edelleen vuonna 2011, jolloin löydettiin 49 kohdetta lisää (Korte 2012). Muita uhanalaisia luontotyyppisiä ei ole Tampereella systemaattisesti kartoitettu; ainoastaan kantakaupungin pienvesistä ja vanhoista metsistä on laadittu raportti (Nieminen 2006, Salo 2011).

Tamperelaiset harrastusyhdistyksiset ovat olleet merkittävässä asemassa luontokartoitusten tekijöinä. Erityisen huomattava työ oli Tampereen kasvitieteellisen yhdistyksen laatima Aitolahti–Teiskon kasvillisuuskarttoitus, joka tehtiin 1 x 1 km ruuduin kesien 1976–1990 aikana. Aineistosta julkaistiin valitettavasti vain karttaosa (Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry 1991). Kantakaupungin kasvillisuuden ruutukartoitus 500 x 500 metrin ruuduin saatiin valmiiksi vuonna 2010. Aineisto on tallennettuna kaupungin paikkatietojärjestelmässä.

Ympäristönsuojeluyksikkö on tilannut harrastusyhdistyksiltä luontokartoituksia tarvittaviin kohteisiin. Esim. luonnonsuojelualueiden perustamistyöt ovat vaatineet taustakseen eläimistö- ja kasvistoselvityksiä. Selvityksiä on tehty mm. lintujärvistä (Iidesjärvi, Härmälän Vähäjärvi, Teiskon Nuorajärvi ja Nuutilanlahti) ja lintulehdoista (Villilänsaari, Pitkäniemen Hevoshaaka, Ikuri–Kalkun Myllypuro, Viikinsaari, Soukonvuori ja Peltolampi–Pärrinkoski). Kaikista edellä mainituista paikoista on tehty myös kasvistoselvityksiä.

Harrastus- ja kansalaisjärjestöt ovat myös laatineet kansalaisaloitteita, jotka ovat johtaneet uusien luonnonsuojelualueiden perustamiseen. Esim. Pynnikin, Halimasjärven ja Peltolampi–Pärrinkosken suojelualueet ovat saaneet alkunsa järjestöjen aloitteiden pohjalta.

1.1.1 Metsikkö- ja puustotietojen inventointi

Metsävaratietoja on kerätty Tampereen kaupungin omistamista metsistä säännöllisesti 1920-luvulta lähtien. Metsäsuunnittelun yhteydessä kaikista kaupungin metsistä on kartoitettu vuonna 1997 voimaan tulleessa metsälaissa määritellyt metsien tärkeät elinympäristöt, avainbiotoopit. Lakikohteiden kartoitus tehtiin edellisen metsäsuunnitteluprosessin yhteydessä. Vuosina

Perinnebiotooppeja Tampereella on vähän. Kuvassa Ahlmanin ammattiopiston lehmälaidun.

1998–2000 metsäsuunnittelun rinnalla toteutetussa luontoinventoinnissa kartoitettiin metsälakikohteiden ohella myös muita arvokkaita elinympäristöjä. Luontoarvojen kehittymisen seurauksena metsäsuunnitelmiin rajataan myös uusia avainbiotooppeja ja muita arvokkaita elinympäristöjä, kun metsäsuunnitelmia uudistetaan kymmenen vuoden välein. Lisäksi metsäsuunnittelussa kerätään metsikkökohtaista ja pistemäistä monimuotoisuustietoa ja arvioidaan metsikkökuvioittain lahoppuuston laatu ja määrä.

1.1.2 METSO-kartoitus

Metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008–2016 (METSO) tavoitteena on turvata Etelä-Suomen metsien suojelualueverkoston laajuus ja kattavuus. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen sekä vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2016 mennessä. Ohjelma tarjoaa metsänomistajille keinoja turvata metsien monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ja lajistoltaan monipuolisia metsäluontokohteita. Metsien monimuotoisuuden tärkeimpiin rakennepiirteisiin kuuluvat lahoppuun määrä, jalot lehtipuut ja järeät haavat sekä palanut ja hiiltynyt puuaines. Elinympäristöt on jaoteltu valintaperusteissa kolmeen arvoluokkaan I–III. Ensisijaisia METSO-ohjelman koh-

teita ovat metsien monimuotoisuudelle merkittävät I-luokan kohteet. Harvinaisia tai harvinaistuvia elinympäristöjä ovat lehdot, korvet, metsäluhdat, metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot, pienvesien lähimetsät, puustoiset suot, paahdeympäristöt, kangasmetsien lahoppuustoiset kehitysvaiheet ja puustoiset perinnebiotoopit.

Vuosina 2011–2012 kaupungin metsissä tehtiin METSO-monimuotoisuusohjelman mukaisten elinympäristöjen kartoitus ympäristöministeriön rahoittamassa hankkeessa, jossa selvitetään luonnontieteellisten valintakriteerien mukaisia kohteita. Vuonna 2011 tehdyssä inventoinnissa rajattiin METSO-kohteiksi metsäsuunnitelmiin noin 10 % selvitetystä pinta-alasta. Yleisin luontotyyppi oli runsaslahoppuustoinen kangasmetsä.

Löydetyt METSO I ja METSO II -arvoluokan kohteet on valtaosaksi otettu huomioon luonnonsuojeluohjelmassa joko rauhoitettavina kohteina tai arvometsinä. METSO III -kohteita ei ole otettu mukaan, mutta niiden kehittymistä on seurattava ja otettava huomioon metsänkäsittelyssä. Edustavimmista kohteista perustetaan tulevaisuudessa luonnonsuojelualueita, ja osa alueista onkin jo tämän luonnonsuojeluohjelman kohteina.

METSO:ssa suojelun lähtökohtana metsänomistajalle on vapaaehtoisuus. Arvion perustana ovat luon-

nontieteelliset seikat. Jos tarjottu metsä hyväksytään METSO-kohteeksi, valtio korvaa metsänomistajalle kustannukset, joita tulonmenetyksistä aiheutuu. METSO-ohjelman avulla voidaan tehdä myös aktiivista luonnonhoitoa. Yksityisomistuksessa oleville metsille on voitu tehdä myös vapaaehtoinen suojelusopimus metsän monimuotoisuuden turvaamiseksi 10–20 vuodeksi.

1.2 Luonnonsuojeluohjelman tavoitteet

Luonnonsuojeluohjelman suojelubiologiset tavoitteet ovat:

- *Tukea ja täydentää jo olemassa olevaa luonnonsuojelualueverkostoa*
- *Suojella arvokkaita luontokohteita ja saattaa ne tärkeysjärjestykseen*
- *Esittää kullekin kohteelle tarkoituksenmukaisin suojelun tapa*
- *Suojella uhanalaista eläin- ja kasvilajistoa*
- *Antaa asiantuntijatietoa maankäytön suunnittelun pohjaksi*

1.3. Suojeltavien kohteiden määrä ja suojelun keinot

Ohjelman kohteet on esitetty ohjelman toisessa osassa kohdekortteina. Suojelun lisäksi ohjelmassa on otettu kantaa alueiden hoitoon, priorisointiin ja suojelun tapoihin, aikatauluun ja mahdollisesti tarvittavien rakenteiden kehittämiseen.

Luonnonsuojelulla rauhoitettavia kohteita ja kohteenosia esitetään yhteensä 923 ha. Kohteista laaditaan rauhoitusmääräykset sekä hoito- ja käyttösuunnitelma, joissa määritellään kohteella tarvittavat hoitotoimet ja mahdollisesti tarvittavat rakenteet sekä seurannan aikataulu. Kukin rauhoitusesitys valmistellaan kaupungin ympäristösuojeluyksikössä ja lähetetään ensin lausunnonlehti eri hallintokunnille ja muille asianosaisille. Lopullisen päätöksen alueen rauhoittamisesta tekee Pirkanmaan ELY-keskus, luonnonmuistomerkeistä ympäristö- ja rakennusjaosto.

TAULUKKO 1. Vuoden 2011 METSO-inventoinnissa rajatut kohteet Tampereen kaupungin metsissä.

MANSEN METSO I-VAIHE	METSO I	METSO II	METSO III	Yhteensä
Lehdot	65,97	49,74	15,17	130,88 ha
Runsaslahoppuustoiset kangasmetsät	198,04	69,25	23,94	291,23 ha
Pienvesien lähimetsät	5,57	10,3	4,2	20,07 ha
Puustoiset suot	61,94	35,05	30,6	127,59 ha
Metsäluhdat ja tulvaniityt	0	1,61	0	1,61 ha
Harjujen paahdeympäristöt	0	0	0	0 ha
Puustoiset perinneympäristöt	3,61	0,59	0	4,2 ha
Metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot	28,39	17,84	1,8	48,03 ha
Yhteensä, ha	363,52	184,38	75,71	623,61 ha

Kaavalla suojeltavia kohteita esitetään yhteensä 168 ha. Kohteet voidaan kaavoituksella (sekä yleisettä asemakaavalla) osoittaa suojelualueiksi (merkinnöillä S tai SL), virkistysalueiksi (merkinnöillä VL, VLK, VLL, VLM) tai luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiksi alueiksi (merkinnällä luo-alue). Kaavamääräyksillä määritellään tarkemmin, millaiset toimet alueella ovat sallittuja. Edelleen selvitysten mukaisesti voidaan osoittaa lepakoille tai liito-oraville omia alueitaan kaavamääräyksiin (esim. slep-1 = tärkeänä lepakoalueena säilytettävä alueen osa. Metsää tulee hoitaa lajin elinolosuhteet huomioiden).

Arvometsiä esitetään yhteensä 76 ha. Tampereen viheraluehoitoluokituksen myötä metsänkäsitteilyssä osa metsistä on luokiteltu arvometsiksi (C5). Viherympäristöliiton määrittelyn mukaan arvometsä on tärkeä ja arvokas kohde, joko maisema-, kulttuuri-, monimuotoisuusarvojen tai muiden ominaispiirteiden vuoksi. Arvometsää hoidetaan alueen arvon ja ominaispiirteiden vaatimalla tavalla, mahdollisen erillisen suunnitelman mukaisesti. Arvometsiä voidaan pitää luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä kohteina, jotka on tarkoitus jättää järjestelmällisen metsänhoidon ulkopuolelle lukuun ottamatta vaarallisten puiden poistoa reittien varrelta. Arvometsät voivat myös osaltaan toimia viherkäytävänä eri suojelualueosaarekkeiden tai virkistysmetsien välillä ja siten omalla tavallaan olla suojelualuekokonaisuuksien muodostajana. Arvokas luontokohde rajataan arvometsäksi, jos se ei täytä luonnonsuojelualueen määrittämissä perusteista, mutta sen luontoarvot ovat perustellusti merkittävät ja se halutaan omaehtoisesti säästää toimenpiteiden ulkopuolelle (Tuominen 2009). Arvometsiä ovat lisäksi METSO-toimintaohjelmaan soveltuvat kohteet.

Aktiivisia hoitotoimia vaativia kohteita esitetään yhteensä 12 ha. Kaikki suojelun piiriin kuuluvat lajit ja niiden elinympäristöt eivät säily ilman aktiivista hoitoa. Harvinaisen kasvilajin kasvupaikat tai perhosniityt umpeutuvat vähitellen vuosien saatossa, jolloin tarvitaan johdonmukaista hoitotyötä umpeutumisen estämiseksi. Tällaisella paikalla ei välttämättä tarvita muunlaista suojelua. Yhteydenpito, tiedon jakaminen ja yhteistyö maanomistajan kanssa on tässä yhteydessä kuitenkin olennaisen tärkeää.

Lisäksi ohjelmaan sisältyy yksi puolen hehtaarin Natura-kohde ja yksi puolen hehtaarin metsälakikohde.

Ohjelman ulkopuolelle jäävät sellaiset paikallisesti merkittävät kohteet, jotka on syytä ottaa huomioon maankäytön yleisessä suunnittelussa. Niiden merkitys voi olla muun muassa paikalliselle väestölle huomattava esim. visuaalisuuden, kulttuuriarvon, virkistys- tai opetuskäytön kannalta. Lisäksi ohjelman ulkopuolelle jää yksittäisiä, usein suppea-alaisia kohteita, joilla kasvaa paikallisesti harvinaista kasvilajistoa tai elää muuta merkittävää eliölajistoa tai visuaalisesti näyttäviä kohteita ja viheralueita, joiden merkitys esimerkiksi paikallisille asukkaille on suuri.

Edelleen tämän ohjelman ulkopuolelle jäävät yksityiset maa-alueet, ellei kohdetietojen julkaisemiseen ole saatu maanomistajan suostumusta. Yksityisessä maanomistuksessa olevien alueiden suojelussa on ensisijaisesti oltava ristiriidattomassa yhteistyössä maanomistajan kanssa.

1.4. Suojelutyön priorisointi

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi suojelutyö suunnataan ensi sijassa niihin arvokkaisiin kohteisiin, joihin kohdistuu eniten uhkia. Näitä voivat olla alueet, joilla tavataan harvinaisia ja uhanalaisia kasveja ja/tai eläimiä. Alueilla voi olla suurta merkitystä monien lajien ja eliöyhteisöjen ylläpitäjänä, mutta myös yksittäisten lajien suojelemisessa. Priorisoinnin tärkein sijoittuvat kohteet, joilla esiintyy erityisesti suojeltavia, luontodirektiivin mukaisia tai uhanalaisluokituksessa korkealla tasolla olevia lajeja.

Tärkeimpiä suojelun kohteita Tampereella ovat erityisesti lehtoluonto, kedot, vanhat metsät ja pienvedet. Edelleen tärkeitä suojelun ja kunnossapidon kohteita ovat perinnemaisemat ja toisaalta kaupunkiluonnon pienimuotoisetkin alueet. Luonnonsuojelulain mukaisista luontotyypeistä (ks. s.10) tulevat Tampereella kysymykseen tervaleppäkorvet, katajakedot, jaloista lehtipuista (esim. metsälehmus) koostuvat metsiköt ja avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät. Nämä eivät kuitenkaan pienialaisina nouse ensisijaisiksi kohteiksi monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta.

1.5 Ohjelmatyön valmisteluvaiheet

Ohjelmaluonnoksesta on pyydetty lausunnot kaupungin eri hallintokunnilta. Tämän jälkeen ohjelmaluonnos on ollut nähtävillä laajemminkin, jolloin mm. kuntalaiset, harrastusyhdistykset ja muut sidosryhmät ovat voineet ottaa siihen kantaa. Lausuntojen ja kannanottojen perusteella ohjelmaa on tarkennettu. Luonnonsuojeluohjelma on edennyt ympäristö- ja rakennusjaoston ja kaupunginhallituksen kautta kaupunginvaltuustoon, joka antoi ohjelmalle viimeisen siunauksen 10.12.2012. Tämän jälkeen ohjelma painettiin julkaisuksi.

Luonnonsuojeluohjelma päivitetään tarpeen vaatiessa, kuitenkin viimeistään vuonna 2020. Ohjelman tiedot perustuvat vuoden 2012 tilanteeseen ja vallitsevaan lainsäädäntöön. Kuitenkin ohjelmakaudella voi ilmetä seikkoja, jotka on tarpeen ottaa huomioon ohjelman toteuttamisessa – uusia kohteita saattaa ilmetä äkillisesti tai vanhat kohteet menettävät suojelumerkityksensä. Luonnonsuojeluohjelman toteutumista seurataan ja siitä julkaistaan väliraportti vuonna 2016.

Joidenkin harvinaisten kasvilajien kasvupaikat ja perhosniityt tarvitsevat aktiivisia hoitotoimia umpeutumisen estämiseksi.

2. LUONNONSUOJELUN LAKIPERUSTA

2.1 Luonnonsuojelulaki

Suomeen tuli voimaan ensimmäinen luonnonsuojelulaki vuonna 1923. Lakia uusittiin vasta 1990-luvulla ja uudistettu laki tuli voimaan vuonna 1997. Luonnonsuojelulain tavoitteena (1 §) on:

- 1) luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen;
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- 3) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen;
- 4) luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen; sekä
- 5) luonnontutkimuksen edistäminen.

Luonnonsuojelulain tarkoituksena on erityisesti luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölaajien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja säilyttäminen. Luonnonsuojelulain 5 § määrittää luontotyyppien ja lajien suojelutason suotuisaksi seuraavalla tavalla:

”Luontotyyppien suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppien säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten eliölaajien suojelutaso on suotuisa.”

ja että

”Eliölaajien suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään.”

Kunnat ovat velvoitettuja myös suojelemaan ja edistämään luonnon monimuotoisuutta alueellaan (6 §). Tähän viitataan paitsi luonnonsuojelulaissa, myös mm. **ympäristönsuojelulaissa** (86/2000): Tämän lain tavoitteena on turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö. **Vesilain** (587/2011) tavoitteena on ”1) edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä; 2) ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käy-

töstä aiheutuvia haittoja; ja 3) parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa”. **Metsälaissa** (1093/1996) 3 luku: Metsälain monimuotoisuuden turvaaminen... Metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan...**metsästyslaissa** (615/1993) määritellään riistaeläimet ja rauhoittamattomat eläimet, **maa-aineslaissa** (555/1981), 3 §: Tässä laissa tarkoitettuja aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu: 1) kauniin maisemakuvan turmeltumista; 2) luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista.... Edelleen **maankäyttö- ja rakennuslaissa** on luonnon monimuotoisuutta koskevia säädöksiä. Sen tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen siten, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään mm. ekologisesti kestävää kehitystä. Kaavoitustyössä on otettava huomioon maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen ja niiden perustaksi tehtävät riittävät luontoselvitykset.

Luonnonsuojelulain 10 §: ssä mainitaan luonnonsuojelu alueiden yleisinä perustamisedellytyksinä:

- 1) Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi;
- 2) Alueella on luontodirektiivin iv (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja;
- 3) Alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
- 4) Alue on erityisen luonnonkaunis;
- 5) Alueella on harvinaistuva perinneluontotyyppi;
- 6) Luontotyyppien tai eliölaajien suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii; tai
- 7) Alue on muutoin niin edustava, tyyppinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Alue voidaan rauhoittaa myös määrääjäksi, enintään 20 vuodeksi kerrallaan (LsL 25 §).

Luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyyppejä (29 §) ovat:

- 1) Luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- 2) Pähkinäpensaslehdot
- 3) Tervaleppäkorvet
- 4) Luonnontilaiset hiekkarannat
- 5) Merenrantaniityt
- 6) Puuttomat tai vähäpuustoiset hiekkadyynit
- 7) Katajakedot
- 8) Lehdesniityt
- 9) Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

TIETOKORTTI

Suomen luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi valmistui v. 2008 (Raunio ym. 2008). Luontotyyppit ovat keskeinen osa monimuotoisuutta, mutta niiden arviointi on ollut Tampereella vähäisempää kuin eliölaajien. Tässä ohjelmassa ei käsitellä luontotyyppien uhanalaisuutta kuin pintapuolisesti, mutta niiden systemaattinen inventointityö aloitetaan. Pirkanmaan arvokkaiksi luontotyypeiksi on luokiteltu hakamaat, kynäjalavalehdot ja metsälammet.

Luonnonsuojelulain 23 §:ssä säädetään luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta (ks. sivu 26).

Eliölaajien rauhoittamisesta säädetään LsL 38 §:ssä ja kasvilajien rauhoittamisesta LsL 42 §:ssä. Lajien esiintymispaikkojen suojelusta säädetään LsL 47 §:ssä ja luonnonsuojeluasetuksessa mainitaan lajit, jotka luokitellaan erityisesti suojeltaviksi. Erityisesti suojeltavista lajeista kerrotaan tarkemmin luvussa 3.6 ja taulukossa 4 sivulla 16. Yksityiskohtainen kuvaus kustakin lajista ja niiden esiintymisestä Tampereella on lisäksi liitteessä 11.

Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan rauhoitettuja ovat myös sellaiset rauhoitetun linnun pesäpuut, jotka on asianmukaisesti merkitty, samoin kuin suurten petolintujen pesäpuut, joissa pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä. Tampereella tulevat kysymykseen kalasääsken, kanahaukan, hiirihaukan ja mehiläishaukan pesäpuut.

Vierasperäisten lajien leviämisen rajoittamisesta on säädetty Luonnonsuojelulain 43 §:ssä.

2.2 Lintudirektiivi

Euroopan yhteisöjen neuvoston 2.4.1979 antama direktiivi (kodikioitu direktiivi, 2009/147/EY) tähtää kaikkien Euroopan yhteisön alueella esiintyvien luonnonvaraisten lintulajien suojeluun. Lintudirektiivin 4 artiklan edellyttämää erityisiä suojelutoimia vaativat lajit sisältyvät direktiivin liitteen I lajiluetteloon. Näitä varten on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Tampereella säännöllisesti pesivinä tavattavat liitteen I lajiluettelon lintulajit on esitetty luonnonsuojeluohjelman liitteessä 1.

Lintudirektiivin lajeista valtaosalla on elinvoimainen kanta Tampereella ja niiden suojelutaso on suotuista. Uhanalaisimmista lajeista peltosirkun ja mustakurkku-uikun esiintymien nykytila on epäselvä eikä viime vuosilta ole havaintoja. VU-lajeista hiiri- ja mehiläishaukka pesivät Tampereella niukkojen kantojen turvin.

2.3 Luontodirektiivi

Euroopan yhteisöjen neuvoston vuonna 1992 antaman direktiivin (92/43/ETY) luontotyyppien sekä luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta päävelvoitteina ovat Euroopan laajuisen suojelualueverkoston (Natura 2000) perustaminen ja kehittäminen sekä eräiden eläin- (direktiivin liite IVa) ja kasvilajien (direktiivin liite IVb) yksilötason suojelu.

Euroopan unionin luontodirektiivi sisältää kuusi luettelomuotoista liitettä.

Liitteessä I luetellaan yhteisön erityisen tärkeinä pitämät luontotyyppit eli sellaiset ympäristöt, joiden suojelemiseksi on perustettava erillinen suojelualue. Näitä ovat esimerkiksi runsaskalkiset nevat sekä

eräät Välimeren alueen pensasmaastot.

Liitteessä II luetellaan ne yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joille on osoitettava riittävä määrä erityisten suojelutoimien alueita. Näitä ovat Tampereella *hajuheinä*, *lietetatar*, *tikankontti*, *ilves*, *karhu*, *liito-orava*, *saukko*, *isolampisukeltaja* ja *jättisukeltaja*. Edellä olevan liitteen II kasvilajit kuuluvat myös Tampereella esiintyviin liitteen IVb kasvilajeihin.

Liitteessä III luetellaan perusteet, joilla alue tunnistetaan luontoarvoltaan erityisen tärkeäksi sekä perusteet liitteissä I ja II edellytettävien suojelualueiden määrittämiseksi.

Liitteessä IVa on puolestaan eläin- ja IVb kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. *Liitteen IVa lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty automaattisesti, ilman erillistä suojelupäätöstä-kin (liitteen IVb lajeilla vain hävittäminen)*. Käytännössä

jäsenmaat ovat veloitettuja rauhoittamaan omalla alueellaan elävät IV-liitteen lajit kansallisessa luonnonsuojelulainsäädännössään. Tampereella tavattavat EU-direktiivin liitteen IVa lajit ovat taulukossa 2. Tarkempi kuvaus kustakin liitteiden II ja IV lajista ja sen esiintymisestä Tampereella on lisäksi Is-ohjelman liitteessä 12.

Liitteessä V luetellaan yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi ruokakalat siika, muikku, harjus ja rapu, turkiseläimet näättä ja hilleri (ei esiinny Tampereella) ja koristekäyttöön kerätyt rahkasammat ja poronjäkälat.

Liitteessä VI luetellaan menetelmät, joita ei saa käyttää eliöiden pyydystämiseen eikä tappamiseen. Näitä ovat esimerkiksi räjähteet tai vammautettujen eläinten käyttäminen houkuttimina.

TAULUKKO 2. Tampereella tavattavat EU-direktiivin liitteen IVa lajit.

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintyminen, Tre
Liito-orava	<i>Pteromys volans</i>	VU	**
Ilves	<i>Lynx lynx</i>	NT	?
Saukko	<i>Lutra lutra</i>	NT	?
Isoviikisiihippa	<i>Myotis brandti</i>	LC	(***)*
Korvayökkö	<i>Plecotus auritus</i>	LC	**
Pohjanlepakko	<i>Eptesicus nilssoni</i>	LC	***
Vesisiippa	<i>Myotis daubentoni</i>	LC	***
Viikisiihippa	<i>Myotis mystacinus</i>	LC	(***)*
Koivuhiiri	<i>Sicista betulina</i>	LC	?
Viitasammakko	<i>Rana arvalis</i>	LC	***
Isolampisukeltaja	<i>Graphoderus bilineatus</i>	LC	*
Jättisukeltaja	<i>Dytiscus latissimus</i>	LC	?
Lummelampikorento	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	LC	**
Sirolampikorento	<i>Leucorrhinia albifons</i>	LC	**
Täplälampikorento	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	LC	*

* = vain muutamia esiintymispaikkoja, ** = useita esiintymispaikkoja, *** = melko yleinen tai yleinen, (*) lajien välistä yleisyysuhdetta ei ole määritelty, ? = esiintymien nykytila epäselvä.

Teiskon Nuorajärvi on lintuvesiensuojeluohjelman kohde.

2.4 Natura 2000 -verkosto

Euroopan yhteisöön liittymisen myötä tullut velvoite noudattaa luonnonsuojeludirektiivejä sitoi Suomen myös Natura 2000 -verkostoon, jonka tavoitteena on turvata luontodirektiivien luontotyyppien, lajien elinympäristöjen ja lintudirektiivin linnustonsuojelualueiden suojelu. Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta säädetään luonnonsuojelulain 68 §:ssä. Verkostoon kuuluvilla alueilla luonnonarvojen suojelu tapahtuu yleensä luonnonsuojelulain keinoin. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 10 §:n Natura-verkosta koskevien säännösten mukaan hankkeilla ja suunnitelmilla ei saa heikentää niitä luontoarvoja, joiden vuoksi alue on sisällytetty Naturaan. Tampereella Natura-verkoston kuuluu viisi aluetta – yksi kantakaupungissa ja neljä Teiskossa.

Tampereen Natura-kohteet ovat:

- Ikuri–Kalkun Myllypuro
- Teiskon Nuorajärvi
- Teiskon Kapeenlahden ranta
- Teiskon Harjunvuori–Viitapohja
- Teiskon Iso–Murron haat

2.5 Suojeluohjelmat

Ympäristöministeriö käynnisti jo 1970-luvulta lähtien useita luontotyyppien suojeluohjelmia. Tampereenkin luontoon kohdistuneita valtakunnallisia suojeluohjelmia ovat seuraavat:

- 1) Soidensuojeluohjelma (1979 ja 1981)
- 2) Lintuvesiensuojeluohjelma (1982)
- 3) Harjunsuojeluohjelma (1984)
- 4) Lehtojensuojeluohjelma (1989)
- 5) Rantojensuojeluohjelma (1990)

Rantojensuojeluohjelma on ohjelmista ainoa, jossa ei ole mukana kohteita Tampereelta. Sen sijaan kaksi Tampereen kaupungin omistamaa, mutta Tampereen ulkopuolista kohdetta on rauhoitettu rantojensuojeluohjelman mukaisesti (taulukko 6, sivu 18).

Hikivuoren kalliojyrkänteitä.

Soidensuojeluohjelman kohde on:

- Teiskon Viitapohjan Peräjoen suo

Lintuvesiensuojeluohjelman kohteita ovat:

- Iidesjärvi
- Teiskon Nuorajärvi

Lehtojensuojeluohjelman kohteita ovat

- Ikuri–Kalkun Myllypuro
- Teiskon Iso-Kuhmo

Suojeluohjelmissa esiintyvistä kohteista luonnonsuojelualueiksi on muodostettu Ikuri–Kalkun Myllypuro, Teiskon Iso-Kuhmo, Teiskon Nuorajärvi ja osia Teiskon Viitapohjan Natura-alueesta sekä Peräjoen suo.

2.6 Metsälain tarkoittamat arvokkaat elinympäristöt

Metsälain 3 luvun 10 §: mukaan metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- Lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot
- Rehevät lehtolaikut
- Pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- Rotkot ja kurut
- Jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät; sekä
- Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

Tampereen kaupungin omistamista metsistä metsälain tarkoittamat arvokkaat elinympäristöt on inventoitu taulukon 3 mukaisesti. Yhteensä niitä on 142 hehtaaria. Myös muita arvokkaita elinympäristöjä on inventoitu kaupungin omistamissa metsissä.

Tässä luonnonsuojeluohjelmassa ei ole käsitelty metsälain arvokkaita elinympäristöjä kohdekorteissa kuin viitteellisesti; ne on lain mukaan joka tapauksessa otettava huomioon metsänkäsittelyn yhteydessä. Metsälaki ei kuitenkaan ole voimassa asemakaavoitetuilla alueilla lukuun ottamatta virkistysalueita.

TAULUKKO 3. Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt Tampereen kaupungin omistamissa metsissä.

Elinympäristötyyppi	Pinta-ala
Lähteet	4,71 ha
Purot ja norot	42,50 ha
Pienet lammet	3,51 ha
Rehevät korvet	13,74 ha
Rehevät lehtolaikut	35,52 ha
Jyrkänteet ja niiden alusmetsät	6,48 ha
Kalliot, louhikot, kivikot	7,40 ha
Vähäpuustoiset suot	21,60 ha
Rantaluhdat	1,80 ha
Muut	4,78 ha
Yhteensä	142,04 ha

KUVA LASSE KOSONEN

Ahasilmäruoho (EN) on Suomen kansainvälinen vastuulaji.

KUVA OLAVI KALKKO

Suomen vastuulaji pohjantikka viihtyy vain vanhoissa kuusivaltaisissa metsissä, joissa on paljon lahoppua.

2.7 Suomen kansainväliset vastuulajit

Kansainvälisesti Suomella on vastuu tiettyjen eliöläjien säilyttämisestä. Vastuu edellyttää eliöläjien tutkimuksen ja seurannan tehostamista ja lajien elinympäristön huomioon ottamista maankäytössä. Osa lajeista – varsinkin linnuista – on perin yleisiä ja niiden elinalueiden säilyttämiseksi riittää paikallistason seuranta. Näitä lajeja ei ole tässä ohjelmassa käsitelty liitteiden 2 ja 3 ulkopuolella, joissa on luetteloitu Tampereella esiintyvät Suomen vastuulajit. Eläinlajien merkittävin vastuulaji on liito-orava, jonka asemaan vaikuttavat myös muut kansainväliset ja kansalliset säädökset. Kasvilajeissa vastaavia lajeja ovat lietetatatar ja hajuheinä. Erittäin uhanalaisista lajeista myös ahosilmäruoho on vastuulaji.

Suomen vastuulajit ovat lajeja, jotka ovat kotoperäisiä Suomelle tai Pohjois-Euroopalle tai lajeja, joiden kokonaislevinneisyys on suppea ja kanta harva. Toisaalta niihin kuuluu lajeja, joiden kokonaislevinneisyys voi olla laaja, mutta ne ovat yleisiä vain pienellä osalla aluetta, joista merkittävä osa on Suomessa. Ohjearvona on mainittu, että Suomessa on 15–20 prosenttia Euroopan kannasta. Vastuulajiarviointia ei ole tehty kaikista eliöryhmistä. Vastuulajin asemalla ei ole juridista merkitystä eikä se johda erityisiin suojelutoimiin.

Myös huuhkaja on Suomen kansainvälinen vastuulaji.

KUVA OLAVI KALKKO

3. LAJISUOJELU

Lajisuojelun tavoitteena on säilyttää alkuperäisten ja vakiintuneiden lajien elinvoimaiset kannat ja levinneisyysalueet. Luonnonsuojelulain mukaan laji voidaan rauhoittaa tai se voidaan säätää uhanalaiseksi tai erityisesti suojeltavaksi lajiksi. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus julkistivat Suomen uudet uhanalaislistat ja -luokitukset 1.12.2010. Lajit on jaettu eri luokkiin seuraavasti:

HÄVINNEET (RE = Regionally Extinct)

UHANALAISET:

- **Äärimmäisen uhanalaiset** (CR = Critically Endangered)
- **Erittäin uhanalaiset** (EN = Endangered)
- **Vaarantuneet** (VU = Vulnerable)

MUUT LUOKAT:

- **Silmälläpidettävät** (NT = Near Threatened)
- **Elinvoimaiset** (LC = Least Concern)
- **Alueellisesti uhanalaiset** (RT = Regionally Threatened)

Tampereella tavtavista tai tavatuista lajeista 13 on erittäin uhanalaisia (EN), 53 vaarantuneita (VU) ja 143 silmälläpidettäviä (NT). Äärimmäisen uhanalaisista (CR) kantokinnassammal on nähty viimeksi 1960-luvulla ja esiintymä lienee hävinnyt. Silmälläpidettävät (NT) ja elinvoimaiset (LC) eivät ole uhanalaisuusluokkia, mutta NT-luokka on otettu huomioon käsiteltävissä taulukoissa. Alueellisesti uhanalaisten luokka (RT) on alustava; lajisto on Tampereen alueella uhanalaista, mutta ei välttämättä muualla maassa (osa RT-lajeista on valtakunnallisesti luokassa NT)

Erityistä huomiota on kiinnitetty erityisesti suojeltaviin lajeihin, joita on 12 lajia (ketokatkero, saunioindanlukkan, kantokinnassammal, kolokärpänsammal, kalliosuomusammal, nuijasarvisieni, kuoppajänönkorva, ahdeyökkönen, tummaverkkoperhonen, mäkihiilikoi, palosirkka ja noropalkonen). EU:n luontodirektiivin (Iva) mukaisia lajeja on kaikkien lepakkolajien lisäksi 13.

Tampereella esiintyvät uhanalaiset lajit uhanalaisuusluokittain on lueteltu liitteissä 4–10.

3.1 Kasvilajit

Tampereella esiintyvistä uhanalaisista putkilokasvilajeista erittäin uhanalaisia on viisi ja vaarantuneita

kymmenen. Lisäksi silmälläpidettäviä lajeja on 24. Erittäin uhanalaisista lajeista isovesirikon asema on epävarma, koska laji voi elää vuosikausia, jopa vuosikymmeniä, siemenpankkina maaperässä. Muut lajit sijoittuvat kohdekorntien kohteille ja tärkein lietetat-taren kasvualue on Natura-alueita. Ketokatkeron kasvupaikkoja hoidetaan talkoovoimin ja maatalouden ympäristötuen erityistuella.

Vaarantuneista lajeista metsänemän ja osa röyhysaran kasvupaikoista sijoittuu luonnonsuojelualueille. Voimakkaimmin taantunut laji on paunikko (VU), jonka tämänhetkisestä esiintymistilanteesta ei ole varmuutta, vaikka vielä 1970–1980-luvuilla lajilla oli kymmeniä esiintymispaikkoja Näsijärven lietteisillä rannoilla. Keltamataran ongelmana on sen risteytyminen paimenmataran kanssa (risteymän nimi pien-narmatara), joten nykyisten kasvustojen ”puhtaus” on kyseenalaista. Vaarantuneista lajeista kynäjalavat keskittyvät Pyhäjärven rannoille ja niiden määrät on laskettu ainakin kolmesti (kuva 1) (esim. Ranta 1985). Laskennoissa niitä on kirjattu olevan 144 kpl, joista kahdeksan oli huomattavan isoa. Ajantasainen tieto kuitenkin puuttuu. NT-lajeista tikankontille on perustettu suojelualue.

KUVA HARRI SULONEN

KUVA 1. Kynäjalavan esiintymisalueet Pyhäjärven rantavyöhykkeellä.

KUVA KIMMO SYRJÄNEN

CR = Critically Endangered: Kantokinnassammal on äärimmäisen uhanalainen.

KUVA LASSE KOSKONEN

EN = Endangered: Tummaverkkoperhonen on erittäin uhanalainen.

KUVA ARI KUUSELA

VU = Vulnerable: Liito-orava on vaarantunut laji.

KUVA LASSE KOSKONEN

NT = Near Threatened: Huhtakurjenpolvi on silmälläpidettävä laji.

Sammalissa on yksi äärimmäisen uhanalainen laji, kantokinnassammal, joka lienee kuitenkin jo hävinnyt, seitsemän vaarantunutta ja 13 silmälläpidettävää lajia.

Alueellisesti uhanalaisten kasvilajien luettelossa (liite 5) on 33 lajia, jotka esiintyvät myös Tampereella.

3.2 Sienilajit

Varsinaiset sienet ja jäkälät on esitetty eri liitteinä (liitteet 6 ja 7), mutta yhteissummassa jäkälät on liitetty sieniin. Erittäin uhanalaisia sienilajeja on kaksi: kuoppajänönkorva ja nuijasarvisieni. Kumpikin laji sijoittuu kohdekorttien kohteille. Vaarantuneita lajeja myös kaksi, keltarihmakääpä ja haisumantumukula. Lisäksi silmälläpidettäviä lajeja on 24. Jäkälälajeissa on yksi erittäin uhanalainen laji, röyhelökarve ja yksi vaarantunut laji, kalliokeuhkojäkälä, joiden esiintymät ovat nykyisin luonnonsuojelualueella. Lisäksi taulukossa on 19 silmälläpidettävää jäkälälajia.

KUVA OLAVI KALKKO

Erittäin uhanalainen (EN) peltosirkku lienee hävinnyt Tampereelta.

3.3 Nisäkkäät

Ilveksellä ja karhulla ei ole vakituisia lisääntymispaikkoja Tampereen alueella, vaikka niitä silloin tällöin alueella nähdäänkin ja voivat tilapäisesti Tampereella myös lisääntyä (Josefsson, sähköposti) (liite 8).

Liito-oravalla on Tampereella vankka, lisääntyvä kanta, myös kantakaupungissa. Kohdekorteissa on vain yksi alue, jossa liito-orava on ensisijainen suojeluperuste (kohdekortti 6o), (ks. myös sivu 127).

3.4 Lintulajit

Uhanalaiset lintulajit on esitetty liitteessä 9. Ainoa erittäin uhanalainen laji, peltosirkku, on mahdollisesti hävinnyt, vaikka 2000-luvulla niitä on vielä havaittu Tampereella. Vaarantuneita (VU) lajeja on 13 ja silmällä pidettäviä (NT) 15. Vaarantuneista lajeista osa (puna- ja tukkasotka, heinätaivi ja liejukana) on lintujärvien lajeja ja niiden säilyttämiseksi on pidettävä lintujärvien tila vähintään entisellään. Lintujärvien linnustoa

TAULUKKO 4. Erityisesti suojeltavat kasvit, sienet ja hyönteiset Tampereella.

Laji	Tieteellinen nimi	I	II	III	IV
Ketokatkero	<i>Gentianella campestris</i>	EN	Kuivat niityt ja kedot	+	2
Saunionoidanlukko	<i>Botrychium matricariifolium</i>	EN	Kedot ym. lyhytruohoiset alueet	+?	1
Kantokinnassammal	<i>Scapania apiculata</i>	CR	Purot	?	-
Kalliosuomusammal	<i>Radula lindenbergiana</i>	VU	Purot	+	1/1
Kolokärpänsammal	<i>Rhabdoweisia crispata</i>	VU	Kallionseinämät	+	2
Kuoppajänönkorva	<i>Otidea phlebophora</i>	EN	Lehdot, pensaikot	+?	1
Nuijasarvisieni	<i>Xylaria polymorpha</i>	EN	Lehdot	?	1
Ahdeyökkönen	<i>Athetis gluteosa</i>	EN	Kuivat kedot, rinteet	+	1/1
Tummaverkkoperhonen	<i>Melitea diamina</i>	EN	Niityt, joissa virmajuurta	+	83/12
Mäkihiilikoi	<i>Anacampsis fuscella</i>	EN	Paikat, jossa metsäapilaa	+?	1
Palosirkka	<i>Psophus stridulus</i>	VU	Kuivat kedot	?	1
Noropalkonen	<i>Hydroptila occulta</i>	VU	Virtavedet	+?	1/1

I = uhanalaisuusluokka, II = elinympäristö, III = elinvoimaisuus (+ = elinvoimainen, +? = elinvoimaisuus epäselvä, ? = esiintymisestä ei tuoreita tietoja), IV = esiintymien määrä/joista suojelualueilla

seurataan säännöllisesti. Koskikaran ja mustakurkkui- uikun tila on epäselvä ja on mahdollista että ne eivät enää pesi Tampereen alueella. Luonnonsuojelulain 39 §:n suojaamia tiedossa olevia mehiläis- ja hiirihaukan pesiä on vain pari kappaletta Teiskon alueella. Törmäpääsky- ja selkälökkiihdyskunnat kartoitetaan ja taltioidaan paikkatietoon. Kivitaskun ja keltavästäräkin elinympäristövaatimuksiin kiinnitetään erityistä huomiota ja havainnot tallennetaan paikkatietoon.

3.5 Hyönteislajit

Uhanalaiset hyönteislajit on esitetty liitteessä 10. Erittäin uhanalaisia hyönteislajeja on Tampereella viisi: tummaverkkoperhonen, ahdeyökkönen, viheryökkönen, lattamaayökkönen ja mäkihiilikoi. Näistä tummaverkkoperhoselle on perustettu lukuisia suojelualueita ympäristökeskuksen rajauspäätöksellä (s. 20) ja samoin ahdeyökköselle (s. 20). Osa tummaverkkoperhoson esiintymätiedoista on vanhoja eikä näiden esiintymien nykytilasta ole tarkkaa tietoa. Silti sillä katsotaan olevan 80–90 nykyistä esiintymisniittyä.

Viheryökkösen (kohdekortti 52) ja lattamaayökkösen esiintymistilanne selvitetään ja tutkitaan rajauspäätöksen mahdollisuutta. Mäkihiilikoi lienee hävinnyt toiselta esiintymispaikaltaan, mutta vuonna 2009 laji saatiin pyydystetyksi lidesjärveltä, joka on mukana kohdekorteissa. Vaarantuneita lajeja on 20 ja silmäläpidettäviä lajeja 61. Vaarantuneista lajeista neljä on vesiympäristöön sitoutuneita, viisi metsälajia ja 11 avointen keto- ja laidunympäristöjen lajeja. Vaarantuneiden lajien esiintymät sijoittuvat valtaosaksi kohdekorteille.

3.6 Erityisesti suojeltavat lajit (eR)

Luonnonsuojelulain 47 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuoka on ilmeinen. Tällaisen lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Erityisesti suojeltavia lajeja Tampereen alueella on vähän. Taulukossa 4 on luetteloitu kaikki tunnetut lajit ja niiden luonnonvaraiset esiintymät. Huomioon ei ole

otettu keinotekoisesti tulleita lajeja, kuten Niemen rannan kaatopaikan kasvilajeja, imeläkurjenhernettä (*Astragalus glycyphyllos*) ja lehtonataa (*Festuca gigantea*). Niiden oletetaan tulleen alueelle mahdollisesti virolaisen kalkin tai muualta tuodun maa-aineksen mukana.

Jo kadonneen lajin, luhtaorvokin (*Viola uliginosa*), esiintymä hävisi Leinolan asuntoalueen laajennuttua kasvupaikan päälle. Lajia pelastettiin puutarhoihin, mutta eri puolille Pirkanmaata siirretyt esiintymät lienevät kadonneet. Kolme muuta jo kauemmin kadonneena ollutta lajia ovat horkkakatkerö (*Gentiana amarella*), sääskenvalkku (*Malaxis monophyllos*) ja ketonukki (*Androsace septentrionalis*). Linnuista muuttohaukka (*Falco peregrinus*) ja valkoselkätikka (*Dendrocopos leucotos*) ovat harvalukuisia, säännöllisiä vieraita Tampereella, mutta pesimätietoja niistä ei ole. Hyönteisistä etelänkoipikorin (*Nemoura dubitans*) esiintymä on hävitetty hiljattain Lahdesjärveltä. Kaksi uutta lajia, sauniooidanlukko ja noropalkonen, on hiljattain luokiteltu erityissuojeltaviksi.

TIETOKORTTI -tieteelle uudet lajit

Tampereelta kerättyyn hyönteisaineistoon perustuen on viime vuosina kuvattu useita tieteelle tuntemattomia lajeja. Näistä uhanalaisluokitukseen on toistaiseksi ehtinyt vain vesiperhoslaji pirkanpalkonen. Laji on vähäpätöisen pieni, 2 mm pitkä. Se löydettiin vuonna 1998 Hervannan Hupakankorvesta, Myllyojan varren saraikosta (Turunen 2000). Itävaltalainen vesiperhostutkija Hans Malicky totesi sen tieteelle uudeksi lajiksi ja Tampere sai oman nimikkolajinsa *Oxyethira tamperensis*. Lajin esiintymispaikka on kohdekortissa 8. Uhanalaistarkastelussa se on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT).

Kaksi hiljattain löydettyä heinäkoilajia on myös tieteelle uusia; *Elachista saarelai* on löydetty Kaupin Soukonvuoren luonnonsuojelualueelta ja Hervannasta sormisaralta ja *Elachista deriventa*

Niemen entisen sahan alueelta. Viimeksi mainitun asema on epävarma, koska löytöalue on perusteellisesti muuttunut viime vuosina. Laji on löydetty

kuitenkin vuonna 2011 myös Aitolahden Sorilasta metsäkastikalta. Näitä heinäkoilajia ei ole toistaiseksi otettu mukaan uhanalaisluokitteluun.

Tampereen oma nimikkolaji
PIRKANPALKONEN
Oxyethira tamperensis

KUVA KEIJO MATTILA

4. TAMPEREEN SUOJELLUT KOHTEET

TILANNE 31.12.2012

TAULUKKO 5. Luonnonsuojelulailta rauhoitetut alueet.

Alue	Pinta-ala, ha	Rauhoitus-pvm	Muut suojeluohjelmat	Omistus
Ikuri-Kalkku, Myllypuro	35,29	26.10.1999	Lehtojensuojelu ja Natura	Kaupunki
Viikinsaari	10,53	9.12.1994		Kaupunki
Vaakkolampi-Likokallio	8,90	5.1.2006		Kaupunki
Pyynikki	49,62	6.5.1993		Kaupunki
Peltolampi-Pärrinkoski	31,39	26.8.1992		Kaupunki
Kauppi, Soukonvuori	45,50	16.3.2011		Kaupunki
Halimasjärvi	14,50	1.6.1988		Kaupunki
Sorilanlampi, katajaketo	0,70	7.5.1990		Yksityinen
Teisko, Vattula	15,70	30.9.1959		Kaupunki
Teisko, Vattula, laajennus	47,30	11.9.2003		Kaupunki
Teisko, Palvajärvi-Koirajärvi	2,50	7.2.1992		Yksityinen
Teisko, Järvenpää-Majaketo	0,43	28.2.1991		Yksityinen
Teisko, Kämenniemi, Majaketo	12,80	28.11.2011	METSO-ohjelma	Yksityinen
Teisko, Paarlahden Isosaari	1,60	21.12.1987		Yksityinen
Teisko, Iso-Kuhmo	9,00	31.10.2001	Lehtojensuojelu	Yksityinen
Teisko, Nuorajärvi	37,70	10.7.2007	Lintuvesiensuojelu, Natura	Yksityinen
Teisko, Viitapohja, Peräjoki	8,00	16.3.2006	Soidensuojelu	Yksityinen
Teisko, Viitapohja, Majaketo	21,90	20.11.2006	METSO-ohjelma	Yksityinen
Teisko, Järvenpää	7,50	27.5.2008	METSO-ohjelma	Yksityinen
Teisko, Koikansuo	2,60	8.8.2008	METSO-ohjelma	Yksityinen
Teisko, Pohtola, Taipale	3,30	7.10.2008	METSO-ohjelma	Yksityinen
Teisko, Kuusniemi, Isosaari	2,50	26.4.2010	METSO-ohjelma	Yksityinen
YHTEENSÄ	369,26			

TAULUKKO 6. Tampereen ulkopuoliset alueet (Tampereen kaupungin omistuksessa).

Alue	Pinta-ala, ha	Rauhoituspvm	Muut suojeluohjelmat
Ylöjärvi, Valkeekivenlahti	1,3	2.3.2003	
Ruovesi, Hirsisaari	11,7	26.6.2008	Rantojensuojelu
Mänttä-Vilppula, Pohjaslahti, Nuijaniemi	21,0	26.6.2008	Rantojensuojelu
YHTEENSÄ	34,0		

KUVA HARRI SILLONEN

4.1 Tampereen luonnonsuojelualueet

Tampereen kaupungin luonnonsuojelualueita on vuoden 2012 loppuun mennessä 42 aluetta ja yhteensä 417,89 hehtaaria, joka on 0,8 % maapinta-alasta. Suurin suojelualue on Vattulan luonnonsuojelualue laajennuksineen, yhteensä 61 ha.

Taulukko 7. Nykyisten luonnonsuojelualueiden luontotyypit ja niiden pinta-ala.

Luontotyyppi	Määrä	Hehtaaria
Lehdot	7	110,91
Vanhat metsät	3	108,50
METSO-kohteet	5	50,60
Lintuvedet	1	37,70
Harjut	1	49,62
Suot	1	8,00
Rannat	3	32,70
Katajakedot	1	0,70
Kasvikohteet	3	4,53
Perhosniityt	13	12,20
Jalopuumetsät	4	2,43
YHTEENSÄ	42	417,89

Tampereen omistuksessa olevien luonnonsuojelualueiden yhteispinta-ala on selvästi pienempi kuin ns. kuutoskaupunkien (Espoo, Helsinki, Oulu, Turku, Tampere, Vantaa) muissa kaupungeissa (taulukko 8). Suora vertailu ei ole kuitenkaan mielekäästä johtuen ennen kaikkea erilaisten luontotyyppien osuuksista eri alueilla sekä maanomistussuhteista. Monissa kunnissa on paljon valtion maanomistusta, toisin kuin Tampereella.

TAULUKKO 8. Luonnonsuojelualueiden määrä ns. kuutoskaupunkien kunnissa. Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen nostaa Tampereen suojelualueosuuden 2,5%:iin.

Kaupunki	Luonnonsuojelualueita, kpl	Luonnonsuojelualueita, ha	Ls. alueita % maapinta-alasta
Espoo	74	3081,2	9,9
Helsinki	83	627,50	2,9
Oulu	14	4109,80	2,7
Tampere	42	417,89	0,8
Turku	47	799,60	3,3
Vantaa	41	1133,00	6,0

4.2 Natura 2000 -alueet

Natura 2000 -ohjelman toteuttamisesta säädetään luonnonsuojelulain 68 §:ssä ja ohjelmaan kuuluvilla alueilla luonnonarvojen suojellaan yleensä luonnonsuojelulain keinoilla. Hankkeilla ja suunnitelmilla ei saa heikentää niitä luontoarvoja, joiden johdosta alue on Naturaan sisällytetty.

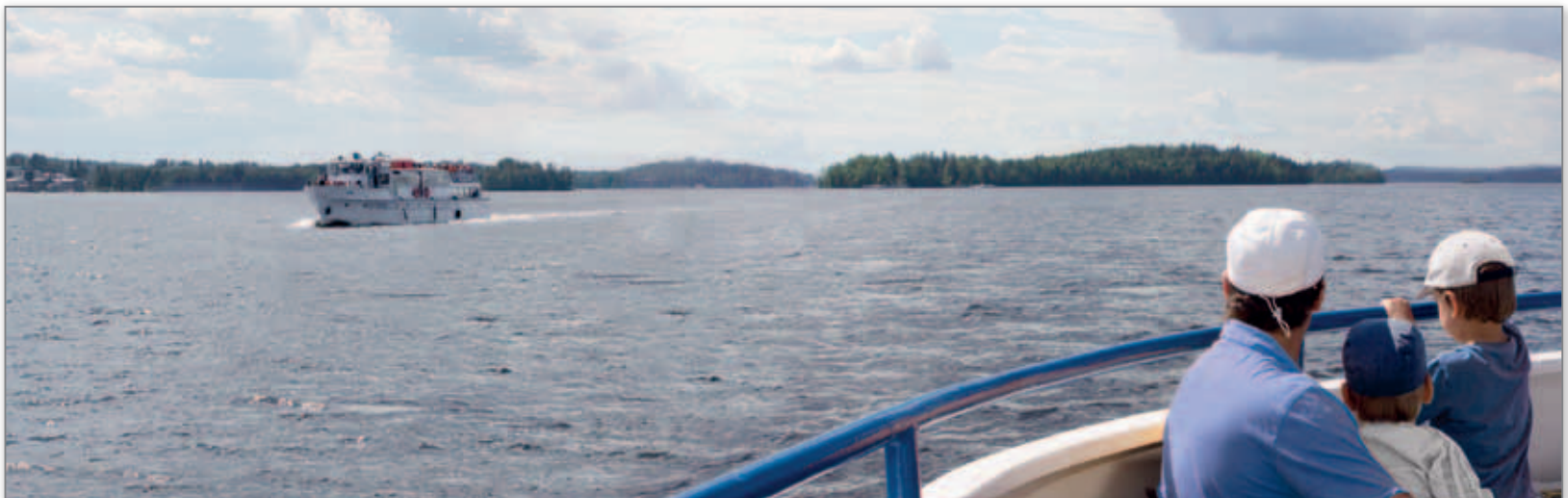
Natura 2000 -alueita on Tampereella vain viisi, ja osa niistä on jo jossain muussakin suojeluohjelmassa, seuraavasti:

- Ikuri–Kalkun Myllypuro, luonnonsuojelualue, lehtojensuojeluohjelma
- Teisko, Nuorajärvi, luonnonsuojelualue, lintuvesiensuojeluohjelma
- Teisko, Harjunvuori-Viitapohja, osa soidensojeluohjelmassa, osa METSO-rahoituksella rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi
- Teisko, Niemikapeen rannat, erittäin uhanalaisen lietetattaren tärkeä kasvialue
- Teisko, Iso-Murron haat, arvokas perinnemaisema ja keto, erittäin uhanalaisia lajeja kaksi: ahosilmäruoho ja ketokatkero

KUVA LASSE KOSKONEN

Soukonvuoren luonnonsuojelualueen opastaulun kiinnitys.

KUVA HARRI SULLONEN

Osittain rauhoitettu Viikinsaari on suosittu retkikohde.

4.3 Pirkanmaan ympäristökeskuksen (nyk. ELY-keskus) rajauspäätöksellä rauhoitetut alueet

4.3.1 Jalopuulehdot

Luonnonsuojeluasetuksen 10 §:n mukaan sellaiset jalopuulehdot, joissa kasvaa 1,3 metrin korkeudelta vähintään 7 cm:n paksuisia luontaisesti syntyneitä jaloja lehtipuita yli 20 kappaletta hehtaarilla yhtenäisellä alueella, on suojeltava. Kaikki tällä tavalla rauhoitetut alueet Tampereella ovat metsälehmusmetsiköitä: yhteensä neljä aluetta ja 2,43 hehtaaria (taulukko 9). Myyrysiemi on yksityisomistuksessa, muut alueet ovat kaupungin omistamia.

4.3.2 Tummaverkkoperhosniityt

Tummaverkkoperhosniityt on rauhoitettu Pirkanmaan ELY-keskuksen ja ympäristökeskuksen rajauspäätöksellä 12 kappaletta, yhteensä 10,4 hehtaaria (taulukko 10). Maat ovat yksityisomistuksessa Mutianniityä ja Tiikonojaa lukuun ottamatta. Nämä ovat alueita, joilla tummaverkkoperhosella on pysyvät ja elinvoimainen kanta. Tummaverkkoperhonen on Suomessa erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltava päiväperhoslaji.

4.3.3 Muut kohteet

Muihin kohteisiin kuuluvat ahdeyökkösen esiintymispaikat Järvensivun hiekkaisilla ja paahteisilla ratavarsikedoilla (taulukko 11). Ahdeyökkönen on erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltava perhoslaji.

TAULUKKO 9. Rajauspäätöksellä rauhoitetut jalopuulehdot.

Alue	Pinta-ala	Rauhoituspv
Teisko, Myyrysiemi	1,10 ha	12.11.2004
Särkijärvi	0,39 ha	31.10.2005
Juhansuo	0,54 ha	11.12.2008
Peltolampi	0,40 ha	17.09.2009
YHTEENSÄ	2,43 ha	

Kaikki jalopuulehdot Tampereella ovat metsälehmusmetsiköitä.

TAULUKKO 10. Rajauspäätöksellä rauhoitetut tummaverkkoperhosniityt.

Alue	Pinta-ala	Rauhoituspv
Aitolahti, Orikorpi	1,0 ha	29.5.2000
Aitolahti, Myllypuro	0,4 ha	29.5.2000
Aitolahti, Mutianniity	4,7 ha	27.12.2002
Aitolahti, Mutianniity, etelä	0,4 ha	27.12.2002
Nurmi, Tiikonoja	0,2 ha	27.12.2002
Aitolahti, Pihlajisto	1,6 ha	12.6.2003
Aitolahti, Männistö	0,1 ha	12.6.2003
Teisko, Pohtola, Hepokatti	0,3 ha	7.10.2003
Aitolahti, Palo, Tuomisto	0,1 ha	7.10.2003
Teisko, Pohtola, Heinäsenjärvi	1,2 ha	7.10.2003
Teisko, Pohtola, Ruohosuo	0,2 ha	6.11.2003
Aitolahti, Sorila, Pirjola	0,2 ha	1.11.2005
YHTEENSÄ	10,4 ha	

TAULUKKO 11. Muut kohteet.

Alue	Pinta-ala	Päivämäärä
Järvensivu, ahdeyökkösen esiintymispaikat	yht. 1,8 ha	20.12.2007

4.4 Luonnonmuistomerkit

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomeriksi (LsL 23 §).

Luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa olevalla alueella luonnonmuistomerkki sijaitsee. Viranomaisen tai laitoksen on huolehdittava luonnonmuistomerkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla.

Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

Kohteeseen liittyvät historialliset muistot lisäävät suojeluarvoa. Vaikka luonnonmuistomerkit ovat tavallisesti pieniä yksittäisiä kohteita, niillä on oma merkityksensä elinympäristömme rikastuttamisessa ja kulttuuriperinteen vaalimisessa.

Tampereella on 19 luonnonmuistomerkkiä:

- Ylöjärvi, Siivikkala, Siivikkalantie, Lielahden kylä, Myllynitty RN:o 1:223, komea mänty rauhoitettu juuristoineen 11.5.1993.

KUVA: HARRI SULOINEN

Viikinsaaren jättimäinen metsälehmus on rauhoitettu luonnonmuistomeriksi.

- Lamminpää, Kuusikorvenpuisto, Lamminpään puistot 225P, puiston pohjoisreunalla viisi kuusta rauhoitettu juuristoineen, 30.1.1968.
- Rahola, Jättikatajankatu, Villilän kylä, Tappuramäki RN:o 1:196, 15.2.1941. Alun perin kaksi isoa katajaa, joista toisen kaatoi myrsky vuonna 1963 ja sen osalta rauhoitus lakkautettiin 3.3.1980. Toisesta katajasta myrsky repäisi ison haaran tammikuussa 1997 ja 11.11.2001 puu kaatui Panun päivän myrskyssä. Kanto ja siihen kiinni jäänyt vihreitä neulasia tuottava oksa ovat edelleen rauhoitettuja.
- Rahola, Piikahaka, Raholan puistot 233P, komea mänty rauhoitettu juuristoineen, 11.5.1960.
- Rahola, Pyhäjärvi, Raholan uimaranta, Raholan kylä, Rahola RN:o 1:31, komea kynäjalava rauhoitettu juuristoineen, 1.9.1989.
- Tahmela, Lorisevanpuisto, Pispalan kylä, Harjunpisa RN:o 2:324, komea, leveälatuksinen kynäjalava rauhoitettu juuristoineen, 26.1.1983.
- Viikinsaaren laivaranta, Viikinsaari 1:1, kaksi kookasta metsälehmusta, rauhoitettu 4.5.1995. Pienempi lehmuksesta kaatunut 15.7.2010 ja rauhoitus lakkautettu sen osalta 6.10.2010.
- Peltolampi, Herrainsuonkatu, Järvensivun kylä, Väinölä RN:o 1:8, mänty rauhoitettu juuristoineen, 11.5.1960.
- Taatala, Perähaanpuisto, Taatalan puistot 309P, järeä lehtikuusi, 11.5.1960.
- Takahuhti, Kokkolankatu 8:n piha, Takahuhdin kortteli 4953, tontti 4, siirtolohkare, ns. Jättiläisenkivi, 11.5.1960.
- Pappila, Pappilankadun itäpää, Tanhuankadun reuna, Pappilan kadut 028K, viisi lehmusta rauhoitettu juuristoineen, 2.8.1973. Myöhemmin eteläisimmän lehmuksen rauhoitus lakkautettiin ja puu kaadettiin 29.10.1999 lahovikaisena.
- Ristinarkku, Veijanmäenkatu 15, Takahuhdin kylä, Grönlund RN:o 10:4, koivu rauhoitettu juuristoineen, 17.11.1992.
- Aitolahti, Hirviniemi, Alasenlahti, Hirviniemen kylä, Metsä-Kiikkinen RN:o 14, 2 milj. vuotta vanhat fossiilit, ns. hiilipussit, 15.2.1962.
- Aitolahti, Hirviniemi, Hirviniemen kylä, Junkkari RN:o 5:31, ”Kurusen mänty”, 4.9.1969. Paikalla on kasvanut myös käärmeukuusi, joka on tahallisesti tuhottu ja rauhoitus lakkautettu.
- Teisko, Vattulan kylä, Kortejärvi RN:o 4, mänty, joka on nykyisin kuollut ja keloutunut, 27.1.1959.
- Teisko, Kuorannantie, Kuorannan kylä, Heinäsuu RN:o 1:78, ns. Ryssän mänty, 17.1.1972.
- Teisko, Terälahti, Kiimajoen kylä, Mattila, RN:o 3:204, kolme lakkapäämäntyä (aiemmin neljä, mutta puun kuoltua rauhoitus lakkautettu), 20.5.1964.

- Teisko, Lauttametsä, Asuntila, Asuntilan kylä, Lauttametsä RN:o 3:7, kuusen erikoismuoto (osaksi käärmeukuusimainen), 31.10.2001.
- Tampere, Teisko, Saarijärvi, järven koillisnurkassa Kintulammen virkistysalueella, RN:o 24:0, suuri maisemamänty, 14.2.2012.

4.5 Perintömetsä

Maailman Luonnon Säätiön Suomen rahasto käynnisti vuonna 2006 perintömetsä-ohjelman, jossa se haastoi mm. kuntia rauhoittamaan metsää perintömetsäksi. Perintömetsä voi olla tunnearvoiltaan erityinen, luonnonkaunis, monimuotoinen tai luonnontilainen, maisema-, kulttuuri-, tai perinnearvoiltaan rikas ja lähes minkä kokoinen hyvänsä.

Perintömetsän perustaminen perustuu vapaaehtoiseen sopimukseen ja omistusoikeus säilyy metsänomistajalla. Perintömetsän perustaminen ei estä omistajaa myöhemmin hakemasta arvokkaalle metsälleen virallisempaa korvaukseen oikeuttavaa suojelua. Omalta osaltaan perintömetsäohjelma tukee valtakunnallista METSO-ohjelmaa. Tampereella on toistaiseksi vain yksi perintömetsä, kaupungin omistama 15,3 hehtaarin suuruinen Rasonhaka.

KUVA: SANNA JUNTANEN

Rasonhaan perintömetsää.

5. LUONTOKOHTEIDEN HOITOTOIMENPITEET

5.1 Luonnonsuojelualueiden ja luontokohteiden hoito

Luonnonsuojelualueille laaditut hoito- ja käytösuunnitelmat antavat ohjeet ja suuntaviivat suojelualueiden hoitoon. Usealla kohteella monimuotoisuuden ylläpitämiseksi riittää jatkuva hoito. Tämä tarkoittaa suojeltavan lajin tai lajien kannan ylläpitämiseksi niittoa, raivausta tai kitkemistä. Niittäminen on tarpeen erityisesti perhosniityillä tai umpeutuvilla paahderinteillä, kedoilla ym. perinnebiotoopeilla. Harvinaisen lajin suojelemiseksi esiintymät merkitään maastoon ja suojeltavien kasviyksilöiden kohdalla kitkeminen tehdään käsin. Näin toimitaan esim. kahdella ketokatkeroa kasvavalla kedolla Teiskossa ja Tarastenjärven ahonoidanlukkoja kasvavalla pensoituvalla tienpohjalla. Toisella ketokatkerokedolla kasvaa niukasti myös muita uhanalaisia lajeja, kuten ahokirkiruohoa ja ahosilmäruohoa, joita on uhannut tahaton raivaus, jos niitä ei ole selkeästi merkitty. Molemmilla hoito on ollut erittäin tuloksellista ja ketokatkeroiden määrä on selvästi noussut lähes häviämisen partaalta elinvoimaiseen kantaan (ks. liite 11, taulukko 14, s. 121). Kohteiden talkootöistä on huolehtinut Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry. Teiskon Viitapohjan luonnonsuojelualan tikankonttikannan kehitys on ollut hidasta mutta myönteistä. Ainona hoitotoimenpiteenä alueella on tähän mennessä, vuonna 2002 muutaman kukattoman vuoden jälkeen, poistettu esiintymän edustalta kasvia varjostavaa puustoa. Tämä sai aikaan välittömän kukinnan seuraavaksi kesäksi (s. 129). Lisäksi maanomistaja aitasu alueen verkkoaidalla ja portin avaimen saa vain häneltä.

Iidesjärven itäpään luhtaniityalueelta poistettiin ikääntynyttä ja ränsistynyttä pajukkoa useina talvina 2000-luvun alkupuolella tavoitteena alueen ennallistaminen 1960-luvun olosuhteita vastaavaksi. Sittemmin toiminta on keskeytynyt ja aloitettaneen uudestaan, mm. direktiivilajin, rauhoitetun täplälampikorenon elinolojen parantamiseksi. Edelleen taimikon raivausta on tehty mm. Järvensivun nuokkukohokkikasvustoissa ja lukuisilla tummaverkkoperhosniityillä. Raivausta on tehty sekä talkootyönä että Fingrid Oyj:n ja ProAgrian tuen rahoittamana, jolloin projektiin on kuulunut raivaamisen lisäksi raivausjätteiden keruu ja

poiskuljetus, maanpinnan muokkaaminen ja virmajuuren kylvö koaloille.

Hoidon yhtenä osana on myös laidunnus, jota kokeiltiin kolmena kesänä Iidesjärven itäpään luhtaniityllä. Aidatulle alueelle tuotiin lehmä Ahlmannin maatalousoppilaitokselta. Kokeilu kuitenkin keskeytettiin, koska lehmien turvallisuutta ei voitu riittävästi taata. Niemi-Kapeen lietetatarrannalla ovat laiduntaneet hevoset ja lampaat sekä Sorilanjoen lietetataresiintymän luona lehmät. Laidunnusta jatketaan kahdella viimeksi mainitulla paikalla. Hoidon tarpeet on ilmoitettu kohdekorteissa ja aikataulu liitteenä olevassa toimenpideohjeistuksessa.

Pienpuuston raivaus on tarpeen muutamilla alueilla, jossa suojeltava kohde uhkaa umpeutua. Esim. lehtoneidonvaipan monet teiskolaiset kasvualueet sijaitsevat harvapuustoissa, valoissa, entisillä pelloilla ja kuivissa lehdossa, joissa umpeutuminen vaikuttaa haitallisesti neidonvaipan kukintaan.

Mahdollisia ennallistamiskohteita etsitään tulevaisuutta silmälläpitäen. Konkreettisenä kohteena on Teiskon Viitapohjan alueella sijaitsevat röyhysaran kasvupaikat, jotka uhkaavat kuivua ja umpeutua.

Luonnonmetsien häiriödynamiikkaa mukailevat metsänkäsittelymenetelmät monipuolistavat hoidettujen metsien rakennetta ja parantavat metsälajien edellytyksiä lisäämällä luonnonmetsien piirteitä käsitellyissä metsissä. Erirakenteisuuteen tähtäävät käsittelymenetelmät säilyttävät perinteisiä menetelmiä paremmin ekosysteemin luontaista rakennetta, prosesseja ja lajistoa sekä alue- että metsikkötasolla. Tampereella kaupungin omistamien metsien käsittelyssä otetaan huomioon monipuolisen metsikkörakenteen säilyminen ja lisääminen.

Ennallistamalla pyritään saamaan luonnonarvoiltaan heikentynyt kohde palautumaan tai kehittymään takaisin kohti luonnontilaa. Tampereen metsissä mahdollisia ennallistamistoimia ovat esim. lähteiden kunnostus ja soiden ennallistaminen.

Metsänkäsittely perustuu metsäsuunnitelmiin, joiden valmistelua ohjaa metsien hoidon toimintamalli 2009–2020.

METSO-monimuotoisuusohjelman keskeinen sisältö on luontotyyppien suojelun ohella metsien luonnonhoito. Tampereen metsissä keskeisiä luon-

nonhoitotoimia ovat esim. lehtipuuvältaisten lehtojen kuusettumisen ehkäisy, metsälehmuryhmien kasvuedellytysten parantaminen, puustoisten perinnebiotooppien raivaus sekä kulutus. Hoidettujen metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen on keskeistä, sillä valtaosa harvinaistuneista metsälajeista elää jatkossakin hoidetuissa metsissä. METSO-ohjelma perustuu vapaaehtoiseen suojeluun: maanomistajat tarjoavat sitä varten itse kohteita. Suojeltavasta METSO-valintakriteerit täyttävästä kohteesta maksetaan maanomistajalle korvausta kohteen puuntuotannollisen arvon mukaan. Yksityisille maanomistajille korvaus maksetaan täysimääräisenä, mutta kunnat voivat saada METSO-ohjelman mukaisista suojelukohteista korvauksen, joka on korkeintaan 50 % kohteen puuston arvosta. Kunnalle maksettava korvaus riippuu kohteen maankäytöstä ja suojelun aiheuttamista tulonmenetyksistä: talousmetsän suojelusta saa korkeamman korvauksen kuin alueesta, joka on osoitettu muuhun kuin talouskäyttöön tai esim. jo suojeltu kunnan omalla päätöksellä.

5.2 Suojelukohteilla tarvittavat rakenteet ja valistus

Tampereella on toistaiseksi vasta kaksi lintutornia (Iidesjärvi ja Nuutilanlahti) ja muutamia pitkospuureittejä. Retkeilyä helpottamaan on tehty myös muita kulkua ohjaavia rakenteita ja polkujen pohjustuksia. Osa niistä on nykyisillä kohdekorteissa esitetyillä paikoilla ja niitä ylläpidetään ja kunnostetaan. Joitakin pitkospuureittejä tulee jatkaa, esim. Iidesjärven rantavyöhykkeen reitti on nykytilassaan riittämätön. Samoin Iidesjärvelle tarvitaan toinen lintutorni. Puutteen ja korjausohjeet on mainittu kohdekorteissa.

Tärkeimmille luonnonsuojelualueille rakennetaan opastauluja. Luonnonsuojelualueilla kulkevia luontopolkuja pidetään kunnossa merkinnöin ja polun pohjustuksin. Pienten luonnonsuojelualueiden merkinnäksi riittää rajakyltitys. Tämä edellyttää kuitenkin jatkuvaa huolenpitoa ja kyltitysten uusimista.

Tärkeimmistä luonnonsuojelualueista ja luontopoluista on tehty opaskirjasia, joita saa ympäristönsuojeluyksiköstä. Näitä on tehty seuraavilta luonnonsuojelualueilta: Peltolampi-Pärrinkoski, Ikuri-Kalkun

Myllypuro, Viikinsaari ja Pyynikki. Uusien luonnonsuojelualueiden opastusta kehitetään tarpeen mukaan. Erityisesti Kintulammen retkeilyalueesta on tarvetta laatia opaskirjanen. Edelleen vuosittain järjestettävillä luontopolkuretkillä jaetaan tietoa kuntalaisille luonnosta ja sen yksityiskohdista.

5.3 Vieraslajien torjunta

Maaliskuussa 2012 valmistui Suomen ensimmäinen kansallinen vieraslajistrategia. Vieraslajit ovat ihmistoiminnan seurauksena levinneitä eliölajeja, jotka voivat olla haitaksi alkuperäiselle kasvillisuudelle tai eläimistöille ja olla sen takia luonnon monimuotoisuuden vakava uhkatekijä. Luonnonsuojelulain 43 §:n mukaan vierasperäisiä eläimiä ja kasveja ei saa päästää tai kylvää luontoon, jos on aihetta epäillä, että niistä muodostuu pysyvä kanta.

Vieraslajeista minkki ja supikoira ovat vaaraksi lintujärvien vesilinnustolle. Iidesjärvellä on 2000-lu-

vulla pyydystetty supikoiria ja hyvin vähäisessä määrin minkkejä (ks. kohdekortti 6). Teiskon Nuorajärvellä ja Nuutilanlahdella on syytä ainakin koeluonteisesti aloittaa pienpetojen pyydystäminen.

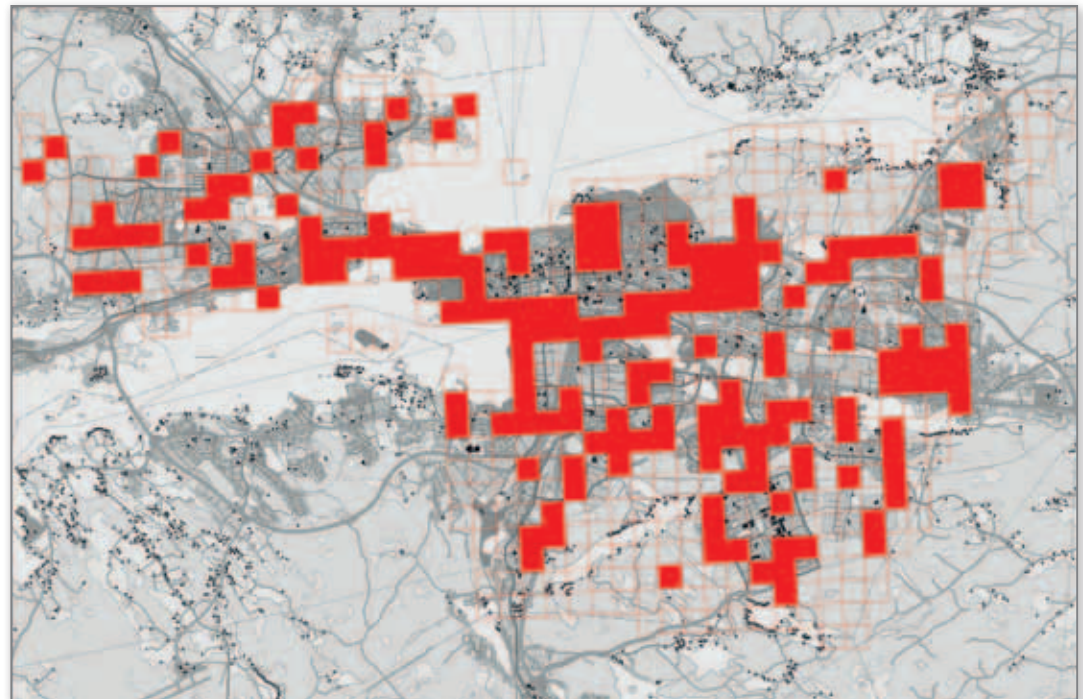
Luontoon on hallitsemattomasti on ryöstäytynyt kasvilajeja, jotka ovat haitaksi alkuperäiselle kasvillisuudelle. Vahinkoa voivat tuottaa paikallisten asukkaiden maastoon kasaamat puutarhajätteet, joiden välityksellä luontoon voi levitä vieraslajeja.

Tampereella voidaan katsoa toistaiseksi vain neljän lajin levinneen luontoon siinä määrin, että haittoja on ilmennyt: kahden jättiputkilajin (persian- ja kaukasianjättiputki) ja jättipalsamin sekä komealupiinin. Jättiputkia esiintyy koko Tampereen kantakaupungissa ja myös Aitolahti–Teiskon alueella (kuvat 8.1. ja 8.2.). Kaukasianjättiputki on näistä selvästi yleisempi. Esiintyminen on kuvattu 500 x 500 metrin kartoitusruuduin. Kuvat ilmentävät vain lajin levinneisyyttä Tampereella – eivät runsautta ruuduissa. Jättiputkia vastaan on taisteltu myrkytyksin ja raivauksin. Ongel-

mana on jättiputkilajien sitkeähenkisyys, myrkyllisyys ja maaperässä oleva siemenpankki. Auringonvalon vaikutuksesta jättiputkien kasvinesteen furanokumariini voi aiheuttaa palovamman kaltaisia vaikeasti paranevia iho-oireita. Kemiallisen torjunnan kohteena on ollut vuonna 2010 kantakaupungissa 77 jättiputken kasvupaikkaa. Epilänharjulla (kohdekortti 35) kaukasianjättiputki on leviittäytynyt virkistysalueelle. Vaakolammen lähellä jättiputken leviäminen taas uhkaa luonnonsuojelualuetta.

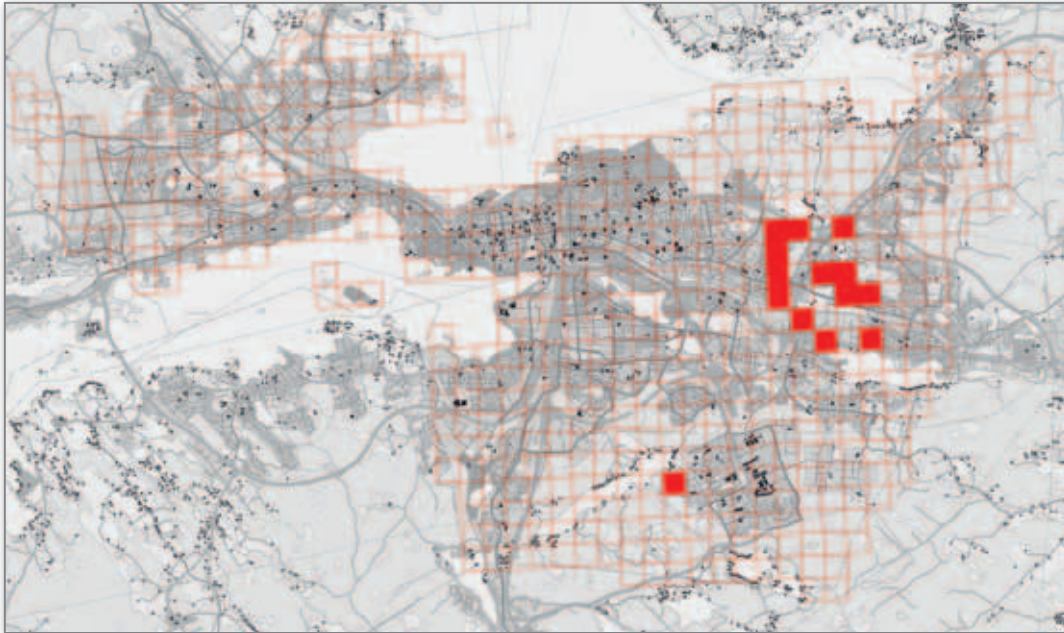
Jättipalsami on ollut paikallisten asukkaiden ongelmana Tahmelan–Pispalan–Villilän ja jossain määrin Lintulammen alueella (kuva 8.3.), mutta on levinnyt käytännöllisesti katsoen kaikkialle kaupunkialueella Yksivuotisena lajina se ei toistaiseksi ole aiheuttanut suuria ongelmia. Neljäs luontoon voimakkaasti leviävä laji (tai lajiristeymä), komealupiini, uhkaa harvinaiseksi käyvää keto- ja tienvarsilajistoa. Tällaisiksi voi ryöstäytyä myös muita lajeja, kuten isokokoiset koristetattet, valkokarhunköynnös tai kurturuusu.

KUVA LASSE KOSKINEN

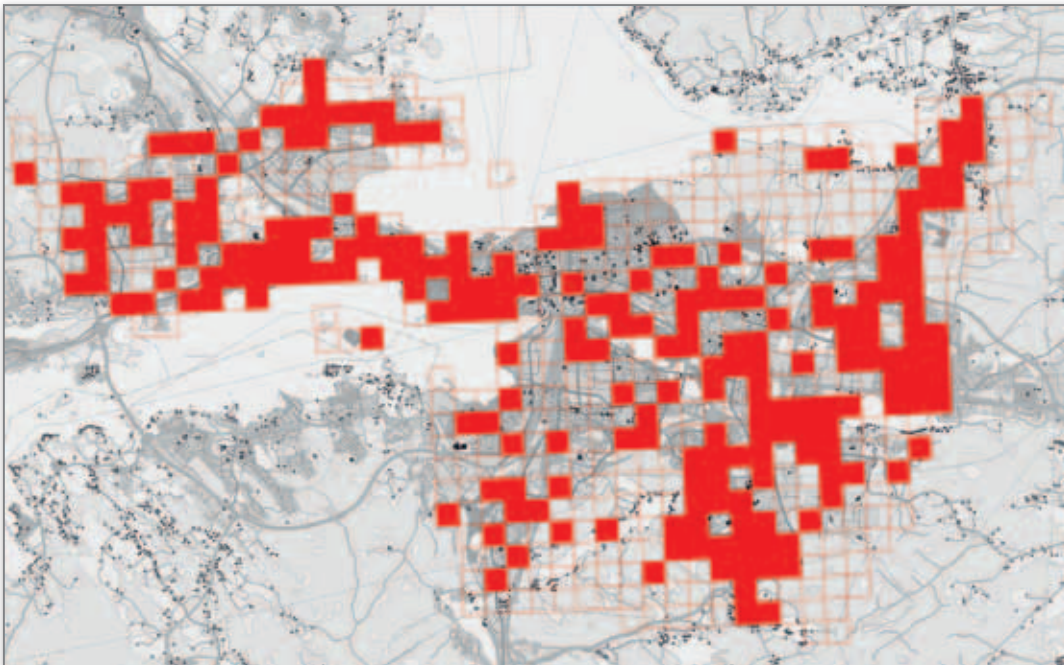

KUVA 8.1. Kaukasianjättiputken esiintyminen Tampereen kantakaupungin alueella.

KUVA 8.2. Persianjättiputken esiintyminen Tampereen kantakaupungin alueella.

KUVA 8.3. Jättipalsamin esiintyminen Tampereen kantakaupungin alueella.

Tietokortti Ennallistamisen tarve - esimerkki

Teiskon Viitapohjassa Mustalaisvuoren lounaisrinteellä sijaitsee valuvetinen lehtokorpi, jossa kasvaa mm. useita harvinaisia saralajeja, kuten hetesara ja röyhysara. Näistä edellinen on silmälläpidettävä (NT) ja jälkimmäinen vaarantunut (VU). Lisäksi paikalla kasvaa rauhoitettua, alueellisesti uhanalaista (RT) soikkokaksikko. Lettomaisen lehtokorven kuivuminen on hävittänyt alueen kasvistoa ja esim. röyhysara on hättää kärsimässä. Kuivumisen myötä aluetta ovat vallanneet ”vieraat” kasvilajit, kuten maitohorsma, nokkonen ja pelto-ohdake. Alue kaipaa pikaista ennallistamista, jotta harvinainen kasvilajisto säilyisi. Alkuperäisen kasvillisuuden säilyminen vaatii muun kasvilajiston niittämistä ja vesitalouden saattamista kuntoon. Röyhysara saattaa säilyä kitukasvuisena vuosikausia – jopa kymmeniä vuosia, joten tilanteen parannuttua kasvustot voivat hyvinkin toipua.

Ennallistamista kaivataan kipeästi myös Paalijärven ja Koirajärven välisellä suolla. Suon halki rakennettu metsäautotie kuivatti aluetta niin, että aikaisemmin runsas röyhysaraesiintymä (vuonna 1986 65 hyväkuntoista mätästä) on taantunut voimakkaasti (vuonna 2005 15 pientä ja kitulias-ta mätästä). Myös muut harvinaisuudet, kuten lettovilla ja soikkokaksikko, ovat mahdollisesti hävinneet. Alue on perustettu luonnonsuojelun alueeksi vuonna 1992, mutta metsäautotie oli tehty jo ennen suojelualueen perustamista. Veden virtaus järvien välillä on joko palautettava entiselleen tai Palvajärven veden pintaa nostettava voimakkaasti (Kääntönen 2006). Vuonna 2013 molemmilla kohteilla on tehtävä perusinventointi ja sen jälkeen käynnistettävä ennallistamistoimet – ensimmäisessä kohteessa maanomistajan suostumuksella.

Kirjallisuus:

Kääntönen, M. 2006. Röyhysara Pirkanmaalla – ”suojeltu” ja silti katoava? – Lutukka 22: 60–63.

6. LAJISTOSEURANTA

Tampereen eläimistö ja kasvisto tunnetaan suurimmaksi osaksi kohtalaisen hyvin. Harrastusyhdistysten omistautuminen linnuston, kasviston ja hyönteisten tutkimiseen on jatkunut jo vuosisadan ajan (ks. luku 3). Tämä on tuottanut paljon tärkeää tietoa myös tämän suojeluohjelman perustaksi.

Harvinaisten kasviesiintymien seuranta ja vieni kaupungin paikkatietojärjestelmään aloitettiin virkistyönä vuonna 2006. Vuosittain on tarkistettu muutamien harvinaisten kasvilajien esiintymiä, kartoitettu ne GPS-laitteen avulla ja viety ne tämän jälkeen paikkatietojärjestelmään. Työtä jatketaan edelleen. Tällä hetkellä on kartoitettu tarkoin seuraavien lajien esiintymiä: korpisorsimo, korpipurmikka, hentokiurunkannus, hertta- ja soikkokaksikko, suovalkku, ahokirkiruoho,

suopunakämmekkä, tikankontti, ketokatkero, kullero, kalliohatikka, nuijasara, vaaleasara ja lietetatar.

Hyönteistutkijat ovat tehneet tummaverkkoperhosten esiintymisseurantaan Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittamana. Tutkimuksissa on selvitetty tummaverkkoperhosen nykyisiä esiintymisniittyjä, mutta myös lajille soveltuvia elinympäristöjä. Merkittävin niittyverkosto Aitolahden Hirviniemestä Sorilan kautta Nurmeen ja Paloon on ollut tarkan seurannan kohteena, mutta myös Sisaruspohjasta Viitapohjaan sijoittuva niittyverkosto on hyvin merkittävä tummaverkkoperhoskantojen säilymisen kannalta (Pitkänen 2010). Hyönteisselvityksiä on tehty myös maankäytön suunnittelun vaatimusten mukaisesti monilla kanta-kaupungin luontokohteilla, kuten Pispalassa, Aaku-

lanharjulla, Iidesjärvellä ja Soukonvuorella. Erittäin uhanalaisesta ahdeyökkösestä on tehty myös perusselvitys. Sama koskee biotooppi-, kasvisto-, linnusto-, lepako- ja liito-oravakartoituksia. Esim. luonnonsuojelualueeksi perustettavilla kohteilla on tehty taustaineistoksi ainakin linnusto- ja kasvistoselvitykset.

Yksittäisten lajien kartoituksista mainittakoon vielä direktiivilaji viitasammakko, jonka esiintymispaikkoja kartoitettiin kanta-kaupungissa ja Aitolahdessa vuosina 2010–2011. Kartoitusta jatketaan vuosina 2012–2013 Teiskossa.

Tulevaisuudessakin lajistoseurantaan teetetään harrastusyhdistyksillä, mutta myös konsultti- ja virkistyönä.

KUVA LASSE KOSKONEN

KUVA LASSE KOSKONEN

Perhosseuranta voi tehdä sekä päivä- että yöpyyntinä.

7. TULEVAISUUDEN TEHTÄVÄT JA TOIMENPITEET

Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelma vuosille 2012–2020 keskittyy ensisijaisesti tähän asti jo tunnettuihin, luonnonsuojelullisesti arvokkaisiin kohteisiin ja suojelustatuksen omaaviin lajeihin. Tämä ei poista tarvetta ottaa suojelunäkökulma läpäisevästi huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa. Kaupungin kasvun ja rakentamisen paineet luonnonsuojelukohteille kasvavat jatkuvasti ja tässä mielessä on tärkeää tietää luonnosta ja sen arvokkaista kohteista enemmän. Hiljakkoin (2008) ilmestynyttä raporttia Suomen uhanalaisista luontotyypeistä ei ole juuri lainkaan voitu ottaa huomioon tässä ohjelmassa. Kantakaupungin alueelta on kartoitettu vain vanhat metsät (Nieminen 2006) ja pienvedet (Salo 2011).

Tulevaisuuden luonnonsuojelua silmälläpitäen luontotyyppien kartoitus on yksi tärkeimmistä tehtävistä. Metsäsuunnitelmissa tätä tietoa toki jo on, mutta yksityiskohtaisempi lajitason selvitys on tarpeen. Perinnemaisemista on jo tehty maakunnallinen raportti ja Aitolahti–Teiskon alueelta perinnemaisemien nykytilaa tarkennettiin vuonna 2011 (Korte 2012). Luontodirektiivin lajeista lepakoiden, liito-oravan ja viitasammakon inventointeja tehdään aina tarvittaessa ja ne otetaan huomioon suunnittelussa. Sen sijaan saman direktiiviaseman omaavat lajit, joiden esiinty-

misestä on vain hajatietoja, jäävät helposti ottamatta huomioon. Näitä ovat esim. koivuhiiri, sirolampi-, lummelampi- ja täplälampikorento sekä kaksi sukeltajakuoarialajia. Inventointityö tuokin jatkuvasti uutta tietoa suunnittelun ja suojelun pohjaksi.

Luonnonsuojeluohjelman inventointitehtävien painopisteet ja aikataulu

Tulevaisuuden tärkeimpien inventointitehtävien painopiste suunnataan luontotyyppeihin ja lajistokartoituksiin. Sitä varten arvioidaan ja kartoitetaan:

1) Uhanalaiset luontotyypit

- kynäjalavalehdot vuosina 2013–2014
- suot vuosina 2014
- metsälammet ja luonnonmukaiset puroumat (Aitolahti–Teisko) vuosina 2015–2016
- louhikot ja rotkot vuonna 2017
- kallioalueet vuonna 2018

2) Uhanalaiset ja alueellisesti uhanalaiset lajit

- kartoitus ja lajihavaintojen vieminen paikkatietojärjestelmään
- 2012– jatkuva prosessi

3) Eräät luontodirektiivin lajit

- koivuhiiri, sukeltajakuoarialaiset, lampikorennot (perusselvitys)
- 2012–2014

4) Muut luontodirektiivilajit

- jatketaan kartoitusta ja huomioimista kaikessa maankäytössä
- jatkuva prosessi maankäytön tarpeiden mukaan

Luonnonsuojeluohjelman arvokkaimmat kohteet rauhoitetaan luonnonsuojelulla. Vuosien 2012–2020 ohjelma on esitetty liitteessä 13.

TIETOKORTTI Linnustokohteen perustaminen - esimerkki

Yksityinen lintuharrastaja teki kaupungille ehdotuksen Nokian Pitkäniemen Hevoshaan (Tampereen kaupungin omistuksessa) eteläpuolen ennallistamiseksi linnustokohteeksi. Itse Hevoshaan pohjoispuolta ehdotetaan luonnonsuojelualueeksi (kohdekortti 1). Etelässä, Haikanlahteen rajoittuva osa kasvaa nuorehkoa koivikkoa. Aikaisemmin se oli avointa, kosteapohjaista rantaniittyä. Välialueella on kapeita suojuotteja ja vanhoja rutakuoppia allikoineen.

Ehdotuksen mukaan kunnostettavalta alueelta raivataan puusto ja kannokot pois. Aluetta muokataan kaivamalla allikoita ja kuorimalla maata, millä luodaan vedenkorkeuden vaihtelut huomioon ottaen eri tasoista kosteikkoa, vesijättöä ja lietepintoja. Alueen vanhat rutakuopat avataan ja pensaikot raivataan pois. Maamassaa voidaan hyödyntää saarekkeiden teossa. Muutamassa vuodessa alueesta todennäköisesti muodostuu otollinen pesimäkohde ja muutoinaikainen lepäilykohde kahlajille ja vesilinnuille. Alueen reunalle rakennetaan lintutorni ja pitkospuureitti. Edelleen se sopii myös mainioksi opetuskohteeksi, koska Pitkäniemen alueella on viherympäristökeskus Verte. Sinne on kaavailtu myös luontokoulua. Lintukohteen kehittämisen esteeksi voivat nousta ruoppausten aiheuttamat ympäristöongelmat.

KUVA LASSE ROSONEN

Hervantajärven Viitastenperän upeat näkymät. Kallioalueet inventoidaan 2018.

KUVA HARRI SULONEN

Kynäjalavalehdot kartoitetaan vuosina 2013–2014.

KUVA MARTTI TUORE

Eräistä luontodirektiivilajeista, kuten lampikorennot tehdään perusselvitys vuosina 2012–2014. Kuvassa täplälampikorento (II, IVa, LC).

KUVA LASSE KOSKONEN

Suot, metsälammet ja luonnonmukaiset puroumat inventoidaan vuosina 2014–2016

KUVA HARRI SULONEN

Louhikot ja rotkot inventoidaan vuonna 2017.

8. OHJELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Luonnonsuojeluohjelma kattaa noin 1200 hehtaaria arvokkaita luontokohteita. Näistä suurin osa on kaupungin omistuksessa. Yksityisten maita on mukana vain vähän. Ohjelmalla on näin ollen ainoastaan vähäisiä taloudellisia vaikutuksia. METSO-kohteiden suojelemisesta saadaan myös tuloja. Taloudellisia kustannuksia aiheutuu jossain määrin alueiden hoidosta ja tarvittavien rakenteiden rakentamisesta, ylläpidosta sekä konsulttityönä teetettävistä luontonselvityksistä. Ohjelma lisää jonkin verran myös kunnan ympäristösuojeluviranomaisen työmäärää.

Luonnonsuojelulaila rauhoitettavaksi ehdotettavien alueiden määrä on 920 hehtaaria, loput kohteista – 280 hehtaaria – luokitellaan arvometsiksi, kaava-suojelun kohteiksi tai hoidettaviksi kohteiksi. Selvästi suurin rauhoitettava kohde on 55 ha:n laajuinen Kintulammen retkeilyalue, jonka merkitys metsäeliöstön säilymiselle on huomattava. Toteutuessaan se on Pirkanmaan merkittävin metsiensuojelualue Seitsemisen

ja Helvetinjärven kansallispuistojen ohella. Ohjelman toteuttaminen asettaa reunaehdoja ja rajoituksia maankäytön suunnittelulle sekä arvometsien hoidolle. Tampereen alueella on kaupungin metsätietojärjestelmän mukaan 6754 hehtaaria kaupungin omistamia metsiä. Koska esim. esitettyjä arvometsiä on 76 hehtaaria, ei ohjelmalla ole laajemmassa mittakaavassa juurikaan vaikutuksia Tampereen kaupungin metsänkätömahdollisuuksiin.

Ohjelman toteutuessa luonnonsuojelualueiden määrä on yhteensä 1340 hehtaaria eli 2,55 % Tampereen maapinta-alasta.

Taulukossa 12 on esitetty kohteet luontotyypeittäin. Kohde voi edustaa useita luontotyyppisiä ja sillä voi olla useita suojeluperusteita, mutta kohteet on määritelty tärkeimmän suojeluun johtavan luontoarvon perusteella. Kohdekorttien määrä on 67, mutta kolmella kortilla on kaksi eri luontotyyppikohdetta. Tästä syystä luontotyyppien yhteissumma on 70. Eniten ohjelmassa

on metsäisiä kohteita, koska mukana ovat kaupungin METSO-kartoitusten avulla esiin nostetut kohteet. Koko Tampereen alueella luontotyyppitarkastelu on suurimalta osaltaan vielä tekemättä, joten esim. sitä, kuinka eri luontotyyppit ovat kaiken kaikkiaan edustettuina ohjelmassa, ei pystytä arvioimaan.

Uhanalaisia (EN-VU) lajeja on kohteilla 31 lajia. Näistä 10 on erittäin uhanalaisia (EN) ja 21 vaarantunteita, eli VU-lajeja. EN-lajeista tummaverkkoperhosta esiintyy ainoastaan yhdellä kohdekortilla, koska perhosniityt ovat suurimmaksi osaksi yksityismailla. Ohjelmalla ei ole siten merkittävää vaikutusta tummaverkkoperhosen suotuisaan suojelutasoon Tampereella. Tummaverkkoperhosen esiintymisniittyjä on kylläkin suojeltu rajauspäätöksin. Viheryökkönen (kohdekortti 52), ahdeyökkönen (kohdekortti 5) ja mäkihiilikoi (kohdekortti 6) ovat kohdekorttien kohteilla, joten näiden lajien suotuisan suojelun tasoon ohjelmalla on merkittävä vaikutus. Direktiivilajeista liito-orava ja lepakkolajit

Taulukko 12. Kohdekorttien kohteiden suojeluperusteet ja pinta-alat (samalla kohdekortilla voi olla useampia luontotyyppisiä).

Suojeluperuste - luontotyyppi	Alueita kpl	Pinta-ala, ha	Suojelun tapa	
			Ls.laki	Muu
Metsät/metsäeliöstö	33	944,88	781,50	163,38
- lehto/lehtimetsä	17	112,48	56,27	56,21
- tervaleppäkorpi	2	4,09	1,75	2,34
- havumetsä/METSO	14	828,31	723,48	104,83
Suo tai kosteikko	5	28,18	24,10	4,08
Järvi	2	128,38	90,92	37,46
Kasvikohde	18	51,41	10,61	40,80
Hyönteiskohde	11	45,13	15,44	29,69
Kalliokohde	1	4,11	0,00	4,11
Yhteensä	70	1 202,09	922,57	279,52

Taulukko 13. Hoitotoimia vaativat kohteet.

Nro	Nimi	Pinta-ala, ha	Hoidon laatu
17	Näätäsuu	3,25	niitto, raivaus
32	Ylöjärvi, Horha	1,10	taimikon ym. poisto
33	Pyhäjärven ranta	3,04	puuston harventaminen kynäjalavan hyväksi
34	Simolankatu 71	0,12	raivaus tarpeen mukaan
35	Epilänharju	30,09	jättiputken poisto
36	Lintulampi	4,08	jättipalsamin poisto
37	Pispalan paahderinteet	0,69	raivaus
46	Rimminkorpi	2,34	kuusitaimikon poisto
47	Pilkkakuusenharju	11,69	hirvenkellopaikan raivaus
52	Aakkulanharju	5,12	raivaus
53	Haihara	0,63	raivaus, niitto
56	Kaukaniemi	3,77	raivaus
59	Atala, Kenkirajanpuisto	5,14	raivaus tarpeen mukaan
61	Tiikononjan keto	0,04	niitto, pensaiden raivaus
64	Teisko, Iso-Murto	0,96	niitto, raivaus

ovat kohteilla vain muutamissa tapauksissa. Ojalan metsäalue (kohdekortti 60) on rajattu arvometsäksi ensisijaisesti liito-oravan esiintymisen perusteella. Näin ollen luonnonsuojeluohjelmalla ei ole juurikaan vaikutusta liito-oravan ja lepakoiden suojelutasoon. Vaikka liito-oravan ja lepakoiden esiintymispaikat ovat ensisijaisesti muualla kuin kohdekorttien alueella, maan käytön suunnittelussa on joka tapauksessa otettava huomioon lepakoiden ja liito-oravan esiintymisalueet. Viitasammakko (kohdekortit 6 ja 7) on kantakaupungin neljästä tunnetusta paikasta kahdella kohdekortilla. Lummelampi- ja täplälampikorenon suotuisan suojelun tasoon ohjelman toteuttamisella on merkittävä vaikutus, sillä lajien ainoat tunnetut esiintymis-

paikat ovat kohdekorteilla 6 ja 28. Kaikki hajuheinäpaikat ovat kohdekorteissa (2, 3, 8 ja 16), joten suojelun toteutuessa ohjelman mukaisesti kaikki Tampereen hajuheinän esiintymispaikat on suojeltu EU:n direktiivivaatimusten mukaisesti. On huomattava, että monet kasvikohteet sijaitsevat yksityismailla, joita tämä ohjelma ei suurimmaksi osaksi kata. Tikankontin ainoa tunnettu esiintymispaikka on jo luonnonsuojelualuetta. Lietetattaren runsas esiintymäalue on Natura-alue (kohdekortti 67). Kaksi muuta paikkaa, joissa lajia on hiljattain tavattu, on ovat ohjelman ulkopuolella. Saunionoidanlukon (kohdekortti 52), ahosilmäruohon (63) ja ketokatkeron (63) esiintymispaikat ovat kohdekorteilla. Molemmat EN-luokkaan kuuluvat sienilajit,

kuoppajänönkorva (kohdekortti 56) ja nuijasarvisieni (kohdekortti 26) ovat kohdekorteilla.

Muista kuin luonnonsuojelulla suojelluista kohteista 12,32 hehtaaria on hoitokohteita (liite 13). Tämän lisäksi taulukkoon 13 on otettu mukaan kaavalla suojeltavia kohteita, joille osalle aluetta tarvitaan hoitotoimenpiteitä. Näille alueille järjestetään niitto- ja raivaustalkoita. Tämä hoitomenetelmä pätee erityisesti avoimiin, ketomaisiin alueisiin ja niittyihin, joilla esiintyy harvinaista ja uhanalaista kasvillisuutta tai hyönteislajistoa. 76 ha on arvometsiä (hoitoluokka C5). Kaavamerkinöin suojeltuja kohteita on 168 ha. Lisäksi on yksi pienialainen metsälakikohde (0,53 ha), joka ei sovellu edellä oleviin suojeluluokkiin.

KUVA LASSE KOSONEN

Tikankontti (II, IVa, NT).

KUVA LASSE KOSONEN

Saunionoidanlukko (EN).

KUVA LASSE KOSONEN

Nuijasarvisieni (EN).

9. ARVOKKAAT LUONTOKOHOEET – KOHDEKORTIT

Arvokkaita luontokohteita on esitetty 67 kohdekortilla. Luonnonsuojelulain nojalla esitetään suojeltavaksi 923 ha 31 kohdekortilla. Suojeltavat alueet on valittu aikaisemman tiedon ja METSO-ohjelman perusteella. Osassa kohdekortteja on mukana sekä luonnonsuojelulailla että muulla tavalla suojeltavaksi esitettyjä kohteita. Luonnonsuojelulain mukaisen rauhoituksen lisäksi on esitelty 280 ha muita arvokkaita alueita, joiden suojelun tavaksi on määritelty kaava, hoito tai joku muu menettelytapa.

Suojeluehdotukset perustuvat tämänhetkiseen tietämykseen. Ne voivat muuttua, jos esim. luontoinventoinnit paljastavat alueen luonnosta uusia suojelu-

kohteita tai uhanalaisia lajeja.

Kussakin kohdekortissa on esitetty alueen karttarajaus ja kiinteistötiedot. Karttarajaus tarkistetaan suojelutoimenpiteiden yhteydessä. Yksityisiä kohteita on mukana vain, jos niiden julkaisemiseen on saatu suostumus maanomistajalta.

Sivulla 28 on esitelty kooste kohteiden suojeluperusteista. Kohteilla tehdään tarvittaessa lisäselvityksiä, varsinkin jos tämänhetkinen tilanne ei ole ollut tiedossa tai tiedot ovat puutteelliset.

Luonnonsuojelulailla rauhoitettavaksi ehdotetuille alueille laaditaan suojelun toteutuessa rauhoitusmääräykset sekä hoito- ja käyttösuunnitelma. Hoito- ja

käyttösuunnitelmia voidaan tarkistaa tarvittaessa. Aikataulu kohteiden rauhoittamisesta ja seurannan järjestämisestä on liitteissä 13 ja 15. Kohteiden tilan seuranta on jatkuva prosessi ja on tärkeää seurata suojelun perusteena olevia tekijöitä ja lajeja. Seurannan toteutusmalli kirjataan myös hoito- ja käyttösuunnitelmaan.

Suojeltaville ja muutamalle muullekin kohteelle esitetään rakennettavaksi ko. alueen käyttöä helpottavia rakenteita. Suojelun alueen merkintäpaalut on pystytettävä jokaiselle luonnonsuojelulailla rauhoitetulle alueelle, mutta myös pitkospuita, lintutorneja ja esitelytauluja rakennetaan tarkoituksenmukaisille kohteille.

9.1 KOHDEKORTTIEN LUKEMINEN

PAIKAN NIMI: Nimi

PINTA-ALA: Hehtaareina

KYLÄ: Kylän nimi

KIINTEISTÖ: Tilan/tontin numero tai muu kiinteistötunnus

OMISTAJA: Yksityinen tai Tampereen kaupunki

KAAVAT: Kaavamerkinntä joko yleiskaavassa tai asemakaavassa. Lyhenteiden selitykset vie-reisellä sivulla.

KOHEEN TYYPPI: Eliöstö- tai elinympäristö-tyyppi, joka kullekin kohteelle on merkitsevin ja luonteenomaisin. Sen perusteella kohteen tyyppi on arvioitu taulukkoon 12.

KUVAUS: Lyhyt selostus alueen luonnosta, eliöstöstä ja ekosysteemistä.

TEHDYT SELVITYKSET: Tärkeimmät kohteen luonnosta kertovat eliöstöselvitykset.

SUOJELTAVAT LAJIT: Lajit, joilla on olemassa valtakunnallinen suojelustatus, kansainvälinen vastuu tai jos niitä ei ole, niin alueellinen suojelustatus tai paikallinen mielenkiinto.

EN = erittäin uhanalainen

VU = vaarantunut

NT = silmälläpidettävä

@ = rauhoitettu (mainittu vain kasvi- ja hyönteislajien kohdalla)

RT = alueellisesti uhanalainen

vas = kansainvälinen vastuulaji

eR = erityisesti suojeltava

Dir II = EU:n luontodirektiivin mukainen laji; eläin tai kasvilaji, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita.

Dir IVa = EU:n yhteisön tärkeänä pitämä eläinlaji, joka edellyttää tiukkaa suojelua. Lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Dir IVb = EU:n yhteisön tärkeänä pitämä kasvilaji, joka edellyttää tiukkaa suojelua.

SUOJELUN TARKOITUS: Alueen suojelutoimenpiteiden tavoite.

SUOJELUN PERUSTE: Luonnonsuojelulain 10 §:n perusteet alueen suojeluun, muut lainmukaiset suojeluperusteet: metsälain arvokkaat elinympäristöt, 3. luku, 10 §, luontodirektiivi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Tällä hetkellä voimassa oleva suojelun tila.

Suojelun tavoitetaso: Lopputilanne, johon kohteen suojelu tähtää.

HOITO: Alueen ja sen lajiston säilymiseen tähtäävät hoitotoimenpiteet.

Seuranta: Lajien esiintymien seurannan aikataulut

Rakenteet: Alueella tarvittavat rakenteet retkeilyn kanavoimiseksi ja kulun helpottamiseksi sekä elinympäristön säilyttämiseksi mahdollisimman häiriintymättömänä.

UHAT: Mahdolliset olemassa olevat tekijät, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti lajin tai kohteen säilymiseen.

Kaavamerkinnoissä käytetyt lyhenteet:

AO = Asuntoalue.

AP = Pientaloalue.

AV = Asuin- ja kasvitarkennusten korttelialue.

E = Erityisalue.

ev = Suojaviheralueeksi varattu alueen osa.

EV-2 = Suojaviheralue, joka on varattu alueellista sadevesijärjestelmää varten.

i-7 = Istutettava alueen osa, jonne tulee istuttaa lehtipuita.

LR = Rautatiealue.

luo-1 = Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, ekologinen käytävä.

luo-2 = Alue, jolla on luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä luontotyyppi. Tervaleppäkorpi on ennallistettava ja säilytettävä luonnontilaisena.

LV-1 = Venesatama

lv-2 = Alueen osa, jolle saadaan rakentaa venevalkaman tai venesataman vaatimia rakennelmia ja laitteita.

M = Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL128 §:ssä on säädetty.

maa-4 = Aluetta tulee hoitaa ja kehittää arvokkaat luonnonominaisuudet ja maisemallinen luonne huomioiden.

me = Melualue.

MU = Maa- ja metsätalousvaltainen alue, ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja.

P = Puisto.

PI = Istutettava puiston osa.

PL = Luonnontilassa säilytettävä puistoalue (tässä julkaisussa)

s-1 = Luonnonmukaisena säilytettävä tontin osa, jota on hoidettava niin, että maiseman luonne ei olennaisesti muutu.

s-13 = Alueen osa, joka viljelytoimenpitein tai riittävän usein suoritetuin raivauksin on pidettävä avoimena peltoalueena.

s-2 = Alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet.

s-20 = Suojeltava alueen osa.

s-3 = Alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet. Alueella on sallittu olemassa olevan lomarakennuksen uudisrakentamiseen verrattava rakentaminen, kunnostaminen ja uudestaan rakentaminen.

s-5 = Alueella oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet. Alueella on maan kaivuu ja soranotto kielletty. Vanhat sorakuopat tulee täyttää ympäristöön soveltuvaan tasoon ja metsittää.

s-6 = Alueella oleva puusto on säilytettävä siten, että olevan puuston kaataminen on sallittua vain tarpeellisenä puuston hoitotoimenpiteenä, jota tulee täydentää uusintaistutuksilla. Maan kaivuu, louhinta, täyttäminen ja soranotto on kielletty.

SE = Selvitysalue.

SL-3 = Luonnonsuojelualue, joka on suojeltu asemakaavalla tai luonnonsuojelulainsäädännön nojalla.

ul = Ohjeellinen leikkialue.

W = Vesialue.

V = Virkistysalue.

va = Voimalinja-aluevaraus.

vi-2 = Ohjeellinen viljelypalstoja varten varattu alueen osa.

VKV-1 = Keskuspuistoksi varattu virkistysalue.

VL = Virkistysalue.

VL-4 = Lähivirkistysalue. Aluetta on hoidettava siten, että sen luonnonsuojelun kannalta arvokkaat ominaisuudet säilyvät.

VL-7 = Lähivirkistysalue. Aluetta tulee hoitaa ja kehittää alueen arvokkaat luonnonominaisuudet huomioonottavalla tavalla.

VLK-1 = Kaupunkipuistoksi varattu lähivirkistysalue.

VLL = Luonnonmukainen lähivirkistysalue.

VLL = Luonnonmukainen lähivirkistysalue. Alue varataan ulkoilu-, liikunta- ja urheilutoiminnoille sekä luonnon kokemiseen laajoina pääosin luonnontilaisina aluekokonaisuuksina. Puiden kaataminen, kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttötöyt tai niihin verrattavat toimenpiteet ovat alueella luvanvaraisia kuten RakL 124a §:ssä on säädetty. Alueella sallitaan vähäinen luonnonympäristön huomioonottava yleistä virkistystoimintaa palveleva rakentaminen.

VLM = Maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi varattu lähivirkistysalue, kuten ranta, vesistön suoja-alue, harju, rinne, maisemapelto tai -niitty. Alueella säilytetään alkuperäinen luonnonympäristö. Puiden kaataminen, kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttötöyt tai niihin verrattavat toimenpiteet ovat alueella luvanvaraisia kuten RakL 124a §:ssä on säädetty. Alueella sallitaan vähäinen luonnonympäristön huomioonottava yleistä virkistystoimintaa palveleva rakentaminen.

VP = Puistomaisesti hoidettava alueen osa.

VP-3 = Puisto tulee rakentaa ottaen huomioon alueen sijainti ja maisemallinen merkitys kosteikkoalueena. Puistoon saadaan rakentaa opetustoimintaan soveltuvia tiloja merkinnän osoittama määrä.

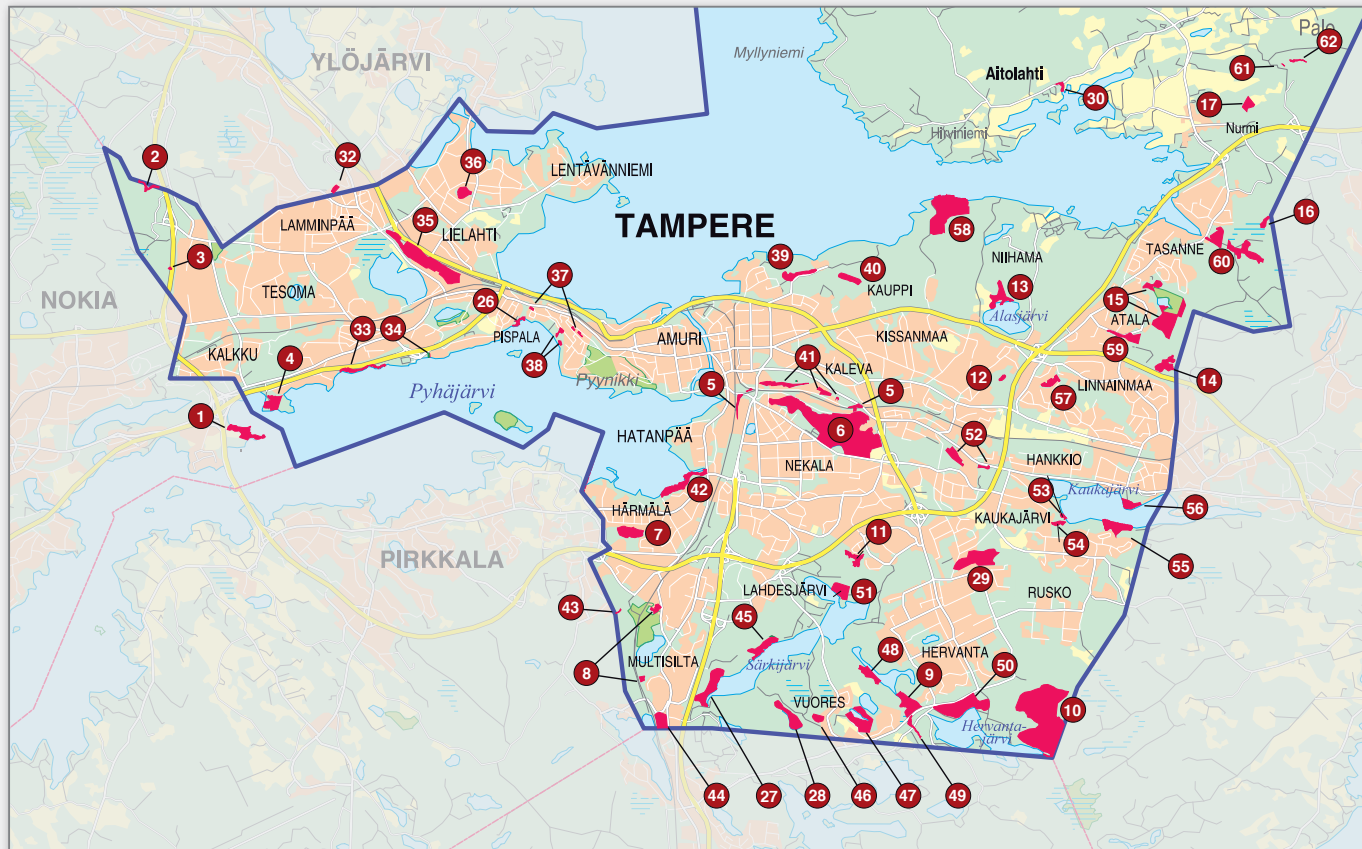
VU = Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue.

VV = Uimaranta-alue.

Y = Yleisten rakennusten korttelialue.

9.2 Luonnonsuojeluohjelman alueet – KANTAKAUPUNKI

Arvokkaat luontokohteet – kohdekortit

LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTAVAT KOhteet

1. Nokia, Hevoshaka.....	35	13. Kauppi, Niihama, Lahnakallio.....	48
2. Ikuri, Leppioja.....	36	14. Petäjässuo.....	49
3. Ikuri, Juhansuo, puron varsi VT3:n länsipuolella.....	37	15. Halimasjärven luonnonsuojelualueen laajennus.....	50
4. Villilänsaari, Saarenpuisto.....	38	16. Kumpula, Aitovuoren louhikkorotko.....	51
5. Järvensivun ratavarret.....	39	17. Näätäsuu.....	52
6. Iidesjärvi.....	40	18. Aitovuori, Koikansuo.....	53
7. Härmälän Vähäjärvi.....	42	19. Aitolahti, Korvenvuori.....	54
8. Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualueen laajennus.....	43	20. Teisko, Paalijärventie, Holma.....	55
9. Hupakonojanpuisto, Myllyoja.....	44	21. Teisko, Kintulammin virkistys- ja retkeilyalue.....	56
10. Makkarajärvi–Viitastenperä.....	45	22. Teisko, Pikkuhaka.....	59
11. Veisu, Pehkusuo.....	46	23. Teisko, Nalli.....	58
12. Pappila, Sikosuo, Kirviälänmäki.....	47	24. Teisko, Velaatta, Ala-Pirttijärvi, Nevalanlahti.....	60
		25. Teisko, Koskela, Jylhänperä.....	61

9.3 Luonnonsuojeluohjelman alueet – TEISKO

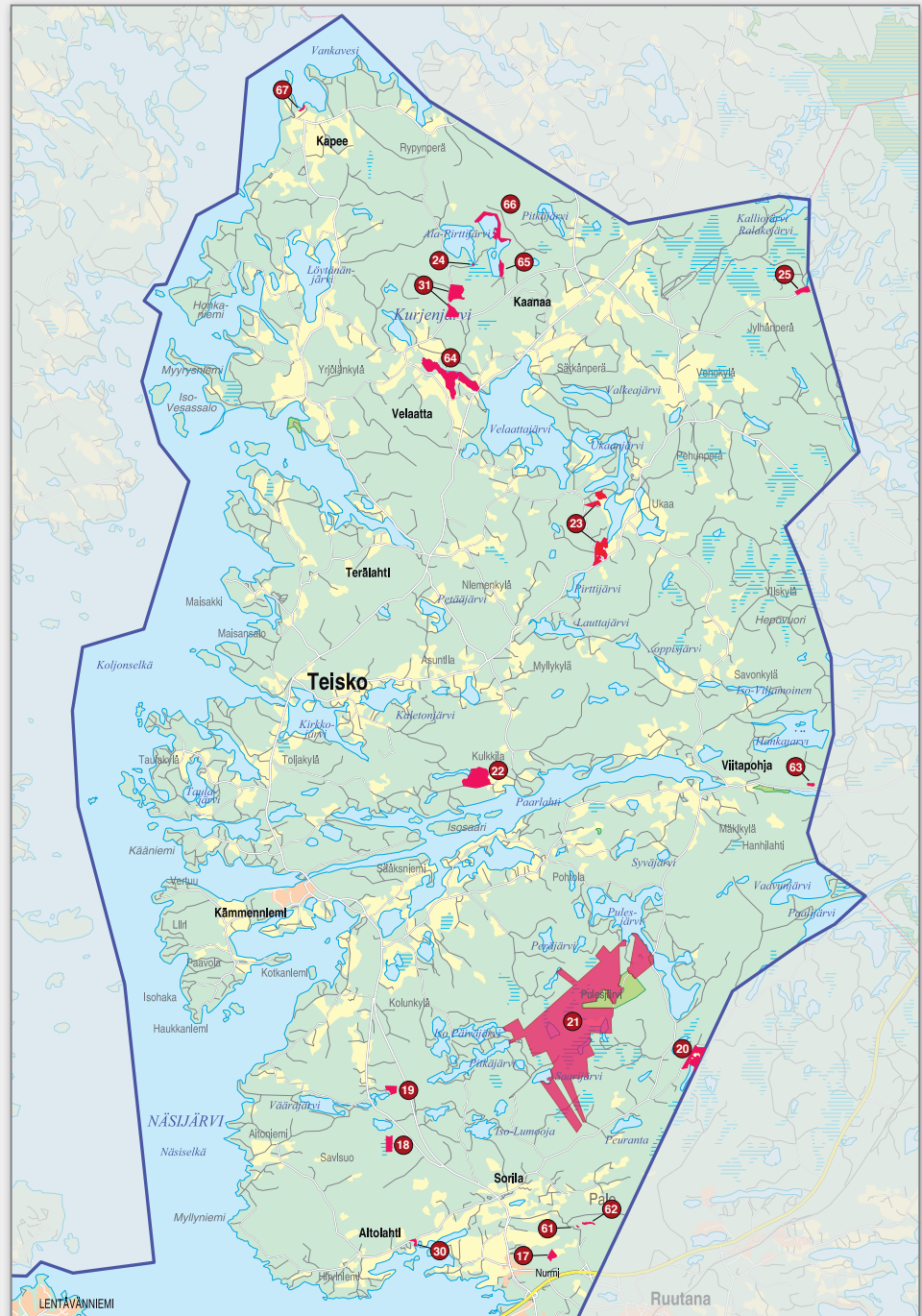
OSITTAIN LUONNONSUOJELULAILLA

RAUHOITETTAVAT KOhteet

26. Hyhky, Pättiniemenpuisto	63
27. Särkijärvi, Lahdenperä	64
28. Vuores, Koukkujärvi	65
29. Lukonmäki, Pitkähde	66
30. Aitolahti, kirkon notko	67
31. Kallionpää	68

MUUT KOhteet

32. Ylöjärvi, Horha, laskettelurinteet	70
33. Pyhäjärven rantaosuus: Villilänniemi-Raholan puhdistamo	71
34. Rahola, Pyhäjärven ranta, Simolankatu 71	72
35. Epilänharju	73
36. Pohtola, Lintulampi	74
37. Pispalan paahderinteet	75
38. Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto	76
39. Kauppi, vesitornin alue	77
40. Kauppi, Tuomikallio	78
41. Kalevankangas	79
42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto	80
43. Sarankulma, Korvenojanpuisto	81
44. Multisilta, Rajamäki	82
45. Särkijärvi, Leppänen	83
46. Vuores, Tervalepänpuisto	84
47. Vuores, Pilkkakuusenharju	85
48. Suolijärven länsiranta	86
49. Vormiston Myllyoja	87
50. Hervantajärven luoteispuoli	88
51. Hallila, Lukonlahden ja Lahdesjärven välinen metsä	89
52. Messukylä, Aakkulanharju	90
53. Haihara	91
54. Hikivuori	92
55. Kaukajärvi, Levonmäki	93
56. Kaukaniemi	94
57. Linnainmaa, Länkiniitynmäki	95
58. Soukonvuoren pohjoispuolinen alue	96
59. Atala, Samoilijanpuisto–Kenkirajanpuisto	97
60. Kumpula, Ojala	98
61. Tiikonojan keto	99
62. Tiikonojan varsi	100
63. Teisko, Iso-Murron haka	101
64. Teisko, Velaatan Nuutilanlahti	102
65. Teisko, Ylä-Pirttijärven itäpuoli	103
66. Teisko, Keskisen Pirttijärven rantametsät	104
67. Teisko Kapee, Niemi- ja Ala-Kapeen niityt	105

KUVA: HÄRRISUONEN

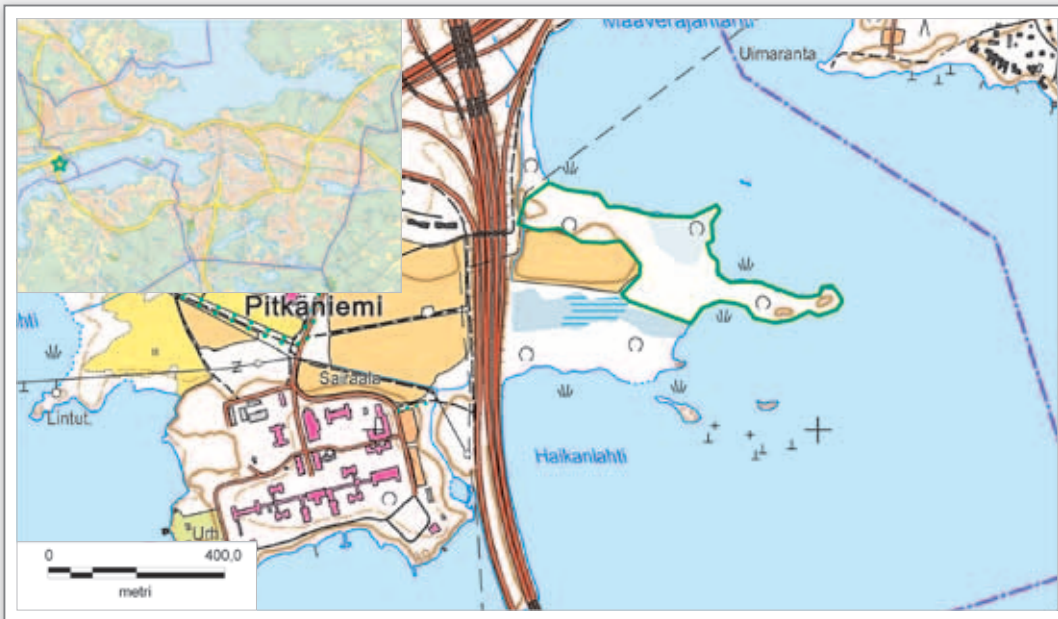
Iidesjärvi on kansainvälisestikin
ainutlaatuinen luontokeidas
lähellä kaupungin keskustaa.

10. LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTAVAT KOHTEET

KOHDEKORTTI	SIVU		SIVU
1. Nokia, Hevoshaka	35	13. Kauppi, Niihama, Lahnakallio	48
2. Ikuri, Leppioja	36	14. Petäjässuo	49
3. Ikuri, Juhansuo, puron varsi VT3:n länsipuolella	37	15. Halimasjärven luonnonsuojelualan laajennus	50
4. Villilänsaari, Saarenpuisto	38	16. Kumpula, Aitovuoren louhikkorotko	51
5. Järvensivun ratavarret	39	17. Näätäsuo	52
6. Iidesjärvi	40	18. Aitovuori, Koikansuo	53
7. Härmälän Vähäjärvi	42	19. Aitolahti, Korvenvuori	54
8. Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualan laajennus	43	20. Teisko, Paalijärventie, Holma	55
9. Hupakonojanpuisto, Myllyoja	44	21. Teisko, Kintulammin virkistys- ja retkeilyalue	56
10. Makkarajärvi–Viitastenperä	45	22. Teisko, Pikkuhaka	58
11. Veisu, Pehkusuo	46	23. Teisko, Nalli	59
12. Pappila, Sikosuo, Kirviälänmäki	47	24. Teisko, Velaatta, Ala-Pirttijärvi, Nevalanlahti	60
		25. Teisko, Koskela, Jylhänperä	61

1. Nokia, Hevosshaka

© Sisältää Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 06/2012 aineistoa / Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 8,0 ha

Kylä: Haikanihti

Kiinteistö: 536-420-3-9

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Ei kaavaa

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohde (suo, lehto, rantametsä), kasvukohde, lahoppuusto.

KUVAUS: Alue on lahoppuustoista lehtipuulehtoa, jonka puusto koostuu haavoista, koivuista, lepistä ja pajuista. Sekapuustona on jonkin verran kuusia ja varsinkin itäosassa mäntyjä. Niemen itäpää ("Pitkäniemi") on kallioista, karua kangasmetsää. Lehtilahoppuuta on melko runsaasti. Alueen itäosa on osaksi suoperäistä. Lehto- ja korpikasvilajiston koostumus vaihtelee eri osa-alueilla. Kasvillisuus on yhtä kaikki rehevää ja monipuolista ja käsittää vuoden 1993 selvityksen mukaan 308 putkilokasvilajia. Alueella kasvavat mm. mustakonnanmarja, soreahtiirenporras, mätässara, kyläkelukka sekä kylä- ja ojakellukan risteymä. Harvinaisin laji on yhtenäisenä kasvustona (vuonna 2010 80 vartta) kasvava lehtokielo, jonka kasvupaikka kuuluu lajin pohjoisimpiin esiintymiin Suomessa. Lintulajistossa ovat mm. pikkutikka, palokärki, satakieli, sirittäjä (NT)

ja mustapääkerttu. Valkoselkätikka (EN) vietti alueella talvea 2008/09. Paikalla havaittiin sekä naaras että koiras ja niiden parittelu saatiin myös todetuksi. Sienilajistossa on tavattu muutamia harvinaisuuksia, kuten tuoksuvinokas, lehtolohisieni, valjulahorusokas, risumattalakkia, jalohelokka ja käävääkäisiin kuuluva kelmutoykkio, jonka löytö oli vasta viides Suomesta. Syksyllä 2010 tehdyn kääpäselvityksen mukaan löydettiin 31 kääpäalajia. Lajistossa olivat mm. vanhan metsän lajeina tunnetut harvinaiset ja silmälläpidettävät rustikka ja vuotikankääpä.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. 1993: Nokian Pitkäniemen Hevosshaan kasvillisuus ja kasvisto. – Raportti, 19 s. Tampereen kaupunki.

Kytömäki, J. 2010: Nokian Hevosshaan kääpäalajisto. – Raportti, 10 s. Tampereen kaupunki.

Lagerström, M., Lievonon, T. & Mäkelä, R. 1992: Tampereen Vattulan luonnonsuojelun alueen ja Nokian Pitkäniemen "Hevosshaan" pesimälinnustot 1992. – Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

Mustalahti, L. 2008: Tampereen Villilänsaaren sekä Nokian Pitkäniemen (Hevosshaan) alueen linnustoselvitys vuonna 2008. – Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Lehtokielo, vuotikankääpä (NT), rustikka (NT), ym. lahoppuulajisto.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lahoppuustoinen lehto ja yksi lehtokielon pohjoisimmista kasvupaikoista.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyyppillinen tai arvokas, että sen suojeleminen voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Alueen rauhoitushanke on käynnistetty. Rauhoitusesitystä valmistellaan vuonna 2012, mutta Liikennevirasto, Pirkanmaan liitto ja Nokian kaupunki ovat esittäneet, ettei rauhoitusta esitetä ennen kuin suunnitelma oikoradasta on selvillä.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Lehtokielokasvuston ympäriltä poistetaan tarvittaessa varjostavaa puustoa.

Seuranta: Lehtokieloesiintymää seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran kuitenkin vuonna 2013.

Rakenteet: Luontopolkua pidetään kunnossa ja sinne asennetaan alueen luontoa esitteleviä opastauluja. Suo-osuudelle rakennetaan pitkospuut. Niemen kärkeen järjestetään mahdollisuus nuotiopaikalle, koska talvisaikaan on ollut nähtävissä, että "villejä" nuotiopaikkoja tehdään ja ympäriltä hakataan puuta nuotiotarpeiksi.

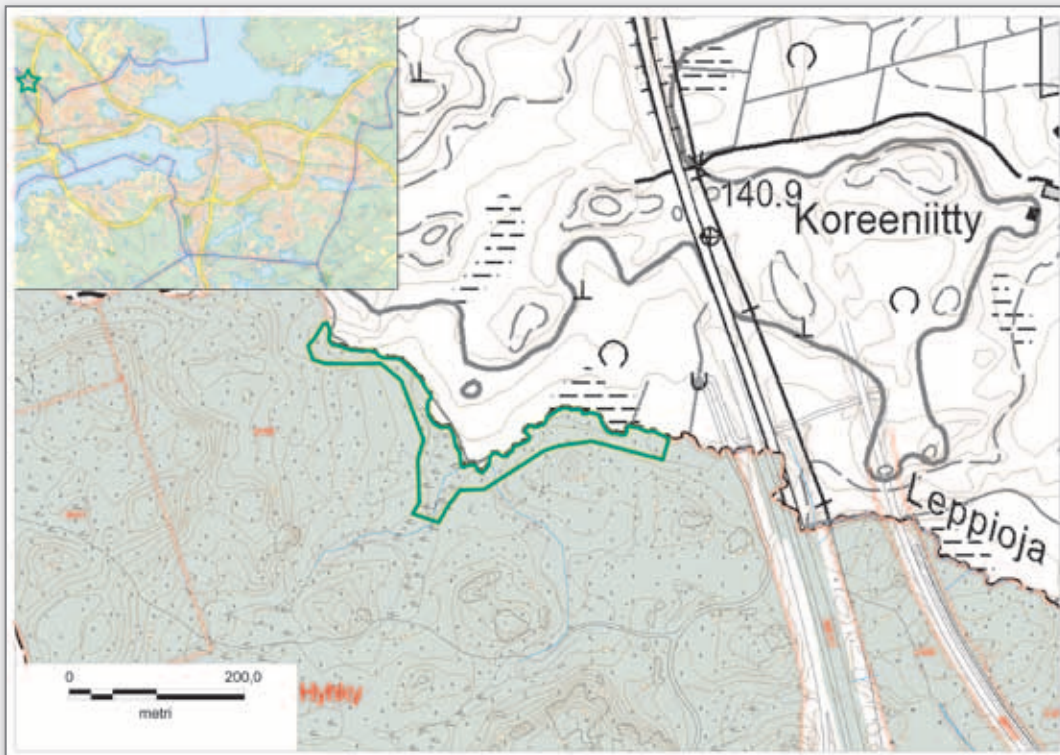
UHAT: Satunnainen ilkivalta, suunnitellun oikoradan linjausvaihtoehdot.

Hevosshaan lehto rajautuu niittyalueeseen.

2. Ikuri, Leppioja

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 1,42 ha

Kylä: Hyhky

Kiinteistö: 4:538

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Myllypuron osayleiskaava:

VLM-5, s-3, lu0-1

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Haukijärvestä laskevan puronvarren avolouhikko ja siitä itään jatkuva puronvarsi. Louhikossa on direktiivi- ja vastuulajin, hajuheinän, kasvupaikka. Hajuheinää on havaittu kasvavan siellä viimeksi vuonna 2012, jolloin sieltä laskettiin yli 30 versoa. Tästä paikasta puronvartta pitkin itäkaakkoon kasvaa silmällä pidettäviä kaislasaraa ja paikoitellen myös hentosaraa ja alueellisesti uhanalaista harajuurta.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2006: Leppiojan ja Nokian välisen alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. – Julkaisussa: Myllypuron-Vihnusjärven ympäristöselvitys, s. 47–49. – Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Hajuheinä (NT, Dir II, Dir IVb, vas, ®), kaislasara (NT), hentosara (NT), harajuuri (RT).

SUOJELUN TARKOITUS: Varmistaa luonto- ja lajidiirektiivin mukaisen sekä kansainvälisen vastuulajin säilyminen.

SUOJELUN PERUSTE: Hajuheinä kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajiluetteloon, jossa esiintyvien lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Osayleiskaava: s-3, lu0-1.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Alueen vesisuhteita on erityisesti tarkkailtava. *Seuranta:* Hajuheinäesiintymää seurataan 10 vuoden välein.

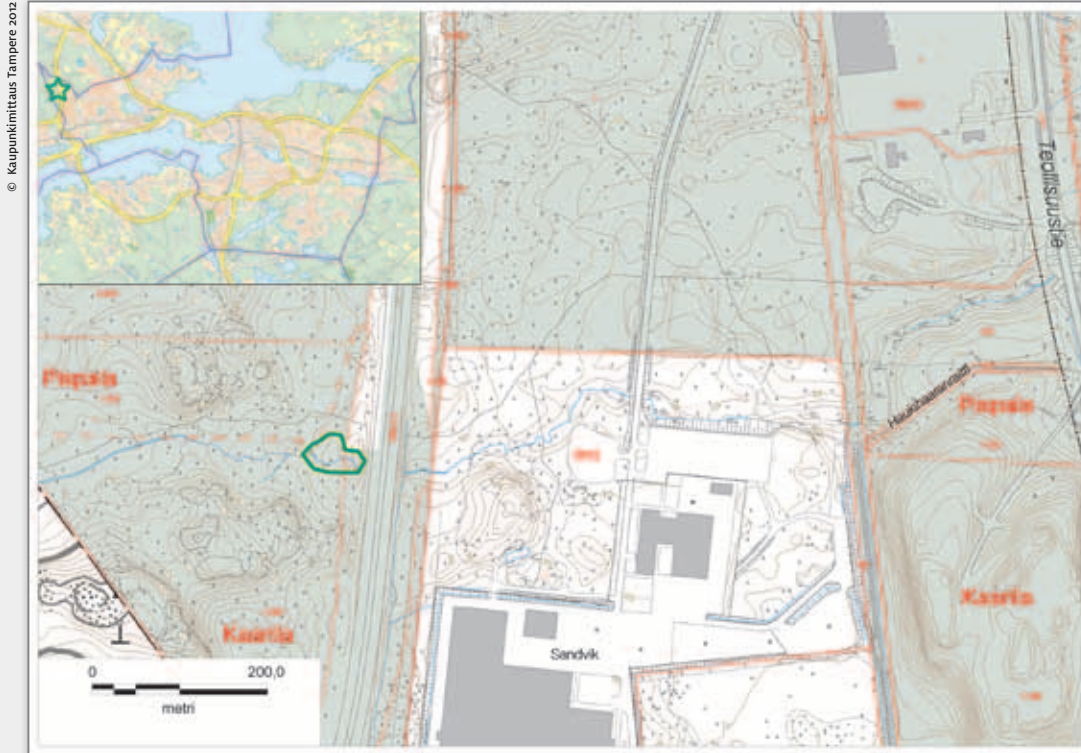
UHAT: Veden pilaantuminen tai uoman vesisuhteiden muuttuminen.

KUVA LASSE KOSONEN

Hajuheinä on Leppiojan louhikon arvokas nuokkuja.

3. Ikuri, Juhansuo, puron varsi VT3:n länsipuolella

SUOJELTAVAT LAJIT: Hajuheinä (NT, Dir II, Dir IVb, vas, ®).

SUOJELUN TARKOITUS: Varmistaa luonto- ja lajidiirektiivin mukaisen sekä kansainvälisen vastuulajin säilyminen.

SUOJELUN PERUSTE: Hajuheinä kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajiluetteloon, jossa esiintyvien lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä s-3.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Alueen vesisuhteita on erityisesti tarkkailtava. *Seuranta:* Hajuheinän seuranta jatketaan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2014.

UHAT: Veden pilaantuminen, kosteusolojen muutokset, oikoradan linjausvaihtoehdot.

Pinta-ala: 0,2 ha

Kylä: Kaarila

Kiinteistö: 1:322, 1:407

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Myllypuron osayleiskaava:

EV-2, s-3, liikennealue

Asemakaava: LT-3, yleisen tien alue

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Lehtokorpimainen, lohkareinen puronvarsiympäristö, jossa kasvaa mm. tesmaa ja purolitukkaa. Kohteella on direktiivi- ja vastuulajin, hajuheinän, kasvupaikka. Esiintymä jatkuu myös yksityiselle alueelle Vaasantien itäpuolelle.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2006: Leppiojan ja Nokian välisen alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. – Julkaisussa: Myllypuron–Vihnusjärven ympäristöselvitys, s. 47–79, Tampereen kaupunki.

Juhansuon puron varren hajuheinäbiotooppia.

4. Villilänsaari, Saarenpuisto

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 6,29 ha

Kylä: Villilä

Kiinteistö: 228P

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VU, VLM, AP, vesialue
Asemakaava: P, PI, va, katualue

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohde (lehto, rantametsä, lahoppuusto), kasvi- ja linnustokohde, hyönteiskohde

KUVAUS: Koivuvaltainen lehtometsä. Alueelle on laidunnuksen ja viljelyn loputtua kasvanut edustava lehtipuumetsä, joka koostuu valtaosaksi koivuista. Sekapuustona on mm. pihlajaa, leppää ja raitaa ja joitakin mäntyjä ja kuusia. Puusto on jo melko iäkästä ja myös lahoppuuta on runsaahkosti. Kasvisto osoittaa lehtomaisuutta: siellä kasvavat mm. mustakokkonmarja, sinivuokko, koiranheisi ja rauhoitettu valkolehdokki. Paikalla kasvaa myös harvinaista kyläkellukan ja ojakellukan risteymää. Rantakasvilajistoa edustavat mm. siniheinä, hanhenpaju ja rantayrtti. Alueelta on löydetty myös melko harvinaisia sammalia, kuten lehtonokkasammal ja kalvashiippasammal. Pikkulintulajisto on runsasta ja saaren linnustotiheys onkin korkea. Säännöllisiä, harvalukuisia pesimälajeja ovat mm. kultarinta, sirittäjä, pikkutikka, epäsäännöllisemmin pik-

kusiippo, pyrstötiainen ja vaarantuneeksi luokiteltu kuhankeittäjä. Myös erittäin uhanalainen valkoselkätikka on oleskellut alueella ja alue on sen esiintymiselle erittäin otollinen. Saarella elää myös vaarantuneeksi luokiteltu direktiivilaji, liito-orava. Perhosista mainittakoon vuonna 1994 Pirkanmaalle uutena saatu pilliyökkönen, joka elää järviruokokasvustoissa. Saaren lähistöllä elää vaarantunut korokoi. Saaren pohjoisosan salmen ympäristö on tärkeää lepakkoaluetta. Vaikka itäosa on rakennettua asuntoaluetta, keski- ja länsiosat ovat virkistys- ja suojelumielessä arvokkaita. Alueen rajauksen sisäpuolelle jää pysäköintialue. Saaren etelärannalla ovat uimaranta ja venepaikat, jotka jäävät rajauksen ulkopuolelle.

LISÄTIETOJA:

Kääntönen, M. 2003: Tampereen Villilänsaaren kasvisto ja kasvillisuus (EH). – Raportti, 14 s. Tampereen kaupunki.

Lagerström, M., Jokinen, A., Kosonen, L. & Tast, N. 1991: Tampereen Multipuron, Villilänsaaren, Viikinsaaren ja Soukonvuoren pesimälinnustot 1991. – Raportti, 11 s. Tampereen kaupunki.

Lagerström, M. 2002: Tampereen Villilänsaaren pesimälinnusto v. 2002. – Raportti, 5 s. Tampereen kaupunki.

Mustalahti, L. 2008: Tampereen Villilänsaaren sekä Nokian Pitkänniemen (Hevoshaan) alueen linnustoselvitys vuonna 2008. – Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää arvokas, luonnonkaunis lahoppuustoinen lehto.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sekä alue on muutoin niin edustava, tyyppilinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, Dir IVa), korokoi (VU), runsas lintulajisto (mm. sirittäjä, NT).

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Alueen rauhoitusohjelma on käynnistetty.

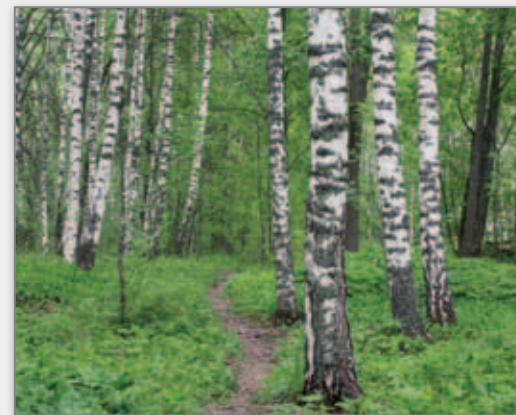
Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Alue säilytetään luonnontilaisena.

Rakenteet: Luontopolkua ylläpidetään ja sen varrelle asennetaan luonnosta kertovia esittelytauluja. Pysäköintipaikan käyttötarkoitus ei muutu.

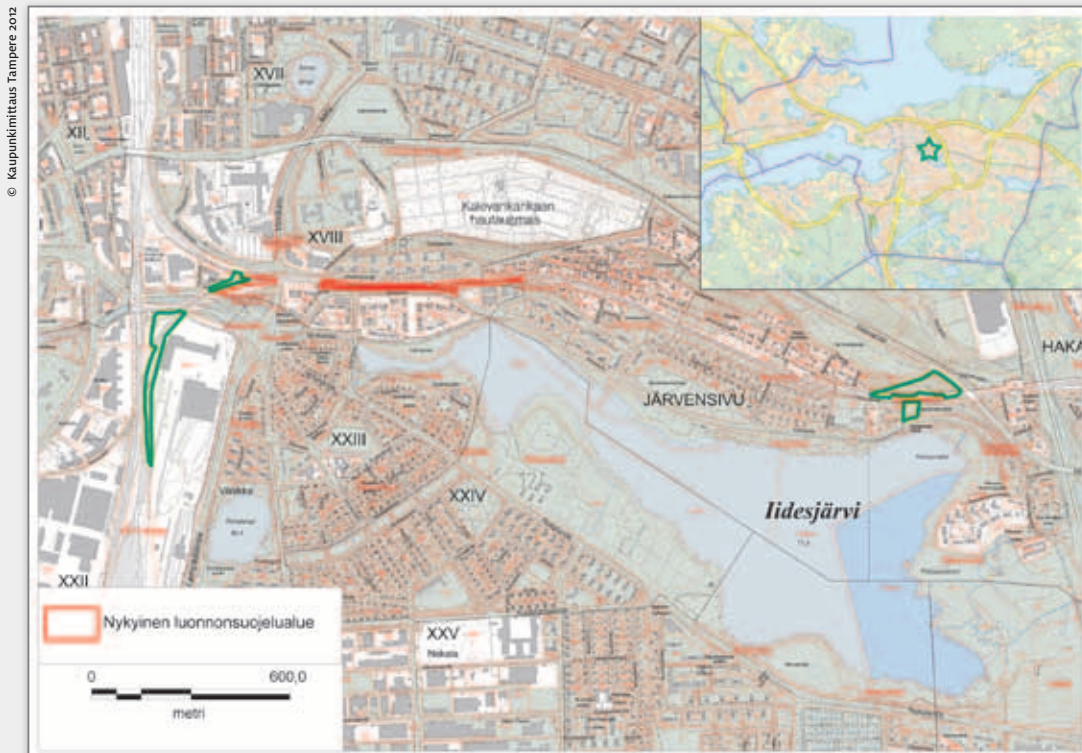
Seuranta: Alueen linnustoa ja hyönteislajistoa seurataan 10 vuoden välein. Hyönteislajisto inventoitiin vuonna 2012. Korokoin esiintymisen varmistamiseksi sitä etsitään 10 vuoden välein, ensimmäisen kerran vuonna 2013. Alueella tehdään kääpä- ja kääväkäskartoitusta vuonna 2013. Linnusto inventoidaan seuraavan kerran vuonna 2018.

UHAT: Maankäytön muutokset, ilkkivalta.

Villilänsaaren koivuvaltaisessa lehdossa on mielenpainuva lintutiheys.

5. Järvensivun ratavarret

SUOJELTAVAT LAJIT: Ahdeyökkönen (EN, eR), oliivineilikkayökkönen (NT), ketokasvillisuus.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta harjua ja ketokasvillisuutta ja mm. silmälläpidettävän oliivineilikkayökkösen ravintokasvia, nuokkukohokkia ja uhanalaisten hyönteisten kasvualueita. Osa ahdeyökkösen esiintymispaikoista on ELY-keskuksen rajauspäätöksellä rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on harvinaistuva perinluontotyyppi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Osa alueesta on jo rauhoitettu ympäristökeskuksen rajauspäätöksellä.

Suojelun tavoitetaso: Rajauspäätösten laajentaminen koskemaan kaikkia ahdeyökkösen esiintymisalueita.

HOITO: Niittotoimenpitein on estettävä ketoja pensoittumasta.

Seuranta: Harvinaista hyönteislajistoa, erityisesti ahdeyökköstä ja nuokkukohokkiesiintymiä seurataan 10 vuoden välein vuodesta 2015 lähtien.

UHAT: Maankäytön muutokset.

Pinta-ala: 2,65 ha

Kylä: Järvensivu, Hatanpää

Kiinteistö: 1:4, 2:9, 2:10, 118K, 130P, 336, 648

Omistaja: Tampereen kaupunki, VR

Kaavat: Yleiskaava: VLM, LR, katualue

Asemakaava: LR, VP, EV, puisto

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde, kasvikohte

KUVAUS: Rautatien pohjoispuolella on hiekkamaiden ja kuivien paahderinteiden ja ketojen kiintoisia ja runsaslajisia esiintymispaikkoja. Alueen itäosissa kasvaa merkittävää ratavarsien kasvillisuutta kuten Tampereen seudulla harvinaista ketomarunaa, kelta-apilaa, jänönapilaa, neidonkieltä, ketokaunokkia, kel-

tamaitetta ja malia eli koiruohoa (istutusperäisenä). Tosin aikaisemmin alueella on kasvanut malia myös luontaisesti. Alue on Pirkanmaan perinnemaisemat -julkaisussa paikallisesti merkittävä kohde. Edelleen lähistöllä kasvaa kanervisaraa, nuokkukohokkia, mäkitervakkoa ja kangaskortetta. Hyönteislajistossa on pari merkittävää lajia, nuokkukohokilla elävä, silmälläpidettävä oliivineilikkayökkönen ja erityisesti erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltava ahdeyökkönen, jonka esiintymisalueista osa on myös rajattu luonnonsuojelualueeksi.

TEHDYT SELVITYKSET:

Piirainen, T. 1998: Kalevankankaan nuokkukohokkitalkoot ja perhoshavaintoja alueelta. – Raportti hyönteistutkimuksista ja seurannasta Tampereella 1998. – Tampereen kaupunki, 28–29.

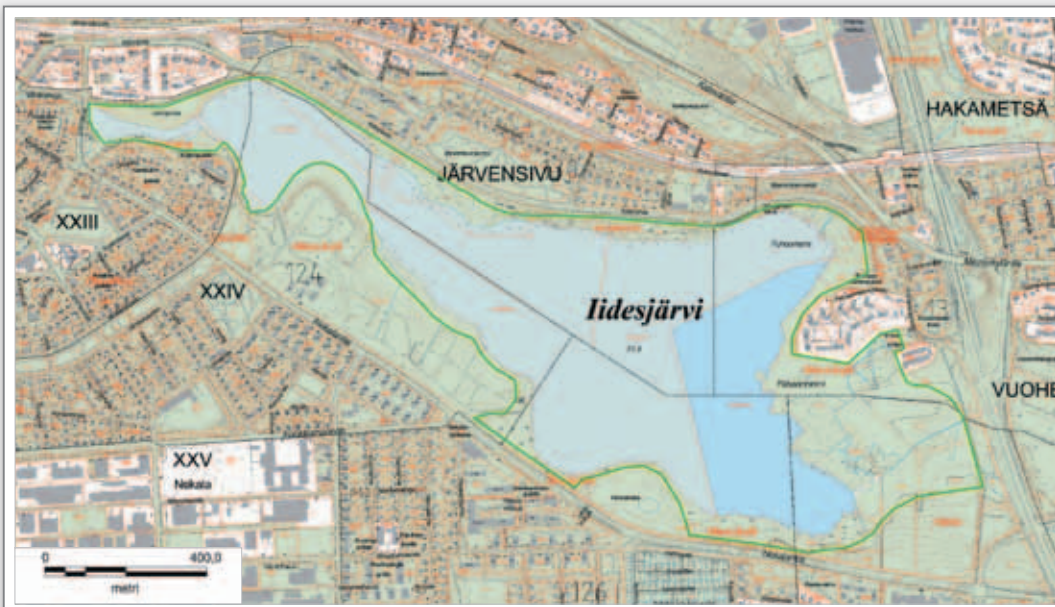

Ratavarressa kukkivat siniset neidonkielet ja kelta-sauramo.

6. Iidesjärvi

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 90,92 ha

Kylä: Hallila, Järvensivu, Messukylä

Kiinteistö: 1:11, 1:27, 1:4, 1:136, 4:181,

5:6, 5:60, 9:29, 10:32, 11:267, 19:0

Omistaja: Tampereen kaupunki, yksityinen

Kaavat: Yleiskaava: VLL, VLM, SL-3, VLK,

SL-4, pv-1, kevyen liikenteen reitti

Osayleiskaavaehdotus: SL-6, SL 7, VLM-4, VLM 7, VLK

4, VU, w/s-1, E/V -1, s-5, pv-1, SM-kohde

Asemakaava: W, VP, VL, SL-1, VL-5

Kohteen tyyppi: Runsasravinteinen lintujärvi

KUVAUS: Runsasravinteinen järvi, jota ympäröivät leveät kasvillisuusvyöhykkeet ja kosteapohjaiset lehtipuuvaltaiset metsät. Järven historia ja maine hyvänä lintujärvenä ulottuu jo kauas. Niinpä järvi on eläimistöltään ja kasvistoltaan hyvin tunnettu. Erityisesti linnuston merkitys järvellä on suuri; vuonna 2006 järvellä todettiin pesivän 9 vesilintulajia ja 54 vesilintuparia ja vuonna 2011 8 lajia ja 48 paria. Harvinaisin pesimälintu järvellä on vaarantunut liejukana, joka on pesinyt paikalla ainakin vuosina 2006–2012. Muita vaa-

rantuneita lajeja ovat tukka- ja punasotka, vuosina 1993–2006 myös heinätavi ja 1960-luvulla jouhisorsa. Myös silmälläpidettävä luhtahuitti huutelee järvellä lähes joka vuosi. Muita silmälläpidettäviä lajeja ovat rantasipi, punavarpuunen ja naurulokki, jonka aikaisemmin satojen pariin yhdyskunta supistui vuonna 2011 85 pariin. Alueella tavataan vuosittain myös muita lintuharvinaisuuksia. Kesällä 2012 järvellä todettiin lapintiiran ruokkivan täysikasvuista poikastaan, jonka se oli johdattanut järvelle jostakin lähistöltä. Pesintä on ensimmäinen todettu Etelä-Suomen sisämaasta. Hyönteislajisto tunnetaan myös kohtalaisen hyvin. Silmälläpidettävien luokkaan kuuluvia hyönteisiä olivat mm. *Agabus striolatus* -sukeltajakuoriainen, vajayökkönen, aaltoritariyökkönen, niinijäärä ja viherasekärpänen. Muitakin valtakunnallisesti harvinaisia hyönteislajeja tavattiin, kuten kansainväliset vastuulajit vaaksiaislaji *Dicranomyia magnicauda* ja perhossääkälaji *Pneumia bugeciana* sekä rauhoitettu, luontodirektiivin liitteen IVa mukainen laji täplälampikorento, joka havaittiin ensimmäistä kertaa vasta vuonna 2011. Järven kaakkoisrannalta saatiin vuonna 2009 erittäin uhanalainen ja erityissuojeltava laji mäkihiilikoi, joka käyttää ravinnokseen metsäapilaa. Kaakkoiskulmasta

on löydetty myös harvinainen kivikkoloiskimalainen. Kasvisto tunnetaan niinkään hyvin, vuonna 1994 tehdyssä kartoituksessa havaittiin 271 putkilokasvilajia, erikoisuutena lapinvesitähti ja poimuvita. Rantavyöhykkeen merkillepantavimpia kasveja ovat neivaimare ja vesinenätti. Sienistöä tunnetaan silmälläpidettävä harjasorakka ja maapalloilta vasta kymmenkunta kertaa aikaisemmin löydetty viinipielus, joka löydettiin Pohjoismaille uutena lajina lokakuussa 2010 kaakkoiskulman rantalepikosta. Rantametsät ovat selvittämisen arvoisia runsaan lahpuustonsa ansiosta.

TEHDYT SELVITYKSET:

Lahtonen, T. 1994: Iidesjärven rantavyöhykkeen kasvisto. – Raportti, 6 s. + liitteet. Tampereen kaupunki.

Lahtonen, T. 2003: Tampereen Iidesjärven itäpuolen kasvisto. – Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry. 41 s.

Mustalahti, L. 2007: Iidesjärven linnusto. – Raportti, 8 s. Tampereen kaupunki.

Ranta, P. & Toivonen, H. 2009: Sata vuotta Tampereen Iidesjärven vesikasviston seuranta. – Lutukka 25: 35–48.

Rintamäki, P. 2011: Tampereen Iidesjärven linnustoseelvitys 2011. – Raportti, 19 s. Tampereen kaupunki.

Rintamäki, P. 2011: Tampereen kantakaupungin viitasammakkoseelvitys. – Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

Salokannel, J. 2002: Iidesjärven hyönteisseelvitys. – Diamina 11: 11–27.

Iidesjärvi on kantakaupungin arvokkaimpia luontokohteita: lintujärvi, hyönteiskohde – luonnonharrastajien keidas.

SUOJELTAVAT LAJIT: Sienet: harjasorakas (NT), hyönteiset: mäkihiilikoi (EN, eR), taitosukeltajalaji *Agabus striolatus* (NT), vajayökkönen (VU), aaltoriitariyökkönen (NT), niinijäärä (NT), viherasekärpänen (NT), täplälampikorento (Dir IVa), linnut (vain VU-lajit): liejukana, punasotka, tukkasotka, muut: viitasammakko (Dir IVa).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää järven luonne lintujärvenä ja suojella erityisesti kaakkoiskulman ja pohjoisrannan rantametsiä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sekä alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojeleu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytilanne: Osayleiskaava, SL-merkinnällä.

Suojelun tavoitetaso: Alue rauhoitetaan luonnonsuojelulla. Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma.

HOITO: 2000-luvulla järven itäpään luhtaniityn pajupensaikkaa on raivattu talkooluonteisesti, viimeksi vuonna 2007. Itäpään laiturilla myös laidunnettiin kahtena kesänä. Hoitoa olisi edelleen syytä jatkaa laadittavan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Itäpäässä on myös pyydystetty loukulla muutamia minkkejä ja supikoiria 2000-luvulla yhteensä 38 kappaletta ja työtä jatketaan ainakin supikoiria pyydystämällä.

Seuranta: Linnustomuutoksia seurataan 5 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2016. Alueen rantametsiköissä tehtiin vuonna 2012 kääpäkartoitus. Täplälampikorenon kartoitus tehtiin vuonna 2012. Hoito- ja käyttösuunnitelma laaditaan vuonna 2013.

Rakenteet: Alueella kulkee luontopolku järven ympäri. Kaakkoisosassa on kosteimpien paikkojen yli rakennettu pitkospuut ja siellä on myös nykytarpeeseen nähden riittämättömän ahdas lintutorni. Luontopolkureitistöä pidetään kunnossa ja pitkospuuta on rakennettava lisää, esim. järven pohjoispuolen rantalepikkoon ja nykyiselle lintutornille johtavalle polulle. Uuden lintutornin tarve on selvä; se rakennetaan etelärannan hevoshaan rantaan.

UHAT: Itäpään pensoittuminen, pienpedot.

Itäpään luhtaniittyihin kätkeytyy runsaslajinen kasvi- ja eläinmaailma. Nykyisellään se on lukuisten vesilintulajien, rantakanojen ja kahlaajien oleskelu- ja pesimäalue.

7. Härmälän Vähäjärvi

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 8,02 ha

Kylä: Härmälä

Kiinteistö: 301P, 917

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VU, PY

Asemakaava: VP-3, VU-3

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohte, kosteikko, linnustokohte

KUVAUS: Pieni, runsasruohostoinen järvi rantametsineen ja -pensastoineen. Lammessa pesii naurulokkiyhdykskunta (vuonna 1995 300 paria, vuonna 2012 40 paria) ja siellä on aiemmin pesinyt vaarantunut mustakurkku-uikku. Keväällä 2012 järvellä oleskeli lyhyen aikaa yksi yksilö. Lisäksi siellä pesii muita vaarantuneita lajeja: punasotka, tukkasotka (ei havaittu vuonna 2012) ja lapasorsa (ei havaittu vuonna 2012). Rantavyöhykkeessä oli vuosina 2009–2010 vaarantuneen liejukanan reviiiri. Rantapuistossa laulaa vuosittain

useita satakieliä ja alueella oleskelee myös pikkutikka. Lammessa asustaa runsaana myös direktiivilaji viitasammakko. Järvessä on varsin vähälajinen vesikasvillisuus, mutta rannoilla kasvavat mm. vähälukuiset korpiorvokki, korpialvejuuri, liereäsara ja keltaängelmä. Aluetta kiertävät osaksi huonokuntoinen pitkospuureitti ja kevyen liikenteen väylä. Kantakaupungin maisema- ja ympäristöselvityksessä alue on merkittävä vihervetikon osa.

TEHDYT SELVITYKSET:

Lagerström, M. 1995: Tampereen Härmälän Vähäjärven pesimälinnusto 1995. – Raportti, 5 s. Tampereen kaupunki.

Lahtonen, T. 1996: Härmälän Vähäjärven kosteikon kasvit. – Talvikki 20(1): 29–38.

Rintamäki, P. 2011: Tampereen kantakaupungin viitasammakkoselvitys. – Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

Rintamäki, P. 2012: Härmälän Vähäjärven ranta- ja vesilinnusto 2012. – Raportti, 5 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Viitasammakko (Dir IVa), punasotka (VU), tukkasotka (VU), liejukana (VU), naurulokki (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella järven linnustoa ja rantakasvillisuutta.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä, puisto, merkittävä vihervetikon osa.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Järven linnustoa seurataan 10 vuoden välein, vuodesta 2012 lähtien.

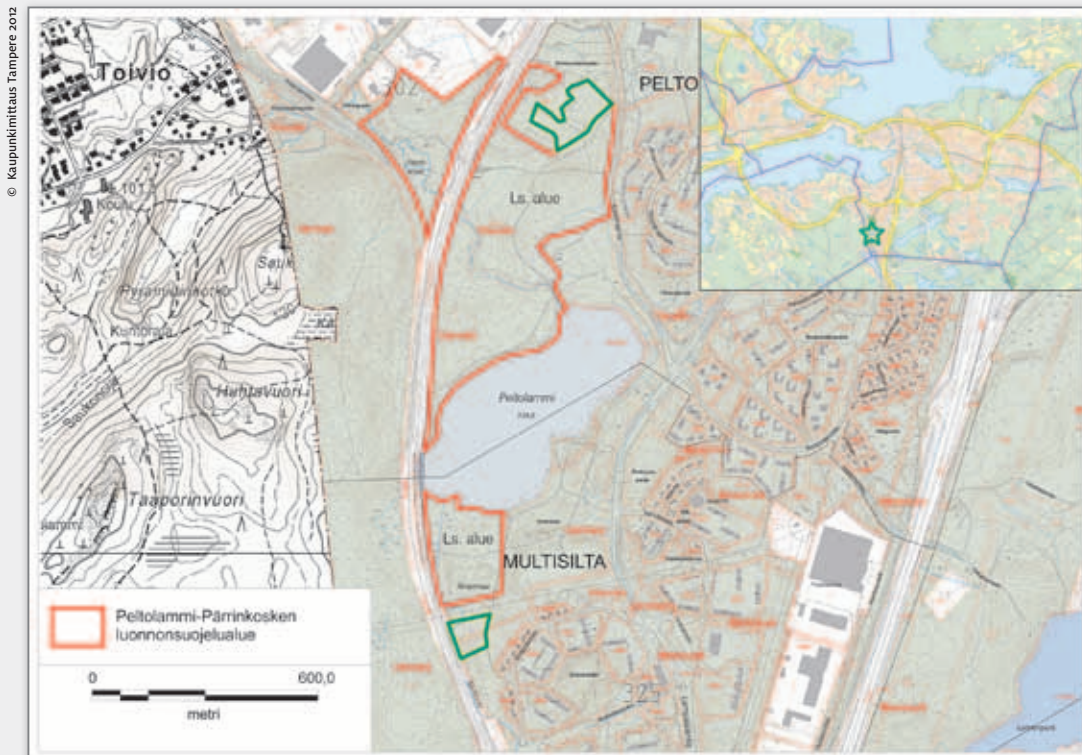
Rakenteet: Pitkospuureittiä ennallistetaan ja rantaan johdetaan pitkospuilta eroavia pistoreittejä. Lintutorin rakentamista harkitaan.

UHAT: Roskaantumisen, pensaikoiden raivaus.

Vähäjärven naurulokkikanta on supistunut selvästi.

8. Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualueen laajennus

Pinta-ala: 2,48 ha

Kylä: Härmälä, Otavalta

Kiinteistö: 1:5, 2:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Kaavat: Yleiskaava: VLM

Asemakaava: PL, VL

Kohteen tyyppi: Lehtokohde (pohjoinen),
kasvikohde (etelä)

KUVAUS: Luonnonsuojelualueeseen rajoittuva metsäosa, jossa on mm. järeeää havumetsää ja lehtoa. Alue koostuu kahdesta täydennysosasta. Eteläinen alue on pienialainen (0,79 ha) kivilouhikko ja sitä ympäröivä sekametsä. Alueella kulkee maanalainen puro, joka saa kivilouhikolla aikaan erityisen pienilmaston. Louhikolla kasvaa tyypillisellä kasvupaikallaan hajuheinää. Vuonna 2006 paikalta laskettiin 174 versoja

ja vuonna 2011 kymmeniä versoja. Louhikko on lähes luonnontilainen. Pohjoinen, pieni alue (1,69 ha) on sekametsäistä lehtoa, jossa kasvaa metsälehmusta, sini-vuokkoa, keltavuokkoa, lehto-orvokkia, koiranheisiä, mustakannonmarjaa. Seassa kasvaa harvakseltaan myös mäntykukkaa; tavallisten kalvakanruskeiden yksilöiden seassa on kasvanut myös hyvin harvinaista, punaista värimuotoa (vuonna 2012 ei havaittu). Alueella asustaa myös liito-orava.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. & Lainamo, S. 2007: Hajuheinän (*Cinna latifolia*) seuranta Pirkkanmaalla 2003–2006. – Talvikki 31: 19–31.

SUOJELTAVAT LAJIT: Hajuheinä (NT, Dir II, Dir IVb, vas, ®), mäntykukan punainen muoto, liito-orava (VU, Dir IVa).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää hajuheinän kasvupaikka ja täydentää Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualuetta.

SUOJELUN PERUSTE: Hajuheinä kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajiluetteloon, jossa esiintyvien lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Virkistysalue.

Suojelun tavoitetilä: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Säilytetään metsäinen suojavyöhyke eteläisen louhikon ympärillä ja varmistetaan vesitalouden säilyminen.

Seuranta: Hajuheinäesiintymää seurataan 10 vuoden välein, mutta seuraavan kerran vuonna 2020.

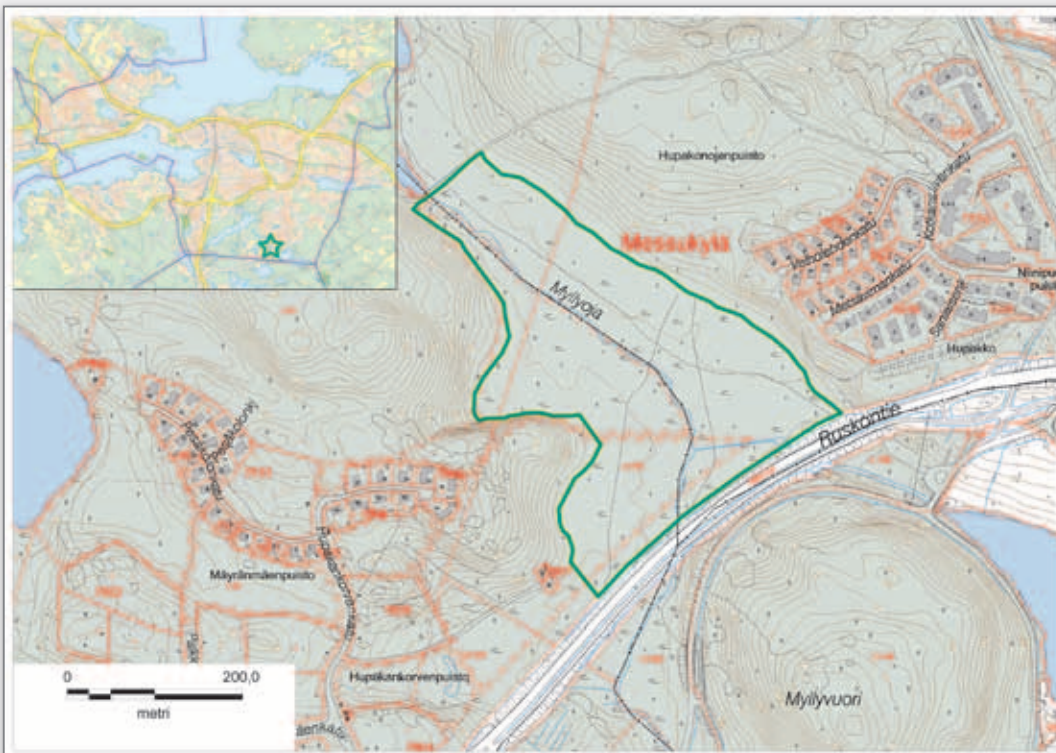
UHAT: Kuluminen, vesitalouden muutokset.

Eteläisen alueen louhikko on hajuheinän kasvualuetta.

9. Hupakonojanpuisto, Myllyoja

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 9,54 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 1:57, 2:105

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, liikennealue, ulkoilureitti
Vuoreksen osayleiskaava: VLM-1, s-1, luo-1,
LT, kevyen liikenteen reitti
Asemakaava: VL-7, s-20, LT-3, L-1, luo-1

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde

KUVAUS: Pienialainen puronvarsiräme, jonka rannat saraikon ja kapean järviruokovyön reunustamat. Pienen vesiperhoslajin, silmälläpidettävän pirkanpalkosen *locus classicus* -paikka, josta otettujen näytteiden perusteella se kuvattiin tieteelle uutena. Lisäksi siellä on tavattu silmälläpidettävää rämeekylmänperhosta ja suonokiperhosta, jotka ovat myös kansainvälisiä vastuulajeja.

SUOJELTAVAT LAJIT: Pirkanpalkonen (NT), rämeekylmänperhonen (NT, vas), suonokiperhonen (vas).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää pirkanpalkosen tyyppipaikka ja lajin kanta elinvoimaisena ja suojella muuta harvinaista hyönteislajistoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyyppilinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä SL.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Rämeekylmänperhosen ja pirkanpalkosen esiintymien seuranta 10 vuoden välein, vuodesta 2014 alkaen.

UHAT: Mahdolliset maankäytön ja vesitalouden muutokset.

Myllyojan varressa elää harvinainen vesiperhonen – Tampereen nimikkolaji.

10. Makkarajärvi–Viitastenperä

Pinta-ala: 83,48 ha

Kylä: Messukylä, Hallila, Haihara

Kiinteistö: 2:36, 2:38, 4:2, 5:25, 5:0, 14:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLL, VLM, W, A-1

Osayleiskaavaehdotus: VKV-1, W,
ulkoilureitti, luo-1

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, hyönteiskohde,
jäkälä- ja kasvikohde

KUVAUS: Hervantajärven pohjoispuolella Makkarajärvelle asti kasvaa paikoin varttunutta kuusivaltaista metsää. Seassa on jonkin verran haapaa ja muuta lehtipuustoa. Perhoslajeissa on muutamia harvinaisuuksia, kuten vain muutamasta paikasta Suomessa tunnettu aaltopikkumittari, Pirkanmaan aineiston perusteella tieteelle kuvattu suomenpikkumittari, suuresti harvinaistuneet, vaarantunut vaaleaharmoyökkönen ja silmälläpidettävät metsäpohjanmittari sekä pohjankuutäplä. Kuusikosta on tavattu myös harvinainen ludelaji, synkkälätikka, jonka elinympäristövaatimuksiin kuuluu aniskäävän esiintyminen. Paksusammalkuusikossa elää myös harvinainen kovakuoriainen, liekokurekiitäjäinen, joka on saanut tieteellisen nimensä *Agonum mannerheimii* Suomen marsalkan isoisän mukaan. Kasvistosta mainitta-

koon alueellisesti uhanalainen harajuuri, rauhoitettu valkolehdokki ja kansainvälinen vastuulaji kaiheorvokki. Metsämaaston harvinaisista jäkälistä on mainittava silmälläpidettävä raidankeuhkojäkälä. Myös liito-orava kuuluu alueen eläimistöön. Linnustosta pohjantikka pesii alueella ja myös harmaapäätikasta ja pikkusieposta on havaintoja. Myös kaakkuri on yrittänyt pesiä järvellä. Alueen kautta kulkee luontopolku ja alue on tärkeää virkistys- ja ulkoilualuetta. Viitastenperä on maisemallisesti edustavaa rantakallio- ja jyrkännealuetta, jossa kasvaa harvinaista jäkälä- ja sammallajistoa. Jäkälistä mainittakoon mm. pikkukajakälä. Sammallajiston harvinaisuuksia ovat nuppihuopasammal, tihkutierasammal ja kalliokärpänsammal. Viitastenperän eteläpuolen kallioilta on löydetty harvinainen murutorvijäkälä ja vain muutamia kertoja suomesta löydetty jauhejäkälälaji *Lepraria diffusa var chrysetoides*.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2005: Hervantajärvi–Rusko -alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. - Tampereen kaupunki, yhdyskuntapalvelut, 57 s.

Uppstu, P. 2006: Tampereen Hervantajärven pohjoispuolen linnustoselvitys. – Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, 18 s.

SUOJELTAVAT LAJIT: Vaaleaharmoyökkönen (VU), metsäpohjanmittari (NT), pohjankuutäplä (NT), muu hyönteislajisto, liito-orava (VU, Dir IVa), harajuuri (RT), raidankeuhkojäkälä (NT), Viitastenperän jäkälä- ja sammallajisto.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhan metsän ominaispiirteitä ja tässä ympäristössä elävää hyönteislajistoa. Säilyttää maisemallisesti ja jäkälä- sekä sammallajistoltaan arvokkaan kallioalueen ominaispiirteet. Luonnonkauneuden säilyttäminen.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Virkistysalue.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Alueen eliöstökartoitusta täydennetään kääpälajiston selvityksellä vuonna 2015. Viitastenperän alueen jäkälä- ja sammallajisto kartoitetaan vuonna 2015.

Rakenteet: Poluston ylläpitäminen, viitoitus.

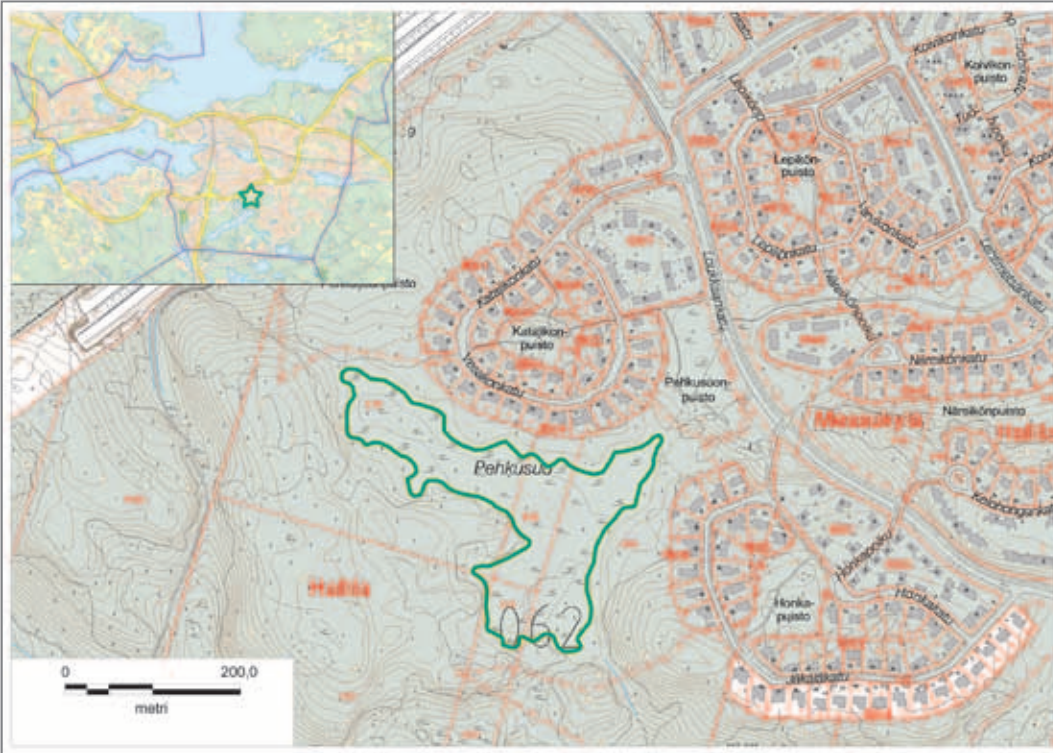
UHAT: Asutuksen leviäminen ja siitä aiheutuva kuluminen ja roskaantuminen

Makkarajärven erämaaidylliä järven pohjoisrannalta.

11. Veisu, Pehkusuo

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 3,77 ha

Kylä: Hallila

Kiinteistö: 3:13, 3:33, 3:43, 4:15, 4:17

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: SL-3

Asemakaava: s-2

Kohteen tyyppi: Suokohde

KUVAUS: Karu avoin rahkaneva, jossa kasvaa eri saralajeja, harvinaisimpana juurtosara. Suokasvillisuus on muuten varsin tavanomaista. Suon luonnontilaisuus korostuu asutuksen läheisyydessä. Hyönteisistä suolla on tavattu mm. rämeheinäkoisa ja silmälläpidettäväksi luokiteltu vesiperhoslaji, rimpiputkisirvikäs. 2000-luvun alussa lähistöllä on ollut myös kehrääjän reviiri. Asutuksen lähellä olevana kohteena suolla on opetuksellista merkitystä.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. 1999: Tampereen Veisun Pehkusuo – sarojen karu valtakunta. – Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry., 5 s.

SUOJELTAVAT LAJIT: Rimpiputkisirvikäs (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella luonnontilaista rahkanevaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä s-2.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

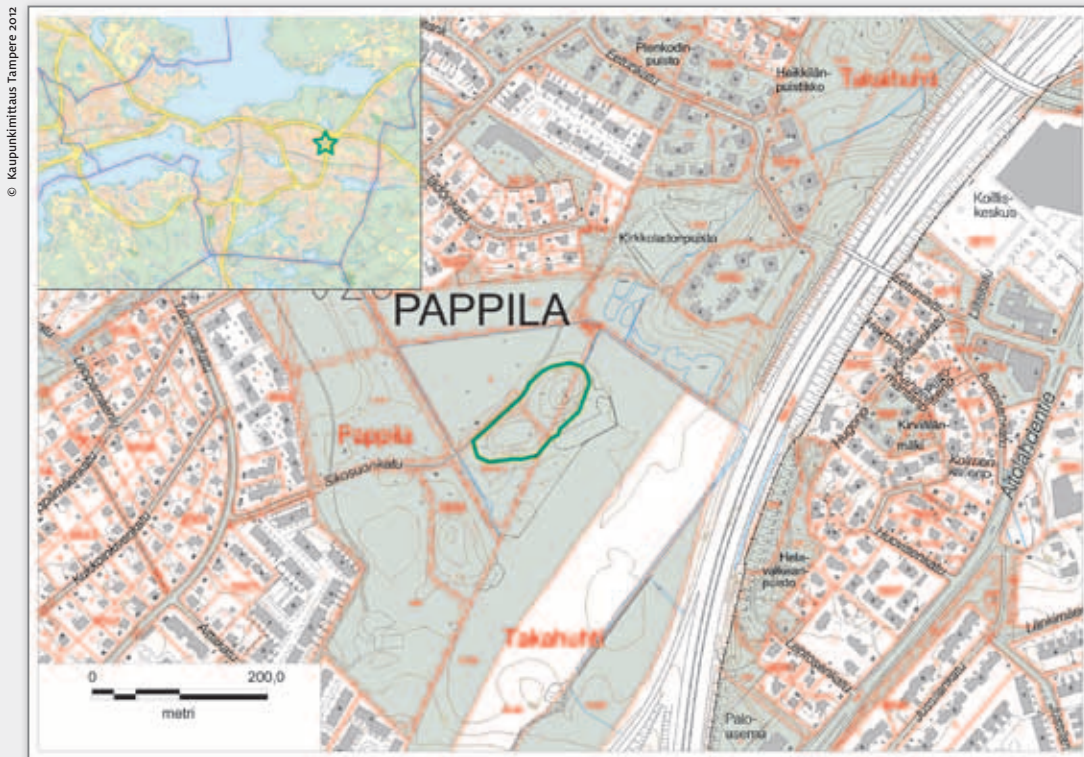
Rakenteet: Pitkospuut estämään suon kulumista.

UHAT: Asutuksen aiheuttama kulumisen lisääntyminen.

Pehkusuo on sarojen ja tupasvillan karua valtakuntaa.

12. Pappila, Sikosuo, Kirviälänmäki

SUOJELTAVAT LAJIT: Soikkokaksikko (RT, ®), jänönsalaatti, pensasmittari (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella alueen harvinaista kasvillisuutta ja hyönteislajistoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: -

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Soikkokaksikon ja jänönsalaatin esiintymien kartoitus vuonna 2014.

UHAT: Kuluminen, roskaantumisen.

Sikosuon lehdon halki kulkee vilkas virkistysreitti.

Pinta-ala: 0,77 ha

Kylä: Pappila

Kiinteistö: 10:50, 5568, 4:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLK, kevyen liikenteen reitti

Asemakaava: P

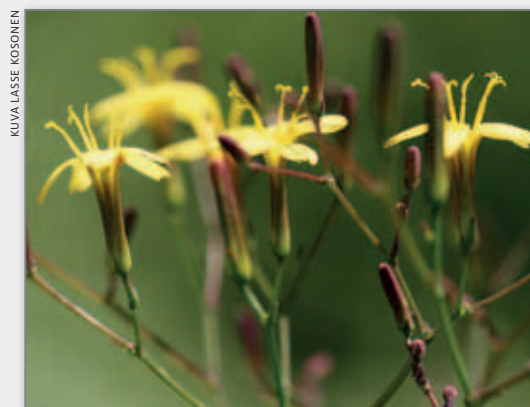
Kohteen tyyppi: Kasvikohde, lehtokohde

KUVAUS: Kumpuileva lehtipuuvaltainen kukkula, jota sivuaa kävelytie. Kukkulalla kasvaa näyttävä haavikko. Alueen harvinaisimmat kasvit ovat jänönsalaatti, jota kasvaa alueella runsaasti ja alueellisesti uhanalainen ja rauhoitettu soikkokaksikko. Muista lajeista mainittakoon mustakonnanmarja ja kyläkellukka, jota kasvaa runsaasti kävelytien vieressä. Pikkulinnusto on runsaslajista, mm. sirittäjä, mustapääkerttu ja satakieli. Alueella esiintyy myös melko harvinaista hyönteislajistoa, kuten silmälläpidettävä pensasmittari.

TEHDYT SELVITYKSET:

Lahtonen, T. 1992: Sikosuon kasvit 1992.

– Raportti, 6 s. Tampereen kaupunki.

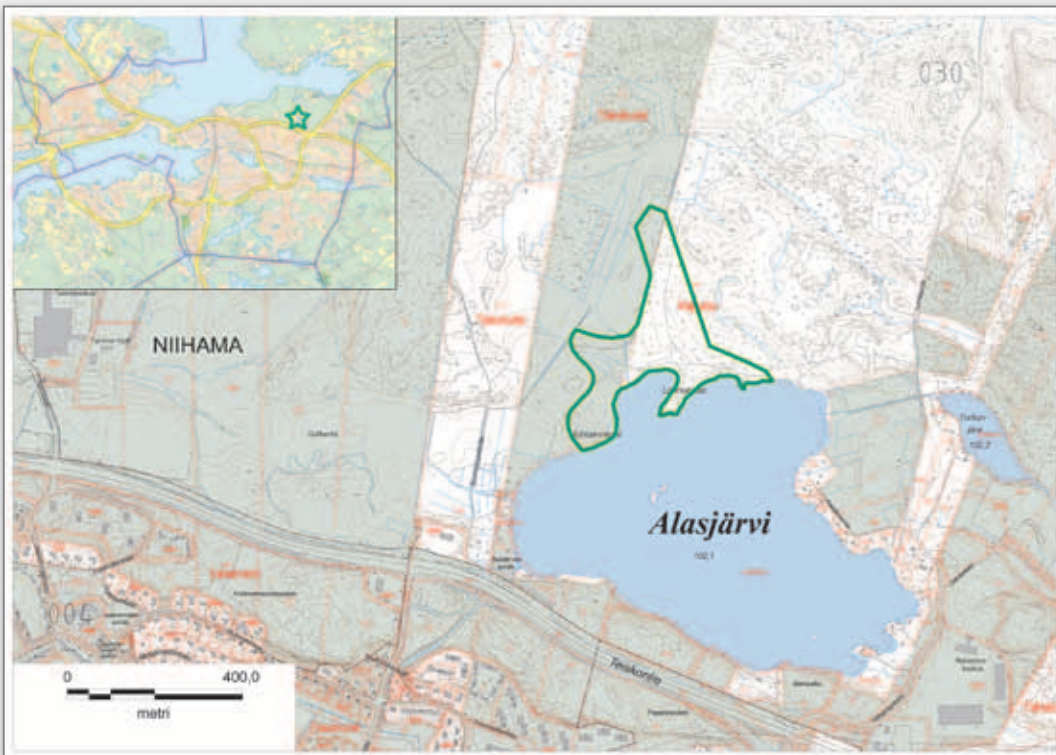

Harvinaista jänönsalaattia kasvaa Sikosuolla runsaasti.

13. Kauppi, Niihama, Lahnakallio

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 7,81 ha

Kylä: Pappila

Kiinteistö: 1:17, 7:57

Omistaja: Tampereen kaupunki, yksityinen

Kaava: Osayleiskaava: VLM-2, VKV-1, luo-1, s-2, VU-4

Kohteen tyyppi: Lehto, kasvikohte, hyönteiskohde

KUVAUS: Alasjärven niemimäinen rantalehto, jossa muun lehtokasvillisuuden seassa kasvaa luonnonvaraista humalaa ja rauhoitettua lehtoneidonvaippaa (vuonna 1999 28 yksilöä). Alueen koillisnurkassa kasvaa myös alueellisesti uhanalaista harajuurta. Alueella on myös Tampereen ainoa löytöpaikka kahdesta pikkuperhoslajista, litukkasurvaiškoista ja viiruvihviläkoista. Samoin harvinaisesta tummasienikoista tunnetaan Pirkanmaalta vain kaksi löytöpaikkaa. Lehtomaista aluetta jatkuu myös läheiseen Huhtainniemeen asti.

SUOJELTAVAT LAJIT: Lehtoneidonvaippa ®, harajuuri (RT), pikkuperhoset.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella rantalehtoa ja lehtoneidonvaippaa ja sen myötä pikkuperhosten elinmahdollisuuksia.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Osayleiskaavamerkinnot s-2, luo-1.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla, yksityisen kanssa neuvotellaan rauhoituksesta.

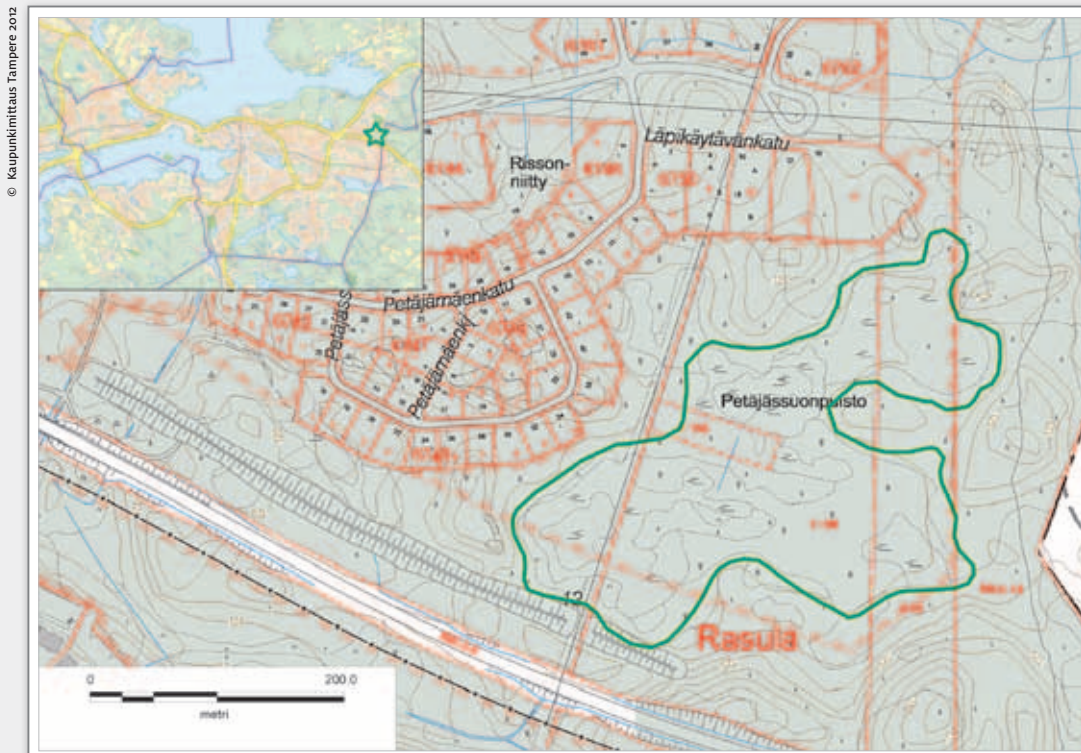
HOITO: -

Seuranta: Alueen kasvistikartoitus vuonna 2014.

UHAT: Epäedullinen metsän käsittely ja raivaaminen.

14. Petäjässuo

SUOJELTAVAT LAJIT: Harvinaiset hyönteislajit, ja harajuuri (RT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää eri suotyyppien ominaispiirteet ja sitä myötä hyönteislajisto.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä luo-3.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Rakenteet: Pitkospuut sopiville kohteille.

UHAT: Suon vesitalouden muuttuminen.

Petäjässuo on harvoja kantakaupungin alueella olevia avosoita. Kesällä 2012 suon vesi oli epätavallisen korkealla.

Pinta-ala: 6,11 ha

Kylä: Rasula

Kiinteistö: 1:32, 1:158, 2:62, 14:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava : T

Asemakaava: VL, luo-3, EV

Kohteen tyyppi: Suokohde, hyönteiskohde

KUVAUS: Ojittamaton suokokonaisuus, joka käsittää useita erilaisia suotyypppejä. Suon pohjois- ja koillisosan isovarpuinen räme on hyönteisten kannalta tärkein. Alueelta on löydetty muutamia harvinaisia tai paikoittaisia pikkuperhosia, kuten vasamamittari (ainoa tiedossa oleva paikka Tampereella), pursukää-

piökoi ja räme pussikoi. Harvinainen sukeltajakovakuoriainen *Hydroporus neglectus* elää soiden pienissä vesilampareissa. Kesällä 1996 tehdyssä kasvi-inventoinnissa suolta laskettiin 79 kasvilajia ilman harvinaisuuksia tai paikallisesti merkittäviä lajeja. Huomattavimmat lajit olivat alueellisesti uhanalainen harajuuri, kapealehtipaju, luhtakastikka ja juurtosara. Suolla on myös merkitystä opetuskohteena.

TEHDYT SELVITYKSET:

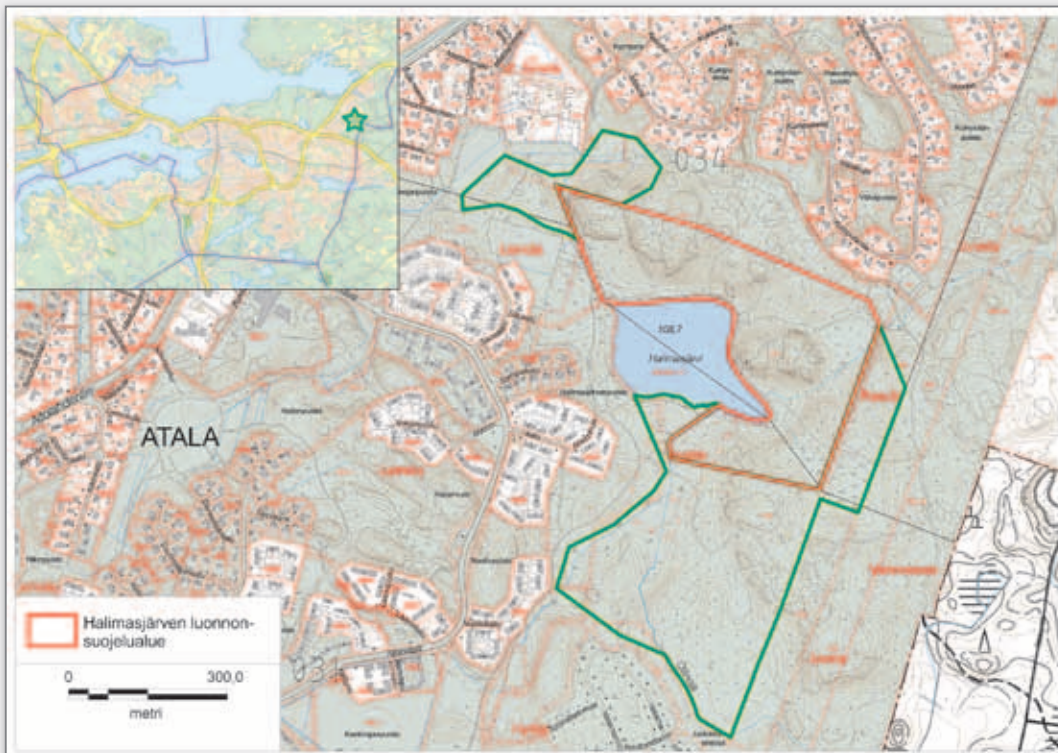
Kääntönen, M. 1996: Tampereen Petäjässuon kasvillisuus ja kasvisto. – Raportti, 9 s. Tampereen kaupunki.

Lagerström, M. 1996: Tampereen Petäjässuon linnustosta. – Raportti, 5 s. Tampereen kaupunki.

Salokannel, J. 1996: Petäjässuon hyönteisistä. – Raportti, 5 s. Tampereen kaupunki.

15. Halimasjärven luonnonsuojelun laajennus

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 20,38 ha

Kylä: Juvela, Rasula

Kiinteistö: 1:2, 1:32, 1:158, 7:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VU, VLL,

AP, SL-3, ulkoilureitti

Asemakaava: VL, S-24

Kohteen tyyppi: Vanha metsä

KUVAUS: Metsä on samantyyppistä kuin itse suojelualueella, varttunutta, lehtomaista, havumetsäistä tuoretta kangasta. Lehtomaisuuteen viittaavat vaateliat lajit, kuten taikinamarja, lehtokuusama, lehtoimikkä, kevätlinnunherne, näsiä ja mustakonna-marja. Laho-puuta on melko runsaasti. Alueella elää liito-oravia. Linnustosta mainittakoon luonnontilaisen metsän laji, peukaloinen.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (Dir IVa, VU)

SUOJELUN TARKOITUS: Täydentää Halimasjärven luonnonsuojelun aluetta ja suojella vanhaa metsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: -

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

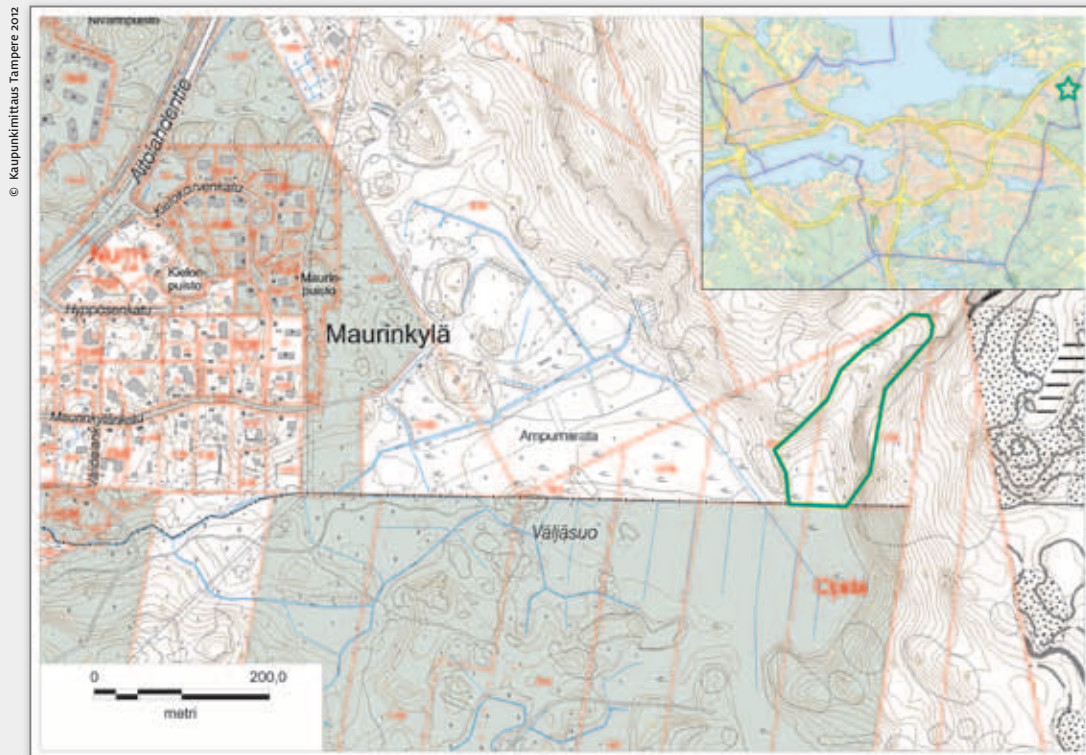
HOITO: -

Rakenteet: Poluston ylläpitäminen.

UHAT: Kuluminen, roskaantumisen.

16. Kumpula, Aitovuoren louhikkorotko

SUOJELTAVAT LAJIT: Hajuheinä (NT, Dir IV (b), ®, vas).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella maisemallisesti arvokasta rotkoa ja hajuheinän kasvupaikkaa.

SUOJELUN PERUSTE: Hajuheinä kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajiluetteloon, jossa esiintyvien lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Metsälaki: rotkot ja kurut.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Metsälaki.

Suojelun tavoitetaso: Hajuheinää etsitään paikalta ja inventoidaan sen nykytilanne. Mikäli laji edelleen kasvaa paikalla, sen esiintymispaikan rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Hajuheinäesiintymän seuranta 10 vuoden välein, vuodesta 2013 alkaen.

UHAT: Louhikkorotkoa ympäröivän metsän käsittely niin, että hajuheinän kasvupaikka muuttuu liian paah-teiseksi.

Pinta-ala: 1,59 ha

Kylä: Ojalankylä

Kiinteistö: 2:56, 3:30

Omistaja: Metsähallitus

Kaavat: Yleiskaava: MU

Osayleiskaavaluonnos 2011: EV/SE-2, luo, slep-1

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, metsälakikohde

KUVAUS: Sekametsää kasvava louhikkorotko, joka on maisemallisesti merkittävä ja lajistollisestikin mielenkiintoinen. Alueen harvinaisuus on hajuheinä, jota tosin ei vuosina 2003 ja 2006 löydetty paikalta. Lajin tiedetään viettävän ”välivuosia”. Muita mielenkiintoisia alueella kasvavia lajeja ovat ketunlieko ja metsälehmus. Metsälain mukainen kohde.

TEHDYT SELVITYKSET:

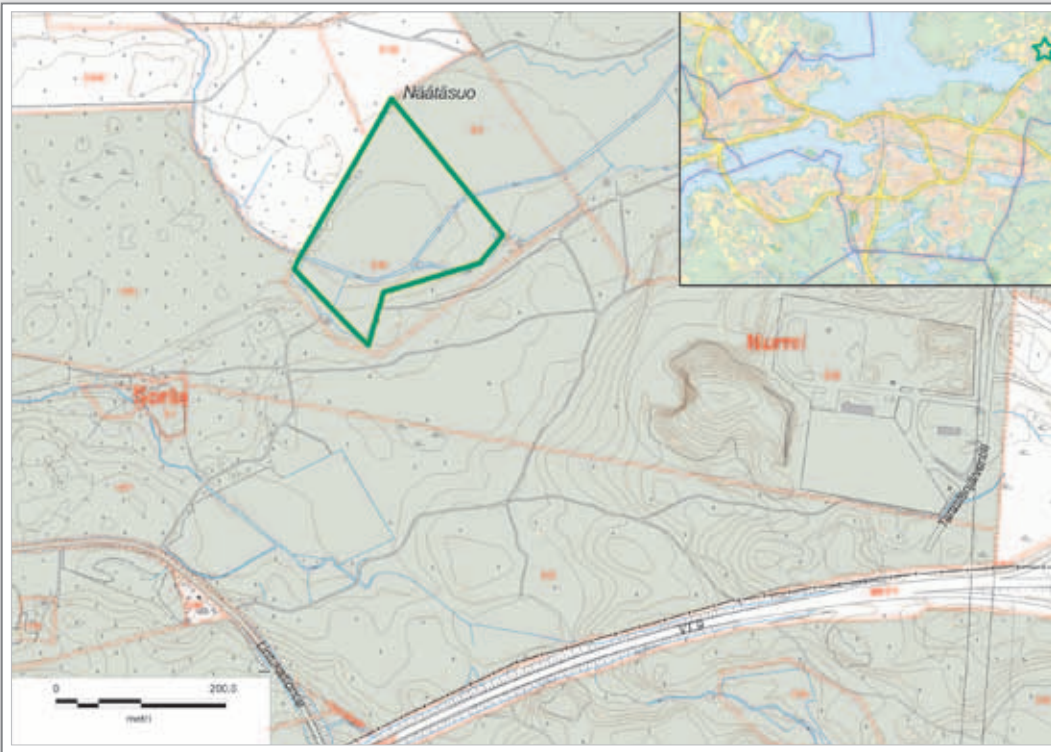
Lahtonen, T. 1982: Hajuheinä, *Cinna latifolia*, Tampereen seudulla. – Talvikki 6: 10–21.

Aitovuoren louhikko on tyypillistä hajuheinän esiintymisympäristöä.

17. Näätäsuo

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 3,25 ha

Kylä: Sorila

Tila: 2:31

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Osayleiskaava: s-4

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde

KUVAUS: Runsasruohoinen niitty, jossa kasvaa valtaosaksi koiran-, vuohen- ja karhunputkea, mesiangervoa, huopa- ja pelto-ohdaketta, lehtovirmajuurta, hietakastikkaa, nurmipuntarpäätä ja timoteitä. Hyvä perhosniitty, jonka paras laji on erittäin uhanalainen tummaverkkoperhonen. Perhonen lentää kesäkuun puolivälistä heinäkuun puoliväliin. 6.7.2012 paikalla lenteli kymmenkunta yksilöä. Niittyä on niitetty vuosina 2009–2012 ympäristönsuojeluyksikön ”kumminiittynä”.

KUVIA PÄSI PÄIVÄRIINNE

Näätäsuo-
tummaverkkoperhosniittyä hoidetaan vuosittain Tampereen kaupungin kumminiittynä.

SUOJELTAVAT LAJIT:

Tummaverkkoperhonen (EN, ®).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää arvokas perhosniitty ja suojella erittäin uhanalaista tummaverkkoperhosta.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Luonnonsuojelulain mukainen raja.

Suojelun nykytila: -

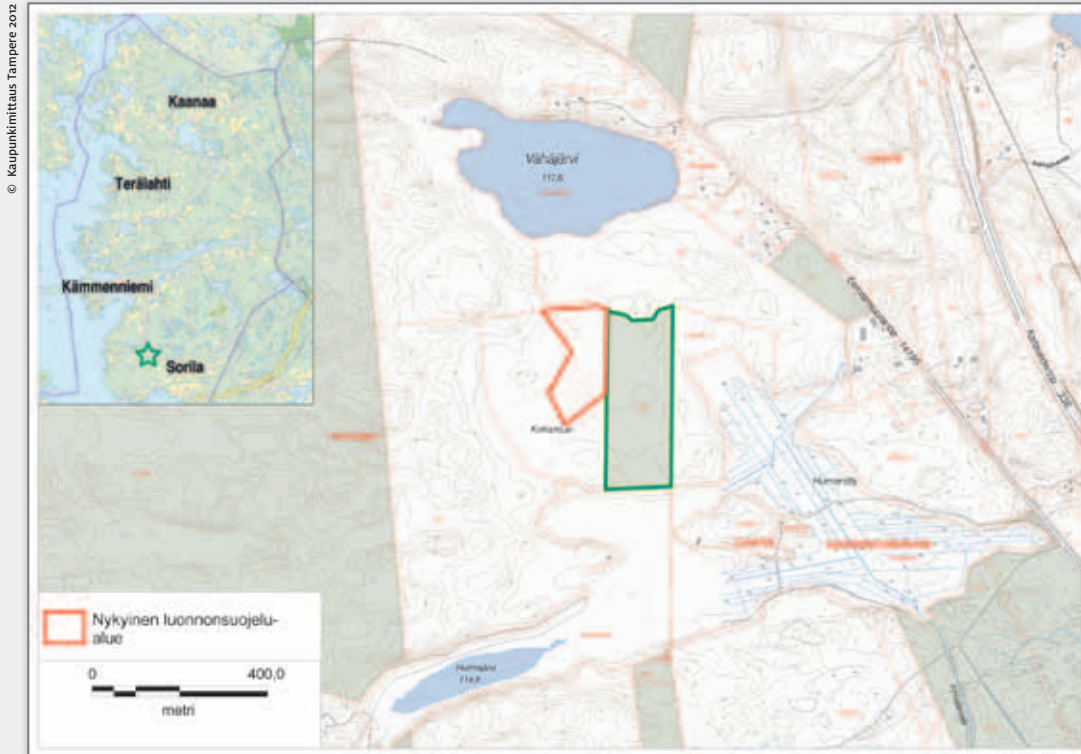
Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: Niityn hoitaminen niitto- ja raivaustalkoin. Tummaverkkoperhosen ravintokasvin lehtovirmajuuren säilyttäminen raivauksissa. Pienimuotoinen maanmuokkaus voi olla eduksi ravintokasvin määrän lisäämiseksi.

Seuranta: Seurataan vuosittain tummaverkkoperhosen esiintymistä.

UHAT: Hoidon loppuminen ja sitä myötä niityn umpeutuminen.

18. Aitolahti, Koikansuo

SUOJELTAVAT LAJIT: -

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella METSO-kohdetta ja täydentää jo luonnonsuojelulla rauhoitettua METSO-kohdetta.

SUOJELUN PERUSTE: Arvokas suo, joka täyttää METSO-kriteerit.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohde.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: -

UHAT: -

Pinta-ala: 5,72 ha

Kylä: Hirviniemi

Kiinteistö: 3:135

Omistaja: Tampereen kaupunki

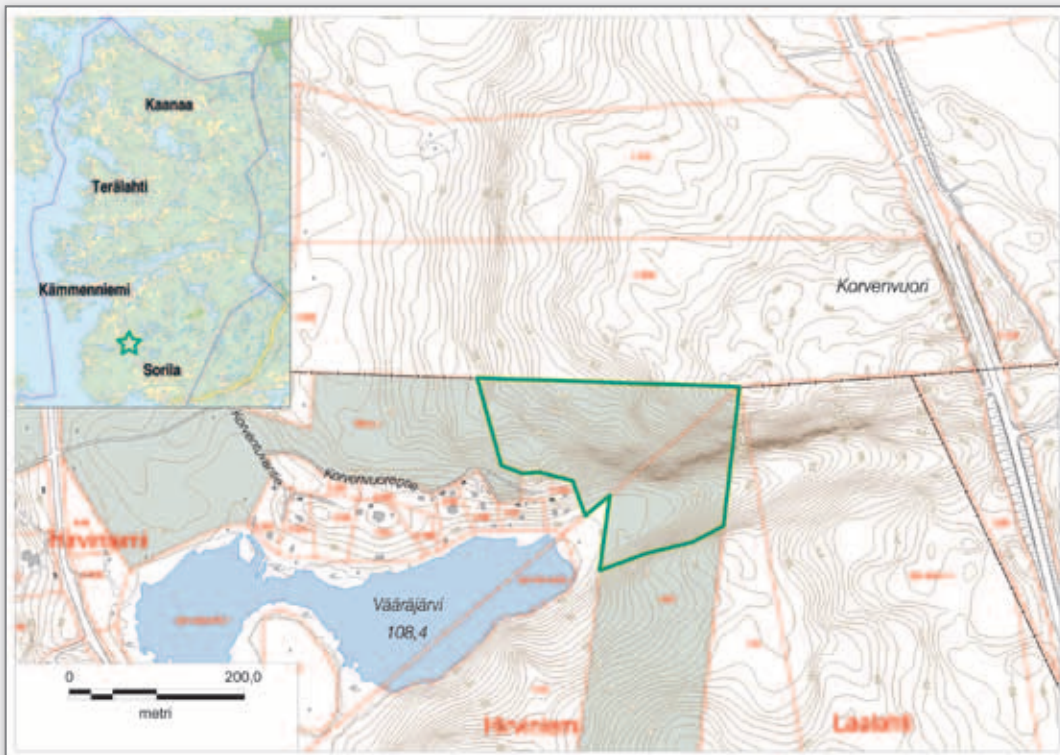
Kaavat: Rantayleiskaava: M

Kohteen tyyppi: METSO-kohde, suokohde

KUVAUS: Puustoinen suo. Vanhupuustoinen räme, jonka männyt iäkkäitä, 180-vuotiaita. Suo osaksi ojitettu. METSO I-III -kohdetta. Alue täydentää hyvin jo METSO-kohteena rauhoitettua yksityisen maa-alueetta (merkitty punaisella rajauksella)

19. Aitolahti, Korvenvuori

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 4,08 ha

Kylä: Laalahti, Hirviniemi

Kiinteistö: 4:63, 4:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: M, RA

Kohteen tyyppi: Kasvikohde,
jäkäläkohde, metsäläkikohde

KUVAUS: Etelärinne ja louhikko ovat maisemallisesti edustavia. Etelänpuoleisessa itä-länsisuuntaisessa notkelmassa kasvaa metsäsaniaisten seurassa mm. korpisorsimoa (vuonna 2011 noin 50 yksilöä 80 metrin matkalla) ja puumaisia sekä pensasmaisia lehmuksia. Kalliolla kasvaa harvinaista jäkälälajistoa, kuten korallilaikkajäkälä, pikkuokajäkälä ja koskikarvajäkälä. Korvenvuoren länsipää on metsälain tarkoittama luonnontilainen jyrkänne.

KUVA LASSE KOSKONEN

Korpisorsimo on Korvenvuoren alusmetsän heinäharvinaisuus.

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää kallion luonne luonnontilaisena jyrkänteenä ja suojella korpisorsimon kasvupaikkaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi. Metsälaki: jyrkänneet ja niiden välittömät alusmetsät.

SUOJELTAVAT LAJIT: Korpisorsimo (vas), harvinainen jäkälälajisto.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Metsälaki.

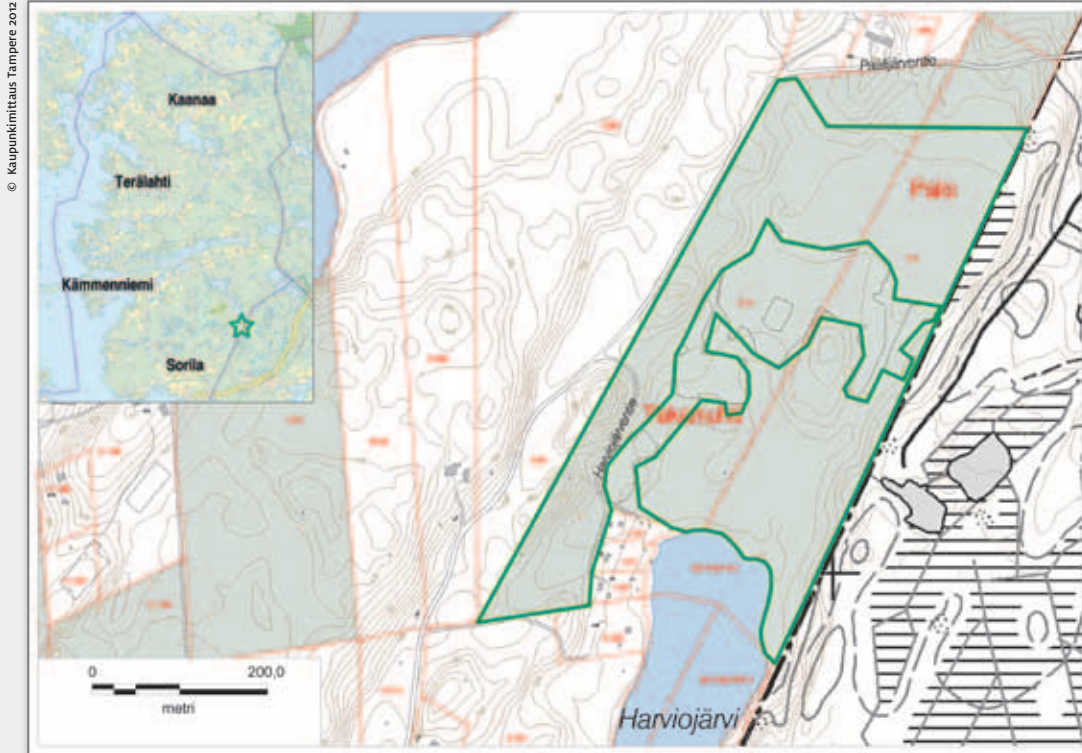
Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Seuranta: Korpisorsimon seuranta 10 vuoden välein vuodesta 2017 alkaen.

UHAT: Metsän käsittely siten, että alue muuttuu liian paahteiseksi.

20. Teisko, Paalijärventie, Holma

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, DirIva), soikkokaksikko (RT, @), valkolehdokki @.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhaa metsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohde.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelullailla.

HOITO: -

Seuranta: Eliöstökartoitus käynnistetään vuonna 2017.

UHAT: -

Pinta-ala: 13,20 ha

Kylä: Takahuhti

Kiinteistö: 1:23, 2:1

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: M

Kohteen tyyppi: Vanha metsä

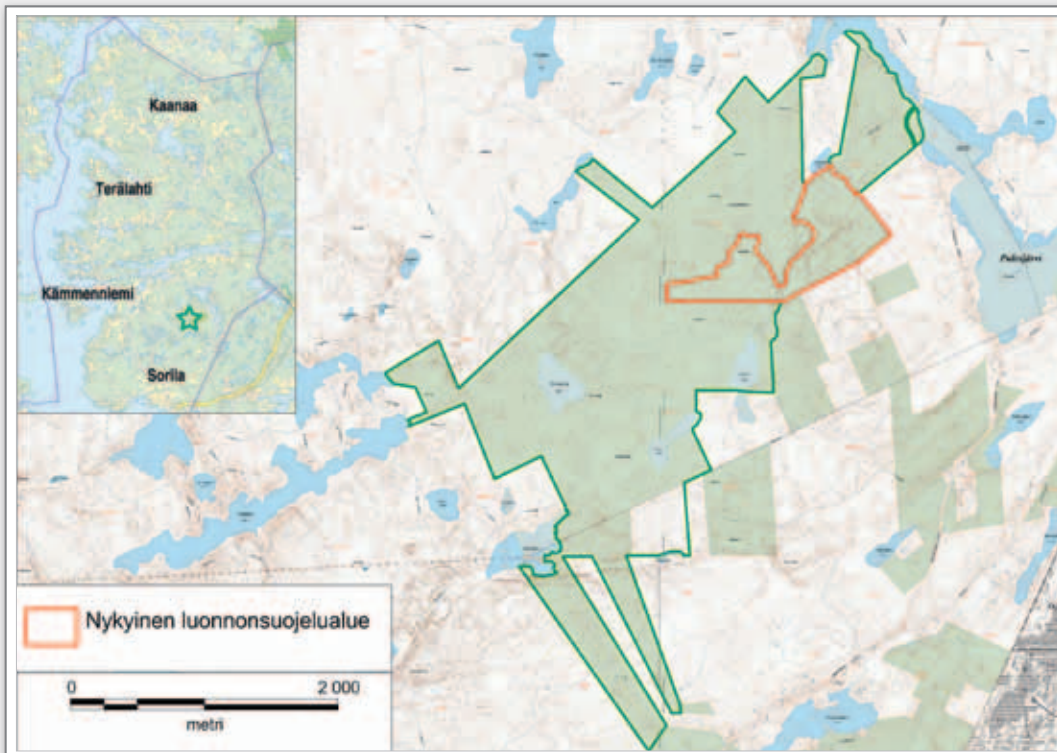
KUVAUS: Puustoltaan varttunutta tai vanhahkoa kuusivaltaista metsää. Paikoin myös runsaasti koivuja ja alueen keskiosassa on järeitä jättihaapoja, joissa on koloja. Lahopuustoa on kohtalaisesti. Alueella elää liito-orava. Kasvilajistossa on lehtomaisia piirteitä, mm. näsiää, lehto-orvokkia ja valkolehdokkia. Alueellisesti uhanalainen soikkokaksikko löytyi alueelta vuonna 2012. Paikalla kasvoi yhdeksän versoa. Kääpälajistoa ei ole tarkemmin tutkittu, mutta ainakin luonnontilaisuuden osoittajat kermakarakääpä ja tahrakääpä on löydetty alueelta.

21. Teisko, Kintulammin virkistys- ja retkeilyalue

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 554,9 ha

Kylä: Vattula

Kiinteistö: 4:0, 24:0, 25:0, 3:41, 3:42, 3:43

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava V

Kohteen tyyppi: Vanha metsä

KUVAUS: Kintulammin virkistysalue on Pirkanmaan oloissa poikkevan laaja ja yhtenäinen varttuneiden ja vanhojen metsien alue. Alueen luontoa inventoitiin seikkaperäisesti vuonna 2011. Alueella on monipuolista metsää, METSO-kriteerit täyttäviä kohteita, yli 20 metsälakikohdetta, vanhahkoa ja varttunutta metsää sekä lahoppuustoa. Kintulammin alueesta 75 % on varttunutta metsää ja vanhaa yli 80-vuotiasta metsää on 140 hehtaaria. Alue sulkee sisäänsä tällä hetkellä jo luonnonsuojelualueeksi rauhoitetun Vattulan metsän. Kylmäsuu, Kaukaloistenkallio sekä pieni ja pyörä Kaukaloinen-lampi muodostavat visuaalisesti hienon,

erämaisen ja ilmestyksellisen kokonaisuuden. Kylmäsuu ei tosin ole aivan luonnontilainen. Lisäksi alueella on pienialaisempia, iäkkäitä, havupuuvaltaisia metsiä, järeitä aihkimäntyjä, suolaikkuja, metsälampia ja kallioalueita. Arvokkaimmat alueet ovat Kintulammin länsipuolella. Suurelta osalta metsä on täällä METSO I-arvoluokan kriteerit täyttävää. Peräsuon itäpuolella v. 2010 roihunnut metsäpalo loi alueelle palanutta puuainesta, joka lisää myös alueen luonnontieteellistä kiinnostavuutta. Kaulamoisen tuntumassa on runsaslahoppuustoisia kangasmetsiä, rämeitä ja kalliometsiä. Laukkisuon sekä länsi- että itäpuolella on pienialaisesti edustavaa vanhaa luonnonmetsää, samoin Saarijärven tuntumassa on vanhoja metsiä ja maise- mallisesti hienoja kallioita. Ruutana-järven pohjois- ja eteläpuolella on mosaiikkimaisesti luonnontilaisen kaltaisia metsiä ja puustoisia soita. Myös Pulesjärven ja Keltolammin välialueella on METSO I-kriteerit täyt-

täviä luonnonmetsiä. Alueella on huomattavan järeää kuusilahoppuuta ja kilpikaarnaisia mäntyjä. Lintulajistosta mainittakoon metso, jonka kanta on täällä Pirkanmaan vahvimpia. Lisäksi alueella elävät säännöllisesti varpus- ja kanahaukka, peukaloinen sekä pohjantikka. Kasvilajeista mainittakoon alueellisesti uhanalainen herttakaksikko, rauhoitettu valkolehdokki, sammalista vastuulaji pallopääraikasammal ja jäkälistä silmällä pidettävät raidankeuhkojäkälä ja samettikesijäkälä. Käpälajistosta on mainittava alueellisesti uhanalainen istukkakääpä, korokääpä, männykääpä, ruostekääpä, kermakarakääpä, riukukääpä ja oravuotikka. Alue on muutenkin arvokasta sienestysmetsää. Koko retkeilyalueen rauhoitus tekee siitä Pirkanmaan kolmanneksi merkittävimmän ja laajimman metsiensuojelualueen.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kytömäki, J. 2011: Kintulammin retkeilyalueen luontoselvitys. – Raportti, 44 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, Dir IVa), viitasammakko (DirIVa), metso (NT), samettikesijäkälä (NT), raidankeuhkojäkälä (NT), herttakaksikko (RT), istukkakääpä (RT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää virkistysalueen eri osa-alueet vanhana sekä varttuvana metsänä ja suojella sen monia luontotyyppejä

SUOJELUN PERUSTE: Alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Retkeily- ja virkistysalue, osa metsistä arvometsänä.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO:

Rakenteet: Alueelle voidaan rakentaa virkistys- ja retkeilyalueen tavoitteiden mukaisesti retkeilypolkuja ja niiden vaatimia rakenteita, nuotiopaikkoja ja laavuja. Kylmäsuu on mahdollista ennallistaa.

Seuranta: -

UHAT: Lisääntyvän retkeilyn aiheuttama maaston kuluminen ja roskaantuminen.

KUVA JUHO KYTÖWÄKI

Kintulampi, vaskitsa.

KUVA JUHO KYTÖWÄKI

Maisemallisesti edustava Kaukaloinen.

KUVA JUHO KYTÖWÄKI

Metso viihtyy hyvin Kintulammin alueen monipuolisissa metsissä.

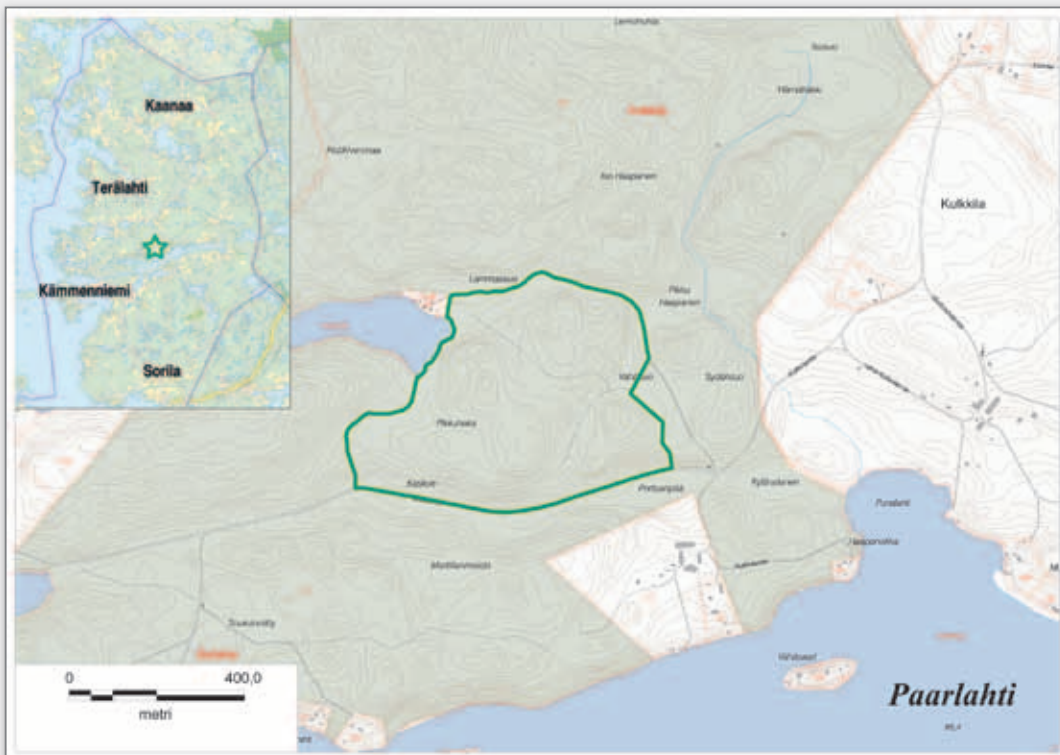
KUVA JUHO KYTÖWÄKI

Ennallistettava kohde: Kylmäsuo.

22. Teisko, Pikkuhaka

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 26,30 ha

Kylä: Kulkkila

Kiinteistö: 1:146

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: V, N82

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, lahoppuusto, kasvikohte, linnustokohte

KUVAUS: Hirvijärven kaakkoispuolella oleva järeärunkoinen, varttunut kuusimetsä. Alueella kasvaa alueellisesti uhanalaista pussikämmekkää ja metsän eteläpuolella olevan entisen pellon reunalla rauhoitettua lehtoneidonvaippaa. Kohteelta on myös havaintoja liito-oravasta ja lintulajistoon kuuluvat tai ovat kuuluneet mm. vaarantuneet mehiläis- ja hiirihaukka, viiru-, lehto-, helmi- (silmälläpidettävä) ja varpuspöllö sekä teeri (silmälläpidettävä). Alueella on myös kohtalaisen paljon maapuuta ja kääpälajistoon kuuluu mm. silmälläpidettävä kääpäläkääpä. Alueen länsilaidassa on rehevä purontokko; puro laskee Hirvijärvestä. Notkossa kasvaa mm. humalaa, metsälehmusta, lehto-orvokkia, silmälläpidettävää korpinnurmikkaa, näsiää, koiranheisiä, lehtopähkämöä ja kevätlinnunhernettä.

SUOJELTAVAT LAJIT: Lehtoneidonvaippa ©, korpinnurmikka (NT), liito-orava (VU, Dir IVa), mehiläis- ja hiirihaukka (VU), helmipöllö (NT), teeri (NT), kääpäläkääpä (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää metsä järeänä, vanhana sekä säilyttää rehevän purontokkon kasvillisuus.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Metsälaki: lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohte.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO:

Seuranta: Perusselvitys vuonna 2018.

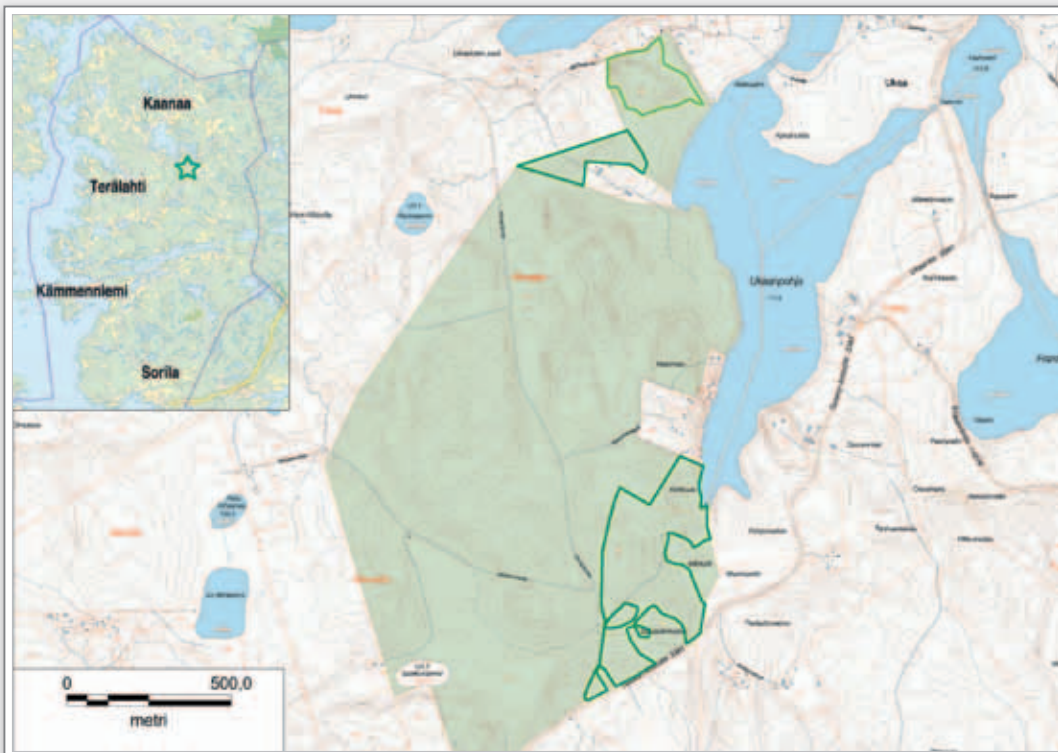
UHAT: Lahoppuuston poisto, kuluminen.

Pikkuhaan metsässä voi havaita erämaista tunnelmaa.

23. Teisko, Nalli

© Kuupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 19,5 ha

Kylä: Kiimajoki

Kiinteistö: 1:142, 1:50

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava V

Kohteen tyyppi: Vanha metsä

KUVAUS: Nallin alue koostuu pohjoisesta ja eteläisestä osa-alueesta. Pohjoinen osa-alue on tuoretta ja lehtomaista metsää, jossa on vanhaa, erirakenteista ja monipuolista puustoa., visuaalisestikin komea laakakallio, tihkupintaista korpea, lehtoa ja järeitä haapoja. Lehdossa kasvaa mm. lehto-orvokkia ja pähkinäpensasta, joka lienee tosin viljelykuperää. Pohjoisosassa

elää mm. vaarantunut liito-orava. Kasvistosta mainittakoon rauhoitettu valkolehdokki, jäkälisiä silmällä pidettävä raidankeuhkojäkälä, kääpälajistosta harvinaisohko ketunkääpä ja muusta sienistöstä Pirkanmaalla harvinaiset silkkivalmuska, sysiseitikki ja karvasmaitohiippo. Metsäsuunnitelmaehdotuksessa Nallin pohjoisosan metsät on määritelty arvometsiksi. Eteläosassa on metsälain mukainen lehto ja puronotko. Lehtomaisuutta ilmentävät lehto-orvokki, sinivuokko, mustakonnanmarja ja alueellisesti uhanalainen, rauhoitettu soikkokaksikko. Lisäksi liito-oravasta on tehty siellä havaintoja. Kaikkiaan Nallin alueella on lukuisia arvokkaita kohteita, joilla on luonnonsuojelullista merkitystä. Nallin osa-alueet täyttävät suureksi osaksi METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, Dir IVa), raidankeuhkojäkälä (NT), soikkokaksikko, RT, ®

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhaa, runsaasti lehtipuuta kasvavaa metsää

SUOJELUN PERUSTE: Alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Arvometsä.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

Rakenteet: -

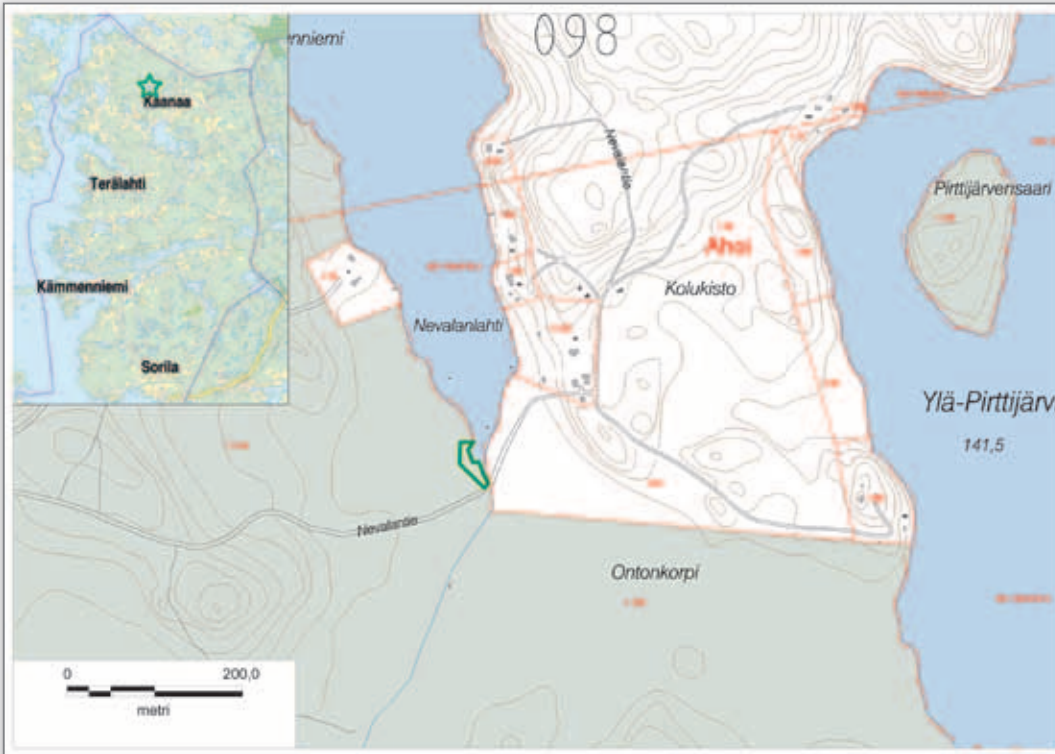
Seuranta: Inventointi alueen kääpälajistosta tehdään v. 2017.

UHAT: Lisääntyvän retkeilyn aiheuttama maaston kuluminen ja roskaantumisen.

24. Teisko, Velaatta, Ala-Pirttijärvi, Nevalanlahti

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 0,07 ha

Kylä: Ahoi

Kiinteistö: 1:116

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: V

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Järven eteläisimmän kärjen länsipuolen suoreunuksella on runsaasti alueellisesti uhanalaista hoikkavillaa. Kesän 2009 tarkastuksessa esiintymä todettiin elinvoimaiseksi.

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää toinen Tampereen hoikkavillaesiintymistä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi. Metsälaki: karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

SUOJELTAVAT LAJIT: Hoikkavilla (RT).

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Metsälaki.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsuojelulla.

HOITO: -

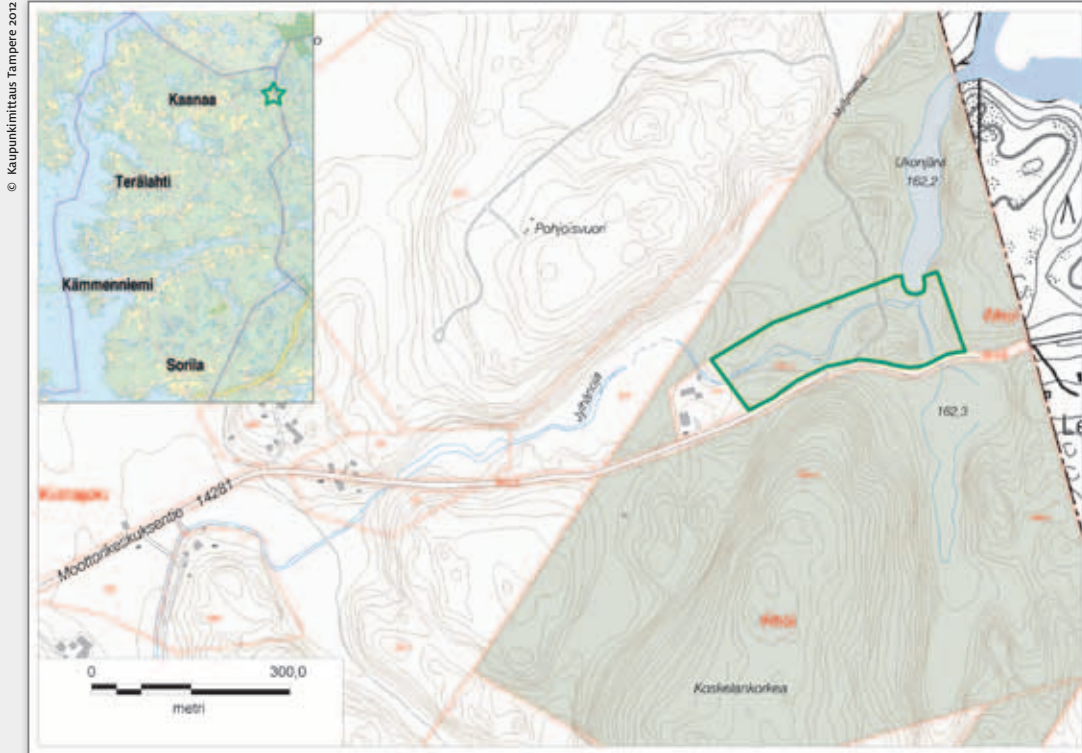
UHAT: Vesitalouden muutokset, maankäyttö.

KUVALASSE KOSKONEN

Hoikkavilla on Nevalanlahden kasviharvinaisuus.

25. Teisko, Koskela, Jylhänperä

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää lahoppuustoinen vanhako metsä ja mesipillikäävän esiintyminen.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma. Metsälaki: lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt.

SUOJELTAVAT LAJIT: Mesipillikäpä (NT).

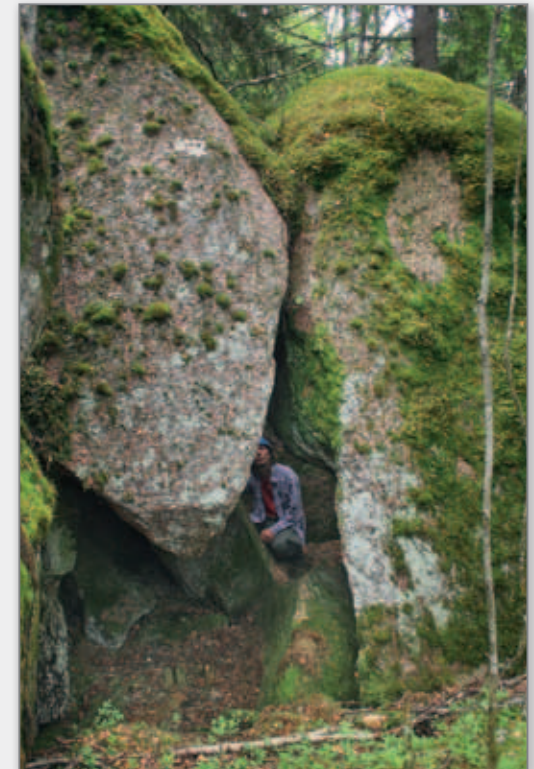
SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohde, metsälaki.

Suojelun tavoitetaso: Rauhoitus luonnonsojeluilla.

HOITO: -

UHAT: -

KUVA LASSE KOSKINEN

Pinta-ala: 3,68 ha

Kylä: Ahoi

Kiinteistö: 5:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: M, W

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, METSO-kohde

KUVAUS: Monipuolinen vanhako metsäalue, jossa on puronvartta, rehevää lehtoa ja kalliometsää. Lahoppuuta on melko paljon ja lahoppuustona on myös esim. haapaa. Tämä onkin taannut silmälläpidettävän mesipillikäävän (1. havainto Pirkanmaalta) esiintymisen alueella (havainnot vuosilta 2010–2011). Lähistöllä kasvaa myös Tampereella harvinaista kulleroa. Ukonjärven rannassa on jännittävä luolamainen muodostelma.

Mesipillikäävän ainoa tunnettu pirkanmaalainen esiintymä on Jylhänperässä.

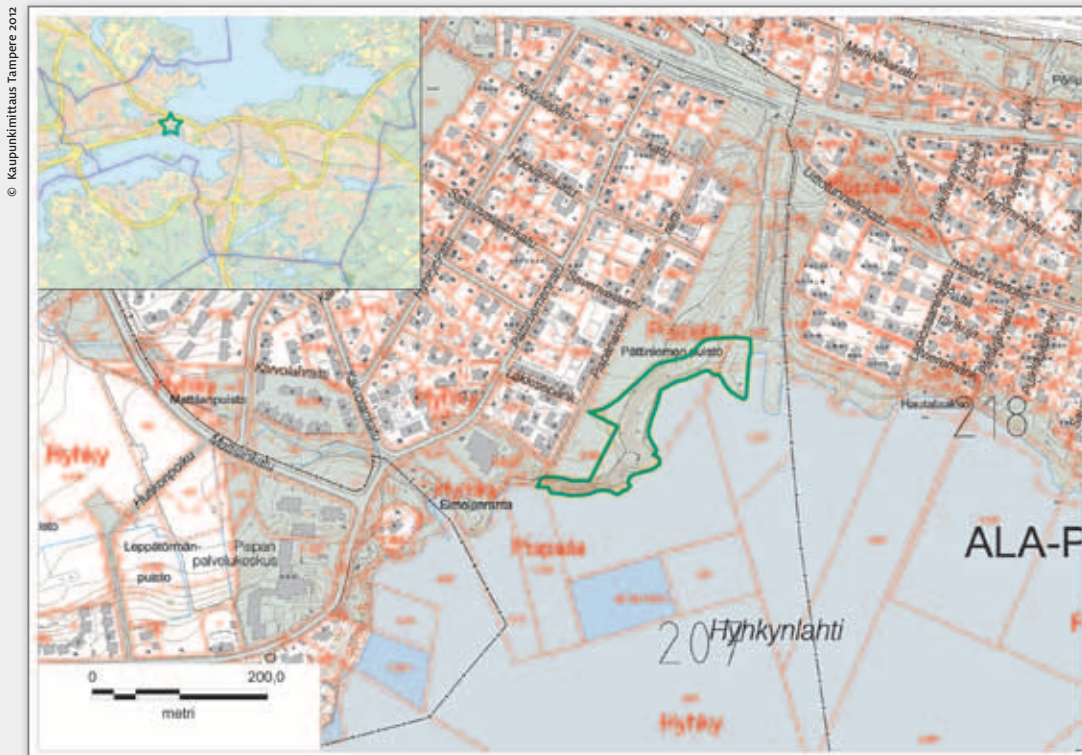

KUVA HARRI SUJONEN

11. OSITTAIN LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETTAVAT KOHTEET

KOHDEKORTTI	SIVU
26. Hyhky, Pättiniemenpuisto	63
27. Särkijärvi, Lahdenperä	64
28. Vuores, Koukkujärvi	65
29. Lukonmäki, Pitkäahde	66
30. Aitolahti, kirkon notko	67
31. Kallionpää	68

26. Hyhky, Pättiniemenpuisto

SUOJELTAVAT LAJIT: Kynäjälava (VU, ®), nuijasarvisieni (EN, eR).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella rantalehtoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Merkittävä viherverkon osa.

Suojelun tavoitetaso: Jos nuijasarvisienen etsintä tuottaa tuloksia, voidaan ainakin osa alueesta rauhoittaa luonnonsuojelulla, muuten viherverkon osa.

HOITO: Rannan suuntaisesti kulkee paljon käytetty polku. Alue on osaksi roskaantunut läheisen asutuksen vuoksi ja mm. keväällä 1993 puustoa raivattiin luvatta. Kohde on säilytettävä luonnontilaisena ja roskaantuminen on estettävä.

Seuranta: Kynäjälavaesiintymiä ja niiden kuntoa seurataan 10 vuoden välein vuodesta 2013 lähtien, nuijasarvisientä etsitään alueelta vuoden välein. Lajia etsittiin vuonna 2012 tuloksetta. Mikäli etsinnät ovat edelleen tuloksettomia, etsintää jatketaan enintään kolmena vuotena peräkkäin.

Rakenteet: Tarvittaessa polkujen parantaminen.

UHAT: Asukkaiden raivausvaatimukset, roskaantuminen

Pinta-ala: 1,13 ha

Kylä: Hyhky

Kiinteistö: 1:235, 1:237, 2:452

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLK, VLM,W,
kevyen liikenteen reitti, L6

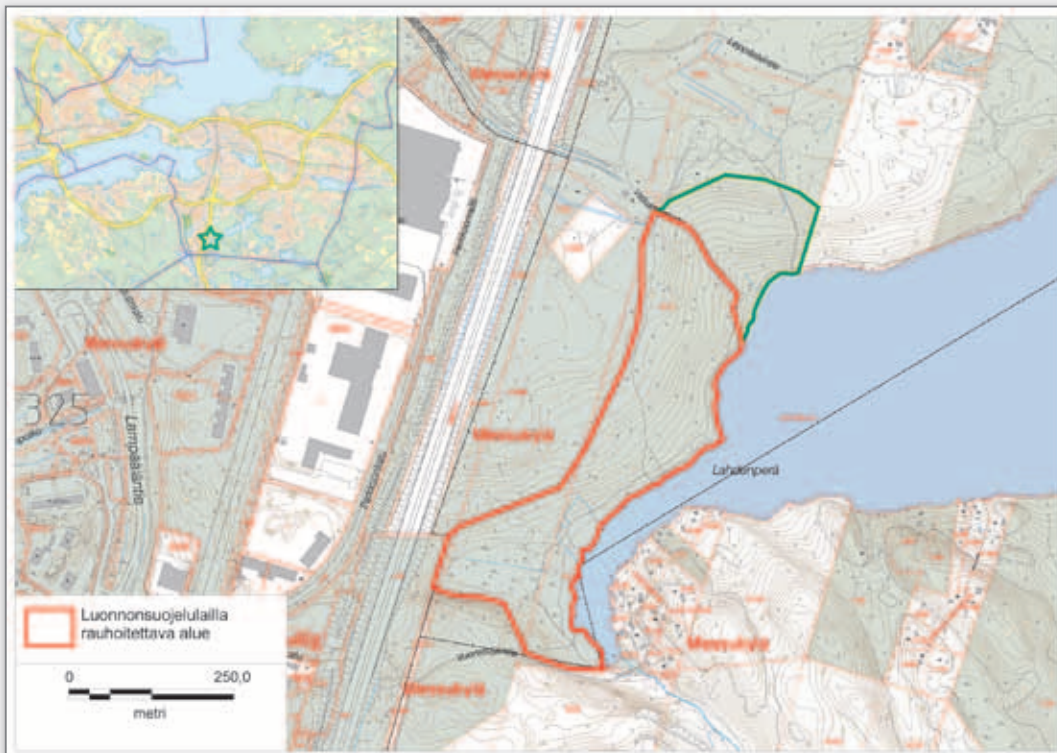
Kohteen tyyppi: Lehto, kasvikohte, lahoppuusto

KUVAUS: Pyhäjärveen rajoittuva kapea rantalehto, jonka puusto koostuu pääasiassa tervalepistä, vaahteroista ja tuomista. Alueella kasvaa myös pari kynäjälavaa. Harvinaisemmista kasveista mainittakoon vata, kyläkellukka, kotkansiipi, lehtopalsami ja kevätlinnunsilmä. Lisäksi rantakasvina kasvaa piurua. Sienistöistä mainittakoon erittäin uhanalainen, erityisesti suojeltava nuijasarvisieni. Se voi olla hävinnyt alueelta, koska kasvualustana ollut lepänkanto on lahonnut näkymättömiin. Tosin sienelle soveltuvaa ympäristöä on edelleen olemassa. Alueelta on löydetty muitakin harvinaisia sienilajeja, mm. kuoriaisloisikka. Linnustosta mainittakoon pikkutikka, jolle Pyhäjärven rantalehdot ovat tärkeitä pesimäympäristöjä. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä merkittävä viherverkon osa.

27. Särkijärvi, Lahdenperä

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 12,82 ha, josta luonnonsuojelualueeksi 10,06 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 11:269, 12:14

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Vuoreksen osayleiskaava:

VLM-1, s-1, luo-1, lm-1

Lahdesjärven osayleiskaava: VLM-3, s-1,

hule-1, ulkoilureitti

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, lehtokohde

KUVAUS: Alun perin rehevä lehmuslehto, joka rajautuu Särkijärveen. Järven rantavyöhykkeellä olevalla kosteikkoalueella kasvaa mm. silmälläpidettävää korpinurmikkaa ja korpisorsimoa, joka on kansainvälinen vastuulaji. Korpisorsimoa kasvaa Lahdenperän-

lahden ja moottoritien välialueella parisataa yksilöä ja esiintymä on kantakaupungin suurin. Alueella kasvaa myös harvinaisehkoa varstasaraa sekä mätässaraa ja silmälläpidettävää hentosaraa. Vuonna 2012 alueella havaittiin mm. pikkusieppo ja idänuunilintu. Itse lehto hakattiin voimakkaasti 1980-luvun loppupuolella, jolloin lehdon valo-olot muuttuivat ratkaisevasti. Tästä seurauksena lehtokasvit alkoivat kärsiä heinittymisen vuoksi. Lehtokasvillisuus on jossain määrin elpynyt ja metsälehmusta kasvaa alueella edelleen runsaasti. Niinpä alueen lehmusten pudonneilta oksilta on löydetty silmälläpidettävän niinijäärän syömäjälkiä.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. 2012: Korpipainanteesta ja korpisorsimosta (*Glyceria lithuanica*) Tampereen kantakaupungin Särkijärven Lahdenperässä. – Talvikki 36: 2–5.

SUOJELTAVAT LAJIT: Korpisorsimo (vas), korpinurmikka (NT), hentosara (NT), niinijäärä (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lehtokasvillisuutta ja rannan kosteikkokasvillisuutta.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkinnät: luonnonmukaisena säilytettävä tontin osa, jota on hoidettava niin, että maiseman luonne ei olennaisesti muutu ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, ekologinen käytävä.

Suojelun tavoitetaso: Alueen arvokkain osa, kartassa punaisella rajattu alue on tarkoitus rauhoittaa luonnonsuojelulaille (n. 10 ha). Muulle alueelle riittää kaavamerkintä.

HOITO:

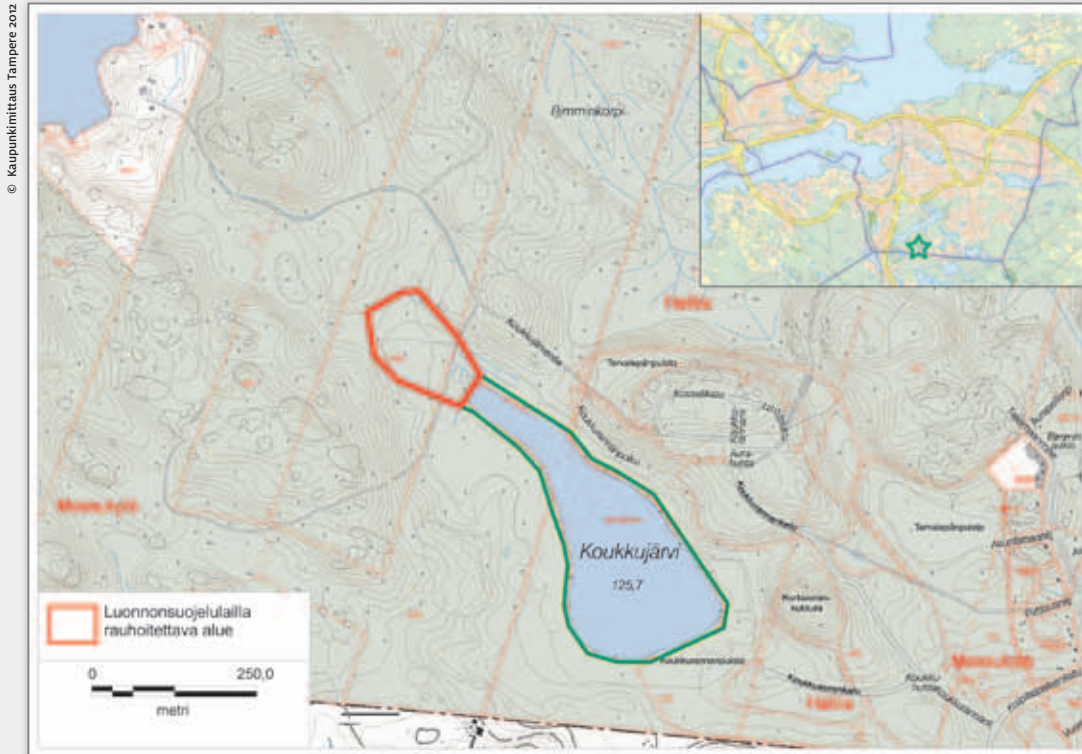
Seuranta: Seurataan korpisorsimon ja korpinurmikan esiintymiä 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2020.

UHAT: Uhkana voi edelleen olla avohakkuun jälkeinen heinittyminen ja sen vaikutus lehtokasvillisuuteen.

Lahdenperän lehtomaisuutta: keskellä silmälläpidettävä korpinurmikka.

28. Vuores, Koukkujärvi

Pinta-ala: 8,31 ha, josta luonnonsuojelualueeksi 1,75 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 1:32, 4:12, 8:103

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Vuoreksen osayleiskaava:

VLL-1, s-1, luo-1, W, sv-1

Asemakaava: VLL, luo-1

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde, tervaleppäkorpi

KUVAUS: Rehevähkö pikkujärvi, jossa kasvaa lummetta ja ulpukkaa. Järveltä on havaittu harvinaista direktiivilajia lummelampikorentoa. Itäranta on kauttaaltaan potentiaalista lummelampikorenon esiin-

tymisaluetta. Se on luontodirektiivin liitteen IVa mukainen laji ja rauhoitettu. Sen lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on siten kiellettyä. Järven pohjoisosassa on luonnonsuojelulain mukainen tervaleppäkorpi. Linnusto on tavanomaista metsälajistoa.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2009: Vuoreksen Koukkujärven asemakaava-alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. –Tampereen kaupunki, suunnittelupalvelut, 10 s.

Rintamäki, P. 2008: Tampereen Vuoreksen Virolaisen–Koukkujärven alueen linnustonselvitys, - Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, 8 s.

SUOJELTAVAT LAJIT:

Lummelampikorento (Dir IVa, ®).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella itärannan ranta- ja vesikasvillisuutta ja sen mukaisesti lummelampikorenon esiintymispaikkoja ja tervaleppäkorpea.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sekä luonnonsuojelulain tarkoittama suojeltava luontotyyppi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Osayleiskaavan kaavamerkinnyt s-1 ja luo-1.

Suojelun tavoitetaso: Osayleiskaavan merkintä. Kartassa punaisella rajattu tervaleppäkorpi (1,75 ha) rauhoitetaan luonnonsuojelulla.

HOITO: -

SEURANTA: Lummelampikorenon esiintymän seuranta 10 vuoden välein, vuodesta 2013 lähtien.

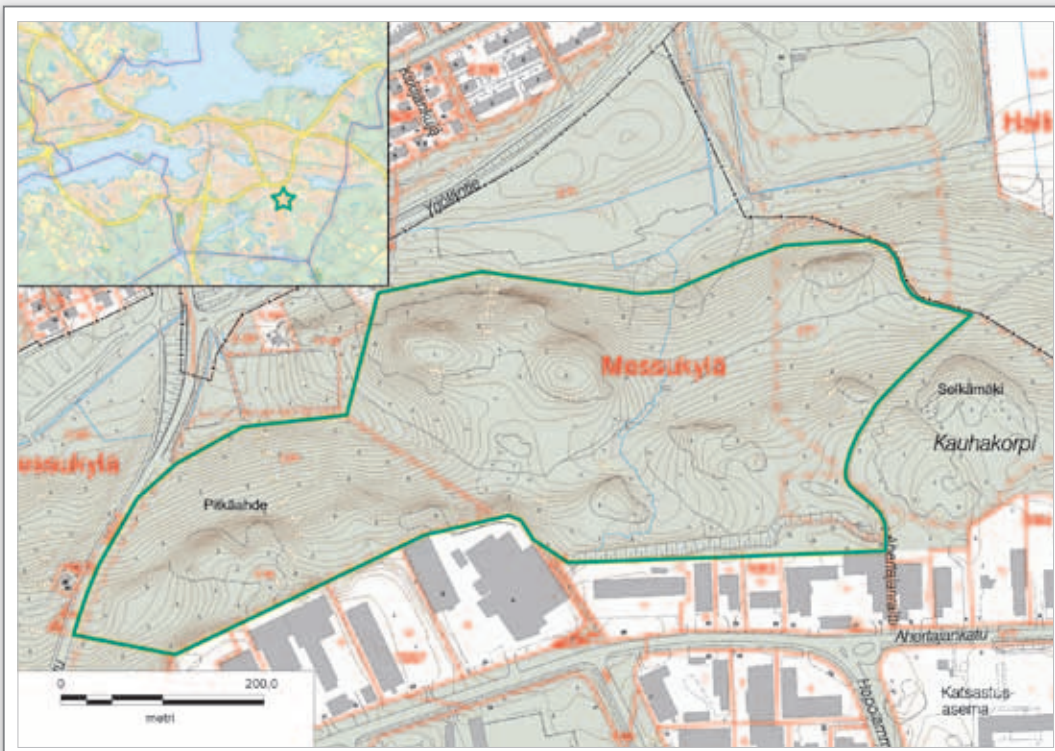
UHAT: Veden pinnan muutokset ja rantojen käsittely.

Koukkujärven rannoilla lentelee direktiivilaji lummelampikorento.

29. Lukonmäki, Pitkäahde

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 18,34 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 2:24, 5:77

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, T-3, liikennealue
Asemakaava: VM, katualue

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohte,
lehtokohte, kasvikohte, hyönteiskohte

KUVAUS: Alueella on rehevää lehto- ja purovarsilajistoa: tavanomaisen lehtolajiston (lehtotähtimö, lehtokuusama, koiranvehniö, sinivuokko, haisukurjenpolvi, mustakannonmarja, lehtopalsami, näsiä, lehto-orvokki) lisäksi alueella kasvaa harvinaisempaa lehto- ja lähdelajistoa kuten keräpääpoimulehti, keltavuokko, hetekaali, silmälläpidettävä korpimurmikka,

tesmayrtti, velholehti, lehtopähkämä, kaiheorvokki (vastuulaji) ja jalkasara. Isoalvejuuri kasvaa rinteessä hyvin runsaana. Alueella on kohtalaisesti runsaasti lahopuuta ja vuonna 2011 sieltä löytyi harvinainen rusokääpä. Vuonna 2012 alueelta löydettiin silmälläpidettävät pohjanrypykkä ja rusokantokääpä. Siellä asustaa myös liito-oravia ja niille sopivia kolohaapoja on myös kohtalaisesti. Paras alue sijoittuu Lukonojanmäen koillispuolelle, mutta lehtokasvillisuutta, kuten keltavuokkoa ja lehtotähtimöä, on myös mäen luoteispuolen rinteellä. Alueella kasvaa myös jaloja lehtipuita, kuten vaahteroita ja metsälehmuksia. Alueen hyönteislajistosta mainittakoon silmälläpidettävä lehmusenoksajäärä ja vuonna 2011 tavattu keisari-viitta-perhonen. 1970-luvulta alueelta on näköhavainto koivuhiirestä (Dir IVa). Itäosassa on maisemallisesti edustava louhikko ja siinä pieni luola. Rajausta on luontoselvityksissä syytä tarkistaa.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, Dir IVa), lehmusenoksajäärä (NT), korpimurmikka (NT), pohjanrypykkä (NT), rusokantokääpä (NT), kaiheorvokki (vas).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta ja monipuolista lehtokasvillisuutta ja lehmusenoksajäärän elinympäristöä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä.

Suojelun tavoitetaso: Osa aluetta luonnonsuojelulla rauhoitettavaksi perusselvitysten tuomien tietojen perusteella, sen vuoksi kartassa koko alue on rajattu vihreällä.

HOITO: Metsän käsittely niin, että lehmuksia, haapoja ja lahopuuta säilytetään.

Seuranta: Lehmusenoksajäärän esiintymää seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2015. Alueella tehtiin kasvistikartoitus vuonna 2012. Koivuhiirtä etsitään alueelta.

UHAT: -

Pitkäahteen lehdossa herättävät huomiota isoalvejuurikasvustot.

30. Aitolahti, kirkon notko

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi. Metsälaki: lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella humalalehdon monipuolista kasvillisuutta.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytilanne: Metsälaki.

Suojelun tavoitetaso: Luonnonsuojelulain mukainen rauhoitus ainakin kaupungin omistamalle osalle, yksityisen maasta neuvotellaan maanomistajan kanssa.

HOITO: -

UHAT: Puronvarren raivaaminen, maankäyttö ja liiallinen siistiminen.

Aitolahden kirkon notkon humalalehtoa.

Pinta-ala: 0,96 ha

Kylä: Laahti

Kiinteistö: 1:38, 3:122

Omistaja: Tampereen kaupunki, yksityinen

Kaavat: Rantayleiskaava: M, V, N, W

Nurmi-Sorilan osayleiskaavaehdotus:
VLM-6, luo, slep-1

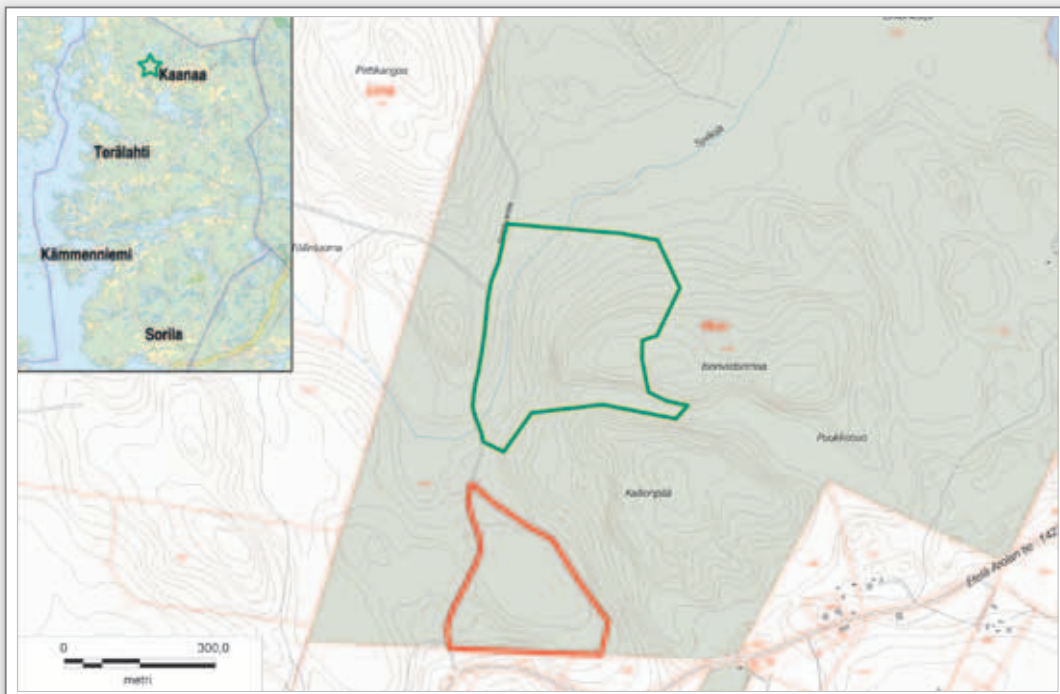
Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohde,
lehtokohde, kasvukohde.

KUVAUS: Rehevä, ryteikköinen puronvarsilehto, jossa on pieniä koskiosuuksia. Puronvarsilajisto on runsasta, esim. lehtokuusama, keltavuokko, mäkilehtoluste, humala, lehtopalsami, kotkansiipi, mustakonnanmarja, kevätlehtoleinikki, lehtoleinikki ja lehto-orvokki. Lisäksi puronvarressa kasvaa kookkaita tuomia, lehmuksia ja tervaleppiä. Humala lienee luonnonvarainen. Keltavuokon luonnonvaraiset esiintymät ovat Suomen pohjoisimpia.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. 1992: Tampereen Aitolahden kirkon humalalehdon kasvisto. – Talvikki 16: 13–21.

31. Kallionpää

Pinta-ala: 18,9 ha,
josta luonnonsuojelualueeksi 6,2 ha

Kylä: Ahoi

Kiinteistö: 1:116

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantayleiskaava: V

Kohteen tyyppi: Suokohde, METSO-kohde

KUVAUS: Alue koostuu kahdesta osasta. Kallionpäänimisen kallioalueen lounaispuolella on harvapuustoinen räme, jossa on kolme lähettä. Rämeeellä kasvaa muun tavanomaisen rämekasvillisuuden joukossa runsaasti vaiveroa, ainoalla tamperelaisella kasvupaikallaan. Isonviidanmaan länsiosassa on 400 metriä pitkä pohjois-eteläsuuntainen puronvarsikuvio, jonka ympärillä on tuoretta kuusivaltaista kangasta. Siinä kasvaa isoja saniaisia (mm. kotkansiipi). Kuusimaapuilla kasvaa vanhan metsän indikaattorina tunnettua ruostekääpää.

SUOJELTAVAT LAJIT: Vaivero.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhaa metsää, luonnonkauniita suoaikkuja ja lähteitä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohde, metsäläki.

Suojelun tavoitetaso: Luonnonsuojelualue Kallionpään länsipuolella olevalle vaiveroa kasvavalle rämeele, kartassa punainen raja (6,2 ha). Muut alueet (12,7 ha) arvometsäksi.

HOITO: -

SEURANTA: Luonnontieteelliset perusinventoinnit käynnistetään vuonna 2014.

UHAT: -

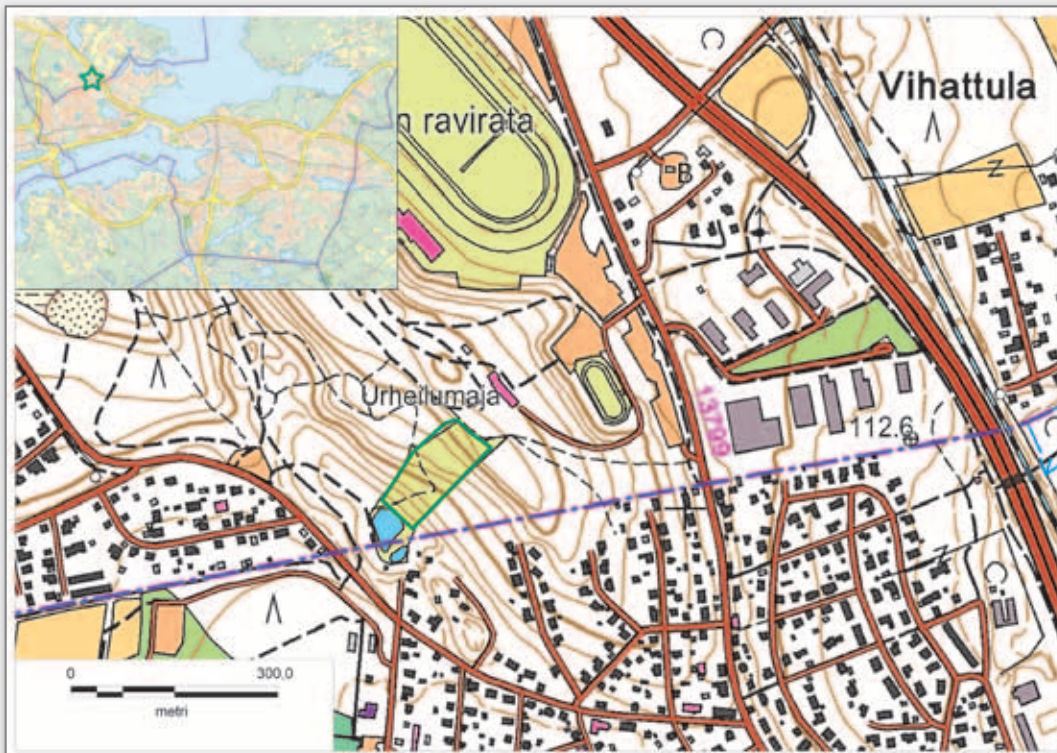
KUVA: HARRI SUJONEN

12. MUUT KOHTEET

KOHDEKORTTI	SIVU		SIVU
32. Ylöjärvi, Horha, laskettelurinteet.....	70	50. Hervantajärven luoteispuoli	88
33. Pyhäjärven rantaosuus: Villilänniemi-Raholan puhdistamo.....	71	51. Hallila, Lukonlahden ja Lahdesjärven välinen metsä.....	89
34. Rahola, Pyhäjärven ranta, Simolankatu 71.....	72	52. Messukylä, Aakkulanharju	90
35. Epilänharju.....	73	53. Haihara	91
36. Pohtola, Lintulampi.....	74	54. Hikivuori.....	92
37. Pispalan paahderinteet.....	75	55. Kaukajärvi, Levonmäki.....	93
38. Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto.....	76	56. Kaukaniemi	94
39. Kauppi, vesitornin alue.....	77	57. Linnainmaa, Länkiniitynmäki	95
40. Kauppi, Tuomikallio.....	78	58. Soukonvuoren pohjoispuolinen alue	96
41. Kalevankangas.....	79	59. Atala, Samoilijanpuisto–Kenkirajanpuisto	97
42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto	80	60. Kumpula, Ojala.....	98
43. Sarankulma, Korvenojanpuisto	81	61. Tiikononjan keto.....	99
44. Multisilta, Rajamäki.....	82	62. Tiikononjan varsi	100
45. Särkijärvi, Leppänen.....	83	63. Teisko, Iso-Murron haka	101
46. Vuores, Tervalepänpuisto	84	64. Teisko, Velaatan Nuutilanlahti.....	102
47. Vuores, Pilkkakuusenharju.....	85	65. Teisko, Ylä-Pirttijärven itäpuoli	103
48. Suolijärven länsiranta	86	66. Teisko, Keskisen Pirttijärven rantametsät	104
49. Vormiston Myllyoja	87	67. Teisko Kapee, Niemi- ja Ala-Kapeen niityt.....	105

32. Ylöjärvi, Horha, laskettelurinteet

© Sisältää Maanmittauslaitoksen Maastietokannan 06/2012 aineistoa / Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 1,10 ha
Kylä: Teivaala
Kiinteistö: 1:388, 1:389
Omistaja: Tampereen kaupunki
Kaavat: Asemakaava
Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde, kasvikohte, paahderinne

KUVAUS: Rinteellä kasvaa runsaasti silmälläpidettävää kangasajuruohoa, jota käyttää ravintokasvinaan pari harvinaista pikkuperhosta. Näistä timjamijäytäjäkoi on vaarantunut ja ajuruohosulkanen (kuvassa) silmälläpidettävä. Molempia lajeja tavattiin vuoden 2012 selvityksessä runsaasti. Lisäksi kohteella elävä helmikkähitukoi on Tampereen alueella harvinainen. Kangasajuruohon seurana rinteellä kasvaa myös niukasti harjumasmaloo luontaisen oloisella paikallaan. Kohde sijoittuu Tampereen kaupungin omistamalle maalle Ylöjärven kunnan puolella.

KUVA LASSE KOSKONEN

SUOJELTAVAT LAJIT: Kangasajuruoho (NT), jonka säilymisen myötä pikkuperhoslajistokin säilyy.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella rinteiden kangasajuruohokasvustoja ja tätä kautta varmistaa harvinaisten pikkuperhosten esiintyminen.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Hoito.

HOITO: Rinteelle on kasvanut jossain määrin mäntytaimikkoa. Paahderinteiden luonne säilyy taimikon ym. kasvuston raivauksella. Tällä varmistetaan kangasajuruohon menestyminen ja sitä kautta vaikutetaan harvinaisten pikkuperhosten säilymiseen.

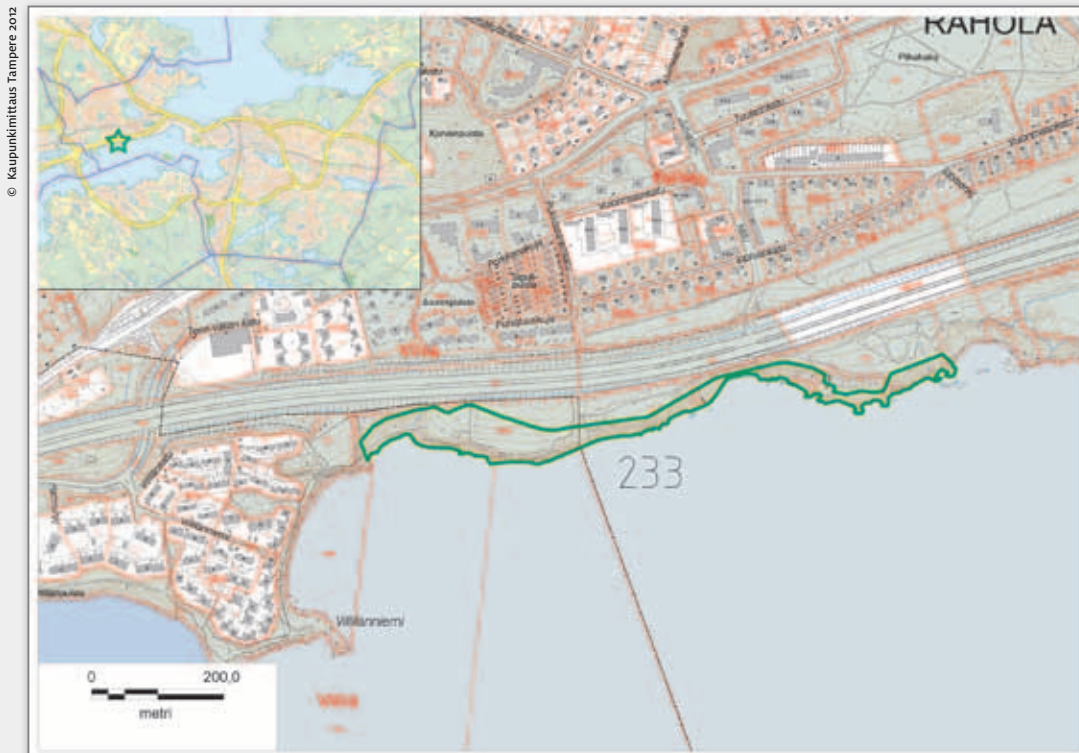
Seuranta: Ajuruohokasvustojen laajuutta ja kuntoa seurataan 10 vuoden välein. Viimeksi vuonna 2012.

UHAT: Maiseman umpeutuminen ja sen vaikutus kangasajuruohon esiintymiseen sekä maankäyttö.

Horhan rinteillä kasvaa runsaasti kangasajuruohoa ja sen seuralaisena elää harvinaisia pikkuperhostia.

33. Pyhäjärven rantaosuus: villilänniemi-Raholan puhdistamo

SUOJELTAVAT LAJIT: Kynäjalava (VU, ©).

SUOJELUN TARKOITUS: Säästää arvokas rantavyöhyke ja turvata kynäjalavan lisääntymisalue.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyyppillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

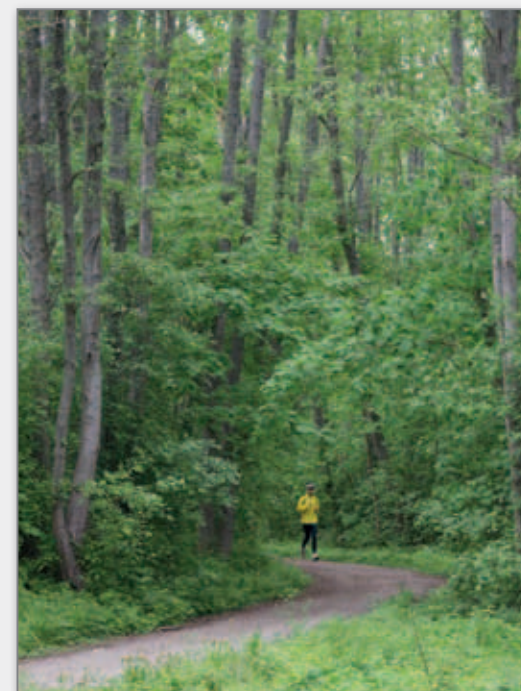
Suojelun nykytila: Viherverkon osa.

Suojelun tavoitetaso: Kynäjalavat kartoitetaan alueelta. Merkittävimmät kynäjalavat rauhoitetaan luonnonmuistomerkeiksi.

HOITO: Raivataan tiheää lehtipuuvesaikkoa kynäjalavan taimien kasvun edistämiseksi.

Seuranta: Kynäjalavaesiintymiä seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2013.

UHAT: Pensaikoituminen, kuluminen ja ilkivalta.

Pinta-ala: 3,04 ha

Kylä: Hyhky

Kiinteistö: 1:206, 233P, 233L

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VU, ET,

liikennealue, ev, N8, L5

Asemakaava: VL, VL-4, LV-1, s-6, va, VV

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohte, lehtokohte, kasvikohte, lahopuusto

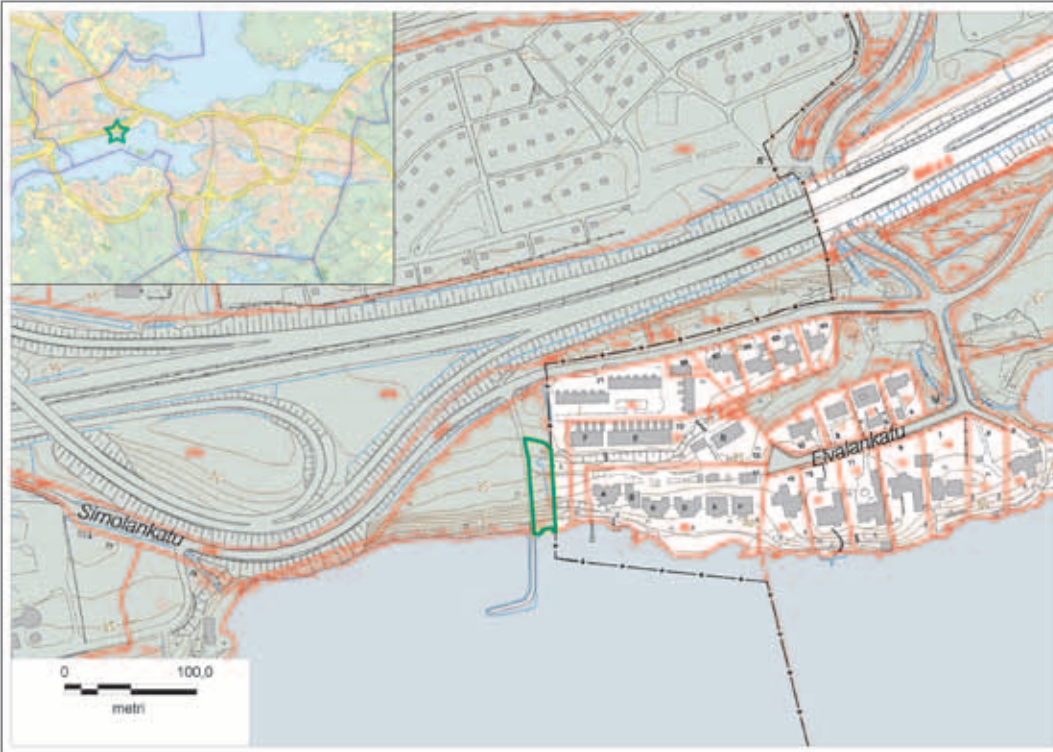
KUVAUS: Rantavyöhyke on ainoita kantakaupungin vielä luonnontilaisia rantoja, jossa kasvaa edustavaa puustoa ja monipuolista kasvillisuutta. Näyttävimpiä ovat kookkaat harmaalepät ja männyt. Uimarannan

lähistöllä kasvaa kookas, luonnonmuistomerkinä rauhoitettu kynäjalava, jota on tosin ilkivaltaisesti turmeltu. Sen vieressä kasvaa harvinaisen suuri tuomi. Rantapalteen kasvillisuus on pääasiassa lehtokasvillisuutta, mm. mustakannonmarja, lehtopalsami, lähdetähtimö, lehtoarho, koiranheisi, punaherukka ym. Eteläistä jäkälälajistoa edustavat rantakallioilla kasvat vainiolaakajakälä ja siloruskokarve. Sienilajistosta mainittakoon harvinainen runkohtyvinokas. Rantavyöhyke on kauttaaltaan potentiaalista vaarantuneen kynäjalavan (sivu 14) lisääntymisaluetta. Alueen poikki kulkee kevyen liikenteen väylä. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä alue on kirjattu merkittäväksi viherverkon osaksi.

34. Rahola, Pyhäjärven ranta, Simolankatu 71

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 0,12 ha

Kylä: Hyhky

Kiinteistö: 233P

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, ev, AP, W

Asemakaava: VL, s-2, lv-2

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Osoitteen kohdalta Pyhäjärven rantarinteeltä löydettiin vuonna 1999 harvinaisen hentokiurunkannuksen esiintymä, joka havaittiin paikalla jo 1950-luvulla, mutta joutui sittemmin unohduksiin. Esiintymä on ainoa tiedossa oleva Tampereelta. Kasvia kasvaa Pyhäjärven viettävässä loivassa rinteessä lehtomaisessa, harvapuustoisessa rantametsässä melko runsaasti. Paikka on tarkistettu vuonna 2012.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta kasvi-esiintymää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Hentokiurunkannus.

SUOJELUN TAPA: Tiedon jakaminen asukkaille ja alueen säilyttäminen luonnontilaisena.

HOITO: Esiintymää seurataan säännöllisesti, koska lähiasukkaat ovat kantaneet joinakin vuosina lehtoon puutarha- ja muuta risujätettä, joka uhkaa esiintymää. Jaetaan tietoa lähiasukkaille lajista ja sen säilyttämisestä.

Seuranta: Seurataan hentokiurunkannuseesiintymää 10 vuoden välein vuodesta 2016 lähtien.

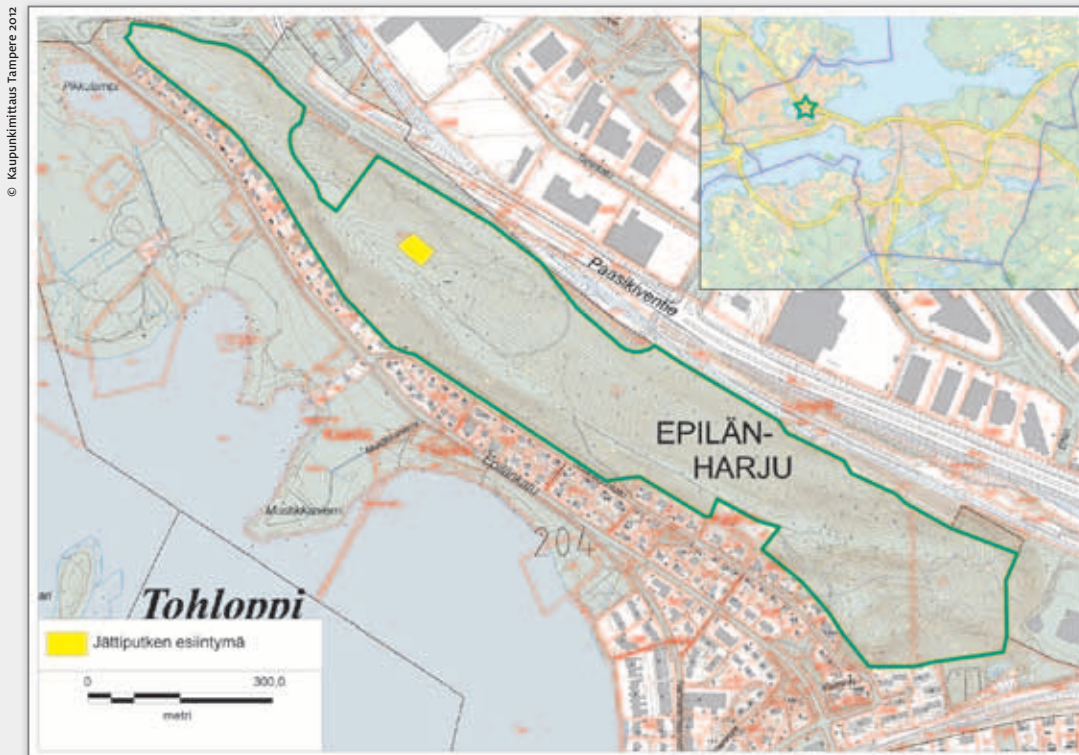
UHAT: Ks. hoito.

KUVA LASSE KOSKONEN

Hentokiurunkannus tunnetaan Tampereen ainoalta kasvupaikaltaan 1950-luvulta lähtien.

35. Epilänharju

Pinta-ala: 30,09 ha

Kylä: Lielähti

Kiinteistö: 204P

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, liikennealue, AP, rd,
pv-1, kevyen liikenteen reitti, N11
Asemakaava: VL, s-5, LT

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Suurin osa Epilänharjasta on säilynyt melko luonnontilaisena, vaikka itäisin osa on kaivettu melko perusteellisesti. Etelärinteellä on paikoin säilynyt keto- ja harjukasvillisuutta ja kasvilajistoa, ku-

ten harjuhäränsilmä, keltatalvikki ja mäkitervakko. Länsiosassa kasvaa myös harvalukuista, silmälläpidettävää sarjatalvikkia. Edelleen jäljellä olevaa kasvustoa ovat silmälläpidettävä ahokissankäpälä, kalliokielo, ketokeltto, kevätlinnunherne, hietarvokki ja mäkilehtoluste. Harjun laella kasvaa edelleen myös silmälläpidettävä ketonoidanlukko, keltasauramo ja karvaskallioinen. Itäpuolen ketolaikuilla on tavattu harvinaista sienilajistoa, kuten silmälläpidettävä sysikieli ja karvakieli. Alue on paikoin kulunut. Kaukasianjättiputki on leviämässä harjun keskiosiin. Kantakau-pungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä alue on merkittävä viherverkon osa.

SUOJELTAVAT LAJIT: Ahokissankäpälä (NT), sarjatalvikki (NT), ketonoidanlukko (NT), sysikieli (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella harvalukuista harju- ja ketokasvillisuutta.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkinnot s-5 ja VL.

Suojelun tavoitetaso: Kaavan mukainen suojelutaso on riittävä.

HOITO: Kuluneisuutta estetään olemassa olevaa polkuverkostoa parantamalla. Tarkempi rajausta eri osaluista on tarpeen. Jättiputken leviäminen maastoon estetään.

Seuranta: Silmällä pidettäviä lajeja seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2015.

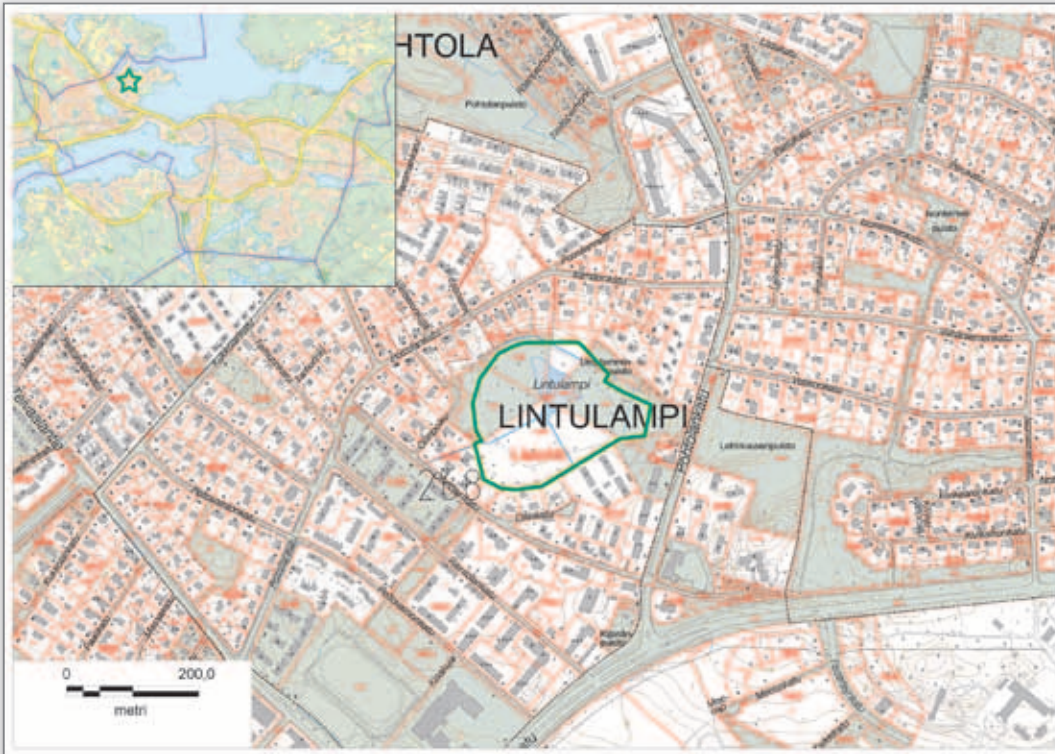
UHAT: Kuluminen, jättiputken leviäminen.

Epilänharjun maastossa kukkivat calliokielot.

36. Pohtola, Lintulampi

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 4,08 ha

Kylä: Lielähti

Kiinteistö: 1:16, 1:162, 1:267, 268P

Omistaja: Tampereen kaupunki, yksityinen

Kaavat: Yleiskaava: VLL, W, AP

Asemakaava: P

Kohteen tyyppi: Monimuotoisuuskohte, kosteikko, kasvikohte.

KUVAUS: Pieni lampiekosysteemi, jonka ympärillä on kosteapohjainen koivuvaltainen metsä. Itse lampi on hapan ja keskiravinteinen, ja lammessa kasvaa mm. melko harvinaista pikkuvitaa. Lammen ympäristön kosteassa osassa on säilynyt tyypillistä ja monipuolista suokasvistoa, kuten silmälläpidettävää ja rauhoitet-

tua suovalkkua ja alueellisesti uhanalaista harajuurta, pohjanpajua, riippa- ja tähtisaraa, suokukkaa ja isokarpaloo. Muussa kasvillisuudessa on nähtävissä myös kulttuurin vaikutus – alueen ympäristöä on rakennettu voimakkaasti. Alueen rehevyydestä kertovat soreahiirenportaan laajat kasvustot. Ainakin alueen eteläosassa vieraslaji, jättipalsami on levinnyt metsään. Alueella risteilee jonkin verran polkuverkostoa ja alue on virkistyskäytössä. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksen mukaan se on merkittävä viherverkon osa.

TEHDYT SELVITYKSET:

Anonyymi, 1994: Lintulammen virkistysalueen kasvit ja luonto. – Raportti, 12 s. Tampereen kaupungin ympäristön-suojeluyksikkö.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lampea ja suokasvistoa sekä luonnontilaisen oloista metsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Suovalkku (NT, ©), harajuuri (RT).

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Merkittävä viherverkon osa.

Suojelun tavoitetaso: Kaavamerkintä riittää.

HOITO: Polustoa hoitamalla alueen virkistysmahdollisuuksia pidetään yllä. Jättipalsamin leviäminen lehtoon estetään.

Rakenteet: Polkuverkoston kunnossapito, tarvittaessa pitkospuut sopiviin paikkoihin.

Seuranta: Suovalkkuesiintymän seuranta 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2013.

UHAT: Jättipalsamin leviäminen rantametsään, roskaantumisen.

37. Pispalan paahderinteet

Pinta-ala: 0,69 ha

Kylä: Pispala

Kiinteistö: 1:322, 2:106, 2:324

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: AP, pv-1, rd

Asemakaava: P, VP

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde

KUVAUS: Harjun etelärinteet paahderinteet edustavat niukkakasvista ja kuivaa harjuluontoa. Näille alueille on erikoistunut joukko hiekkapohjaista paahdeympäristöä suosivaa hyönteislajistoa. Tällaisia ketolaikkuja on Provastinkadun ja Pispankadun välisessä rinteessä ja uittotunnelin yläpuolella. Vuosina 2009–2010 täältä saatiin useita harvinaisia pikkuperhoslajeja, kuten silmälläpidettävä kohokkipikkumittari ja vyöneilikayökkönen. Provastinkadun paahderinteet-

sä tavattiin muutamia merkittäviä kovakuoriaislajeja, kuten ristikkukaisilla elävä *Ceutorhynchus sulcicollis* -kärsäkäs, ensimmäistä kertaa Pirkanmaalla. Myös Uittotunnelin yläpuolella, ns. Pispalan kedolla tavattiin muutamia merkittäviä, Pirkanmaalla harvinaisia kovakuoriaislajeja. Näiden joukossa ovat mm. edellä mainittu *Ceutorhynchus sulcicollis* ja *Anotylus insecatus* -lyhytsiipinen, joiden esiintymät ovat pohjoisimmat tunnetut Suomessa. Ongelmana on ollut umpeenkasvu, joka ilman hoitoa hävittää aukkopaikkojen kasvillisuuden ja sitä myöten harvinaisen hyönteislajiston. Lisäksi lupiini on levinnyt osaan ketolaikuista.

TEHDYT SELVITYKSET:

Leivo, J. & Salokannel, J. 2011: Loppuraportti Pispalan–Tahmelan alueen hyönteiselvityksestä 2009–2010. – Raportti, 27 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Kohokkipikkumittari (NT) ja muut harvinaiset hyönteislajit.

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää uhanalainen luontotyyppi ja sitä kautta harvinainen hyönteislajisto.

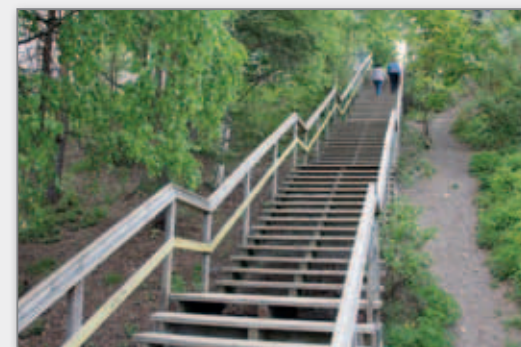
SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Aktiivinen hoito.

HOITO: Paahderinteiden luonne säilytetään aktiivisella hoidolla. Pispalanketo niitetään. Provastinpuiston, Porraspuiston ja Porraspuistikon puustoa harvennetaan. Lupiinin leviäminen ketolaikuille estetään.

Seuranta: Harvinaista hyönteislajistoa seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2020.

UHAT: Erityisesti Pispalan kedolla heinittyminen ja pensoittuminen. Lupiinin leviäminen.

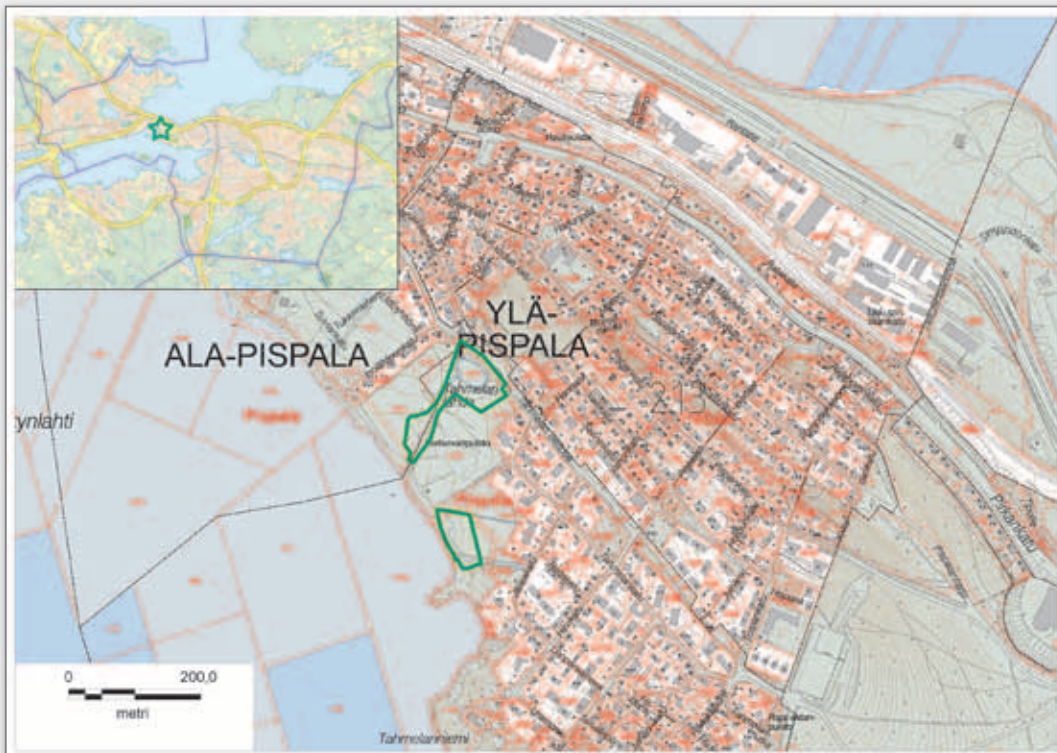

Harvinainen hyönteislajisto suosii paahderinteitä. Yläkuvassa Pispalan portaat Porraspuiston ja Portaanrinteen välissä, alakuvassa Provastinpuisto.

38. Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 1,20 ha

Kylä: Pispala

Kiinteistö: 2:324, 2:352, 2:359, 2:452

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLK, AP, rd, rp, M9

Asemakaava: P

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde, kasvukohde

KUVAUS: Tampereen suurin lähde. Läheisyydessä kasvaa tyypillisiä lähdepaikkojen ja lehtojen kasveja kuten lehtotähtimö, lähdetähtimö, vata, lehtopalsami ja koiranvehniö. Lähteestä etelään johtavan puronvarren puusto koostuu komeista harmaa- ja tervalepistä. Rannassa kasvaa maisemallisesti näyttävä, luonnonmuistomerkiksi rauhoitettu kynäjalava. Kulttuurivai-
kutteisista kasveista alueella kasvaa myös kyläkellukkaa. Vuonna 2000 lähteeltä löydettiin vaarantunut kovuoriainen, pyörörutavesiäinen. Vesihyönteisiä

tutkittiin tarkoin kesällä 2009 ja aineistosta määritettiin pari harvinaista ja vaarantunutta pikkuvaaksiaislajia, lähdeparvikirsikäs ja ujonorokirsikäs sekä kaksi kansainvälistä vastuulajia: pikkuvaaksiaislaji *Metalimnobia charlesi* ja perhossääskilaji *Pneumia bugeciana*. Suomelle uutena sieltä löydettiin myös *Lepiseodina rotschildii*-perhossääski. Lähteen vesi on 1990-luvulla tehdyn ruoppauksen jälkeen pysynyt ruskeana, kun pohjan rauta- ja mangaanipitoista sedimenttiä on alkanut seota vesikiertoon, eivätkä puhdistustyöt ole tuottaneet tulosta. Myös Lorisevanpuiston eteläpuolella on arvokasta tihkupintaa ja lähteisyyttä.

TEHDYT SELVITYKSET:

Salmela, J. 2009: Tahmelan lähteikön aikuiset semiakvaattiset sääsket (*Diptera*, *Nematocera*) ja vesihyönteiset (*Trichoptera*, *Plecoptera*) – lajisto, metodologia ja suojeluarvo. – Raportti, 16 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Kynäjalava (VU, ®), lähdeparvikirsikäs (VU), ujonorokirsikäs (VU) ja pyörörutavesiäinen (VU).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lähdekasvillisuutta ja sitä kautta harvinaisia hyönteisiä ja kynäjalavia.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Luonnonsuojelulaki kynäjalavien suojaamiseksi, muuten alueella riittää kaavamerkintä.

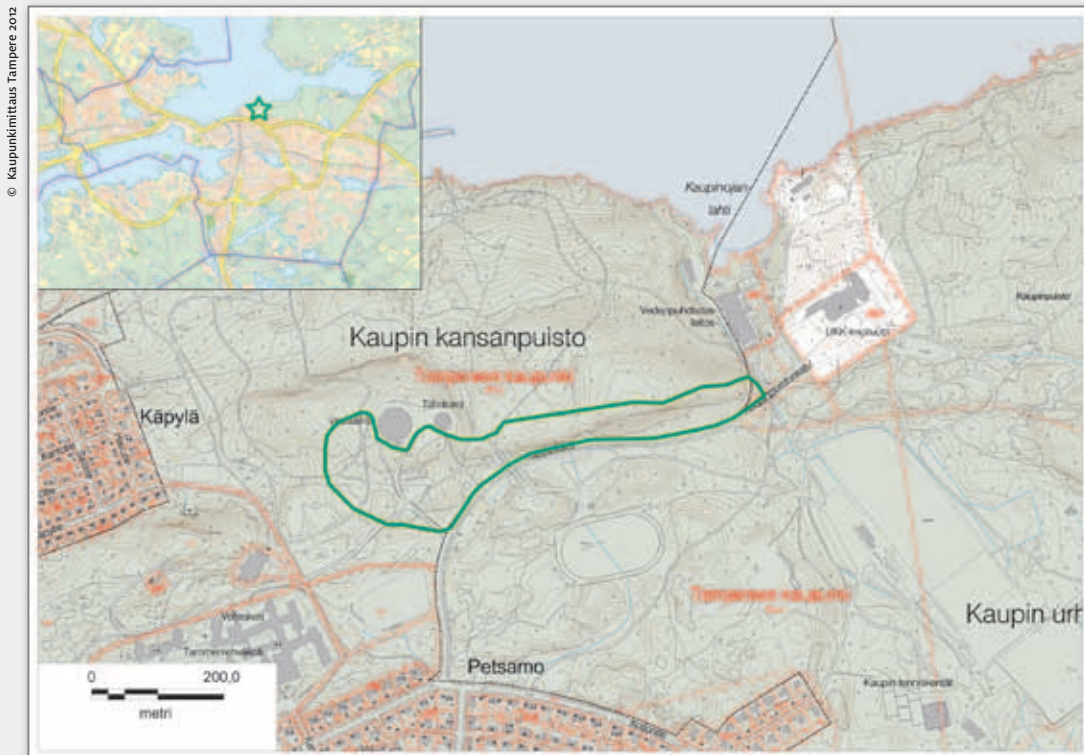
HOITO: Aluetta on hoidettava niin, että alueen tihkupinnat säilyvät ja lehtikariketta on saatavilla hyönteisten ravintoresurssina. Puuston poistamista ja harventamista on vältettävä lehdon ja lähteikön alueella. *Seuranta:* Kynäjalavien seuranta 10 vuoden välein, vuodesta 2013 alkaen. Harvinaisia vesihyönteisiä tutkitaan seuraavan kerran vuonna 2020.

UHAT: Rantojen raivaaminen ja lähdealueen vesitalouden muutokset.

Tahmelanlähteen vesi on sameaa kuin hernerokka.

39. Kauppi, vesitornin alue

SUOJELTAVAT LAJIT: Kuultomittari (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää silmälläpidettävän kuultomittarin elinolosuhteet.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Varttuneiden kuusien säästäminen.

HOITO:

Seuranta: Kuultomittariesiintymän seuranta 10 vuoden välein v. 2012 lähtien.

UHAT: Kuultomittarille epäedullinen metsänkäsittely.

Pinta-ala: 5,13 ha

Kylä: Tampereen kaupunki

Kiinteistö: 2:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Kauppi–Niihaman osayleiskaava:

VLL-2, et, LP-1, katualue

Asemakaava: VL, katualue

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde

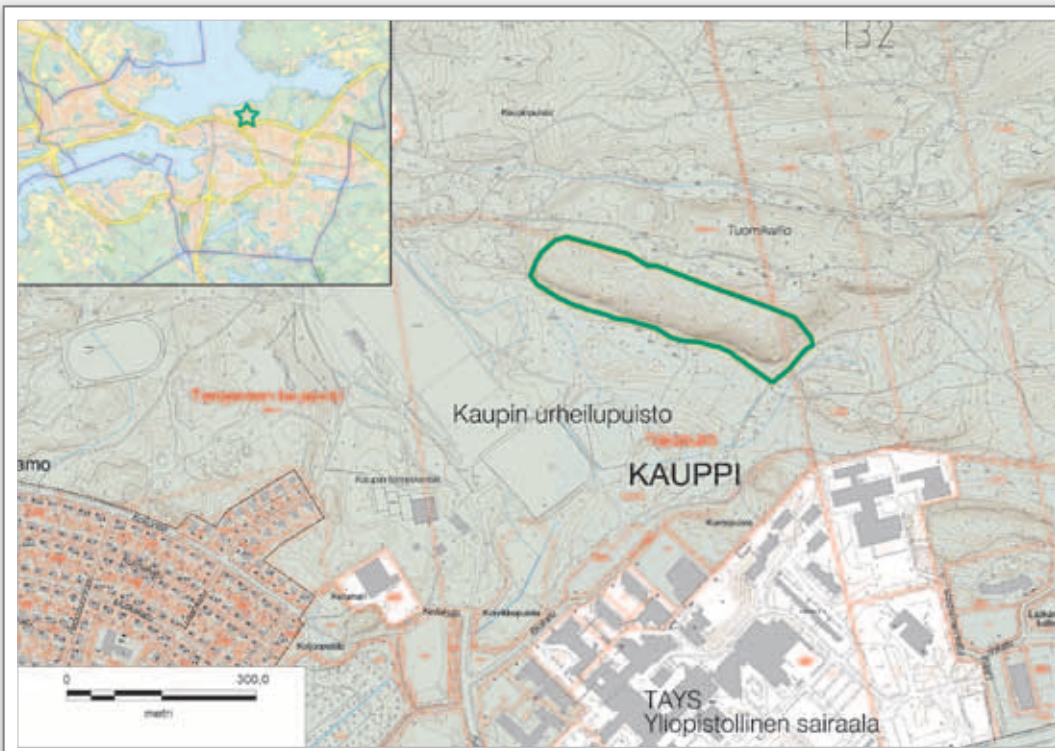
KUVAUS: Alue sijoittuu Kaupin länsiosaan vesitornin eteläpuolen ja UKK-instituutin välimaastoon. Täällä etelärinteellä on tiheää kuusikkoa, missä elää silmälläpidettävä kuultomittari. Alue on sen tunnetuin esiintymispaikka Suomessa, *locus classicus*, josta se tunnetaan jo noin 80 vuoden ajalta. Vuonna 2012 lajia ei löydetty paikalta. Kuultomittari suosii valoisia kuusikoita, joista se on löydettävissä varhain keväällä.

Harvinainen kuultomittari suosii isoja kuusia.

40. Kauppi, Tuomikallio

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 4,11 ha

Kylä: Takahuhti

Kiinteistö: 23:0, 19:85

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Osayleiskaava: s-2

Kohteen tyyppi: Kalliokohde

KUVAUS: Kallioalue alusmetsineen. Alusmetsä on osaksi lehtomaista käenkaali-oravanmarja-sinivuokkotyyppin metsää, jossa on kohtalaisesti lehtilahopuuta. Valtapuustona ovat kuusi, koivu ja haapa, seassa on jonkin verran iäkkäitä tuomia. Myös muutamia tamentaimia kasvaa alueella. Kallion päällä on ahkerassa virkistyskäytössä oleva alue, jossa käy paljon auringonpalvoja. Harvinaisista kasveista mainittakoon kalliohatikka, jota kasvaa siellä täällä kalliolla. Virkistyskäytön aiheuttama kohtuullinen kuluminen saattaa suosia jopa tätä yksivuotisen lajin esiintymistä. Kallioseinämän sammallajisto vaatii selvittämistä. Jäkälälajistosta mainittakoon harvinainen pallotinajäkälä.

SUOJELTAVAT LAJIT: Kalliohatikka, pallotinajäkälä.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella kalliokasvillisuutta.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Kaava.

HOITO:

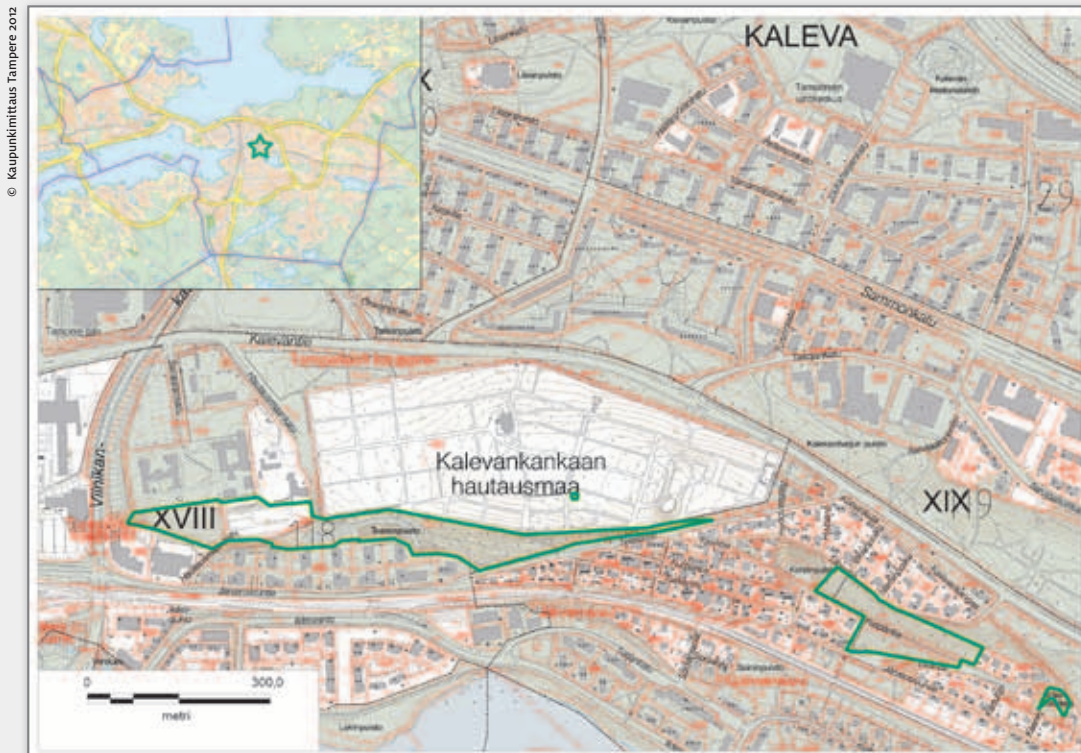
Seuranta: Kalliohatikkaesiintymän seuranta 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2019. Kallioalueen sammallajisto kartoitetaan vuonna 2019.

UHAT: Kuluminen.

Tuomikallion maasto on haluttua virkistysaluetta.

41. Kalevankangas

SUOJELTAVAT LAJIT: Oliivineilikkayökkönen (NT), vyöneilikkayökkönen (NT), isoharmiokärsäkäs (NT), haisumantumukula (VU), kasvilajisto.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta harjuja ketokasvillisuutta ja mm. silmälläpidettävän oliivineilikkayökkösen ravintokasvia, nuokkukohokkia ja uhanalaisten hyönteisten kasvualueita.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on harvinaistuva perinluontotyyppi.

SUOJELUN TAPA: Hoito.

Suojelun nykytila: Kaavassa virkistysaluetta.

Suojelun tavoitetaso: Kaavamerkinnot riittävät.

HOITO: Niittotoimenpitein on estettävä ketoalueita pensoittumasta ja nuokkukohokin kasvupaikkoja umpeutumasta.

Seuranta: Harvinaista hyönteislajistoa ja nuokkukohokkiesiintymiä seurataan 10 vuoden välein vuodesta 2015 lähtien, haisumantumukulaa vuosittain, ainakin kolmena vuonna perästyen.

UHAT: Maankäytön muutokset.

Pinta-ala: 5,79 ha

Kylä: Järvensivu, Hatanpää

Kiinteistö: 1:4, 2:9, 2:10, 118K, 130P, 336, 648

Omistaja: Tampereen kaupunki, VR

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VL, PK, AK, EH, AP, PY, rd

Asemakaava: VM-3, PI, VP-7, VL, pp

Kohteen tyyppi: Hyönteiskohde,

kasvikohde, sienikohde

KUVAUS: Rautatien pohjoispuolella ja hautausmaan aidan eteläpuolella on lukuisia harjujen ja hiekkamaiden kasvilajien esiintymispaikkoja. Aukkopaikoilla kasvavat mm. silmälläpidettävät ahokissankäpä, sarjatalvikki ja kelta-apila, nuokkukohokki, harjuhäräsilmä, metsänätkelmä, harjusormisara, mäkipirvilä, jänönapila, harmio ja pölkkyruoho. Hautausmaan aidan hiekkaisella rinteellä kasvaa maisemallisesti näyttävä kasvusto neidonkieltä. Tikantien ja Tilhen-

tien välisellä harjukedolla kasvaa ahokissankäpä, kuminaa, nuokkukohokkia ja myös näsiää. Edelleen lähistöllä kasvaa kanervisaraa, nuokkukohokkia, mäkitervakkoa ja kangaskortetta. Hyönteislajistossa on pari merkittävää lajia, nuokkukohokilla elävä, silmälläpidettävä oliivineilikkayökkönen. Vyöneilikkayökkönen ja kannusruohoyökkönen ovat myös alueen melko harvinaisia perhosia. Kovakuoriaisista mainittakoon valtakunnallisesti silmälläpidettävä isoharmiokärsäkäs. Kalevankankaan hautausmaan alueelta löytyi vuonna 2010 lisäksi vaarantuneeksi luokiteltu kupusienilaji, haisumantumukula (kasvupaikka merkitty karttaan vihreällä täplällä).

TEHDYT SELVITYKSET:

Piirainen, T. 1998: Kalevankankaan nuokkukohokitalkoot ja perhoshavaintoja alueelta. – Raportti hyönteistutkimuksista ja seurannasta Tampereella 1998. – Tampereen kaupunki, 28–29.

42. Rantaperkiö, Härmälän rantapuisto

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 9,17 ha

Kylä: Härmälä

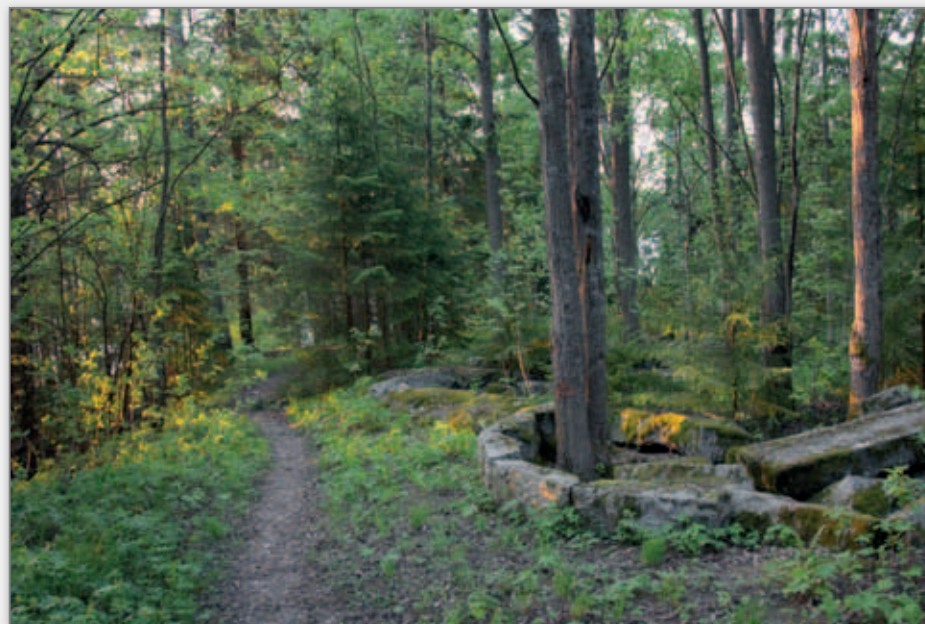
Kiinteistö: 1:5, 303P

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, AK, W, VU,
kevyen liikenteen reitti, N23
Asemakaava: VL, LV

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, lehtokohde

KUVAUS: Pyhäjärven Vihinlahden rantaan rajoittuva lehtomainen ja osaksi puistomainen rantametsä, jossa ovat lehto- kulttuuri- ja rantakasvit hyvin edustettuna. Kasvilajistosta mainittakoon sini- ja valko- ja keltavuokko, kevätlinnunsilmä ja viljelyjäänteenä kevät-esikko. Muita kulttuurilajeja ovat sembramänty, varjollilja, lehtokileija, hopeapaju ja terjoensalava. Rantavyöhykkeen lähellä kasvaa myös kynäjalavaa. Siistiminen ja kuluminen ovat köyhdyttäneet lajistoa. Alueella asustaa myös liito-orava ja alueen poikki kulkee luontopolku rantaa myötäillen. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä alue on merkittävä viherverkon osa. Leirintäalueen läheltä tunnetaan myös silmälläpidettävän kuultomittarin esiintymä, jota tosin ei vuonna 2012 havaittu.

Merkkejä vanhasta huvila-asutuksesta näkee paikoitellen rantapuistossa.

SUOJELTAVAT LAJIT: Kynäjalava (VU, ®), liito-orava (VU, Dir IVa).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella rantalehtoa ja säilyttää sen luonnonmukaisuus.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA: Kaavamerkinnot, virkistysalue.

HOITO: Vanhan huvila-asutuksen jäänteitä vaalitaan kulttuurimuistomerkkinä estämällä metsiä pensoittamasta.

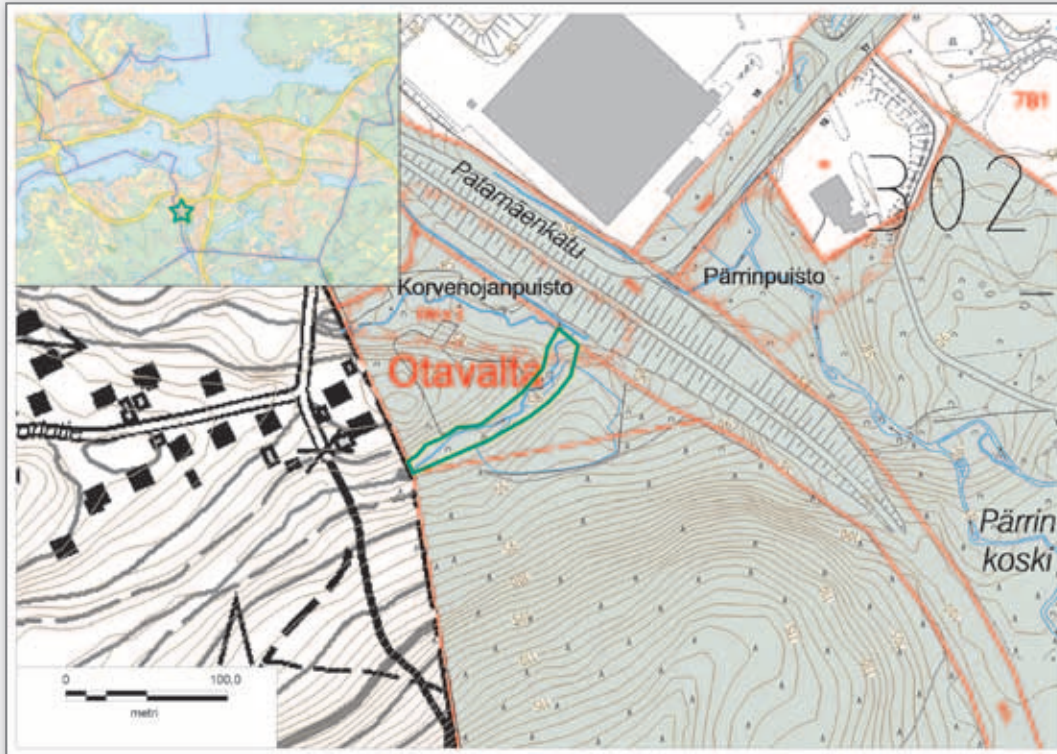
Seuranta: Kynäjalavien seuranta 10 vuoden välein vuodesta 2013 alkaen.

RAKENTEET: Luontopolun ylläpitäminen.

UHAT: Roskaantumisen, kulumisen. Paikallisten asukkaiden ”ryteiköiden” siistimisvaatimukset.

43. Sarankulma, Korvenojanpuisto

© Kaupunkimitäus Tampere 2012

SUOJELTAVAT LAJIT: Kaislasara (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää silmälläpidettävän kaislasaran kasvupaikka.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Nykytilan säilyttäminen.

HOITO: Kasvustojen säilyttämiseksi rannat jätetään raivaamatta.

Seuranta: Kaislasaraesiintymää seurataan 10 vuoden välein, vuodesta 2012 lähtien.

UHAT: -

Pinta-ala: 0,18 ha

Kylä: Härmälä

Kiinteistö: 2:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, liikennealue

Asemakaava: VL-7

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Saukonojan Tampereen puoleisella osalla ennen peltoa ja Valmetin rataa kasvaa silmälläpidettävää kaislasaraa. Paikalla kasvavat myös mm. lehtopalsami, kotkansiipi ja lehtotähtimö.

Korvenojanpuiston rehevyyttä: kotkansiipiä ja lehtotähtimöä.

44. Multisilta, Rajamäki

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 5,82 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 1:8

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, Im-1, N-29

Asemakaava: EV, katualue

Kohteen tyyppi: Lehtokohde

KUVAUS: Mäellä ja sen rinteillä ja eteläpuolen kosteikossa kasvaa eteläistä lehtolajistoa, keltavuokkoa, lehtomikkää, kevätetikkoa, kevätlinnunhernettä, metsämaarianheinää, näsiä ja lehtoleinikkiä. Kevätetikkoa on arveltu viljelyperäiseksi. Mäellä kasvaa kallioiden välissä tummaraunioista ja alueen eteläosissa on istutettuja tammia ja tervaleppäkorpimaista lehtoa suursaniaisineen. Suppealle alalle oli levinnyt myös jättiputki.

SUOJELTAVAT LAJIT: -

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta, pieni-muotoista lehtokokonaisuutta.

SUOJELUN PERUSTE: Alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojeleminen voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

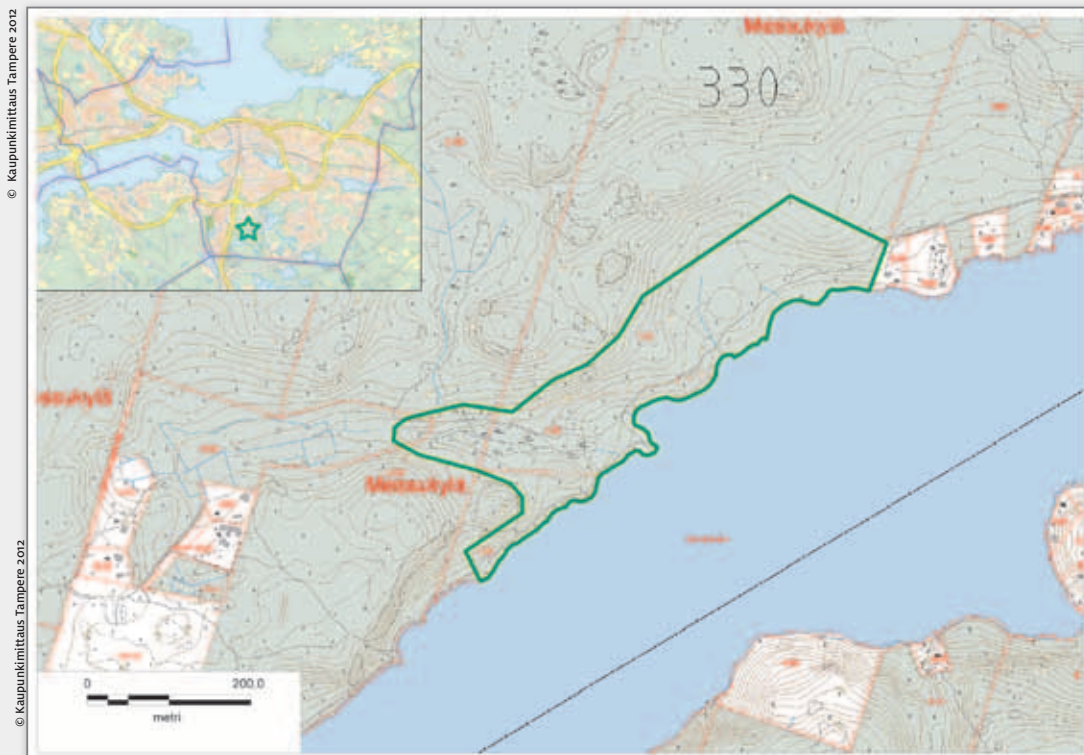
SUOJELUN TAPA: Yleiskaavan merkintä riittää: maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi varattu lähivirkistys-alue.

HOITO: Jättiputken poisto.

Seuranta: Alueen kasvillisuus inventoidaan vuonna 2014.

UHAT: Kuluminen ja roskaantuminen, erityisesti Rajamäen kalliolla. Jättiputken leviäminen.

45. Särkijärvi, Leppänen

Pinta-ala: 7,21 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 3:20, 3:22, 4:22

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Vuoreksen osayleiskaava:

VLM-1, s-1, luo-1, ulkoilureitti

Lahdesjärven osayleiskaava: VLM-3, s-1, ulkoilureitti

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, lehtokohde, tervaleppäkorpi

KUVAUS: Järven länsipuolella sijaitsee pienialainen tervaleppäkorpi. Pohjoisesta ja lännestä laskevien puron yhtymäkohdassa kasvaa korven rehevyyttä ilmentävää kotkansiipeä. Alueella on myös muita alueen rehevyyttä ja lehtomaisuutta ilmentäviä kasvilajeja kuten lehtokuusama, metsälehmus, kevätlehtoleinikki, kevätlinnunsilmä, lehtokorte ja isoalvejuuri. Järven lähellä korpi muuttuu kapeaksi puronvarsikorveksi,

jossa on huomiota herättävän laaja lehtopalsamikasvusto. Lähistön rantametsissä on muutamia vaatelaita lehtokasveja kuten lehtoimikkä, mäkilehtoluste, keltavuokko ja lehtotähtimö. Lintulajistosta mainittakoon luonnontilaisuutta ilmentävä idänuunilintu. Sienilajistossa on havaittu mm. valtakunnallinen harvinaisuus, vaarantunut valkoriahmakääpä, joka löydettiin vuonna 2008 haavan lahpuulta, mutta ei ole nähty sittemmin (tarkistettu vuonna 2009).

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2002: Särkijärven ja sen luoteispuolisen alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. – 41 s., Tampereen kaupunki, kaavoitusyksikkö.

Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry. 1993: Särkijärven luoteispuolisten soiden kasvillisuus Tampereen Lahdesjärven kaupunginosassa. – Raportti 7 s., Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Valkoriahmakääpä (VU).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella metsälain mukaista kohdetta ja valkoriahmakäävän kasvupaikkaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyyppilinen tai arvokas, että sen suojeleminen voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkinnät: luonnonmukaisena säilytettävä tontin osa, jota on hoidettava niin, että maiseman luonne ei olennaisesti muutu sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, ekologinen käytävä, metsälaki.

Suojelun tavoitetaso: Kaavamerkinnät ja metsälaki riittäviä.

HOITO: -

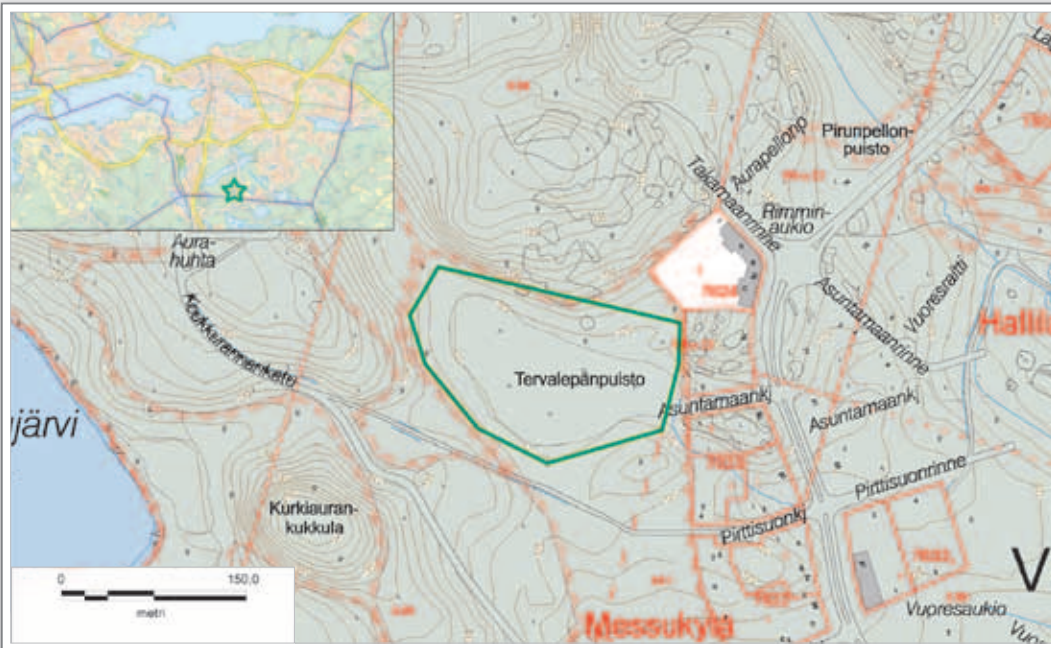
Seuranta: Alueella tehdään kääpäkarttoitus 2014.

UHAT: Lahopuuston poisto.

46. Vuores, Tervalepänpuisto

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 2,34 ha

Kylä: Hallila

Kiinteistö: 3:29

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaava: Vuoreksen osayleiskaava: VLK-1,
luo-1, AP-6, AK-7, luo-1, ulkoilureitti
Asemakaava: VL, luo-2

Kohteen tyyppi: Suokohde, tervaleppäkorpi

KUVAUS: Alueella kasvaa runsaasti isoja tervaleppiä, joten se muistuttaa luonnonsuojelulain mukaista tervaleppäkorpea, vaikkakaan aluskasvillisuus ei sovellu puhtaan tervaleppäkorven luonteenpiirteisiin. Korven pohjalla kasvaa nykyisin tiheää kuusitaimikkoa, joka on poistettava.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2000: Vuoreksen osayleiskaava-alueen luontselvitys. – Tampereen kaupunki/kaavoitusyksikkö, 56 s.

SUOJELUN TARKOITUS:

Säilyttää tervaleppäkorpimainen luontotyyppi.

SUOJELUN PERUSTE: Mahdollisen luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisen luontotyyppin suojeleminen.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkintä luo-2.

Suojelun tavoitetaso: Kaavamerkintä on riittävä.

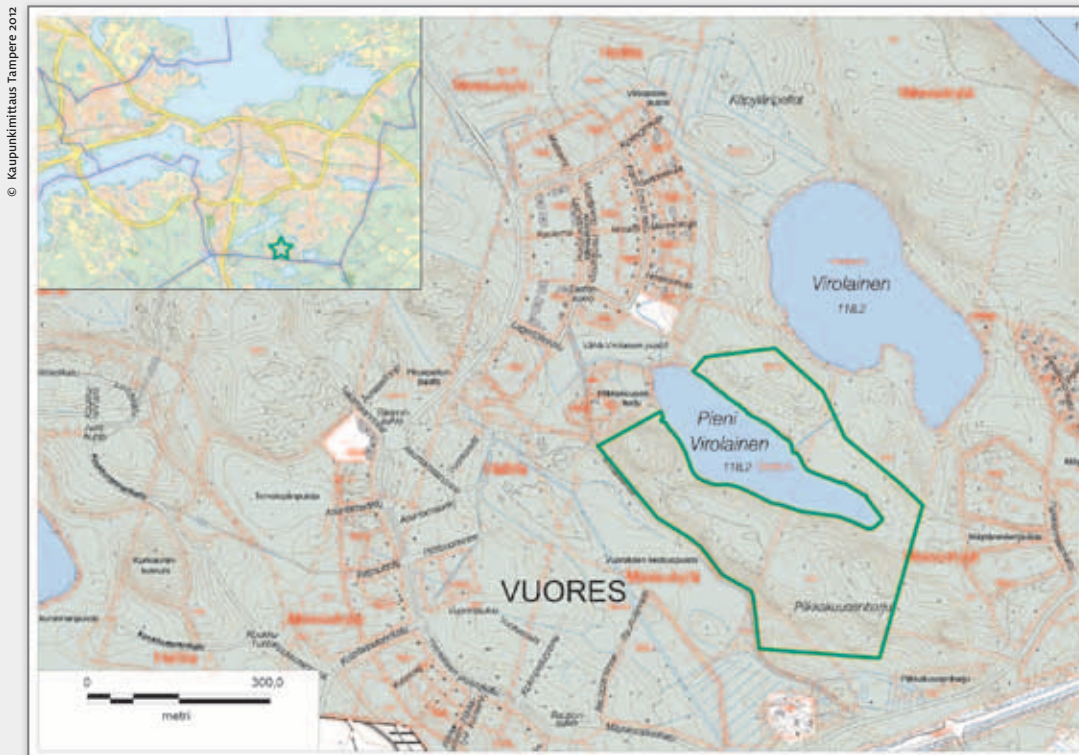
HOITO: Kuusitaimikon poistaminen.

RAKENTEET: Pitkospuiden rakentaminen.

UHAT: Vuoreksen tiivis rakentaminen, vesitalouden muutokset.

47. Vuores, Pilkkakuusenharju

SUOJELTAVAT LAJIT: Hirvenkello (VU), liito-orava (VU, Dir IVa)

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää lehtoharjanteen ominaispiirteet ja hirvenkelloesiintymän elinmahdollisuudet.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA: Osayleiskaavamerkinnät: VLK -1 = kaupunkipuistoksi varattu lähivirkistysalue.

HOITO: Hirvenkelloesiintymän alueelta raivataan nousevaa vesaikkoa.

Seuranta: Hirvenkellon esiintymistä seurataan 6 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2013.

UHAT: Vuoreksen rakentaminen, hirvenkellopaikan umpeutuminen.

Pinta-ala: 11,69 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 1:63, 22:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Vuoreksen osayleiskaava: VLK-1, s-1, VL-1, W

Asemakaava: VLL

Kohteen tyyppi: Lehtokohde, METSO-kohde, kasvikohte

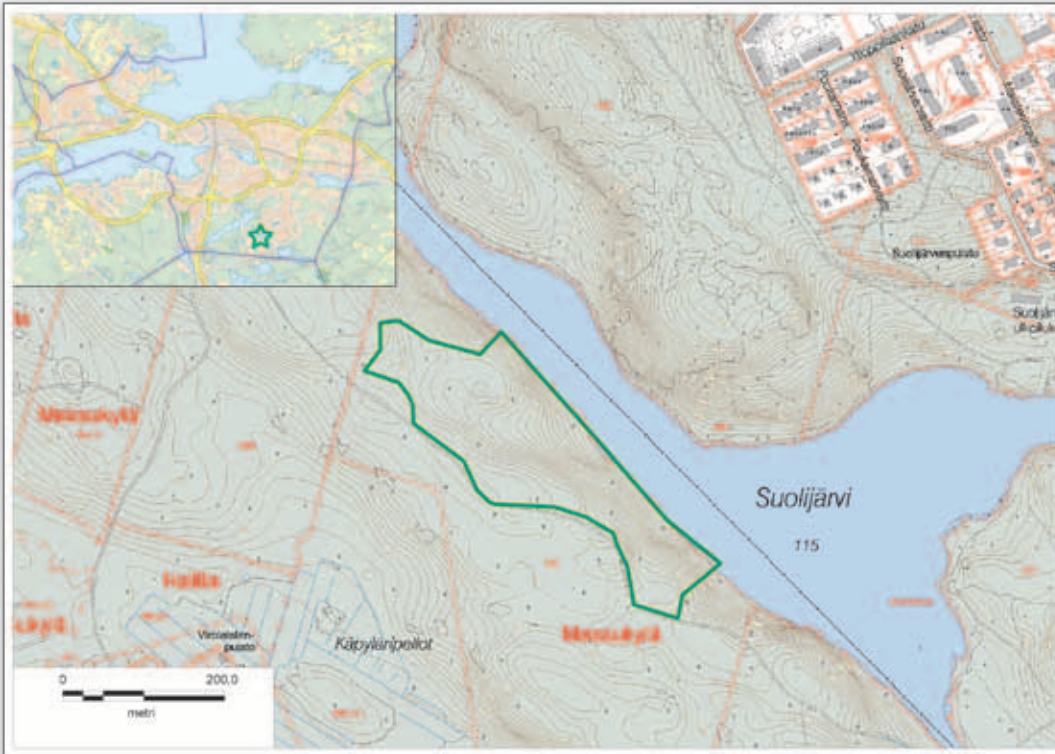
KUVAUS: Monilajinen lehtoharjanne, jossa kasvaa lukuisia lehtokasveja, kuten lehto-orvokki, kevätlinnunherne, lehtokuusama, lehtoimikkä, lehtoleinikki, mäkilehtoluste, näsiä, mustakonna-marja ja runsaasti metsälehmusta. Alue on myös liito-oravan elinpiiriä. Lähistöltä, tien varresta on löytynyt niukalti vaarantunutta hirvenkelloa, mutta Virolaisten järvien välisellä kannaksella on suurehko hirvenkelloesiintymä. Kasvupaikka on kuitenkin pahoin umpeutunut ja lajin nykytila on tarkistamatta.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2000: Vuoreksen osayleiskaava-alueen luontoselvitys. – Tampereen kaupunki/kaavoitusyksikkö, 56 ss.

48. Suolijärven länsiranta

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 5,04 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 1:63

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Osayleiskaava: VLM-1, luo-1, W, s-1

Kohteen tyyppi: Lehtokohde, METSO-kohde

KUVAUS: Suolijärven viettävä tuore, lehtomainen kangas, jolle leimaa-antavaa on jopa kookkaina, järeärunkoisina yksilöinä kasvava metsälehmus. Rinteen painanteissa kasvaa lehtolajistoa, kuten mustakannonmarjaa, näsiä, lehtoimikkää, lehto-orvokkia, lehtoleinikkiä, alueellisesti uhanalaista ja rauhoitettua soikkokaksikkoo, lehtotähtimöä, suokeltoa, keräpää- ja lähteikköpoimulehteä, kevätlinnunhernettä, silmälläpidettävää korpinurmikkaa, kotkansiipeä, keltavuokkoa ja rauhoitettua valkolehdokkia.

SUOJELTAVAT LAJIT: Korpinurmikka (NT), soikkokaksikko (RT, ®), valkolehdokki ®.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella METSO-kohdetta, sen kasvistoa ja sen myötä jalopuumetsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaavamerkinnyt, METSO-kohde.

Suojelun tavoitetaso: Arvometsä.

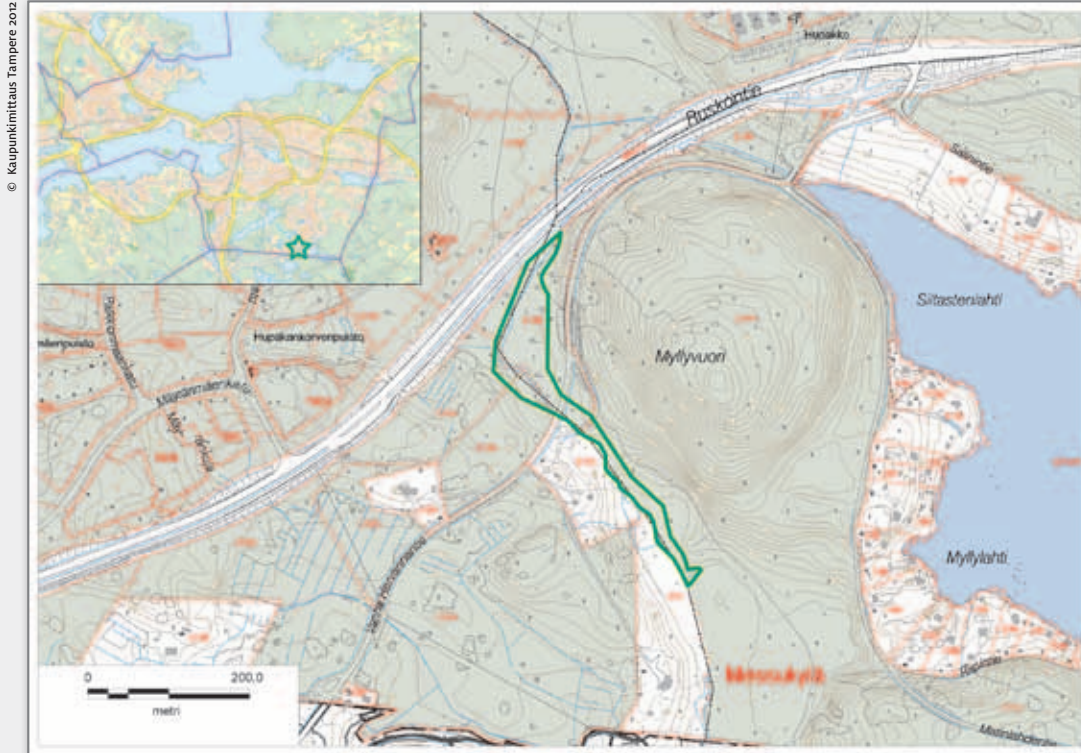
HOITO: -

SEURANTA: Arvokasta kasvilajistoa seurataan 10 vuoden välein, vuodesta 2016 alkaen.

UHAT: Kuluminen.

49. Vormiston Myllyoja

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella puronvarsi vesiperhoslajiston säilyttämiseksi.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA: Kaavamerkinnyt: VLM :Maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi varattu lähivirkistysalue.

HOITO: -

Seuranta: Puron vesiperhoslajistoa seurataan 10 vuoden välein, vuodesta 2015 lähtien, kasvistokartoitus käynnistetään vuonna 2015.

UHAT: Vesitalouden muutokset, roskaantumisen.

Pinta-ala: 1,43 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 2:105, 2:119, 2:124

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VLM-1, LT

Kohteen tyyppi: Puronvarsi, hyönteiskohde

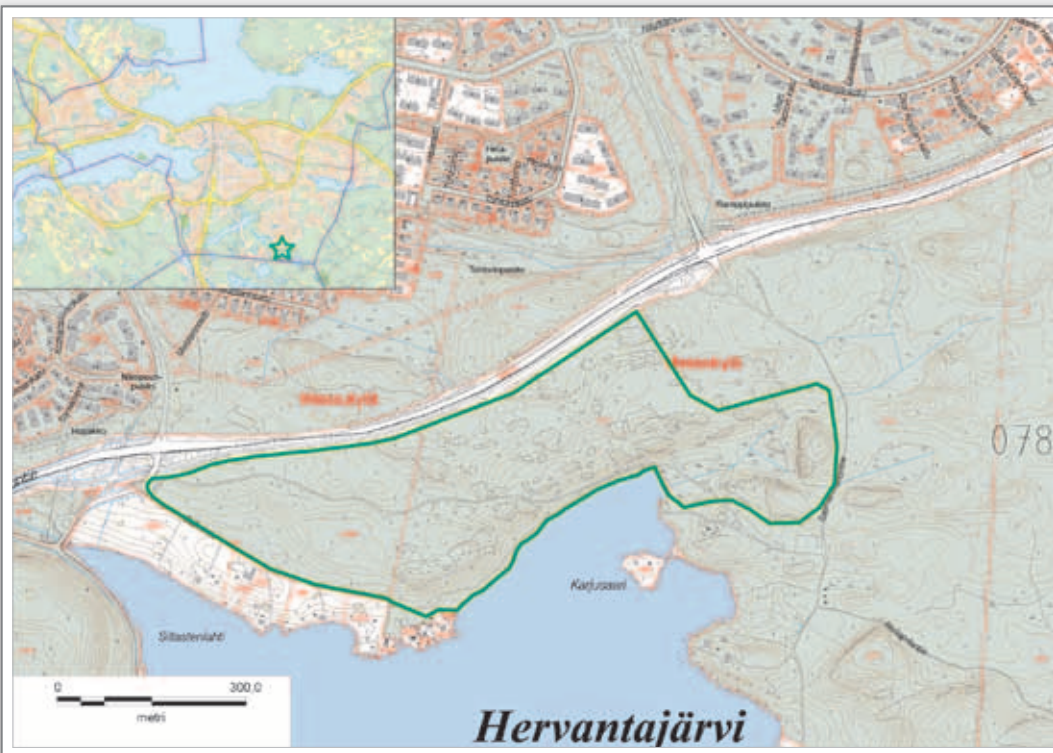
KUVAUS: Vuolaasti virtaava, luonnonkaunis metsäpuro, jossa myös koskimaisia kohtia. Vesiperhoslajistossa on mm. harvinainen sysiharjakas.

50. Hervantajärven luoteispuoli

© Kaupunkimitaus Tampere 2012

Pinta-ala: 22,11 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 2:105, 5:77

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, SE, VLK, liikennealue
Hervantajärven osayleiskaavaehdotus:
VKV-1, luo-1, s-2, meluntorjunta, ulkoilureitti

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, METSO-kohte

KUVAUS: Vanha lahoppuustoista havumetsää, jossa asustaa mm. liito-orava. Lintulajistosta mainittakoon pyy, pohjantikka, harmaapäätikka ja varpuspöllö. Myös kanahaukka on pesinyt alueella. Hyönteisistä mainittakoon Pirkanmaalla harvinainen hammasyökönen. Kasvilajisto koostuu lehtolajeista: mustakonanmarja, lehto-orvokki, alueellisesti uhanalainen harajuuri, lehtotähtimö, kevätlehtoleinikki, mäki-lehtoluste, rauhoitettu valkohedokki ja alueellisesti uhanalainen pussikämmekkä. Sienistöistä mainittakoon rikkiorakas, jonka esiintymä on Suomen pohjoisimpia ja Tampereen ainoa tunnettu jauhojalkahaperoesiintymä. Alueelta löydettiin vuonna 2012 aurinkomalikkaesiintymä ja rusokääpä.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2005: Hervantajärvi–Rusko -alueen eliöstö- ja biotooppiselvitys. Tampereen kaupunki/yhdyskuntapalvelut, 59 s.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, IVa), aurinkomalikka (NT), harajuuri (RT), pussikämmekkä (RT), valkohedokki ©.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella arvokasta, lahoppuustoista vanhaa metsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohte, kaavamerkintä.

Suojelun tavoitetaso: Kaavasuoja ja arvometsä.

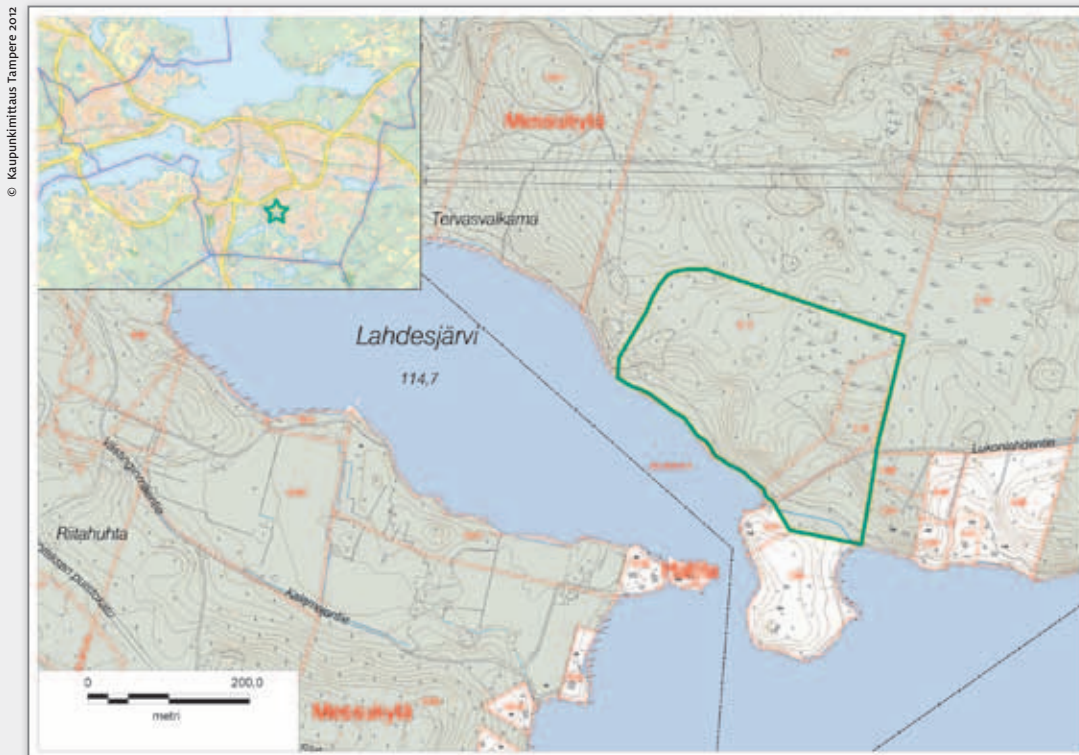
HOITO: -

Seuranta: Linnustoa seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2015.

UHAT: Asutuksen lisääntymisen aiheuttama kuluminen.

51. Hallila, Lukonlahden ja Lahdesjärven välinen metsä

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, DirIva), rusokantokääpä (NT), karstajäkälä (NT), pussikämmekkä (RT), kaiheorvokki (vas).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhaa metsää ja sen eliölajistoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Luonnonmukainen lähivirkistysalue.
Suojelun tavoitetaso: Kaavasuojelu.

HOITO: -

Seuranta: Alueen eliöstöselvitys käynnistettiin vuonna 2012.

UHAT: Rakentaminen, kuluminen.

Pinta-ala: 6,97 ha

Kylä: Hallila

Kiinteistö: 3:13, 3:43, 4:17

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VLL

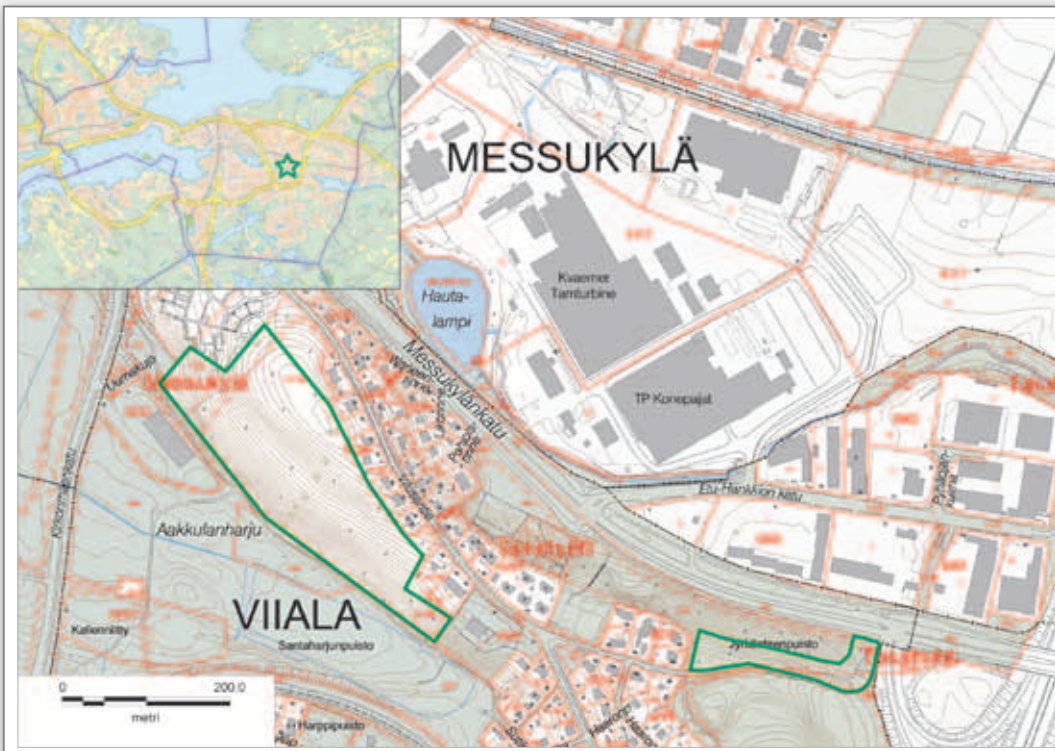
Kohteen tyyppi: Vanha metsä

KUVAUS: Vanhahkoa havupuustoista metsää, jossa kasvaa lehdon kasveja, kuten alueellisesti uhanalaista pussikämmekkää ja vastuulajia kaiheorvokkia. Kääpälajistosta mainittakoon vanhojen metsien lajina tunnettu, silmälläpidettävä rusokantokääpä. Sekapuustona on lehtipuustoa, mm. suuri haavikko. Joillakin haavoilla kasvaa vanhan metsän indikaattorina tunnettua silmälläpidettävää karstajäkälää. Linnustoon kuuluu pohjantikka ja pikkusieppo, muuhun eläimistöön liito-orava.

52. Messukylä, Aakkulanharju

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 5,12 ha

Kylä: Messukylä

Kiinteistö: 5:11, 5:28, 13:1, 13:132, 055L, 055P

Omistaja: Tampereen kaupunki, yksityinen

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VLK, EH, AP, pv-1, rd, VLK, N43. Asemakaava: VL-7, VL, EH-1, pv-1, AO-9

Kohteen tyyppi: Harjukohde, kasvikohte, hyönteiskohde

KUVAUS: Harjun etelärinteellä on vielä säilynyt tällaisille paikoille ominaista kasvilajistoa, kuten silmälläpidettävä sarjatalvikki, hietaorvokki, jalkasara, harjusormisara, kanervisara ja nuokkukohokki. Harjulla kasvaa myös pieniä pähkinäpensaana ja tammen taimia – mahdollisesti närhen ja pähkinähakin kuljettamina.

Aivan etelälaidalla on jonkin verran lehtomaisuutta ilmentäviä lajeja, kuten taikanamarjaa ja mustakonanmarjaa. Eteläreunaa, kävelytien varsta reunustaa runsas kyläkellukan sekä kyläkellukan ja ojakellukan risteymän muodostama kasvusto. Alueen ulkopuolella kasvaa yksityisen talon pihassa pieni saunionoidanlукon esiintymä. Laji on erittäin uhanalainen, erityisesti suojeltava ja Tampereen ainoa tunnettu esiintymä. Harjualueella elää myös harvinaisia hyönteislajeja, kuten erittäin uhanalainen viheryökkönen ja alueen itäosista, Jyrkänteenupeusta, on löydetty silmälläpidettävä lattakoilaji *Depressaria silesiaca*. Vuoden 2012 selvityksessä viheryökkösen esiintymispaikka todettiin lähes tuhoutuneeksi. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä alue on merkittävä vihervestikon osa.

SUOJELTAVAT LAJIT: Saunionoidanlукko (EN, eR), sarjatalvikki (NT) ja muu harjulajisto, viheryökkönen (EN), lattakoilaji *Depressaria silesiaca* (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella harjukasvillisuutta ja paahderinteitä ja erittäin uhanalaista viheryökköstä ja muuta hyönteislajistoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Saunionoidanlукon suojeluun riittää pihan omistajan valistaminen ja lajiseuranta sekä tarvittaessa kasvupaikan hoito, paahderinteille puuston ja pensaston karsiminen.

Suojelun nykytila: Kaavamerkinnyt.

Suojelun tavoitetaso: Kaavamerkinnyt riittävät.

HOITO: Tarvittaessa saunionoidanlукon kasvupaikkaa hoidetaan nyhtämällä käsin muut leviävät kasvit, paahderinteillä raivataan nousevaa puustoa ja pensastoa.

Seuranta: Saunionoidanlукon esiintymää seurataan vuosittain. Viheryökköstä ja sarjatalvikkia etsitään vielä paikalta.

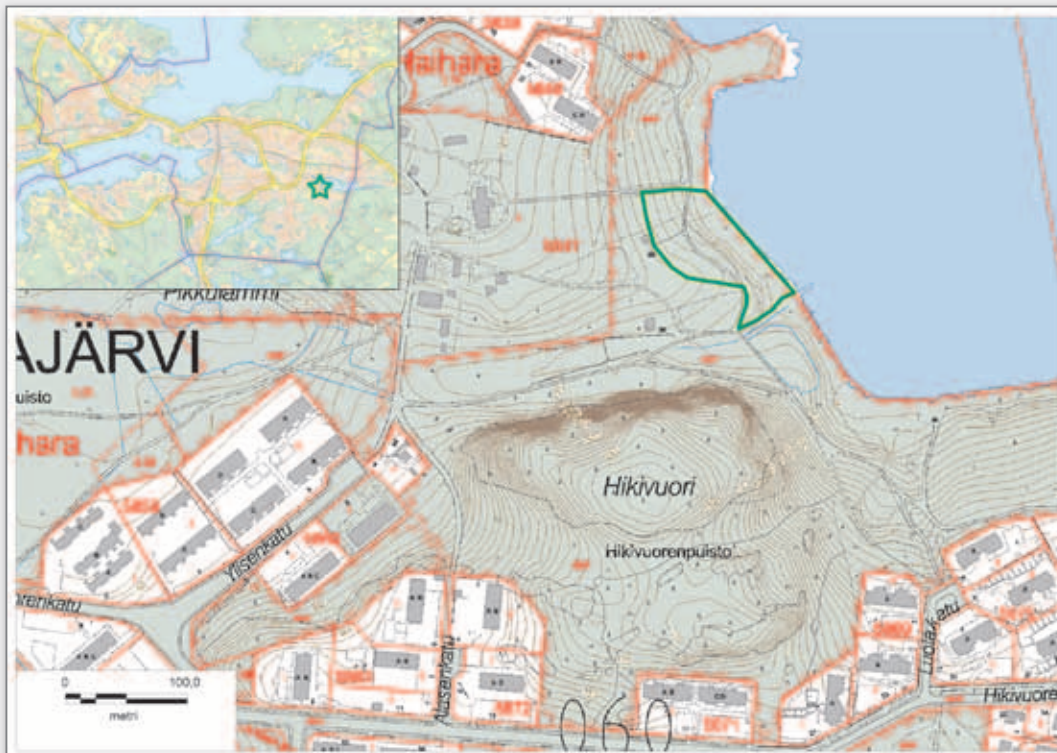
UHAT: Kuluminen, paahderinteiden umpeutuminen, saunionoidanlукon kohdalla tontin omistajan vaihtuminen ja informaation kulun katkeaminen.

Aakkulanharjun rinteellä kukkivat kielot.

53. Haihara

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 0,63 ha
Kylä: Rasula
Kiinteistö: 060P
Omistaja: Tampereen kaupunki
Kaavat: Yleiskaava: VLM, pv-1, N44
 Asemakaava: PL, UV
Kohteen tyyppi: Kasvikohde, lehtokohde

KUVAUS: Monipuolinen rantalehto ja kartanonpuisto. Rantalehdossa kasvaa mm. kotkansiipeä, silmäläpidettävää korpimurikkaa, kelta- ja valkovuokkoa, mustakonnanmarjaa, lehtoimikkää ja keltanokitkeröä. Kartanonpuistossa kasvaa suuria puuyksilöitä ja vanhoja kartanokulttuurin kasveja: tylppälehtihierakkaa (luultavasti hävinnyt), ukkomansikkaa, kevätiesik-

koa, saksankirveliä, keltanokitkeröä ja valkopiippoa. Edelleen siellä kasvaa Pirkanmaalla harvinaista puistonurmikkaa, korpimurikkaa ja näiden risteymää *Poa x pawlowskii*, jonka ainoa suomalainen kasvupaikka on Haiharassa. Rannassa on kohtalaisesti lehtilähopuustoa, ja sieltä on löytynyt mm. silmäläpidettävä helttasienilaji, lahohäiväkkä. Alueen välittömästä läheisyydestä on löydetty myös silmäläpidettävä kantotatti. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksessä alue on merkittävä vihaverkon osa.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kääntönen, M. 1996: Tampereen Haiharan kartanonpuiston kasvisto ja kasvillisuus. – Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry, 12 s.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella monipuolista lehto- ja kartanonpuistokasvillisuutta, erityisesti korpimurikon ainutlaatuisista risteymästä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Korpimurikka (NT), korpimurikon risteymä, lahohäiväkkä (NT).

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: -

Suojelun tavoitetaso: Puiston hoitomenetelmissä on otettava huomioon arvokas kasvillisuus.

HOITO: Raivaaminen tarvittaessa korpimurikon ja risteymän olosuhteiden varmistamiseksi.

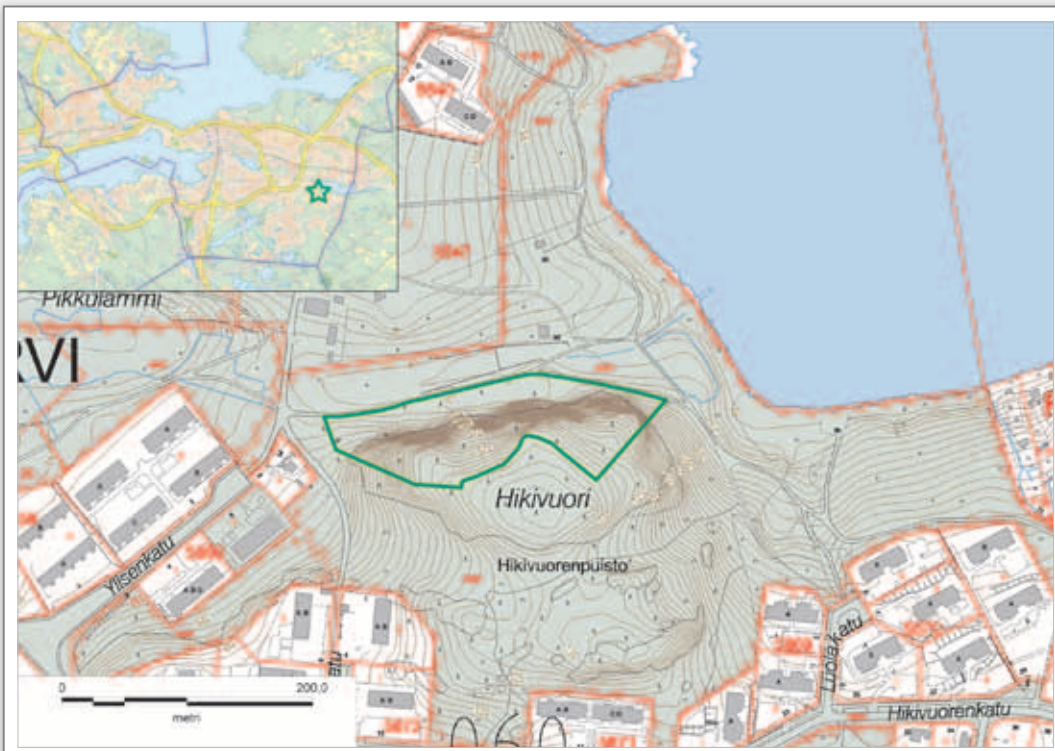
Seuranta: Ainutlaatuisista nurmikkaristeymäpopulaatiota seurataan 5 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2013, jolloin kasvusto rajataan kartalle ja paikattietoon.

UHAT: Puiston liian voimakkaat hoitomenetelmät. Umpeutuminen.

54. Hikivuori

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 1,44 ha

Kylä: Rasula

Kiinteistö: o6oP

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, pv-1

Asemakaava: PL

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Kalliomuodostuma, jonka pohjoinen seinämä kohoaa 45 m ympäristöään korkeammalle. Vuoren pohjoisella valuvesijyrkänteellä kasvaa useita harvinaisia sammallajeja. Uhanalaisista lajeista mainittakoon vaarantunut, erityisesti suojeltava kolokärpänsammal. Lajin esiintyminen on varmistettu myös vuonna 2012. Muita harvinaisia sammallajeja ovat etelänpalmikkosammal, aarnisammal, soukkalehväsammal ja suonikielisammal.

SUOJELTAVAT LAJIT: Kolokärpänsammal (VU, eR), muu sammallajisto.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella harvinaista sammalkasvillisuutta.

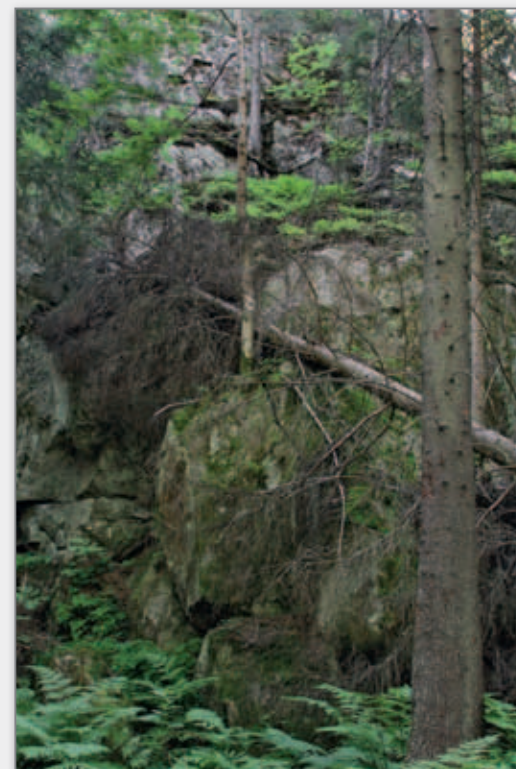
SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA: Kaavamerkintä riittää.

HOITO: -

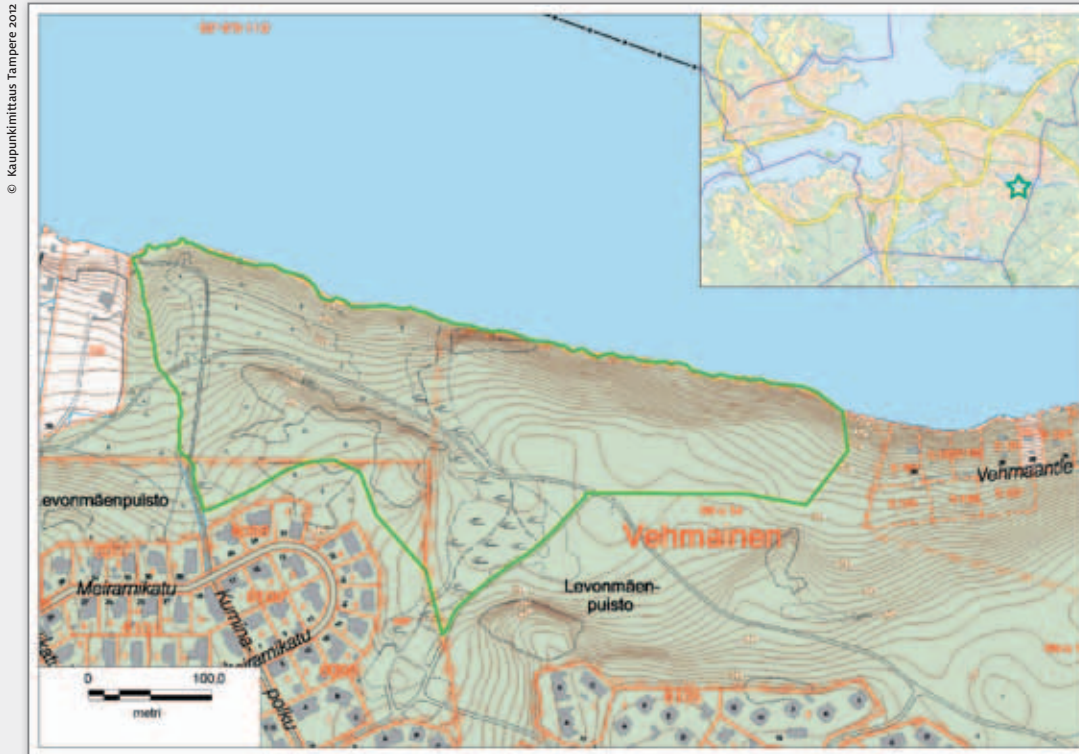
Seuranta: Kolokärpänsammalen esiintymää seurataan 5 vuoden välein vuodesta 2012 lähtien.

UHAT: Jyrkänteen kuluminen ja mahdollinen sortuminen.

Hikivuoren pohjoisrinteellä kasvaa harvinaisia sammalia.

55. Kaukajärvi, Levonmäki

SUOJELTAVAT LAJIT: Kaiheorvokki (vas), piikkituhkelo (NT), lepänkärpässiäni (NT), raidankeuhkojäkäälä (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lahoppuustoista rantalehtoa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Arvometsä.

HOITO: -

Seuranta: Kohteessa tehdään kasvisto-, kääpä- ja hyönteisselvitykset vuonna 2014.

UHAT: Rantapuuston raivaaminen ja lahoppuuston poistaminen.

Pinta-ala: 8,09 ha

Kylä: Vehmainen

Kiinteistö: o6oP, 14:o

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, AP, ulkoilureitti

Asemakaava: VL, VLL, maa-4, u-1, pp

Kohteen tyyppi: Lehtokohde, lahoppuusto

KUVAUS: Kaukajärven etelärannan monipuolinen rinte-
lehto, jossa kasvaa mm. metsälehmusta, vaahteraa,
vastuulajiksi nimettyä kaiheorvokkia, lehtokuusamaa,
mustakannonmarjaa, kotkansiipeä, näsiä, koiranhei-
siä ja keltavuokkoa. Alueen haapojen rungoilla kasvaa
silmälläpidettävää raidankeuhkojäkäälää ja lähistöllä
harvinainen, niin ikään silmälläpidettävä lepänkär-
pässiäni. Lisäksi alueelta on tavattu silmälläpidettävää
piikkituhkeloa, jonka esiintymä on Suomen pohjois-
impia. Alueella on paljon lahoa lehtipuustoa. Alueen
luonnonsuojelulliset arvot tunnetaan riittämättömäs-
ti. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvitykses-
sä alue on arvokas viherverkon osa.

56. Kaukaniemi

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 3,77 ha
Kylä: Vehmainen
Kiinteistö: 7:11
Omistaja: Tampereen kaupunki
Kaavat: Yleiskaava: VLM, P/r
Kohteen tyyppi: Lehtokohde, hyönteiskohde

KUVAUS: Maisemallisesti, lajistollisesti ja historiallisesti arvokas kokonaisuus. Alueella on paljon vanhoja puita ja erikoisia viljelyperäisiä lajeja, koska alueella toimi vuoteen 1975 asti Saarioisten taimisto. Lisäksi alueella on ollut muuta puutarhaviljelyä. 1900-luvun alussa niemellä toimi myös Kaukajärven kartano, josta on vain rippeitä jäljellä. Monet viljelyperäiset puuyksilöt (mm. palsamipihta) ovat Suomen suurimpia. Rinteillä kasvaa runsaasti tuomia ja tervaleppiä tiheikkönä. Putkilokasvillisuudesta mainittakoon kotkansiipi, mustakokkonmarja, lehtopalsami ja rohtoraunioyrtti. Edelleen siellä kasvaa lehtopähkämöä, alueellisesti uhanalaista harajuurta, kevätlinnunsilmää ja valkovuokkoa. Rantalehdosta löytyi myös Tampereella harvinaista kierumataraa. Niemen lounaiskulman rantaniityllä kasvaa myös istutusperäistä kalmojuurta, jota kasvaa myös vesirajassa ja kartanon entisen varjarennuksen pohjoisnurkalla. Vesikasvillisuudesta mainittakoon karvalehti ja ristilimaska. Niemen kalliopaljastumilla kasvaa mm. karvakiviyrttiä, mäkitervakkoa ja kierumataraa. Kulttuurilajistoa edustavat mm. peltokierto, pikkutakiainen, keltanokitkerö ja se-

piväpeippi (ehkä jo hävinnyt). Niemessä kasvaa myös kynäjalavaa (mahdollisesti istutusperäistä). Lisäksi alueelle on villiintynyt erilaisia koristekasveja. Siennöstä mainittakoon erittäin uhanalainen kuoppajänönkorva, joka löydettiin vuonna 2011 (kolme itiöemää). Vuonna 2012 paikalta löydettiin kymmenkunta itiöemää. Alueella elää myös silmälläpidettävät niinjääriä ja lehmusenoksjääriä sekä tuomea ravintokasvinaan käyttävä harvinainen tuominopsasiipi.

TEHDYT SELVITYKSET:

Lahtonen, T. 1996: Tampereen Kaukaniemen ruoho- ja puuvartiskasvisto. – Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry., 38 s.

Lahtonen, T. 1998: Tampereen Kaukaniemen paksut puut. – Talvikki 22: 49–53.

Mattila, K. & Kirjavainen, J. 2001: Kaukaniemen luteet ja muut hyönteiset. – Raportti Tampereen uhanalaisista hyönteislajeista sekä muista hyönteislajistoselvityksistä Tampereen kaupungin alueella v. 2000. – Tampereen hyönteistutkijain seura ry.

Salokannel, J. 1998: Kaukaniemen kartanopuiston hyönteiselvitys: osa 1. Perhoset. – Raportti hyönteistutkimuksista ja seurannasta Tampereella 1998. – Tampereen Hyönteistutkijain seura ry., 5–9.

Salokannel, J. & Kirjavainen, J. 2001: Kaukaniemen kartanopuiston kovakuoriaisista. – Raportti Tampereen uhanalaisista hyönteislajeista sekä muista hyönteislajistoselvityksistä Tampereen kaupungin alueella v. 2000. – Tampereen hyönteistutkijain seura ry.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella vanhaa kartanoympäristöä, sen puustoa ja muuta kasvillisuutta sekä erityissuojeltavaa kuoppajänönkorvaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Niinjääriä (NT), lehmusenoksjääriä (NT), kuoppajänönkorva (EN, eR).

SUOJELUN TAPA: Hoito siten, että vanhan kartanoympäristön luonne säilyy. Kuoppajänönkorvan esiintymispaikan raja.

HOITO: Lahopuuston säilyttäminen, pensaikkojen raijaus, kuoppajänönkorvan esiintymispaikan pitäminen lajille suotuisana.

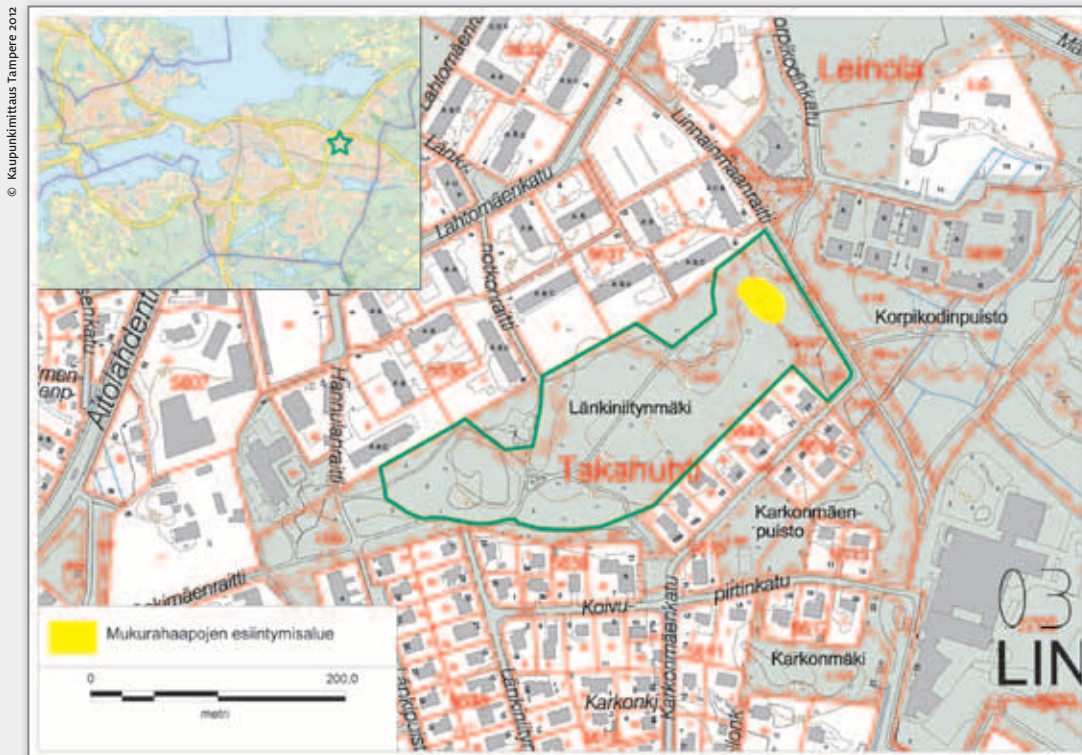
Seuranta: Kuoppajänönkorvan esiintymistä seurataan vuosittain.

UHAT: Rakentaminen, pensaikoituminen, viljelyjäänneiden ja vieraslajiston (mm. komealupiini) leviämisen. Alue kuuluu kaavoitusohjelmaan vuonna 2013.

Kaukaniemen puistossa näkyy selvästi kulttuurivaikeus isoine koristepuineen.

57. Linnainmaa, Länkiniitynmäki

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (Dir IVa, VU), soikkokaksikko (RT ©), mukurahaavat.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella alueen lehtomaista luonnetta ja soikkokaksikkoa sekä liito-oravaa. Myös mukurahaavat ovat suojelun arvoisia.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA: Mukurahaavat rauhoitetaan luonnonmuistomerkeksi, muu alue kaavamerkinnällä.

HOITO: -

Seuranta: Soikkokaksikkoesiintymät on inventoitu vuonna 2010, seuraavan kerran ne tarkistetaan vuonna 2020.

UHAT: Epäedullinen puuston käsittely, roskaantuminen, ilkkivalta.

Pinta-ala: 3,39 ha

Kylä: Leinola

Kiinteistö: 1:94, 3:33, 12:69, 12:75

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Osayleiskaava: VLK-1, s-1, VLL-1, kevyen liikenteen reitti
Asemakaava: PL, PI, ul

Kohteen tyyppi: Lehtokohde

KUVAUS: Rehevä, koilliseen viettävä, asutuksen ympäröimä haavikkolehto, jossa kasvaa vaateliaita putkilokasveja, kuten metsälehmäksiä, runsaasti alueellisesti uhanalaista soikkokaksikkoa, mäkilehtolustetta, lehtokuusamaa, näsiä, kevätlinnunhernetä, jalkasaraa, mätässaraa, valko- ja keltavuokkoa ja lehto-orvokkia. Erikoisuutena paikalla kasvaa kolmisenkymmentä haavan erikoismuotoa, ns. mukurahaapaa, joiden runko on erikoisen muhkurainen. Alueella asustaa myös liito-orava.

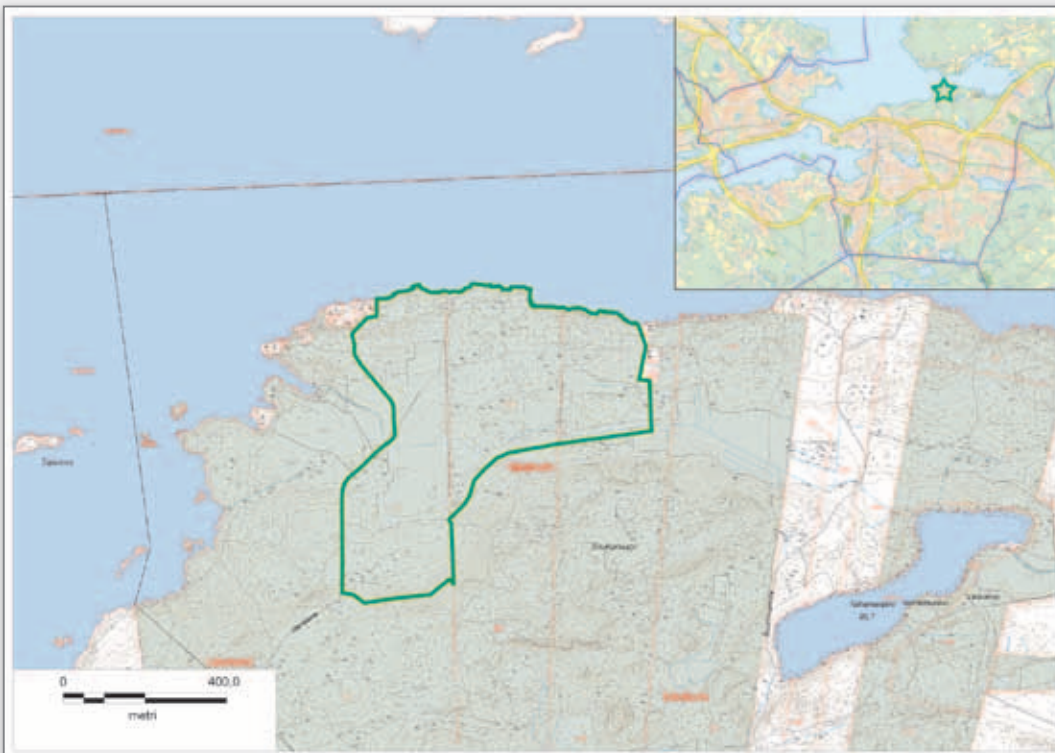

Länkiniitynpuiston merkilliset mukurahaavat herättävät huomiota.

58. Soukonvuoren pohjoispuolinen alue

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 33,12 ha

Kylä: Takahuhti

Kiinteistö: 1:19, 3:66, 6:17

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Kauppi–Niihaman osayleiskaava: VKV-1, SM-26-kohde, ohjeellinen ulkoilureitti, huoltotie

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, kasvikohte

KUVAUS: Alue rajoittuu Soukonvuoren luonnonsuojelualueeseen ja ulottuu Näsijärven rantaan asti. Alue on pääasiassa havupuuvältaista, varrtunutta, lehtomaista metsää, jossa on tyypillistä lehtolajistoa: lehtokuusama, mustakokkonmarja, keltavuokko, kevätlinnunherne, lehtoleinikki, kevätlehtoleinikki, näsiä, lehto-orvokki, lehtoimikkä ja metsäruusu. Paikoin kasvaa myös rauhoitettua valkolehdokkia. Harvinaisen putkilokasvilaji on niukkana esiintymänä kasvava,

silmälläpidettävä tylppähammassoimulehti. Näsijärven vastainen metsävyöhyke on karumpaa, kuivahkoa kangasta. Siellä kasvaa mm. pohjanketunliekkoa ja rantakivillä harvinaista pallotinajäkälää. Lahopuustoa on kohtalaisesti ja mm. vanhan metsän indikaattorina pidetty rusokääpä on löydetty metsäalueelta. Myös liito-orava asustaa alueella ja siellä on tavattu myös metsäkauriita.

TEHDYT SELVITYKSET:

Kytömäki, J. 2006: Tampereen Soukonvuoren alueen kääpäselvitys 2005. – Raportti, 11 s. Tampereen kaupunki.

Kääntönen, M. 2006: Tampereen Kauppi–Niihaman ns. Soukon–Toimelan alueen kasvisto ja kasvillisuus. – Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry., 25 s.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (VU, Dir IVa), tylppähammassoimulehti (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säästää arvokasta vanhaa metsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: Kaava.

Suojelun tavoitetaso: Arvometsä.

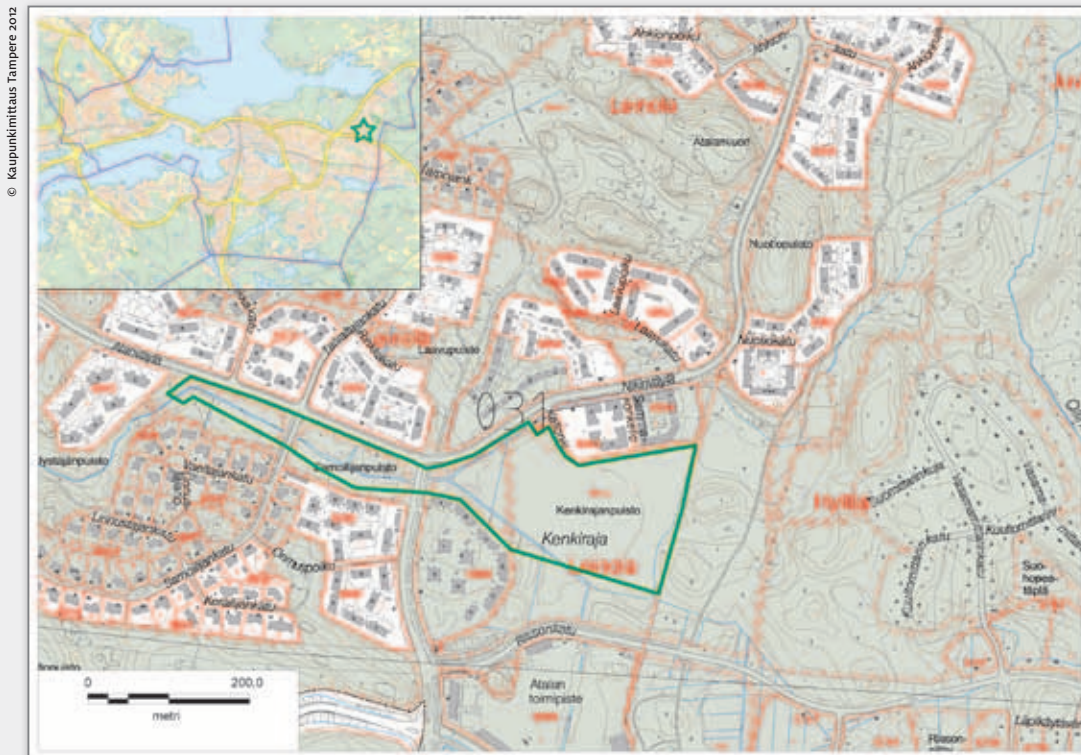
HOITO: -

Seuranta: Tylppähammassoimulehden esiintymää seurataan 5 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2016.

UHAT: Lahopuuston poisto ja raivaaminen.

59. Atala, Samoilijanpuisto–Kenkirajanpuisto

Pinta-ala: 5,14 ha

Kylä: Hyllilä

Kiinteistö: 7:0

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, VU, AP, liikennealue, kevyen liikenteen reitti
Asemakaava: VL, VL-4, KL, LP, s-13, vk-1, vk-2, vi-2, mev, pp

Kohteen tyyppi: Kasvikohte

KUVAUS: Kivisillanojan ruohikkoinen rantaosuus Orimuskadun ja Atanvylän kulmauksessa oli pitkään ainoa tiedossa oleva pohjoisamerikkalaisen sammakonkellon kasvupaikka, sen jälkeen kun iso esiintymä jäi leviävän asutuksen alle. Purovarresta sitä laskettiin vuonna 1999 enää 25 yksilöä. Vuonna 2008 lajia löytyi kuitenkin isohko kasvusto Kenkirajan alueelta ojan varresta kolmestakin eri pisteestä, joten lajin esiintymä ei olekaan niin huonolla tolalla kuin on arveltu. Kasvupaikka on lajin toinen Suomessa.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2008: Sammakonkellon (*Campanula aparinoides*) paluu. – Talvikki 32: 61–64.

Lahtonen, T. 1987: Sammakonkello, *Campanula aparinoides*, Tampereella (EH). – Talvikki 11: 13–19.

SUOJELTAVAT LAJIT: Sammakonkello.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella Suomen toista sammakonkellon esiintymää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Kaavamerkintä: osa alueesta on s-13-merkinnällä.

HOITO: Tarpeen mukaan ojan pensoittumista on estettävä ja asukkaille jaettava informaatiota sammakonkellosiintymien suojelemiseksi.

Seuranta: Sammakonkellon esiintymien kartoitus 10 vuoden välein, vuodesta 2013 lähtien.

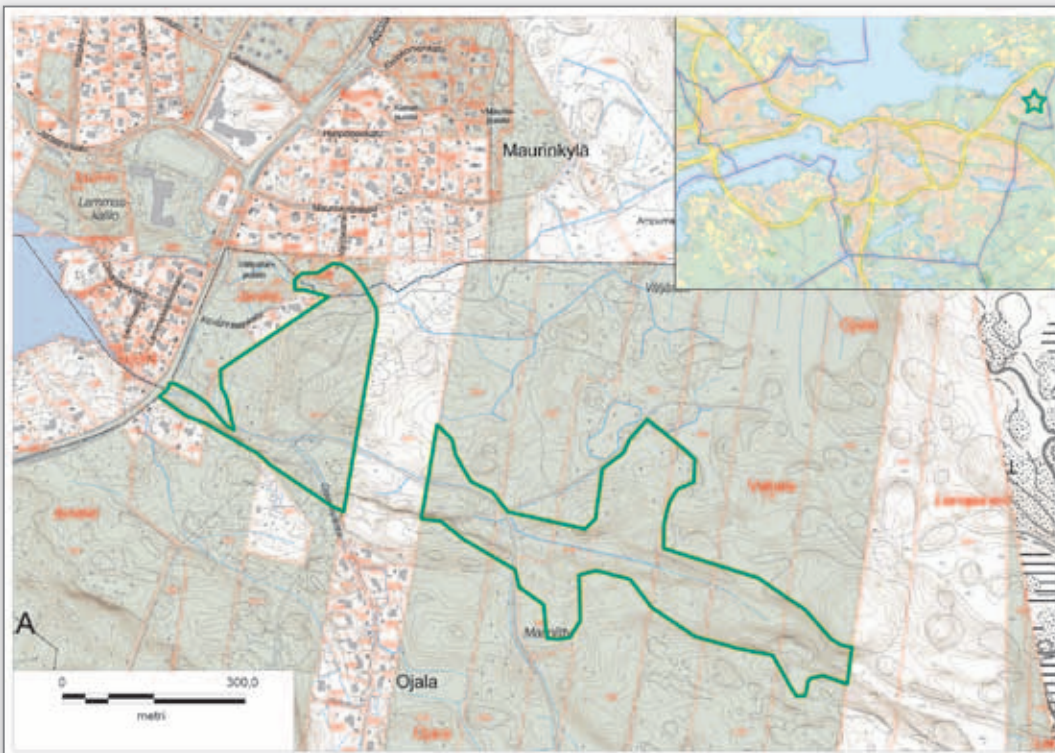
UHAT: Ojan varsien pensoittuminen, ruoppaus ja asukkaiden omatoimiset raivaukset.

Samoilijanpuiston suurin harvinaisuus on valkokukkainen sammakonkello.

60. Kumpula, Ojala

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 16,20 ha

Kylä: Ojala, Vatiala

Kiinteistö: 1:26, 4:137, 9:3, 4:9, 6:39,
19:3, 5:53, 1:108, 34:7, 2:50

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Yleiskaava: VLM, MU, A-1, AP,
asemakaava VL, AO-35

Osayleiskaavaluonnos: VLL-3, EV, AP-1,
katualue, AK-1, kevyen liikenteen reitti

Kohteen tyyppi: Metsäläkikohde, vanha metsä

KUVAUS: Korkean kalliojyrkänten alla oleva varjoisa puronokolehto, jossa kasvaa mm. kevätlinnunsilmää ja keltavuokkoa. Alueen ympäristössä vanhoissa havupuuvaltaisissa metsissä on tiheä liito-oravakanta. Lähistöllä kasvaa myös rauhoitettua valkolehdokkia.

SUOJELTAVAT LAJIT: Liito-orava (Dir IVa, VU), valkolehdokki ©.

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella metsälain mukaista kohdetta ja säilyttää sen ominaispiirteet ja suojella tiheää liito-oravakantaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojele voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden kannalta tarpeelliseksi ja alueella on luontodirektiivin IVa tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Metsälaki: jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät.

SUOJELUN TAPA: Metsälaki, arvometsä.

HOITO:

Seuranta: Liito-oravien seuranta 5 vuoden välein 2014 alkaen.

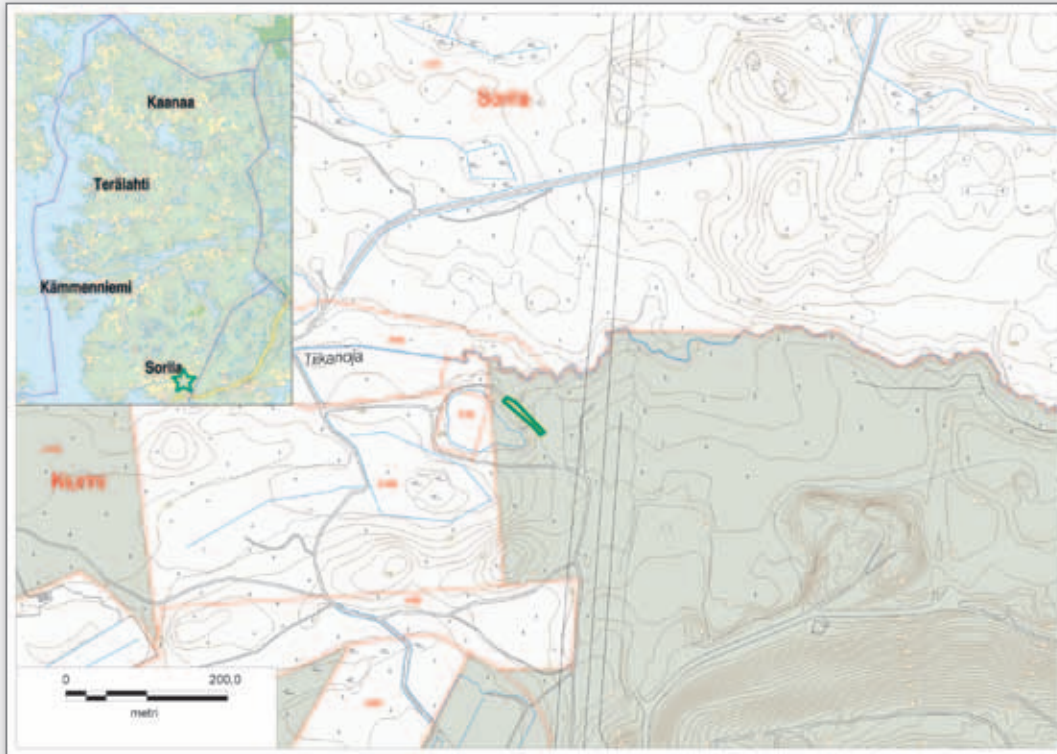
UHAT: Liito-oravalle epäedullinen metsänkäsittely.

Ojalan metsissä viihtyy vahva liito-oravakanta.

61. Tiikonojan keto

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 0,04 ha

Kylä: Sorila

Kiinteistö: 10:1

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Tarastenjärven osayleiskaavaehdotus:

M, luo, slep-1

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Ketomainen laikku vanhalla tieuralla Tarastenjärven kaatopaikan luoteispuolella, joka on silmäläpidettävän ahonoidanlukon kasvupaikka. Vuonna 2002 paikalla kasvoi 45 yksilöä, vuonna 2005 105 yksilöä ja vuonna 2011 yli 20 yksilöä. Paikka uhkaa pajuuttua. Seuralaisena mm. niin ikään silmälläpidettävä kelta-apila.

SUOJELTAVAT LAJIT: Ahonoidanlukko (NT, vas), kelta-apila (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella ahonoidanlukkoa ja sen kasvupaikkaa.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi.

SUOJELUN TAPA: Aktiivinen hoito.

HOITO: Aluetta hoidetaan umpeutumisen estämiseksi; se on helppo hallita käsin kasvillisuutta kitkemällä ja pajunvesoja raivaamalla. Osa noidanluokoista on merkitty merkintätikulla ja nauhalla.

Seuranta: Ahonoidanlukkoesiintymää seurataan vuosittain, vuodesta 2012 alkaen ja versot lasketaan. Kelta-apilaesiintymän laajuutta seurataan samalla.

UHAT: Umpeutuminen ja maankäyttö. Vuosina 2002-2003 alueella oli katukivien varastoalue, minkä seurauksena ketolaikku kärsi vaurioita. Nyt ahonoidanlukon kasvupaikalle ajo on estetty tieuran poikki menevällä köydellä.

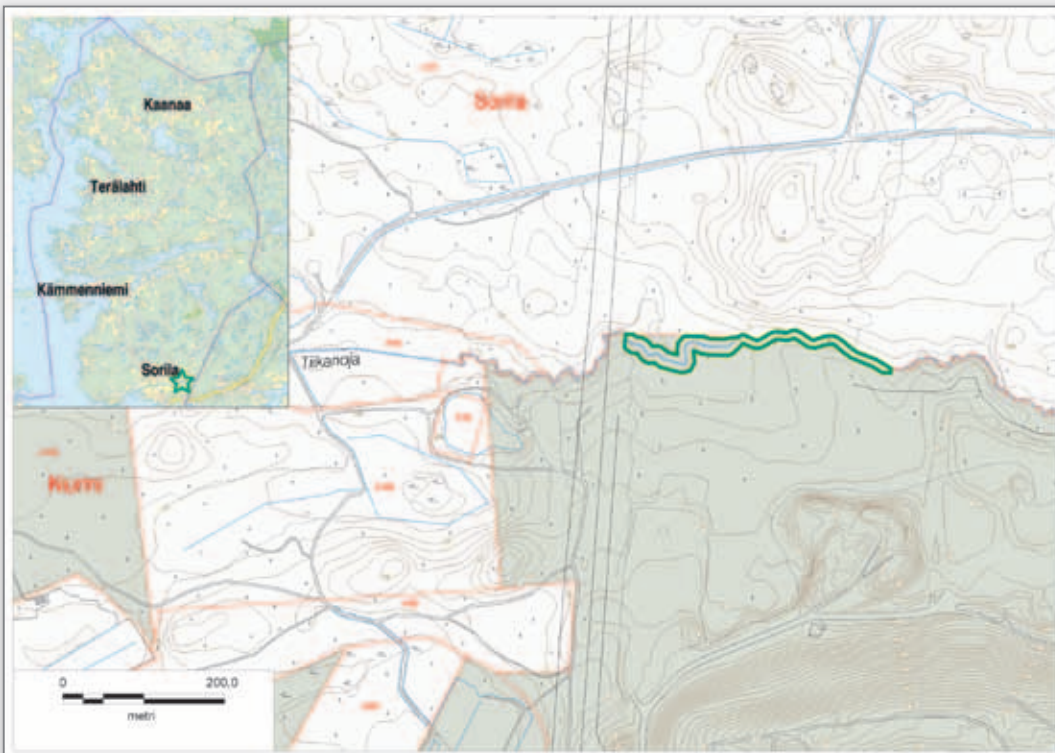
KUVA LASE KOSONEN

Ahonoidanlukon kasvupaikkaa uhkaa umpeutuminen.

62. Tiikonojan varsi

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 0,53 ha

Kylä: Sorila

Kiinteistö: 10:1

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Tarastenjärven osayleiskaavaehdotus:

M, luo, s-4

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, metsälakikohde

KUVAUS: Lehtomainen, luonnontilainen puronvarsi, jossa pääuoman ja sivupuron varrella kasvaa vastuu-lajiksi nimettyä korpisorsimoa ja silmälläpidettävää kaislasaraa. Puronvarressa kasvaa myös melko harvinaista velholehteä ja tähtitalvikkia. Metsälakikohde.

TEHDYT SELVITYKSET:

Korte, K. 2001: Koukku- ja Tarastenjärven kaatopaikka- ympäristöjen luontoselvitys. – Tampereen kaupunki, 46 s.

SUOJELTAVAT LAJIT: Korpisorsimo (vas), kaislasara (NT).

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella lehtomaista puronvarrtta ja sen harvinaisia kasvilajeja.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi. Metsälaki: lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt.

SUOJELUN TAPA: Metsälaki.

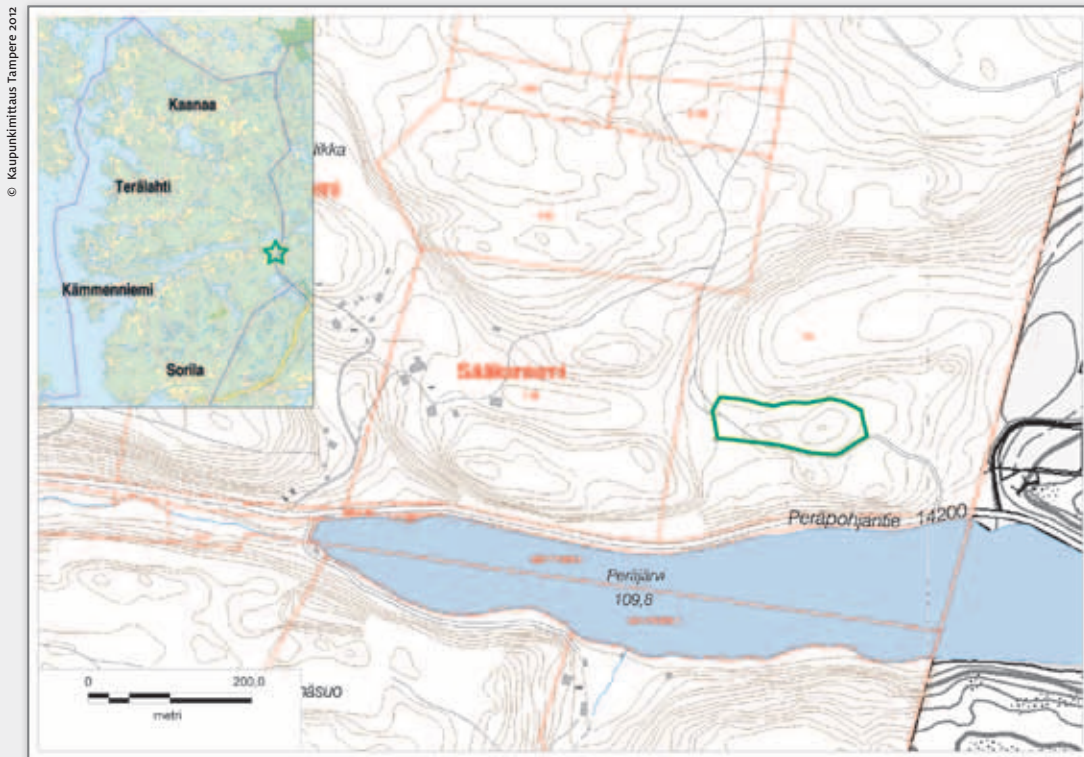
HOITO: -

Seuranta: Kaislasaran ja korpisorsimoesiintymien tarkkailu 10 vuoden välein vuodesta 2017 lähtien.

UHAT: Kaatopaikan laajentuminen.

63. Teisko, Iso-Murron haka

Pinta-ala: 0,96 ha

Kylä: Sääksniemi

Kiinteistö: 1:3

Omistaja: Yksityinen

Kaavat: Aitolahti–Teiskon rantayleiskaava:

M, alueelle laadittava ranta-asemakaava

Kohteen tyyppi: Kasvikohde

KUVAUS: Kallioiset hakasaarekkeet, joilla on laidunnettu aikoinaan intensiivisesti. Myöhemmin niiden ympärille on istutettu kuusta ja koivua, joten hakojen pinta-ala on supistunut. Hakamaille on sittemmin kasvanut pitkää niittykasvillisuutta, joka on uhannut alueen harvinaista ketokasvillisuutta, kuten erittäin uhanalaista, erityisesti suojeltavaa ketokatkeroa ja ahosilmäruohoa (9 yksilöä vuonna 2010) sekä vaaran-

tunutta ahokirkiruohoa. Sittemmin alueita on alettu hoitaa osana perinnemaisemaprojektia ja maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksella. Alueen kasvillisuus onkin elpynyt. Esim. ketokatkeroa kasvoi vuonna 2003 5 yksilöä ja vuonna 2010 jo 92 yksilöä. Ahokirkiruoho on edelleen erittäin niukka eikä vuonna 2012 sitä löytynyt lainkaan. Hakamaiden kasvillisuuteen kuuluvat myös alueellisesti uhanalainen soikkokaksikko, keltasara, harmaapöimulehti, silmäläpidettävä ketonoidanlukko (17 yksilöä vuonna 2010, ainakin 19 yksilöä vuonna 2012), harjuhäränsilmä, nurmitatar ja vaarantunut hirvenkello.

TEHDYT SELVITYKSET:

Helle, K. 2008: Tuloksellista täsmähoitoa erittäin uhanalaiselle (EN) ketokatkerolle (*Gentianella campestris*).

– Talvikki 32: 24–27.

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää alueen harvinaisen keto- ja hakamaakasvillisuuden.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on harvinaistuva perinnetalontyyppi.

SUOJELTAVAT LAJIT: Ketokatkero (EN, eR), ahosilmäruoho (EN), ahokirkiruoho (VU), hirvenkello (VU), ketonoidanlukko (NT).

SUOJELUN TAPA: Alue kuuluu Natura-ohjelmaan. Aluetta on hoidettu jo toistakymmentä vuotta niittotalkoilla.

HOITO: Jatkuva niittohoito.

Seuranta: Harvinaisen kasvilajiston seuranta vuosittain ja versojen laskenta.

UHAT: Uhkana on niittotalkoiden loppuminen ja siitä johtuva umpeutuminen.

Ahokirkiruoho (VU).

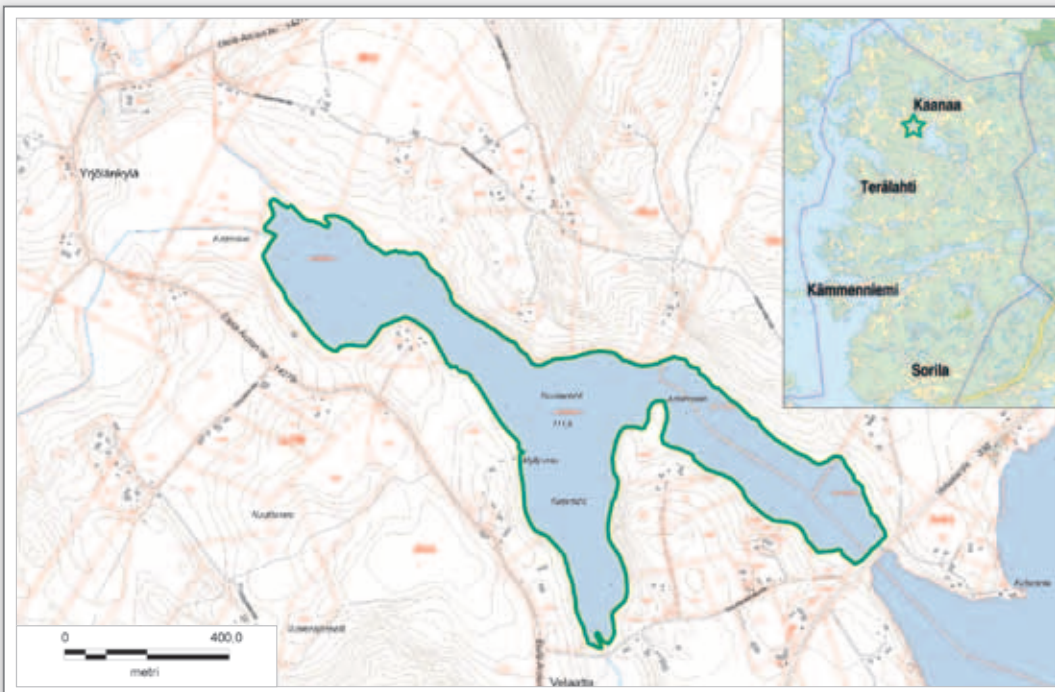
Ketonoidanlukko (NT).

Iso-Murron hakaa hoidetaan vuosittain talkoilla ketokatkeroiden, noidanlukkojen, ahosilmäruohon ja ahokirkiruohon elinolojen parantamiseksi.

64. Teisko, Velaatan Nuutilanlahti

© Kaupunkimittaus Tampere 2012

Pinta-ala: 37,46 ha

Kylä: Ahoi, Jutila, Saarlahti

Kiinteistö: 837-700-876-3,

837-715-876-8, 837-702-876-4

Omistaja: Yksityinen

Kaavat: Maakuntakaava: sl

Velaatan osayleiskaava: W, T117

Kohteen tyyppi: Lintujärvi

KUVAUS: Järvi on runsasravinteinen Velaatanjärven luoteisosan pitkänomainen lahti, jonka Ruovedelle johdettava tie erottaa itse ”emäjärvestä”. Pesimälinnustoltaan järvi on Tampereen paras lintujärvi, jossa pesi vuonna 1990 11 vesilintulajia ja 61 paria. Järvellä pesivät vuoden 1990 selvityksen mukaan mm. silmälläpidettävä naurulokki (30 paria), lapasorsa, vaarantuneet jouhisorsa, heinätavi, tukkasotka (3 paria) ja punasotka (7 paria). Myöhemmässä vaiheessa järvelle asettuivat myös laulujoutsen ja härkälintu. Luhtahuitti (silmälläpidettävä) huutelee järvellä silloin tällöin. Myös ruskosuohaukka pesii tai on pesinyt järvellä. Vuoden 2012 lintuinen-

tointien mukaan vesilintukannat olivat romahtaneet, eikä esim. naurulokki pesi enää lainkaan järvellä. Vesilintulajeja tavattiin vain kahdeksan (härkälintu, nokikana, sinisorsa, tavi, haapana, telkkä, punasotka ja laulujoutsen). Lisäksi rantavyöhykkeessä pesii kurki ja järvellä huuteli myös kaulushaikara. Kasvistosta mainittakoon rannalla kasvava melko harvinainen neivamarre. Järvessä kasvaa Tampereen ainoalla kasvupaikallaan alueellisesti uhanalainen konnanulpukka, jota kasvoi vuonna 2012 niukasti myös Velaatanjärven puolella. Alueella elää myös direktiivilaji viitasammakko. Aluetta on tutkittu riittämättömästi.

TEHDYT SELVITYKSET:

Lagerström, M., Jokinen, A., Kosonen, L. & Rintamäki, P. 1990: Tampereen lintujärvien pesimälinnustot 1990. – Raportti, 11 s. Tampereen lintutieteellinen yhdistys ry.

Rintamäki, P. 2012: Tampereen Teiskon Nuutilanlahden ranta- ja vesilinnusto 2012 sekä alueen viitasammakot ja konnanulpukkaesiintymä. – Raportti, 9 s. Tampereen kaupunki.

SUOJELTAVAT LAJIT: Vesi- ja rantalinnusto, viitasammakko (Dir IVa), konnanulpukka (RT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää lintujärven luonne ja lajisto.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytilanne: Maakuntakaavan merkintä, suojelualue.

Suojelun tavoitetaso: Maakuntakaavan merkintä riittää.

HOITO: Ei hoitotoimenpiteitä. Pienpetokannan selvittämiseksi tehdään koepyyntejä.

Seuranta: Linnustoseelvitys on tehty v. 2012 ja siitä eteenpäin se tehdään 10 vuoden välein. Konnanulpuksen esiintymät kartoitettiin v. 2012.

Rakenteet: Järven kaakkoisrannalla on 1990-luvulla rakennettu lintutorni, jota käytetään tosin varsin vähän. Sen kunnossapidosta ja vaivattomasta liikkumisesta sinne on kuitenkin huolehdittava.

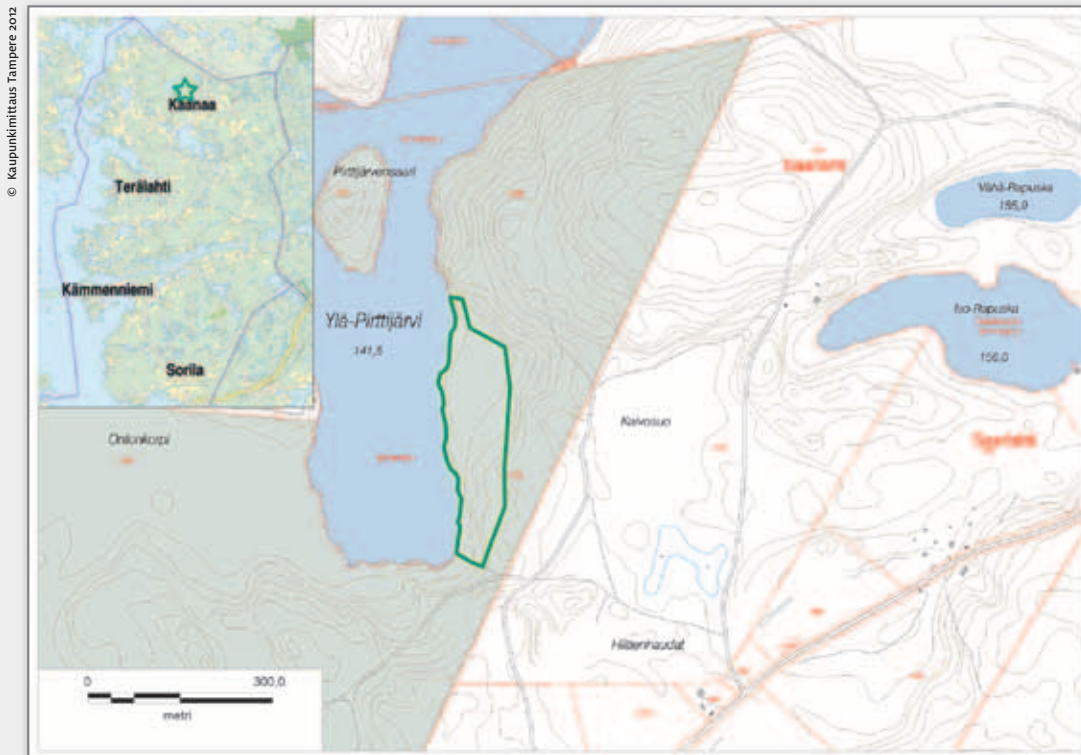
UHAT: Pienpedot. Tarkkaa selvyyttä niiden kannoista ei tosin ole.

KUVIA PEKKA RINTAMÄKI

Nuutilanlahti on Tampereen arvokkaimpia lintuvesiä, mutta vesilintukanta on sielläkin romahtanut.

65. Teisko, Ylä-Pirttijärven itäpuoli

SUOJELTAVAT LAJIT: Pohjansirkku (VU), hentosara (NT), harajuuri (RT).

SUOJELUN TARKOITUS: Säästää vanha METSO I -alueen metsä.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyyppinen tai arvokas, että sen suojele voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohde.

Suojelun tavoitetaso: Arvometsä.

HOITO: -

SEURANTA: Alueella tehdään luontoinventointi vuonna 2013.

UHAT: -

Pinta-ala: 3,22 ha

Kylä: Saarlahti

Kiinteistö: 1:116

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Aitolahdi-Teiskon rantayleiskaava: V

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, METSO-kohde

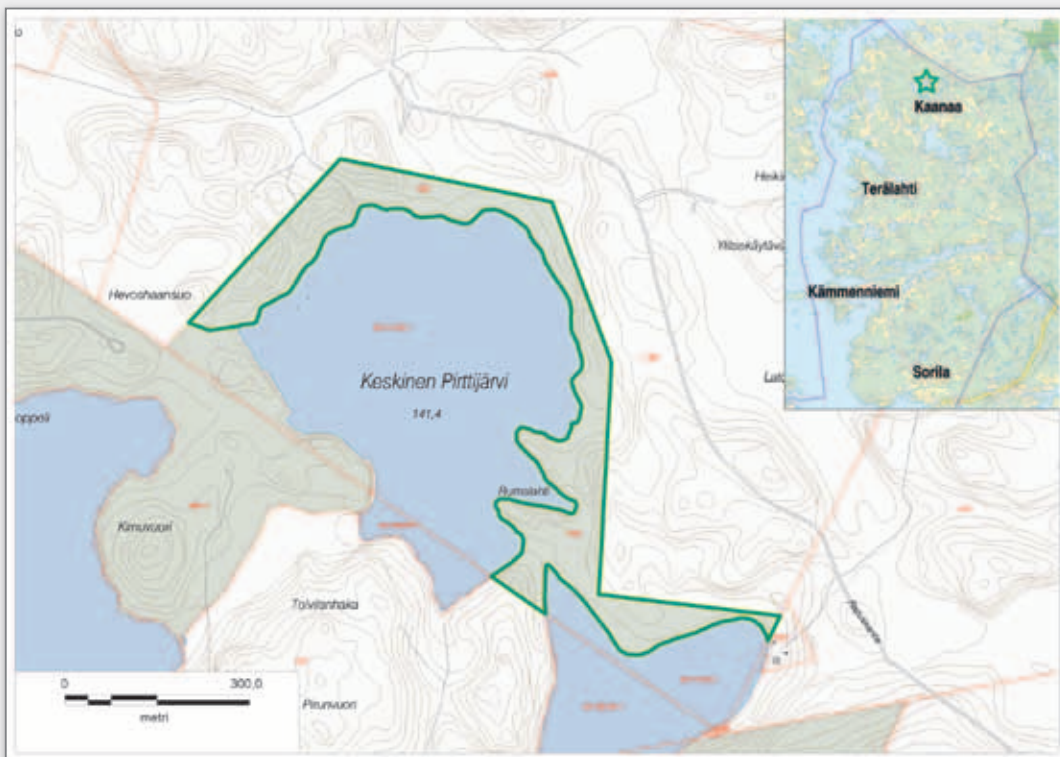
KUVAUS: Valuvetinen, lehtipuuvaltainen rinnekorpi, jossa on kohtalaisesti lahpuuta. Paikalla kasvaa runsaasti tervaleppää. Kasvistossa on lehtomaisuutta ja suursaniaisia, mm. isoalvejuurta. Harvinaisimmat kasvit ovat alueellisesti uhanalainen harajuuri, jota kasvoi pienellä alalla yli 60 yksilöä ja silmälläpidettävä hentosara. Muista kasveista mainittakoon keltatalvikki. Linnustosta mainittakoon suuresti taantunut pohjansirkku, jonka reviiiri vuonna 2012 on yksi harvoista Pirkanmaalla.

Ylä-Pirttijärven itäpuolen valuvesirinne on kasvistollisesti mielenkiintoinen ja siellä pesivät Tampereen ainoat pohjansirkut.

66. Teisko, Keskisen Pirttijärven rantametsät

Pinta-ala: 10,51 ha

Kylä: Pohjankapee

Kiinteistö: 1:268

Omistaja: Tampereen kaupunki

Kaavat: Rantaleiskaava: V

Kohteen tyyppi: Vanha metsä, METSO-kohte

KUVAUS: Avohakkuiden rajaama rantametsä, joka koostuu kuusivaltaisesta varttuneesta puustosta, jossa on kohtalaisesti lahoppua. Alueelta löytyikin luonnontilaisen kuusikon edustajana harvinainen rusokääpä. Alueella kiinnittävät huomiota useat isokokoiset muurahaiskeot.

SUOJELTAVAT LAJIT: -

SUOJELUN TARKOITUS: Suojella alueen rantavyöhykettä ja rantametsää.

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojele voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytila: METSO-kohte.

Suojelun tavoitetaso: Arvometsä.

HOITO:

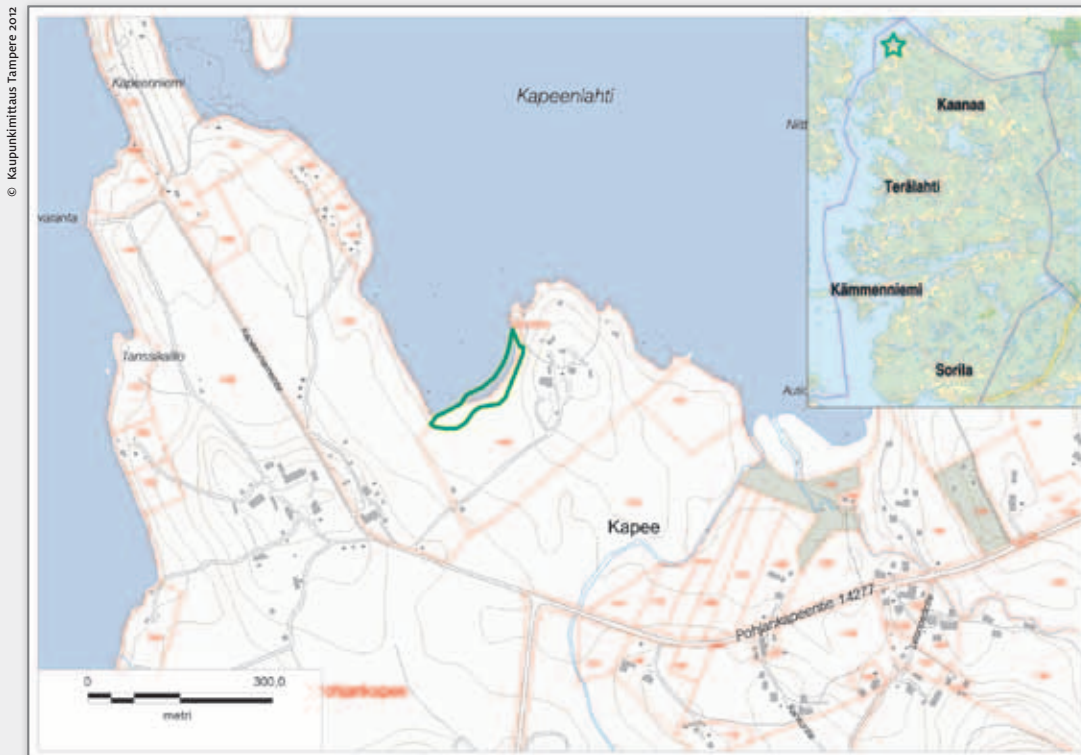
Seuranta: Luontoarvojen inventointi aloitetaan kesällä 2019.

UHAT: -

Keskisen Pirttijärven rantametsien lahokuusikossa kasvaa mm. harvinainen rusokääpä.

67. Teisko Kapee, Niemi- ja Ala-Kapeen niityt

SUOJELTAVAT LAJIT:

Lietetatar (EN, DirIVb, vas).

SUOJELUN TARKOITUS: Säilyttää arvokas perinnebiotooppialue ja lietetattaren kasvupaikka

SUOJELUN PERUSTE: Alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eläinlaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi ja alueella on harvinaistuva perinluontotyyppi.

SUOJELUN TAPA:

Suojelun nykytilanne: Natura-alueen osa.

Suojelun tavoitetaso: -

HOITO: Laidunnuksen jatkaminen.

Seuranta: Lietetattaren seuranta vuosittain ja versojen arviointi.

UHAT: Laidunnuksen loppuminen ja siitä johtuva umpautuminen, myös veden pinnan vaihtelu voi vaikuttaa esim. lietetattaren menestymiseen alueella.

Pinta-ala: 0,57 ha

Kylä: Pohjankapee

Kiinteistö: 1:330

Omistaja: Yksityinen

Kaavat: Rantayleiskaava: M, W

Kohteen tyyppi: Kasvikohde, perinnebiotooppi

KUVAUS: Maisemallisesti merkittävä kohde ja laidun-alue, jolla kasvaa runsaasti erittäin uhanalaista lietetatarta, joka on myös Suomen vastuulaji. Myös Tampereella harvinaista hentosuolaketta kasvaa paikalla. Aluetta on laidunnettu 2000-luvun vaihteeseen asti, mikä on kyennyt ylläpitämään keto- ja niittykasvillisuutta elinvoimaisena. Veden korkeuden vaihtelun myötä Kapeenlahden pohjukassa on laajoja lietealueita, jotka ovat mahdollistaneet lietetattaren säilymisen ja paikka on Näsijärven alueen merkittävimpiä lietetartkohteita. Alue on myös arvokas perinnebiotooppi.

Uhanalainen lietetatar reunustaa laidunketoa matalassa rantavedessä punaisena vyöhykkeenä.

13. KIRJALLISUUS

- Helle, K. 2005:** Tekohengitystä niittyjen uhanalaisille. – Talvikki 29: 76–79.
- Helle, K. 2008:** Tuloksellista täsmähoitoa erittäin uhanalaiselle (EN) ketokatkerolle (*Gentianella campestris*). – Talvikki 32:24–27.
- Intke, S. 2004:** Niittyjen hoitotoimet tuloksellisia tummaverkkoperhosen suojelussa. – Diamina: 13: 11–15.
- Jokinen, A., Nygren, N., Haila, Y. & Schrader, M. 2007:** Yhteiselo liito-oravan kanssa. – Suomen ympäristö 20/2007, 102 s.
- Jokinen, A., Nikula, A., Nygren, N., Tersa, P. & Haila, Y. 2010:** Liito-oravan elinympäristöjen mallitus ja ennakointi Tampereen kaupunkiseudulla. – Suomen ympäristö 11/2010, 69 s.
- Karhu, N. 1995:** Vihreät jättiläiset, Suomen paksuimmat puut. – Dendrologian seura, 221 s.
- Korte, K. 2012:** Teisko–Aitolahden alueen perinnebiotooppiselvitys vuosina 2011–2012. – Tampereen kaupunki, 26 s.
- Korte, K. & Kosonen, L. 2003:** Tampereen arvokkaat luontokohteet. 2003. – Tampereen kaupunki, ympäristövalvonnan julkaisuja 4/2003, 144 s.
- Kääntönen, M. 1994:** Nuijasarvisieni (*Xylaria polymorpha*) Tampereella. – Sienilehti 46:58.
- Kääntönen, M. & Lainamo, S. 2007:** Hajuheinän (*Cinna latifolia*) seuranta Pirkanmaalla 2003–2006. – Talvikki 31: 19–31.
- Liedenpohja-Ruuhijärvi, M., Kääntönen, L., Schultz, T., Krogerus, K. & Palokoski, M. 1999:** Pirkanmaan perinnemaisemat. – Pirkanmaan ympäristökeskus, 258 s.
- Lundahl, C. 1959:** Lisiä Keski-Suomen mikromammalogiaan eli pikkunisäkäseläimistöön. – Suomen Tiedeseura.
- Mikola, J., Nieminen, P. & Kosonen, L. 1994:** Tampereen arvokkaat luontokohteet. – Tampereen kaupungin ympäristövirasto, ympäristövalvonnan julkaisu 3/1994, 77 s.
- Nieminen, J. 2006:** Tampereen kaupungin vanhat metsät -selvitys. – Tampereen kaupunki, 22 s.
- Paakasuo, R. 2009:** Nurmi–Sorilan kovakuoriaisista. – Diamina 18: 20–23.
- Piirainen, T. 2012:** Arvio Iidesjärven osayleiskaavan vaikutuksista täplälampikorenonn esiintymiseen. – Tampereen kaupunki, yhdyskuntapalvelut, 7 s.
- Pitkänen, M-L. 2010:** Pirkanmaan tummaverkkoperhosniityt vuonna 2010. – Yhteenvetoraportti, 37 s.
- Ranta, P. 1985:** Tampereen Pyhäjärven kynäjalavat 1934–1978. – Lutukka 1: 63–69
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslen, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010:** Suomen lajien uhanalaisuus. – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 685 s.
- Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008:** Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. – Suomen ympäristökeskus.
- Rintamäki, P. 2011:** Kantakaupungin ja Aitolahden viitasammakkoselvitys. – Tampereen kaupunki, 15 s.
- Salo, P. 2011:** Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys. – Tampereen kaupunki, ympäristönsuojelun julkaisuja 1/2011, 158 s.
- Siivonen, Y. 2002:** Tampereen kaupungin lepakkokartoitus. – Tampereen kaupunki, 19 s.
- Siivonen, Y. & Wermundsen, T. 2006a:** Vuoreksen osayleiskaava-alueen lepakkokartoitus 2006. – Wermundsen Consulting Oy/Batcon Group, 13 s.
- Siivonen, Y. & Wermundsen, T. 2006b:** Tampereen Niemenrannan lepakkoselvitys 2006. – Wermundsen Consulting Oy, 14 s.
- Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry. 1991:** Aitolahden–Teiskon kasvisto – karttaosa – Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviraston julkaisu 6/91, 195 s.
- Turunen, H. 2000:** *Oxyethira tamperensis* Malicky – tieteelle uusi vesiperhonen. – Diamina 9: 3–4.
- Valtonen, P. 1995:** *Dytiscus*-suvun suursukeltajat Suomessa. – Diamina 4: 14–15.
- Wermundsen, T. 2011:** Lepakoiden talvehtimis- ja saalistuselinympäristöt – suosituksia maankäytön suunnitteluun. – Metsätieteen aikakauskirja, 3: 244–247.

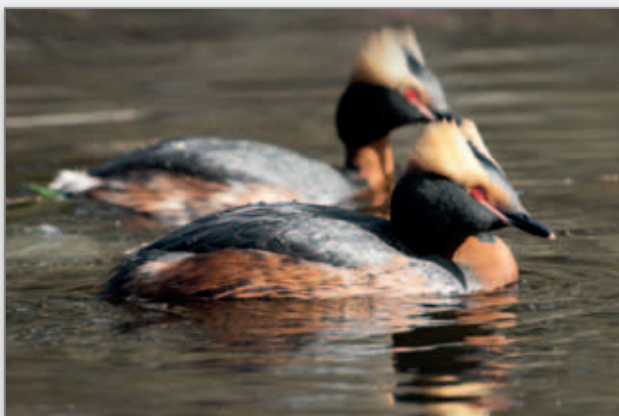
LIITTEET

Liite 1	Lintudirektiivin tarkoittamat lintulajit	108
Liite 2	Tampereella lisääntyvät Suomen kansainväliset vastuulajit (eläimet)	109
Liite 3	Suomen kansainväliset vastuulajit (kasvit ja jäkälät)	110
Liite 4	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat kasvilajit Tampereella	111
Liite 5	Alueellisesti uhanalaiset (RT) kasvilajit Tampereella	113
Liite 6	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat sienilajit Tampereella	114
Liite 7	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat jäkälälajit Tampereella	115
Liite 8	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat nisäkäslajit Tampereella	116
Liite 9	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat lintulajit Tampereella	117
Liite 10	Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat hyönteislajit Tampereella	118
Liite 11	Erityisesti suojeltavat lajit Tampereella	121
Liite 12	Tampereella esiintyvät EU:n luontodirektiivien (liitteet II ja IV) lajit	124
Liite 13	Toimenpideohjeistus luonnonsuojeluohjelman kohteille	130
Liite 14	Kohdekorteissa esiintyvä eläin-, kasvi- ja sienilajisto	134
Liite 15	Vuotuinen toimenpideohjelma	141

KUVA OLAVI KALKKO

Kaakkuri (NT).

KUVA OLAVI KALKKO

Mustakurkku-uikku (VU).

KUVA VÄINÖ KAPLAS

Kalasääski (NT).

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Paikkoja Tre
Peltosirkku	<i>Emberiza hortulana</i>	EN	?
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	VU	1
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i>	VU	?
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>	NT	+
Huuhkaja	<i>Bubo bubo</i>	NT	+
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	NT	3
Kalasääski	<i>Pandion haliaëtus</i>	NT	3-4
Luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i>	NT	1-5
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	NT	+
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	NT	+
Kaulushaikara	<i>Botaurus stellaris</i>	LC	2-3
Kehräjä	<i>Caprimulgus europaeus</i>	LC	0-1
Ruskosuohaukka	<i>Circus aeruginosus</i>	LC	1-2
Ruisräikkä	<i>Crex crex</i>	LC	2-10
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	LC	5
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	LC	+
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>	LC	0-1
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>	LC	3-5
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	LC	5-10
Kurki	<i>Grus grus</i>	LC	10
Pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>	LC	+
Pikkulokki	<i>Larus minutus</i>	LC	?
Kangaskiuru	<i>Lullula arborea</i>	LC	0-1
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	2-5
Harmaapäätikka	<i>Picus canus</i>	LC	2-5
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	LC	+
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>	LC	+
Pyy	<i>Tetrastes bonasia</i>	LC	+
Liro	<i>Tringa glareola</i>	LC	?

Número = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä,
 + = kannan koko ei tiedossa, ? = harvinainen, nykyhetken tilanne pesinnästä epävarma,
 ehkä kadonnut. EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä,
 LC = elinvoimainen.

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	OEK
Tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	VU	I
Selkälokki	<i>Larus fuscus</i>	VU	III
Rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT	II
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>	NT	I
Huuhkaja	<i>Bubo bubo</i>	NT	I
Isokoskelo	<i>Mergus merganser</i>	NT	II
Tukkakoskelo	<i>Mergus serrator</i>	NT	II
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	NT	I
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	NT	I
Tavi	<i>Anas crecca</i>	LC	II
Haapana	<i>Anas penelope</i>	LC	I
Telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	LC	III
Ruisräikkä	<i>Crex crex</i>	LC	-
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	LC	I
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>	LC	I
Pikkulokki	<i>Larus minutus</i>	LC	II
Isokäpylintu	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	LC	I
Kuovi	<i>Numenius arquata</i>	LC	II
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	LC	I
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	LC	I
Kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>	LC	I
Liro	<i>Tringa glareola</i>	LC	II
Valkoviklo	<i>Tringa nebularia</i>	LC	II

Liito-orava	<i>Pteromys volans</i>	VU	III
Jokirapu	<i>Astacus astacus</i>	LC	-
Nunnamittari	<i>Baptria tibiale</i>	VU	-
Räme kylmänperhonen	<i>Oeneis jutta</i>	NT	-
Muurainhopeatäplä	<i>Clossiana freija</i>	LC	-
Suonokiperhonen	<i>Erebia embla</i>	LC	-

Suomen osuus Euroopan unionin kannasta = OEK: 1: 15–30 %, II 30–45 %, III >45 %, – osuutta ei ole määritelty.

Liito-orava (VU).

KUVA VÄINÖ KAPLAS

Räme kylmänperhonen (NT).

KUVA TERO PIIRAINEN

Kuovi (LC).

KUVA VÄINÖ KAPLAS

Korpisorsimo (LC).

KUVA LASSE KOSONEN

Vaaleasara (LC).

KUVA LASSE KOSONEN

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	OEK
Ahosilmäruoho	<i>Euphrasia rostkoviana ssp. fennica</i>	EN	I
Lietetatar	<i>Persicaria foliosa</i>	EN	II
Paunikko	<i>Crassula aquatica</i>	VU	II
Ahonoidanlukko	<i>Botrychium multifidum</i>	NT	I
Hajuheinä	<i>Cinna latifolia</i>	NT	I
Suonikarstasammal	<i>Andraea crassinervia</i>	LC	-
Pahtaomenasammal	<i>Bartramia halleriana</i>	LC	-
Ryppysuikerosammal	<i>Brachythecium erythrorrhizon</i>	LC	-
Katvesammal	<i>Callicladium haldanianum</i>	LC	-
Vaaleasara	<i>Carex livida</i>	LC	II
Pohjankynsisammal	<i>Dicranum drummondii</i>	LC	-
Oikovesirikko	<i>Elatine orthosperma</i>	LC	II
Kolmihedevesirikko	<i>Elatine triandra</i>	LC	I
Ryytisammal	<i>Geocalyx graveolens</i>	LC	-
Korpisorsimo	<i>Glyceria lithuanica</i>	LC	I
Etelänhopeasammal	<i>Gymnomitrium obtusum</i>	LC	-
Korpikalliosammal	<i>Harpanthus flotowianus</i>	LC	-
Vaalealahnaruoho	<i>Isoetes echinospora</i>	LC	I
Tummalahnaruoho	<i>Isoetes lacustris</i>	LC	I
Nuottaruoho	<i>Lobelia dortmanna</i>	LC	I
Särmälähdesammal	<i>Philonotis seriata</i>	LC	-
Pallopääraikasammal	<i>Sphagnum wulfianum</i>	LC	-
Punasompasammal	<i>Sphlachnum rubrum</i>	LC	-
Äimäruoho	<i>Subularia aquatica</i>	LC	I
Pohjantakkusammal	<i>Uloa curvifolia</i>	LC	-
Kaiheorvokki	<i>Viola selkirkii</i>	LC	I
Okahirvenjäkälä	<i>Cetraria odontella</i>	LC	-

Suomen osuus Euroopan unionin kannasta = OEK: 1: 15–30 %, II 30–45 %, III >45 %, – osuutta ei ole määritetty.

4.

Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat kasvilajit Tampereella

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Kantokinnassammal	<i>Scapania apiculata</i>	CR	?
Saunionoidanlukko	<i>Botrychium matricariifolium</i>	EN	1
Isovesirikko	<i>Elatine alsinastrum</i>	EN	?
Ahosilmäruoho	<i>Euphrasia rostkoviana ssp fennica</i>	EN	1
Ketokatkerok	<i>Gentianella campestris</i>	EN	2
Lietetatar	<i>Persicaria foliosa</i>	EN	3
Etelänraippasammal	<i>Anastrophyllum michauxii</i>	VU	1
Hirvenkello	<i>Campanula cervicaria</i>	VU	3
Röyhysara	<i>Carex appropinquata</i>	VU	4
Paunikko	<i>Crassula aquatica</i>	VU	?
Suopunakämmekkä	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	VU	1
Metsänemä	<i>Epipogium aphyllum</i>	VU	1
Keltamatar	<i>Galium verum</i>	VU	?*
Ahokirkiruoho	<i>Gymnadenia conopsea</i>	VU	2
Korpihohtosammal	<i>Herzogiella turfacea</i>	VU	1
Pikkulovisammal	<i>Lophozia ascendens</i>	VU	1
Ojakaali	<i>Lythrum portula</i>	VU	2
Pohjanpussisammal	<i>Marsipella sphacelata</i>	VU	1
Kalliopunossammal	<i>Porella cordaeana</i>	VU	1
Kalliosuomusammal	<i>Radula lindenbergiana</i>	VU	1
Kolokärpänsammal	<i>Rhabdoweisia crispata</i>	VU	2
Vuorijalava	<i>Ulmus glabra</i>	VU	•
Kynäjalava	<i>Ulmus laevis</i>	VU	144
Notkoritvasammal	<i>Ablystegium radicale</i>	NT	2
Laskospoimulehti	<i>Alchemilla plicata</i>	NT	3
Tylppähampaspoimulehti	<i>Alchemilla samuelssonii</i>	NT	2
Kantoraippasammal	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT	3
Ahokissankäpäle	<i>Antennaria dioica</i>	NT	+
Ketonoidanlukko	<i>Botrychium lunaria</i>	NT	+

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, ? = esiintymien määrä epäselvä, + = esiintymiä melko runsaasti, määrä ei tiedossa, * systemaattinen asema epäselvä, • nykyisin vain istutusperäisenä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Aitolahdi-Teiskon kasvillisuuskartoitus, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry (Matti Kääntönen, Tapio Lahtonen, Ari Parnela, Tapani Sallantausta).

Ketokatkerok (EN).

Kalliosuomusammal (VU).

... JATKUU

KUVA LASSE KOSONEN

Ketoneilikka (NT).

KUVA LASSE KOSONEN

Konnanlieko (NT).

KUVA LASSE KOSONEN

Kelta-apila (NT).

KUVA LASSE KOSONEN

Musta-apila (NT).

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Ahonoidanlukko	<i>Botrychium multifidum</i>	NT	3
Hetesara	<i>Carex acutiformis</i>	NT	2
Hentosara	<i>Carex disperma</i>	NT	+
Kaislasara	<i>Carex rhynchophysa</i>	NT	4
Vankkasara	<i>Carex riparia</i>	NT	1
Sarjatalvikki	<i>Chimaphila umbellata</i>	NT	9
Hajuheinä	<i>Cinna latifolia</i>	NT	4
Koirankieli	<i>Cynoglossum officinale</i>	NT	1 •
Tikankontti	<i>Cypripedium calceolus</i>	NT	1
Ketoneilikka	<i>Dianthus deltoides</i>	NT	+
Vellamonsammal	<i>Fissidens fontana</i>	NT	1
Huhtakurjenpolvi	<i>Geranium bohemicum</i>	NT	?
Vuorikivisammal	<i>Grimmia montana</i>	NT	1
Suovalkku	<i>Hammarbya paludosa</i>	NT	9
Kantokorvasammal	<i>Jungermannia leiantha</i>	NT	1
Kesämaitiainen	<i>Leontodon hispidus</i>	NT	1
Konnanlieko	<i>Lycopodiella inundata</i>	NT	3
Vuoripussisammal	<i>Marsupella sparsifolia</i>	NT	4
Jäkki	<i>Nardus stricta</i>	NT	+
Koloriippusammal	<i>Neckera bessi</i>	NT	2
Turrisammal	<i>Oxystegus tenuirostris</i>	NT	5
Sirppihuurresammal	<i>Palustriella falcata</i>	NT	1
Nokkalehvasammal	<i>Plagiomnium rostratum</i>	NT	1
Lepikkolaakasammal	<i>Plagiothecium latebricola</i>	NT	1
Ahdinsammal	<i>Platyhypnidium riparioides</i>	NT	3
Korpinurmikka	<i>Poa remota</i>	NT	5
Kellotalvikki	<i>Pyrola media</i>	NT	+
Pikkuliuskasammal	<i>Riccardia palmata</i>	NT	1
Kangasajuruoho	<i>Thymus serpyllum</i>	NT	1
Kelta-apila	<i>Trifolium aureum</i>	NT	+
Musta-apila	<i>Trifolium spadiceum</i>	NT	+

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, ? = esiintymien määrä epäselvä, + = esiintymiä melko runsaasti, määrä ei tiedossa, * systemaattinen asema epäselvä, • nykyisin vain istutusperäisenä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Aitolahti–Teiskon kasvillisuuskartoitus, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry (Matti Kääntönen, Tapio Lahtonen, Ari Parnela, Tapani Sallantaus).

5.

Alueellisesti uhanalaiset (RT) kasvilajit Tampereella

Laji	Tieteellinen nimi	Esiintymät Tre
Laskospoimulehti	<i>Alchemilla plicata</i>	3
Tylppäliuskapoimulehti	<i>Alchemilla samuelssonii</i>	2
Mali eli koiruoho	<i>Artemisia absinthium</i>	1 •
Tunturikurjenherne	<i>Astragalus alpinus</i>	?
Ketonoidanlukko	<i>Botrychium lunaria</i>	+
Ahonoidanlukko	<i>Botrychium multifidum</i>	3
Lapinvesitähti	<i>Callitriche hamulata</i>	4
Nuijasara	<i>Carex buxbaumii</i>	1
Äimäsara	<i>Carex dioica</i>	+
Hentosara	<i>Carex disperma</i>	+
Vaaleasara	<i>Carex livida</i>	1
Korpisara	<i>Carex loliacea</i>	+
Pussikämmekkä	<i>Coeloglossum viride</i>	+
Harajuuri	<i>Corallorhiza trifida</i>	+
Koirankieli	<i>Cynoglossum officinale</i>	1 •
Tikankontti	<i>Cypripedium calceolus</i>	1
Hoikkavilla	<i>Eriophorum gracile</i>	2
Lettovilla	<i>Eriophorum latifolium</i>	3
Suovalkku	<i>Hammarbya paludosa</i>	9
Rimpivihvilä	<i>Juncus stygius</i>	1
Kesämaitiainen	<i>Leontodon hispidus</i>	1
Mutayrtti	<i>Limosella aquatica</i>	+
Herttakaksikko	<i>Listera cordata</i>	+
Soikkokaksikko	<i>Listera ovata</i>	+
Sykeröpiippo	<i>Luzula sudetica</i>	3
Konnanlieko	<i>Lycopodiella inundata</i>	3
Konnanulpukka	<i>Nuphar pumilum</i>	1
Pahtanurmikka	<i>Poa glauca</i>	9
Kangasajuruoho	<i>Thymus serpyllum</i>	1
Musta-apila	<i>Trifolium spadiceum</i>	+
Mäkivirvilä	<i>Vicia tetrasperma</i>	8
Korpiorvokki	<i>Viola epipsila</i>	+
Tunturikiviyrtti	<i>Woodsia alpina</i>	1

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, ? = esiintymien määrä epäselvä, + = esiintymiä melko runsaasti, määrä ei tiedossa. • = nykyisin vain istutusperäisenä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Aitolahti–Teiskon kasvillisuuskartoitus, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry (Matti Kääntönen, Tapio Lahtonen).

Herttakaksikko (RT).

Korpiorvokki (RT).

6. Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat sienilajit Tampereella

KUVA LASSE KOSONEN

Haisumantumukula (VU).

KUVA LASSE KOSONEN

Mesipillikäpä (NT).

KUVA LASSE KOSONEN

Aurinkomalikka (NT).

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Kuoppajänönkorva	<i>Otidea phlebophora</i>	EN	1
Nuijasarvisieni	<i>Xylaria polymorpha</i>	EN	1
Keltarihmakääpä	<i>Anomoloma albolutescens</i>	VU	1
Haisumantumukula	<i>Melanogaster ambiguus</i>	VU	1
Lepänkärpässieni	<i>Amanita friabilis</i>	NT	1
Valkorihmakääpä	<i>Anomoloma myceliosum</i>	NT	1
Käpäläkääpä	<i>Anomoporia bombycina</i>	NT	1
Mesipillikäpä	<i>Antrodia mellita</i>	NT	1
Vuotikankääpä	<i>Antrodiella americana</i>	NT	1
Kantotatti	<i>Buchwaldoboletus lignicola</i>	NT	1
Mustapahkajuurekas	<i>Dendrocollybia racemosa</i>	NT	1
Kyyhkyrusokas	<i>Entoloma porphyrophaeum</i>	NT	2
Heterusokas	<i>Entoloma rubrobasis</i>	NT	1
Sinijalkarusokas	<i>Entoloma tjallingiorum</i>	NT	1
Rusokantokääpä	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	4
Sysikieli	<i>Geoglossum atropurpureum</i>	NT	1
Harjasorakas	<i>Gloiodon strigosus</i>	NT	1
Setrivahakas	<i>Hygrophorus russocoriaceus</i>	NT	1
Aurinkomalikka	<i>Leucopaxillus subzonalis</i>	NT	1
Piikkituhkelo	<i>Lycoperdon echinatum</i>	NT	1
Huopakääpä	<i>Onnia tomentosa</i>	NT	4
Pohjanrypykkä	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	3
Salohelokka	<i>Pholiota subochracea</i>	NT	1
Tippakääpä	<i>Postia guttulata</i>	NT	2
Rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	NT	2
Pitkäjalkahaprakas	<i>Psathyrella multipedata</i>	NT	1
Lumokääpä	<i>Skeletocutis brevispora</i>	NT	1
Kartanokääpä	<i>Spongipellis spumeus</i>	NT	3

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä.

Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Tampereen sieniseura.

7.

Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat jäkälälajit Tampereella

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Röyhelökarve	<i>Cetrelia olivetorum</i>	EN	1
Kalliokeuhkojäkälä	<i>Lobaria scrobiculata</i>	VU	1
Korpiluppo	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	++
Kanadanluppo	<i>Bryoria fremontii</i>	NT	++
Suohirvenjäkälä	<i>Cetrariella delisei</i>	NT	2
Kätköhytelöjäkälä	<i>Collema occultatum</i>	NT	1
Nappihyytelöjäkälä	<i>Collema polycarpon</i>	NT	1
Härmäkilpijäkälä	<i>Dermatocarpon deminuens</i>	NT	1
Ruskokesijäkälä	<i>Leptogium gelatinosum</i>	NT	1
Samettikesijäkälä	<i>Leptogium saturninum</i>	NT	+
Raidankeuhkojäkälä	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT	++
Sammaljäkälä	<i>Massalongia carnosa</i>	NT	2
Silomunuaisjäkälä	<i>Nephroma bellum</i>	NT	+
Nukkamunuaisjäkälä	<i>Nephroma resupinatum</i>	NT	+
Karstajäkälä	<i>Parmeliella triptophylla</i>	NT	+
Varjonahkajäkälä	<i>Peltigera collina</i>	NT	2
Nappinahkajäkälä	<i>Peltigera horizontalis</i>	NT	2
Anturanahkajäkälä	<i>Peltigera malacea</i>	NT	++
Kelmunahkajäkälä	<i>Peltigera membranacea</i>	NT	+
Puistokarve	<i>Pleurosticta acetabulum</i>	NT	1
Suonirustojäkälä	<i>Ramalina sinensis</i>	NT	+

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, ++ = kanta elinvoimainen, + = harvakseltaan. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry (Matti Kääntönen).

Sammaljäkälä (NT).

Samettikesijäkälä (NT).

Raidankeuhkojäkälä (NT).

KUVA: JUHO KYTÖMÄKI

KUVA: JUHO KYTÖMÄKI

KUVA: LASSE KOSKINEN

8.

Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat nisäkäslajit Tampereella

KUVA OLAVI KALLIKO

Kuvan karhu (VU) on kuvattu Kuusamossa.

KUVA ARI KUUSELA

Liito-orava (VU).

KUVA VÄINÖ KARLAS

Metsäjänis (NT).

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Ilves	<i>Lynx lynx</i>	VU	?
Liito-orava	<i>Pteromys volans</i>	VU	++
Karhu	<i>Ursus arctos</i>	VU	?
Metsäjänis	<i>Lepus timidus</i>	NT	++
Saukko	<i>Lutra lutra</i>	NT	?

++ = kanta elinvoimainen, ? = esiintymien määrä epäselvä

KUVA KARI FISCHER

Ilveksen (VU) tapaaminen luonnossa on harvinainen tapahtuma.

KUVA MARKKU RANTALA

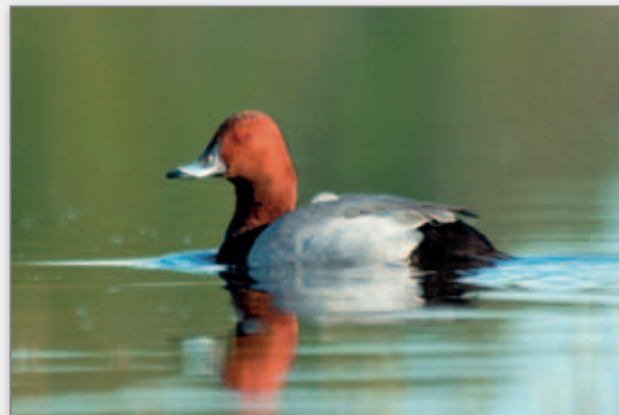
Saukon (NT) näkeminen Tampereella vaatii onnea, mutta jos onnea on paljon sen voi nähdä Ratinassakin.

9.

Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat lintulajit Tampereella

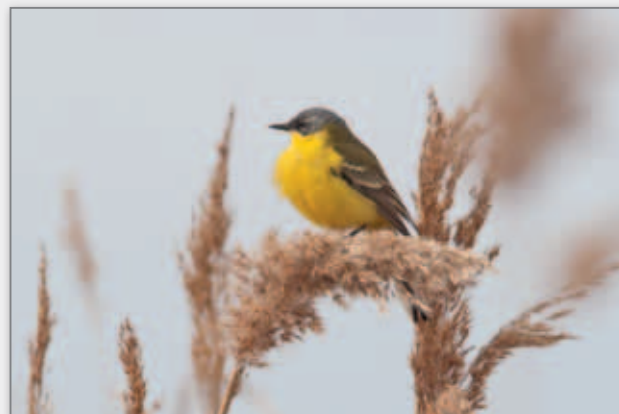
Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Peltosirkku	<i>Emberiza hortulana</i>	EN	?
Heinäätävi	<i>Anas querquedula</i>	VU	+
Punasotka	<i>Aythya ferina</i>	VU	+
Tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	VU	+
Hiirihaukka	<i>Buteo buteo</i>	VU	+
Koskikara	<i>Cinclus cinclus</i>	VU	?
Pohjansirkku	<i>Emberiza rustica</i>	VU	1
Liejukana	<i>Gallinula chloropus</i>	VU	2
Selkälökki	<i>Larus fuscus</i>	VU	++
Keltävästäräkki	<i>Motacilla flava</i>	VU	+
Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	VU	+
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	VU	1
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i>	VU	?
Törmäpääsky	<i>Riparia riparia</i>	VU	+
Rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT	++
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>	NT	++
Niittykirvinen	<i>Anthus pratensis</i>	NT	+
Huuhkaja	<i>Bubo bubo</i>	NT	+
Punavarpunen	<i>Carpodacus erythrinus</i>	NT	++
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	NT	3
Käenpiika	<i>Jynx torquilla</i>	NT	+
Naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>	NT	++
Isokoskelo	<i>Mergus merganser</i>	NT	++
Tukkakoskelo	<i>Mergus serrator</i>	NT	++
Kalasaäski	<i>Pandion haliaëtus</i>	NT	3 - 4
Sirittäjä	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT	++
Luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i>	NT	1 - 5
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	NT	++
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	NT	++

Numero = nykyisten esiintymispaikkojen määrä, ++ = kanta elinvoimainen, + = harvakseltaan, ? = harvinainen, nykyhetken tilanne pesinnästä epävarma, ehkä kadonnut. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

KUVA KARI EISCHER

Punasotka (VU).

KUVA OLAVI KALKKO

Keltävästäräkki (VU).

KUVA OLAVI KALKKO

Luhtahuitti (NT).

10. Uhanalaisuusluokkiin kuuluvat hyönteislajit Tampereella.

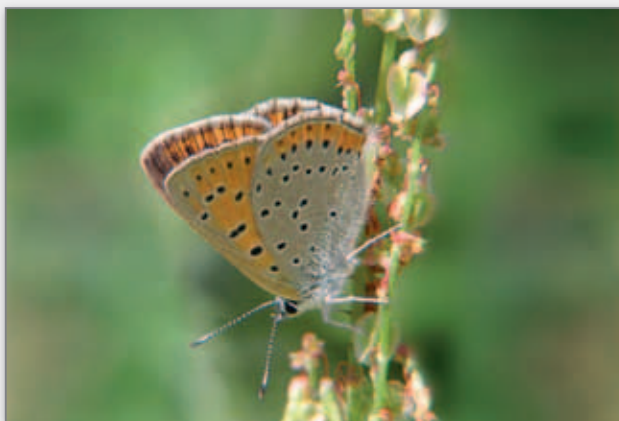
Viheryökkönen (EN).

KUVA TERO PIIRAINEN

KUVA TERO PIIRAINEN

Virnasinisiipikoiras (VU).

KUVA TERO PIIRAINEN

Virnasinisiipinaaras (VU).

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Mäkihiilikoi	<i>Anacamptis fuscella</i>	EN	3
Ahdeyökkönen	<i>Athetis gluteosa</i>	EN	2
Viheryökkönen	<i>Calamia tridens</i>	EN	1
Tummaverkkoperhonen	<i>Melitea diamina</i>	EN	80–90
Lattamaayökkönen	<i>Spaleotis ravidata</i>	EN	1
Laiduntadelaakanen	<i>Acrolocha pliginskii</i>	VU	1
Hämeensiemenkiitäjäinen	<i>Amara littorea</i>	VU	1
Pyörörutavesiäinen	<i>Anacaena globulus</i>	VU	1
Kunttalantiainen	<i>Aphodius niger</i>	VU	1
Nunnamittari	<i>Baptia tibiale ssp. fennica</i>	VU	1
Kaunosavikkakoi	<i>Chrysoesthia drurella</i>	VU	4
Pörrölyhytsiipi	<i>Dinothenarus pubescens</i>	VU	1
Kirjonorkkokärsäkäs	<i>Dorytomus ictor</i>	VU	1
Korokoi	<i>Elatobia fuliginosella</i>	VU	2
Lähdeparvikirsikäs	<i>Erioptera pederi</i>	VU	1
Usvapikkumittari	<i>Eupithecia immundata</i>	VU	?
Virnasinisiipi	<i>Glaucopsyche alexis</i>	VU	1
Noropalkonen	<i>Hydroptila occulta</i>	VU	1
Tummaruskoyökkönen	<i>Mniotype bathensis</i>	VU	1
Ujonorokirsikäs	<i>Neolimnomyia batava</i>	VU	1
Kirjomaayökkönen	<i>Opigona polygona</i>	VU	1
Kangaskeltanosulka	<i>Oxyptilus ericetorum</i>	VU	2
Palosirkka	<i>Psophus stridulus</i>	VU	?
Timjamijäytäjäksi	<i>Scrobipalpa artemisiella</i>	VU	1
Vaaleaharmoyökkönen	<i>Xestia sincera</i>	VU	1
Vaahterayökkönen	<i>Acronicta aceris</i>	NT	1
Suotaitosukeltaja	<i>Agabus paludosus</i>	NT	+
Taitosukeltajalaji	<i>Agabus striolatus</i>	NT	1
Navettakoisa	<i>Aglossa pinguinalis</i>	NT	2
Naavamittari	<i>Alcis jubatus</i>	NT	1

>>

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, + = esiintymiä useita, ? = esiintymätilanne epäselvä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Tampereen hyönteistutkijain seura ry.

... JATKUU

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Herukkaseulakoi	<i>Allocclemensia mesospilella</i>	NT	2
Rusosirppikäriäinen	<i>Ancylis obtusana</i>	NT	2
Laikkutylppö	<i>Atholus bimaculatus</i>	NT	1
Muurainhopeatäplä	<i>Boloria freija</i>	NT	+
Piennartöyhtökoi	<i>Bucculatrix humiliella</i>	NT	1
Lehtotikkukoi	<i>Caloptilia juratae</i>	NT	5
Suopayrttivyökoi	<i>Caryocolum fischerellum</i>	NT	2
Aaltoritariyökkönen	<i>Catocala spona</i>	NT	?
Kulmaritariyökkönen	<i>Catocala nupta</i>	NT	1
Isoharmiokärsäkäs	<i>Ceutorhynchus puncticollis</i>	NT	1
Runkokeulakoi	<i>Chionodes ignorantellus</i>	NT	2
Kivimittari	<i>Coenocalpe lapidata</i>	NT	?
Kalliopussikoi	<i>Coleophora squamosella</i>	NT	1
Pohjankuutäplä	<i>Cosmotriche lobulina</i> <i>ssp. junia</i>	NT	?
Lattakoilaji	<i>Depressaria silesiaca</i>	NT	3
Piennarkenttääriäinen	<i>Dicrorampha aeratana</i>	NT	3
Ahokenttääriäinen	<i>Dicrorampha alpinana</i>	NT	1
Päivänkakkara- kenttääriäinen	<i>Dicrorampha consortana</i>	NT	2
Kuningaskirvari	<i>Doros profuges</i>	NT	1
Mansikkakääpiökoi	<i>Ectoedemia arcuatella</i>	NT	4
Sormisarahitukoi	<i>Elachista occidentalis</i>	NT	2
Lustehitukoi	<i>Elachista subocellea</i>	NT	2
Metsäpohjanmittari	<i>Enterphria caesiata</i>	NT	+
Kiiltohammaskoi	<i>Epermenia profugella</i>	NT	2
Ketolahopoukko	<i>Eucinetus haemorrhoidalis</i>	NT	1
Ruskopikkumittari	<i>Eupithecia sinuosaria</i>	NT	+
Kohokkipikkumittari	<i>Eupithecia venosata</i>	NT	1

Kirjonorkkokärsäkäs (VU).

KUVA JUHA SALOKANTELEEN KOKOELMASTA
LASSE KOSONEN

Timjamijäytäjäkoi (VU).

KUVA JUHA SALOKANTELEEN KOKOELMASTA
LASSE KOSONEN

Vaaleaharmoyökkönen (VU).

KUVA JUHA SALOKANTELEEN KOKOELMASTA
LASSE KOSONEN

Numero = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, + = esiintymiä useita, ? = esiintymätilanne epäselvä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Tampereen hyönteistutkijain seura ry.

KUVA TERO PIIRAINEN

Ketokultasiipi (NT).

Kuultomittari (NT).
Vasemmalla koiras oikealla siivetön naaras.

KUVA LASSE KOSONEN

Niinijäärä (NT).

KUVA LASSE KOSONEN

... JATKUU

Laji	Tieteellinen nimi	Luokka	Esiintymät Tre
Lehmuskatkiainen	<i>Exocentrus lusitanus</i>	NT	3
Herukkakeulakoi	<i>Gelechia jakovlevi</i>	NT	1
Kalliokiiltokoi	<i>Glyphipterix equitella</i>	NT	1
Poppelirunkokääriäinen	<i>Gypsonoma oppressana</i>	NT	2
Oliivineilikkayökkönen	<i>Hadena albimacula</i>	NT	2–3
Rentukkakuoriainen	<i>Hydrothassa hannoveriana</i>	NT	1
Sukeltajakuoriaislaji	<i>Hygrotus parallelogrammus</i>	NT	1
Rimpiputkisirvikäs	<i>Limnephilus diphyes</i>	NT	1
Ketokultasiipi	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT	+
Pensasmittari	<i>Macaria loricaria</i>	NT	+
Kuultomittari	<i>Malacodea regelaria</i>	NT	6
Ajuruohosulkanen	<i>Merrifieldia leucodactyla</i>	NT	1
Kirjotupsukoi	<i>Mompha propinquella</i>	NT	1
Varjotupsukoi	<i>Mompha terminella</i>	NT	1
Viirusienikoi	<i>Nemapogon nigrabellus</i>	NT	2
Kaarnajäärä	<i>Nothorhina punctata</i>	NT	1
Rämekylmänperhonen	<i>Oeneis jutta</i>	NT	1
Viherasekärpänen	<i>Oplodontha viridula</i>	NT	1
Pirkanpalkonen	<i>Oxyethira tamperensis</i>	NT	1
Lehmusmiinakoi	<i>Phyllonorycter issikii</i>	NT	4
Sininurmiyökkönen	<i>Platyperigea montana</i>	NT	+
Raitalasiipi	<i>Sesia melanocephala</i>	NT	1
Synkkämaayökkönen	<i>Spaleotus suecica</i>	NT	1
Vajayökkönen	<i>Standfussiana simulans</i>	NT	+
Niinijäärä	<i>Stenostola dubia</i>	NT	4
Hanhikkikääpiökoi	<i>Stigmella aeneofasciella</i>	NT	4
Muurainläiskäköi	<i>Tischeria heinemanni</i>	NT	3
Metsäkenttämittari	<i>Xanthorhoe annotinata</i>	NT	?
Purppurakenttämittari	<i>Xanthorhoe decoloraria</i>	NT	1

Número = nykyisten tunnettujen esiintymispaikkojen määrä, + = esiintymiä useita, ? = esiintymätilanne epäselvä. Esiintymätiedot: Tampereen kaupungin paikkatietojärjestelmä, Tampereen hyönteistutkijain seura ry.

11. Erityisesti suojeltavat lajit Tampereella

1. ERITYISESTI SUOJELTAVAT KASVILAJIT

KETOKATKERO

Gentianella campestris EN

Kuvaus: 2-vuotinen, 10–30 cm korkea, pysty kasvi, tyvellä kuihtunut tai tuore lehtiruusu, aluslehdet vastapuikeita, ylempät lehdet suippoja. Kukat vaalean sinivioletteja, nielu ripsinen. Kukkii elokuussa. Kasvaa kedoilla, laitumilla ja rantaniityillä. Suuresti harvinaistunut.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Varhaisimmat tiedot lajista ovat vuodelta 1904 ja vuosisadan aikana laji on löydetty ainakin 19 paikalta (kantakaupungista 7 paikkaa). Tuorein tieto kantakaupungista on vuodelta 1961 Lamminpään Etu-Hatolasta (M. Löyttyneemi). Laji on kuitenkin voimakkaasti taantunut. Vielä 1970–1980-luvuilla se tunnettiin Teiskossa viideltä 1x1 km:n ruudulta (Tampereen kasvitieteellinen yhdistys ry. 1991). Nykyisin lajista tunnetaan vain kaksi kasvupaikkaa, molemmat Teiskosta: Jylhänperän Koivula (löydetty vuonna 1980, A. Parnela ja R. Mikkola) ja Viitapohja, Iso-Murto (löydetty vuonna 1979, M. Kääntönen ja T. Lahtonen). Kummallakin kasvupaikalla Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry on tehnyt vuosittain niittotalkoita (Helle 2005, 2008), joiden ansiosta ketokatkeroiden määrät ovat voimak-

Taulukko 14. Ketokatkeron versomäärät Teiskon Jylhänperässä ja Iso-Murrossa eri vuosina.

Vuosi	Koivula	Iso-Murto
1994	10	-
1995	8	-
2003	220	-
2004	246	-
2005	181*	-
2006	203	-
2007	560	11
2008	1040	57
2009	232*	9*
2010	692*	92*
2011	800*	31*

* vain kukalliset, muissa luvuissa mukana myös steriilit versot

kaasti kasvaneet (taulukko 14). Vuonna 2012 kukkivia ketokatkeroina laskettiin Koivulan kedolla peräti 1300 yksilöä. 1980-luvulla Teiskosta on tunnettu vielä kolme muuta kasvupaikkaa, joiden nykytila tarkistetaan. Kohdekortti 63.

Tulevat toimenpiteet: Niittoa ja ketojen hoitoa jatketaan vuosittain talkotoimin. Seuranta kytketään hoitoon yhteyteen.

SAUNIONOIDANLUKKO

Botrychium matricariifolium EN

Kuvaus: Pienikokoinen itiökasvi, jonka ainoa lehti on voimakkaasti liuskainen, kapean kolmiomainen, lyhytuotinen. Itiöpesäkelehti on tanakka ja tyvi usein punertava. Kuva sivulla 29.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Yksi niukka esiintymä Aakkulasaa. Löydetty vuonna 2006 yksityispihan pensasaidan alta. Esiintymässä ollut jatkuvasti alle 10 yksilöä (tarkistettu 2012). Kohdekortti 52.

Tulevat toimenpiteet: Esiintymän tilaa seurataan vuosittain ja tontin omistajaa informoidaan siitä. Tarvittaessa ja tontin omistajan luvalla kasvupaikan kohdalla kitketään muuta kasvillisuutta.

Ketokatkeron (EN).

KALLIOSUOMUSAMMAL

Radula lindenberghiana VU

Kuvaus: Maksasammal. Kasvualustana purokivet. **Esiintyminen ja nykytila Tampereella:** Yksi esiintymä on tunnettu jo vuodesta 1962 alkaen Peltolammilta laskevassa purossa, junaradan ja Peltolammin välillä. Lajia kasvaa useilla purokivillä muutamia neliö-desimetrejä. Havaittu vv. 2000, 2004 ja 2012, jolloin kasvustojen kunto todettiin hyväksi ja esiintymä elinvoimaiseksi. Kuva sivulla 111.

Tulevat toimenpiteet: Esiintymä sijaitsee luonnonsuojelualueella. Esiintymää seurataan 10 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2018.

KOLOKÄRPÄNSAMMAL

Rhabdoweisia crispata VU

Kuvaus: Pienikokoinen lehtisammal. Kalliojyrkänteillä. **Esiintyminen ja nykytila Tampereella:** Kaksi nykyesiintymää: Haihara, Hikivuori, kalliopahta, jyrkänteen länsipäässä, pienen ulokkeen alla olevassa rapautumismaan peittämässä vaakaraossa. Havaittu vuosina 2002, 2004 ja 2012 (A. Parnela). Teisko, Lammasniemi, Koivu vuori, pohjoiskoillinen, puolivarjoisa kalliojyrkäne. Niukasti kallion vaakaraoissa. Havaittu vuonna 2005 ja 2012. Kohdekortti 54.

Tulevat toimenpiteet: Esiintymiä seurataan 5 vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2017.

KANTOKINNASSAMMAL

Scapania apiculata CR

Kuvaus: Maksasammal. Kantojen ja kivien päällä märillä paikoilla.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Havaittu 1960-luvulla Teiskon Vaavunjärven ja Paalijärven välisessä purossa. Paikka on tarkistettu vuonna 2012, jolloin puro todettiin "siivotuksi" ja raivatuksi, eikä sammalta löydetty. Mahdollisesti hävinnyt. Kuva sivulla 15.

Tulevat toimenpiteet: Kasvupaikan nykytila selvitetään ja lajia etsitään paikalta.

2. ERITYISESTI SUOJELTAVAT SIENILAJIT

KUOPPAJÄNÖNKORVA

Otidea phlebophora EN

Kuvaus: Vaalean kellanruskea, 3–4 cm korkea kotelosieni, joka on muodoltaan korvamainen – maljamainen. ”Korvan” ulkopinta on voimakkaasti kuoppainen ja suoninen.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Löytyi vuonna 2011 Kaukaniemestä, jossa kolme itiöemää kasvoi vieretysten lehtomaisessa pensaikossa. Vuonna 2012 paikalla oli kymmenkunta itiöemää. Kohdekortti 56.

Tulevat toimenpiteet: Esiintymää seurataan vuosittain.

Kuoppajänönkorva (EN).

NUIJASARVISIENI

Xylaria polymorpha EN

Kuvaus: Musta, 5–8 cm pitkä, nuijamainen (”luolamiehen nuijaa” muistuttava) kotelosieni, jonka nuijan pinta täynnä pieniä pistemäisiä kotelopulloja. Kovarekenteinen, malto sisältä valkoista. Kuva sivulla 29.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Löydetty vuonna 1994 Hyhkystä, Pyhäjärven rantalepikosta, lepänkannon tyveltä (Kääntönen 1994). Seuraavina vuosina laji kasvoi edelleen paikalla, mutta 2000-luvulla sitä ei ole enää nähty ja lepänkantokin on lahonnut tunnistamattomaksi. Syksyn 2012 melko pintapuolisella etsimisellä lajia ei löydetty. Kohdekortti 26.

Tulevat toimenpiteet: Rantalehto inventoidaan huolellisesti mahdollisten esiintymien löytämiseksi. Seuraava inventointivuosi on 2013.

3. ERITYISESTI SUOJELTAVAT HYÖNTEISLAJIT

Ahdeyökkönen (EN).

AHDEYÖKKÖNEN

Athetis gluteosa EN

Kuvaus: Pieni, vaaleanruskea yökköslaji, jonka etusiivissä niukkaa pistetäpläisyyttä. Toukka on moniruokainen. Elää paahteisilla hiekkamailla.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Ahdeyökkösellä on runsas esiintymä Järvensivun ratapenkan hiekkaisilla rinteillä. Vuonna 2008 tehtyjen selvitysten mukaan esiintymä on edelleen elinvoimainen. Hiljattain lajin on havaittu esiintyvän myös Viinikan ratapiha-alueella (kohdekortti 5) ja Peltolammilla.

Tulevat toimenpiteet: Järvensivun alueen ratapenkaan on tehty ELY-keskuksen rajuuspäätöksellä 1,8 hehtaarin luonnonsuojelualue, joka koostuu kolmesta erillisestä rajauksesta. Rajauspäätöstä harkitaan myös muille siellä oleville ahdeyökkösen esiintymiskohteille. Esiintymää seurataan viiden vuoden välein ja ratapenkköiden liiallinen heinittyminen on estettävä. Seuraava inventointivuosi on 2015.

TUMMAVERKKOPERHONEN*Melitea diamina* EN

Kuvaus: Keskikokoinen päiväperhonen, mustanruskeissa siivissä on oranssikeltaisia, ruutumaisia täpliä. Elää kosteapohjaisilla niityillä. Toukka syö lehtovirmajuurta.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Aitolahti–Teiskon alue on lajin keskeisimpiä esiintymisalueita Suomessa. Valtaosa esiintymisniityistä on Aitolahden Sorilan – Teiskon Sisaruspohjan alueilla. Niityt ovat monesti hyvin lähekkäin, ns. metapopulaationa, jolloin niittyjen välillä tapahtuu edestakaista liikettä ja siirtymää. ELY-keskuksen vuoden 2010 selvityksessä lajilla todettiin 80–90 nykyistä esiintymisniityä. Kaikilta näiltä ei ole viimeaikaisia havaintoja, mutta ne katsottiin toistaiseksi nykyisiksi esiintymisniityiksi. Lajin esiintymien säilymisen kannalta on tärkeää säilyttää lentoyhteydet toisiin esiintymisniityihin.

Tulevat toimenpiteet: Niityt vaativat jatkuvaa hoitoa umpeenkasvun estämiseksi. Niittyjen vesitasapainon on säilyttävä ennallaan. Hoitotoimien yhteydessä on todettu, että kolmen vuoden kuluttua hoidosta perhosmäärä on suurimmillaan ja kääntyy jälleen laskuun, jos hoitoa ei jatketa (Intke 2004). Inventointia on jatkettava ja on olemassa verkkoperhosniittyjä, joita ei ole pitkään aikaan

seurattu. Nämä niityt olisi syytä saattaa säännöllisen seurannan (esim. 5 vuoden välein) piiriin, lukuun ottamatta niittyjä, joiden merkitys on olennaisesti heikentynyt esim. umpeenkasvun tai maankäytön myötä. Aitolahdi–Sorilan alueella olevat tummaverkkoperhosniityt on otettu huomioon osayleiskaavassa. Paikallisia kansalaisjärjestöjä kannustetaan talkootyöhön. Ympäristönsuojeluyksikön ”kumminiityn” Näätäsuon (kohdekortti 17) raivausta jatketaan.

MÄKIHIILIKOI*Anacamptis fuscella* EN

Kuvaus: Pienikokoinen pikkuperhonen, etusiivet tummanruskeat, pronssinkiiltoiset, siipitaieet mustatäpläiset, takasiivet vaaleanruskeat. Niityillä, pientareilla. Toukka elää metsäapilalla.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Aikaisemmin laji on kerätty Viinikanojalta, josta lienee kuitenkin hävinnyt. Vuonna 2009 sitä saatiin kuitenkin lidesjärven kaakkoisosasta (kohdekortti 6). Elinvoimainen kanta on Villilässä, jossa se elää moottoritien pohjoispuolen luiskassa.

Tulevat toimenpiteet: Lajia etsitään tunnetulta esiintymispaikaltaan ja tällä alueella turvataan metsäapilakasvustojen säilyminen.

PALOSIRKKA*Psophus stridulus* VU

Kuvaus: Isohko, tummasävyinen sirkka, jonka lähtiessä lentoon kuuluu tunnusomainen pärähtävä ääni. Samalla paljastuvat lajin oranssinpunaiset takasiivet.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Ainoa esiintymispaikka on Teiskon Viitapohjassa, jossa laji on viimeksi havaittu vuonna 1999. Esiintymän nykytila on epäselvä.

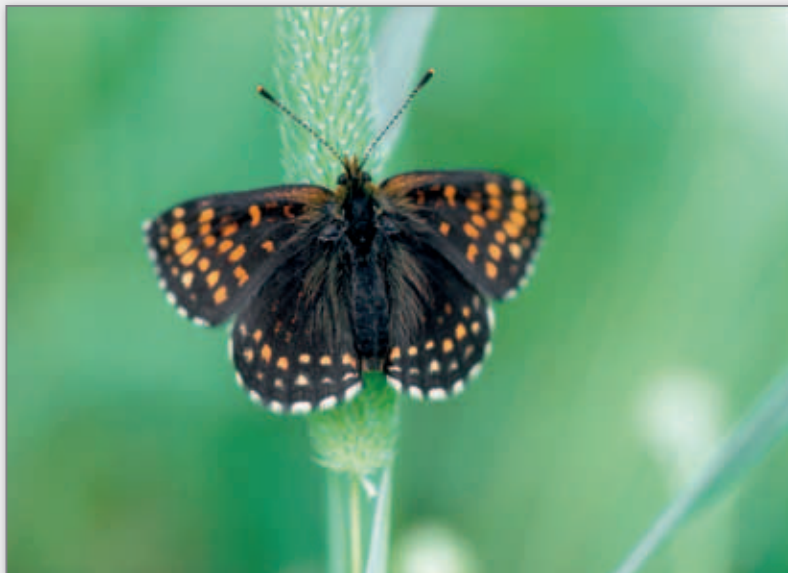
Tulevat toimenpiteet: Lajia etsitään tunnetulta esiintymispaikaltaan ja esiintymiseen soveltuvilta paikoilta lähimparistöstä.

NOROPALKONEN *Hydroptila occulta* VU

Kuvaus: Pienikokoinen vesiperhoslaji, jonka lisääntymisbiologiasta ei ole tarkkoja tietoja.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Löydetty vuonna 2009 Peltolampi–Pärrinkosken luonnonsuojelualueelta; yksi yksilö saatiin pyydykseen Pärrinkosken koskipaikasta. Vuonna 2012 sitä saatiin 3 yksilöä.

Tulevat toimenpiteet: Lajin nykytila selvitetään ja esiintymää seurataan viiden vuoden välein vuodesta 2012 lähtien.

Tummaverkkoperhonen (EN).

Palosirkka (VU).

12. Tampereella esiintyvät EU:n luontodirektiivien lajit (liitteet II ja IV)

Liitteisiin II ja IVa kuuluvista lajeista saukkoa, ilvestä ja karhua ei käsitellä tässä yhteydessä. Myös eräiden kalalajien (kivisimppu, nahkiainen ja lohi) kohdalla Suomella on poikkeama II-liitteen vaatimuksesta, erityisten suojelualueiden osoittamisesta näille lajeille.

Lepakot *Chiroptera*

Kaikki Suomessa tavatut 13 lepakkolajia kuuluvat luontodirektiivin IV -liitteeseen, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää tai heikentää. Tampereella on tavattu kahdeksan lepakkolajia. Suomi on ratifoinut myös Euroopan lepakoiden suojelusopimuksen eli Eurobats-sopimuksen. Ensimmäinen Tampereen kaupunkia koskeva lepakkokartoitus tehtiin vuonna 2002 (Siivonen 2002). Siinä määriteltiin ensimmäistä kertaa kantakaupungin keskeiset lepakkoalueet.

Viime vuosina maankäytön suunnittelun yhteydessä on säännöllisesti tehty kaavakohtaisia lepakkokartoituksia yläääni-ilmaisimien avulla (ns. lepakkodetek-

tori). Kartoituksissa on saatu uutta tietoa lepakoiden lajimäärästä ja elinolosuhteista Tampereella. Ainoa tamperelainen havainto kimolepakosta (*Vespertilio murinus*) on vuodelta 1834. Silloin niitä saatiin 6 yksilöä erästä puutarhasta Tampereen keskustassa (Lundahl 1859).

Seitsemää muuta lajia on sen sijaan tavattu myös viime päiviin asti. Tosin isoviiksisiipin ja viiksisiipin erottaminen toisistaan on hankalaa ja varma lajinmääritys joudutaan useimmiten jättämään tekemättä. Iso- ja pikkulepakko on havaittu vain satunnaisesti. Kuvissa 7.2.2. ja 7.2.3. on esitetty alueet, joilla lepakkokartoitukset on toistaiseksi tehty ja niiden luokittelu luokkiin I ja II (luokan III alueita ei ole esitetty, koska ne eivät ole erityistä suojelua vaativia).

Luokka I on arvokas lepakkoalue ja lepakoille erittäin tärkeä. Alueella on usein monilajinen lisääntymisyhdyskunta.

Luokka II: Tärkeä lepakkoalue. Alue on lepakoiden säännöllisessä käytössä ja ruokailualueena.

POHJANLEPAKKO *Eptesicus nilssoni* IVa, LC

Kuvaus: Maamme yleisin lepakkolaji. Se viihtyy monenlaisissa ympäristöissä kaupunkipihoista ja -puistoista maaseudun järvenrantamaisemiin tai hakkuu-alueille. Se on kookkaimpia lepakoitamme ja sen tunnistaa läheltä mm. kullanvärisestä karvoituksesta selässä. Laji hyötyy ihmistoiminnasta.

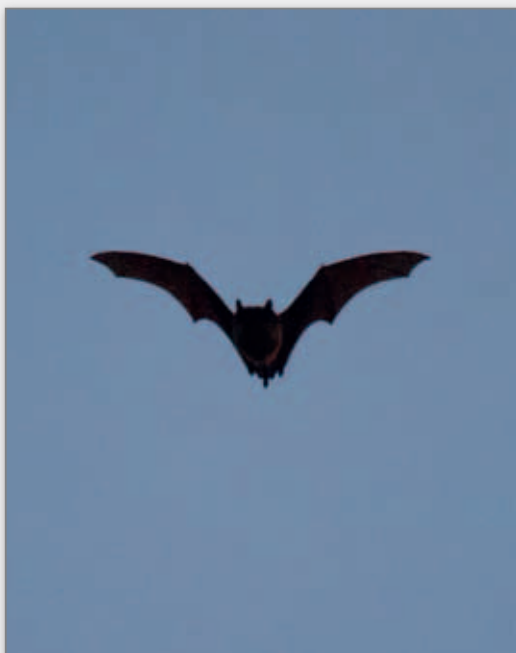
VESISIIPPA *Myotis daubentoni* IVa, LC

Kuvaus: Pienimpiä lepakkolajejamme. Se viihtyy usein vesien äärellä, jossa se pyydystelee veden pinnalta hyönteisiä ja jopa pikkukaloja.

VIIKSI- JA ISOVIIKSISIIPPA

Myotis mystacinus ja *M. brandti* IVa, LC

Kuvaus: Pienimmät säännöllisesti esiintyvät lepakkolajimme. Viiksisiippalajeja tapaa parhaiten metsistä tai metsäteiden varsilta. Ne karttavat avonaisia ja valaistuja alueita. Näiden kahden lajin määrittäminen on mahdollista vain hampaiston ja koiraiden sukupuolielinten perusteella, joten niiden välisiä yleisyysuhteita on vaikea määrittää.

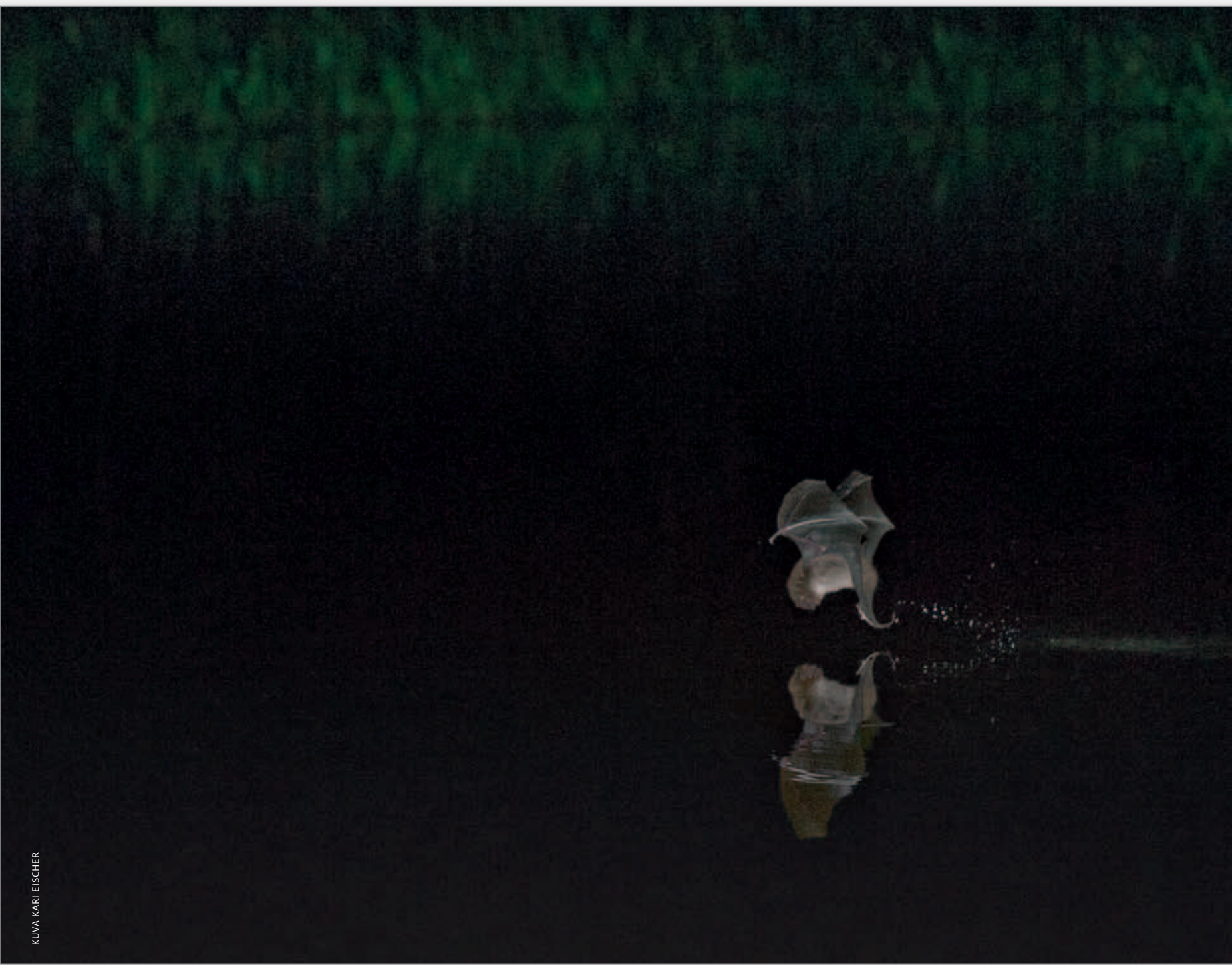

KUVA HARRE LAURILA

Kuva 7.2.2. Kantakaupungin I-luokan (punainen) ja II-luokan (keltainen) lepakkoalueet.

Pohjanlepakko (IVa, LC).

KORVAYÖKKÖ *Plecotus auritus* IVa, LC

Kuvaus: Helppo tuntea jätti-isoista korvalehdistään, jotka voi nähdä jopa sen lentäessä. Lepakkokartoituksissa sitä tavataan vain harvoin, mikä osaksi johtuu sen hiljaisesta ääntelystä. Yleensä se viihtyy puolikulttuurialueilla, kuten puistoissa, hautausmailla, puutarhoissa ja rantapensaikkojen ympärillä.

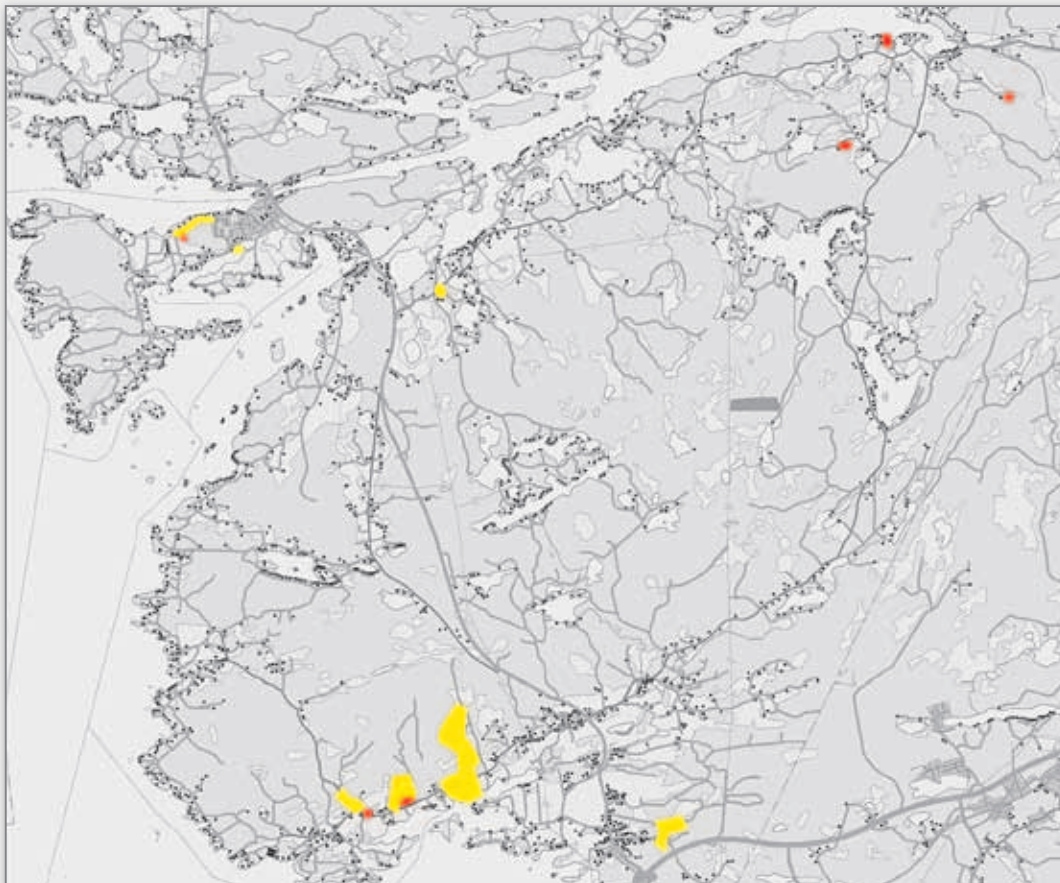
ISOLEPAKKO *Nyctalus noctula* IVa, LC

Kuvaus: Isoin lepakkomme. Lajista on yksi satunnais-havainto: Vuoreksen alueen Piikkakuusen koloniassa tavattiin kaksi yksilöä heinäkuun lopussa 2006 (Siivonen & Wermundsen 2006a).

PIKKULEPAKKO *Pipistrellus nathusii* IVa, VU

Kuvaus: Tavattu kerran: Niemenrannan venesataman alueella yhytettiin yläääni-ilmaisimen avulla yksi yksilö vuonna 2006 (Siivonen & Wermundsen 2006b). Katsottu satunnaishavainnoksi.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Lepakkokartoituksia jatketaan edelleen maankäytön suunnittelun vaatimusten mukaisesti. Lepakoiden elinolot tulee ottaa kaikessa maankäytössä huomioon. Hyvillä lepakkoalueilla on tärkeää säilyttää yhteydet metsien, lampien, järvien, vanhojen rakennusten ja muiden

KUVA 7.2.3. Teiskon I-luokan (punainen) ja II-luokan (keltainen) lepakkoalueet.

Korvayökkö (IVa LC).

KUVA ANNA SIPPOLA

lepakkojen suosimien paikkojen välillä. Kujat, kujanteet, rantametsät, pensas- tai puurivit ovat lepakoille tärkeitä, koska ne osaavat suunnistaa niiden mukaan. Lepakoiden elinoloja parannetaan rauhoittamalla piilopaikkoja vain lepakoiden käyttöön. Vanhoja kolopuita, raunioita, kiviroykkiöitä ja rakennuksia (varsinkin, jos niissä on havaittu lepakoiden lisääntymispaikkoja) säästetään. Kesäaikaista valaistusta on joillakin alueilla syytä rajoittaa (ks. esim. Wermundsen 2011). Kaavoituksessa on otettu käyttöön kaavamerkintä *slep*, joka tarkoittaa arvokasta lepakkoaluetta.

KOIVUHIIRI *Sicista betulina* IVa, LC

Kuvaus: Pienikokoinen hiirieläin, joka ei ole läheistä sukua muille suomalaisille hiirille, vaan kuuluu hyppyrottien heimoon. Harmaanruskeassa selässä on musta juova ja häntä on pitkä, pidempi kuin sen ruumiin pituus. Elää harvakseltaan heinittyneillä hakkuuaukiolla, pakettipelloilla, puutarhoissa ja lehdoissa. Horrostaa talvet.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Lajin esiintymisestä Tampereella tiedetään hyvin vähän, mutta se saattaa olla melko yleinen tai levinneisyys on hajanainen. Joitakin kertoja koivuhiiri on löydetty pö-löjen ruokavarastoista mm. Hervannassa ja Teiskosta. Aitolahden Hirviniemestä on 1980-luvun alusta yksi näköhavainto. Muita havaintoja: Sorila 2002, Nurmi 2006, Teiskon Viitapohja 2006. Teiskon Kulkkilassa laji saatiin kiinni 1990-luvun alussa. Samoin Lukonmäen Pitkäahteesta on koivuhiirihavainto 1970-luvulta. Kohdekortti 29.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Nykytilan seurantarantamahdollisuudet on selvitettävä. Aitolahden ja Lukonmäen esiintymän olemassaolo on mahdollista tarkistaa.

LIITO-ORAVA *Pteromys volans* II, IVa, VU

Kuvaus: Oravan kokoinen nisäkäs. Sen turkki on vaaleanharmaa ja jalkojen välissä ovat ihopoimut, jotka se voi levittää nahkamaisiksi levikkeiksi. Niiden avulla se liittää puusta puuhun. Isot silmät todistavat sen yöaktiivisuudesta. Pesii puunkoloihin ja joskus myös risupesiiin. Riippuvainen luonnonmetsistä, jossa on lehti-puustoa, esim. kolohaapoja. Alueilla on hyvä olla myös havupuustoa, erityisesti kuusia, eikä laji kaihda asuttujakaan alueita. Liito-oravat saattavat asustaa yleisesti myös pientaloasutuksen keskellä, pihoihin rajautuvissa metsiköissä, tiiviin kaupunkirakenteen piirissä. (esim. Jokinen ym. 2007).

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Liito-oravalla on Tampereen kantakaupungin metsissä suhteellisen vahva kanta. Erityisen paljon havaintoja on tehty mm. Olkahisten–Ojalan alueella, mutta myös Hervannassa, Kaupissa, Peltolammilla ym. Tasaisen vahva kanta on myös Aitolahden–Teiskon alueella. Liito-oravan vaatimista elinympäristöistä on Tampereen yliopiston tutkimushankkeessa tehty erityistä mallintamista, jonka avulla lajin suojelu on mahdollista sovittaa entistä paremmin kaupunkiseudun kehitykseen (Jokinen ym. 2010). Kohdekortti 60 (myös muissa kohdekorteissa). **Tulevat toimenpiteet:** Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Myös liito-oravan siirtyminen alueelta toiselle on otettava huomioon kaupunkisuunnittelussa ja metsänkäsittelyssä.

KUVA JOONAS GUSTAFSSON, gustafsson@sammakkolampi.net

VIITASAMMAKKO *Rana arvalis* IVa, LC

Kuvaus: Tavallista sammakkoa suuresti muistuttava laji, joka on pienempi ja jonka kuono kapeampi, pään juovitus selväpiirteisempää, vatsa yleensä kuviottomampi ja takajalan keskivarvas pitempi, eikä räpylä ulotu sen kärkeen asti. Sisimmän varpaan tyvessä oleva kyhmy (ns. metatarsalikyhmy) on selvästi suurempi kuin sammakolla, noin puolet sisävarpaan pituudesta. Ääni tunnusomainen, pulputtava, kuin tyhjää pulloa upotettaisiin veteen.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Lienee yleinen rehevissä vesissä, järvissä ja lammikoissa. Kartoitus tehtiin kantakaupungin ja Aitolahden alueella vuosina 2010–2011, jolloin sitä löytyi runsaasti kolmesta järvestä: Iidesjärvestä (monissa paikoin järven ranta-alueella), Härmälän Vähäjärvestä, Alasjärvestä sekä Alasjärven ja Toritunjärven välisestä lammikosta. Pikkulammikoista sitä ei havaittu. Teiskosta laji tunnetaan myös ainakin Nuorajärvestä, Nuutilanlahdesta, Kintulammen virkistysalueelta ja Pehkusuoontieltä.

Tehtävän kartoituksen myötä lajin levinneisyyskuva selkiytyy. Kohdekortit 6, 7 ja 64.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Peruskartoitus lajin esiintymisestä tehdään kolmessa osassa: Kantakaupungin ja Aitolahden kartoitukset tehtiin vuosina 2010–2011. Vuosina 2012–2013 tehdään Teiskon kartoitus. Lajin elinalueet on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa.

LUMMELAMPIKORENTO

Leucorrhinia caudalis IVa, LC

Kuvaus: Keskikokoinen korento. Tunnusomaisia lajille ovat valkoiset perälisäkkeet, takaruumiin kapean keilamainen muoto ja päältä valkoiset, alta mustat (koiras) tai mustat (naaras ja nuori koiras) siipitiplät. Harvinainen, tavataan yleensä seisovissa vesissä, joissa on kelluslehtistä kasvillisuutta, kuten lumpeita ja ulpukoita. Rauhoitettu. Kuva sivulla 128.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Löydetty vuonna 1999 Vuoreksen Koukkujärven pohjoispäästä. Ei etsitty myöhemmin. Kohdekortti 28.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Nykytila kartoitetaan vuonna 2012. Koska laji on voimakkaasti järveen sidonnainen, ei muita toimenpiteitä tarvittane.

TÄPLÄLAMPIKORENTO

Leucorrhinia pectoralis II, IVa, LC

Kuvaus: Keskikokoinen korento. Koiras on helppo tuntea takaruumiin 7. jaokkeen kirkkaankeltaisesta täplästä. Yläpuolen muutkin täplät ovat suuria ja leveitä. Muuten koiras on musta, punaisin kirjailuin. Harvinainen ja rauhoitettu, rehevien elinympäristöjen laji, ”lintujärvillä” tai lammikoissa, joissa runsas vesi- ja rantakasvillisuus. Kuva sivulla 27.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Valokuvattu kesäkuussa 2011 Iidesjärven itäpään luhtaniityltä, 1 yksilö. Syksyllä arvioitiin lajin mahdollisia esiintymisalueita järvellä valmisteilla olevaa osayleiskaavaa varten. Valtaosa järven rantavyöhykkeestä on potentiaalista esiintymisaluetta (Piirainen 2012). Kohdekortti 6.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Iidesjärven populaation nykytila kartoitettiin vuonna 2012, jolloin havaittiin kolme yksilöä.

KUVA ARI JOKINEN

Koivuhiiren esiintymisestä Tampereella tiedetään vähän, mutta joitakin kertoja niitä on löydetty pöllöjen ruokavarastoista mm. Hervannassa ja Teiskossa.

KUVA ESA KORKEAMAKI

Lummelampikorento (IVa, LC).

KUVA ESA KORKEAMAKI

Sirolampikorento (IVa, LC).

SIROLAMPIKORENTO

Leucorrhinia albifrons IVa, LC

Kuvaus: Keskikokoinen tai pienehkö korento. Helpohko tuntee: takaruumis lähes musta, tyvi siniharmaa, naama valkoinen. Takaruumis vain lievästi kärjestään leventynyt. Melko yleinen, etelä-Suomessa. Asustaa suolammilla, järvenlahdissa yms. seisovissa vesissä tai hitaasti virtaavissa vesissä. Saalistaa myös järvi-alueiden ulkopuolella. Rauhoitettu.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Nykytilasta ei ole varmoja tietoja, mutta ei liene harvinainen esim. Teiskon järvillä.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Kantakaupungin nykytila kartoitetaan vuosina 2013–2014.

JÄTTISUKELTAJA

Dytiscus latissimus II, IVa, LC

Kuvaus: Vedessä elävä iso kovakuoriainen, kasvaa yli nelisenttiseksi. Väri on tumman vihertävän ruskea ja selkäkilpeä kiertyä keltainen reunus. Takajalat ovat airomaiset. Lentää myös hyvin. Melko harvinainen, etelästä Pohjois-Pohjanmaalle asti (Valtonen 1995).

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Vain vanhoja tietoja lajista, nykyesiintyminen epäselvä.

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Selvitetään vanhojen näytetietojen löytöpaikat ja etsitään lajia näiltä paikoilta.

ISOLAMPISUKELTAJA

Graphoderus bilineatus II, IVa, LC.

Kuvaus: Vedessä elävä kovakuoriainen, n. 15 mm pitkä, leveähkö, niskassa kaksi kapeaa mustaa ja kaksi leveää kellanruskeaa vaakaraitaa. Sen perä on etuosaa leveämpi. Elää rehevissä vesistöissä.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Nykytila epäselvä. Tavattu 2000-luvun alussa useana vuonna Aitolahden Sorilanjoesta (Paakasuo 2009).

Tulevat toimenpiteet: Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Nykytila Sorilanjoessa selvitetään.

HAJUHEINÄ *Cinna latifolia* II, IVb, NT, vas

Kuvaus: Isokokoinen, monivuotinen heinä. Röyhy nuokkuva, pitkä, tähkylät hyvin lyhytvihneisiä. Lehdet pitkät, leveät, karheat. Hyväntuoksuinen. Kasvaa louhikkoisissa purovarsilehdoissa.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Harvinainen. Kolme esiintymispaikkaa on Ikuri–Kalkun alueella,

Aitovuorella ja Multisillassa on yksi esiintymä (Kääntönen & Lainamo 2007). Lisäksi Ikurissa on yksi paikka, joka on tarkistettava (viimeinen havainto vuodelta 1999 ja sen jälkeen etsitty tuloksetta). Ikuri–Kalkun alueella ympäristökeskus antoi luvan runsaimman esiintymän hävittämiselle Tampereen läntisen kehätien tieltä. Kohdekortit 2, 3, 8 ja 16.

Tulevat toimenpiteet: Jäljellä olevia esiintymiä tarkkailaan 10 vuoden välein. Multisillan ja Ikuri–Kalkun esiintymistä muodostetaan suojelualue. Tutkitaan myös Aitovuoren esiintymän suojelun mahdollisuuksia.

TIKANKONTTI

Cyripedium calceolus II, IVb, NT

Kuvaus: Isokokoinen, isokukkainen kämmeikka, jonka lehdet leveät, kielomaiset, kukka iso, kehälehdet kapeat, kierteiset, ruskeat, huuli iso, syvän kovera, syylinkimäinen, keltainen. Kasvaa harvinaisena lehdossa ja lehtokorvissa, kalkinvaatija.

Esiintyminen ja nykytila Tampereella: Kasvaa vain yhdessä paikassa, Teiskon Viitapohjan Majakedossa., emäksisten kivilajien liuskevyöhykkeellä. Yksilömääriä on seurattu vuosittain vuodesta 2003 lähtien. Laji kasvaa kolmessa hyvin lähekkäisessä paikassa kallionaluskuusikossa. Maanomistaja rakensi alueen ympäril-

le suljetun aitauksen, jonka jälkeen alueelle on pääsyt vain maanomistajan luvalla. Alueelle perustettiin 0,43 ha:n luonnonsuojelualue vuonna 1991.

Tulevat toimenpiteet: Esiintymä on luonnonsuojelualueella. Esiintymän tilaa ja kuntoa seurataan vuosittain. Tarvittaessa puustoa poistetaan varjostuksen vähentämiseksi.

LIETETATAR

Persicaria foliosa II, IVb, EN, vas

Kuvaus: Rentovartinen, vihreä tai punertava laji, lehdet ruodittomia, tasasoukkia. Tähtä on harsu, lehdekäs, punertava. Kasvaa järvien tulvaisilla hiekka- ja liejuranhoilla, usein matalassa vedessä. Kuvattu tietelle uutena Suomesta vuonna 1901.

Esiintymät ja nykytila Tampereella: Esiintymät ja nykytila Tampereella: Vuosittainen vaihtelu suurta johtuen veden korkeuden vaihtelusta ja lieterantojen paljastumisesta. Vuoden 2000 tehtyjen kartoitusten (Tapio Lahtonen) perusteella nykyesiintymiä oli vajaat kymmenen, joista useimmat olivat niukkoja. Vain kolmel-

KUVA LASSE KOSKINEN

Lietetatar (II, IVb, EN, vas).

la alueella se todettiin melko runsaaksi: Sorilanjoen Kulkkaan laidunrannalla, Teiskon Pohjankapeessa Näsijärven Haapalahden ja Kapeenlahden laidunrannoilla (Natura-alueita). Kantakaupungista on lisäksi 2000-luvun alussa tehty melko runsas löytö (Lentävaniemen Suomensaari), mutta lajia ei enää vuosina 2010–2011 tavattu (vuonna 2009 hyvin niukasti). Lajilla on siemenpankki ja alhaisen vedenkorkeuden vallitessa esiintymiä voi epäilemättä löytyä lisää paljastuneilta rantalietteililtä. Vuonna 2010 tehdyissä kartoituksissa Sorilanjoen esiintymä todettiin olemassa olevaksi, mutta niukaksi. Vuonna 2011 sitä ei tavattu. Lajia ei havaittu vuosina 2009–2011 myöskään Haapalahdesta. Sen sijaan Teiskon Pohjankapeen lietteisellä rannalla laji oli myös vuonna 2012 hyvin runsas. Kohdekortti 67.

Tulevat toimenpiteet: Kaksi kasvupaikoista sijaitsee Natura-alueella. Seuranta jatketaan otollisina vuosina. Näsijärven säännöstely voi vaikuttaa esiintymiin, jolloin seuranta on syytä jatkaa.

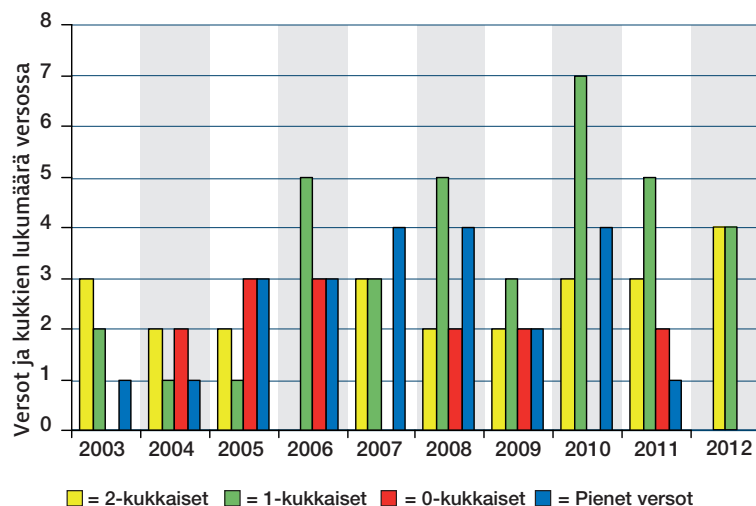
TIETOKORTTI Esimerkki seurannasta

KUVA LASSE KOSKINEN

Teiskon Viitapohjasta löydettiin harvinaisen tikankontti-orkidean esiintymä vuonna 1975. Löytötilanteessa esiintymä käsitti 18 versoa. Kasvupaikan tultua tunnetuksi siitä muodostettiin luonnonsuojelualue vuonna 1991. Esiintymä taantui selvästi edustalla olevan pellon metsityttyä umpeen. Myös ilmeisesti paikan saaman julkisuuden vuoksi maaston kuluminen saattoi vaikuttaa versoihin ja kukintaan epäsuotuisasti. Laji lakkasi kukkimasta vuosituuhannen vaihteessa paikan umpeuduttua. Puuston harvennus vuonna 2002 vaikutti nopeasti: versot alkoivat jälleen kukkia ja vuodesta 2003 kasvuston kehitystä on seurattu tarkasti. Vuosi vuodelta kukkien määrä on lisääntynyt hitaasti mutta varmasti. Versojen uudistuminen on myös ollut hidasta.

Tikankontin versot ja kukallisuus Teiskon Majakedossa 2003–2012

13. Toimenpideohjeistus luonnonsuojeluohjelman kohteille

Kohde nro	Nimi	Pinta-ala, ha	Suojelun tapa	Tyyppi	Rauhoituksen aikataulu	Hoidon laatu	Rakenteet	Seurattava kohde	Seuranta-väli (v)
1	Nokia, Hevoshaka	8	Luonnonsuojelulaki	Lehto	2013	Mahdollinen raivaus lehtokieloesiintymässä	Polkujen kunnostus, pitkospuut, opastaulut	Lehtokielo	10
2	Ikuri, Leppioja	1,42	Luonnonsuojelulaki	Kasvikohde	2013		Merkintä	Hajuheinä	10
3	Ikuri, Juhansuon puronvarret	0,2	Luonnonsuojelulaki	Kasvikohde	2014		Merkintä	Hajuheinä	10
4	Villilänsaari	6,29	Luonnonsuojelulaki	Lehto	2013		Merkintä, opastaulut, polun kunnostus	Linnusto, korokoi	10
5	Järvensivun ratavarret	2,65	Luonnonsuojelulaki	Hyönteiskohde	2015	Mahdollinen raivaus	Merkintä	Ahdeyökkönen	5
6	Iidesjärvi	90,92	Luonnonsuojelulaki	Lintujärvi	2013	Raivaus, laidunnus, luontopolun ylläpitäminen	Reititys, merkintä, pitkospuut, lintutorni	Mäkihiikoi, täplälampikorento, linnusto	5-10
7	Härmälän Vähäjärvi	8,02	Luonnonsuojelulaki	Kosteikko	2017		Pitkospuut, lintutorni	Linnusto	10
8	Peltolampi-Pärrinkosken Is-alueet	2,48	Luonnonsuojelulaki	Kasvikohde	2013		Merkintä	Hajuheinä	10
9	Hupakonojanpuisto, Myllyoja	9,54	Luonnonsuojelulaki	Hyönteiskohde	2017		Merkintä	Pirkanpalkonen, räme kylmänperhonen	10
10	Makkarajärvi-Viitastenperä	83,48	Luonnonsuojelulaki	Vanha metsä	2015		Merkintä, opastaulut	Sammallajisto	10

KUVA HARRI BULONEN

Härmälän Vähäjärven pitkospuut kaipaavat uusimista ja huoltoa.

KUVA PASTI PÄIVÄRIINNE

Näätäsuolla parannetaan tummaverkkoperhosen elinolosuhteita niittämällä.

Kohde nro	Nimi	Pinta-ala , ha	Suojelun tapa	Tyyppi	Rauhoituksen aikataulu	Hoidon laatu	Rakenteet	Seurattava kohde	Seuranta-väli (v)
11	Veisu, Pehkusuo	3,77	Luonnon-suojelulaki	Suokohde	2015		Pitkospuut		
12	Pappila, Sikosuo, Kirviälänmäki	0,77	Luonnon-suojelulaki	Kasvikohde	2016		Merkintä	Jänönsalaatti, soikkokaksikko	10
13	Kauppi, Niihama, Lahnakallio	7,81	Luonnon-suojelulaki	Lehto	2015		Merkintä	Lehtoneidonvaippa	10
14	Petäjässuo	6,11	Luonnon-suojelulaki	Suokohde	2019		Pitkospuut, merkintä		
15	Halimasjärven luonnon-suojelulueen laajennus	20,38	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2013		Reititys, merkintä		
16	Kumpula, Aitovuoren louhikkorotko	1,59	Luonnon-suojelulaki	Kasvikohde	2016		Merkintä	Hajuheinä	10
17	Näätäsuo	3,25	Luonnon-suojelulaki	Hyönteiskohde	2013	Niitto, raivaus	Merkintä	Tummaverkkoperhonen	1
18	Koikansuo	5,72	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2016		Merkintä		
19	Aitolahti, Korvenvuori	4,08	Luonnon-suojelulaki	Kasvikohde	2017		Merkintä	Korpisorsimo	10
20	Teisko, Paalijärventie, Holma	13,2	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2013		Reititys, merkintä	Soikkokaksikko	10
21	Kintulammin alue	554,9	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2014		Reititys, merkintä, opastaulut, nuotiopaikat	Herttakaksikko	10
22	Teisko, Pikkuhaka	26,3	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2018		Reititys, merkintä, opastaulut	Lehtoneidonvaippa	10
23	Nalli	19,5	Luonnon-suojelulaki	Vanha metsä	2018		Merkintä		
24	Teisko, Velaatta, Ala-Pirttijärvi, Nevalanlahti	0,07	Luonnon-suojelulaki	Kasvikohde	2020		Merkintä	Hoikkavilla	10
25	Jylhänperä	3,68	Luonnon-suojelulaki	Puronvarsi-lehto	2020		Reititys, merkintä	Mesipillikäpää	1
26	Pättiniemenpuisto	1,13	Luonnon-suojelulaki	Lehto	2018	Roskaantumisen esto	Reititys, merkintä	Nuijasarvisieni	1
27	Särkijärvi, Lahdenperä	10,06	Luonnon-suojelulaki	Lehto	2016		Merkintä	Korpinurmikka, korpisorsimo	10
27	Särkijärvi, Lahdenperä, muut alueet	2,76	Kaavamerkintä	Lehto					10
28	Koukkujärven tervaleppäkorpi	1,75	Luonnon-suojelulaki	Tervaleppäkorpi	2014		Merkintä		

LIITE 13. TOIMENPIDEOHJEISTUS LUONNONSUOJELUOHJELMAN KOHTEILLE

Kohde nro	Nimi	Pinta-ala, ha	Suojelun tapa	Tyyppi	Rauhoituksen aikataulu	Hoidon laatu	Rakenteet	Seurattava kohde	Seuranta-väli (v)
28	Koukkujärven muu alue	6,56	Kaava-merkintä	Hyönteiskohde				Lummelampikorento	10
29	Pitkäahde	18,34	Luonnon-suojelulaki	Lehto	2019		Merkintä	Koivuhiiri, korpinurmikka	10
30	Aitolahti, kirkon notko	0,96	Luonnon-suojelulaki	Lehto	2016		Merkintä		
31	Kallionpää	6,2	Luonnon-suojelulaki	Suokohde	2017		Merkintä	Vaivero	20
31	Kallionpää, muu alue	12,7	Arvometsä	Vanha metsä					
32	Ylöjärvi, Horha	1,1	Hoito	Kasvikohde		Raivaus		Kangasajuruoho, pikkuperhoset	10
33	Pyhäjärven ranta	3,04	Kaava-merkintä	Lehto		Puuston raivaus kynäjalavan hyväksi	-	Kynäjalava	15
34	Simolankatu 71	0,12	Kaava-merkintä	Kasvikohde		Raivaus tarpeen mukaan	-	Hentokiurunkannus	10
35	Epilänharju	30,09	Kaava-merkintä	Kasvikohde		Kulumisen estäminen	Reititys	Sarjatalvikki	10
36	Pohtola, Lintulampi	4,08	Kaava-merkintä	Kosteikko		Jättipalsamin leviämisen esto	Pitkospuut	Suovalkku	10
37	Pispalan paahderinteet	0,69	Hoito	Hyönteiskohde		Raivaus		Hyönteislajisto	10
38	Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto	1,2	Kaava-merkintä	Hyönteiskohde				Kynäjalava	15
39	Kauppi, vesitornin alue	5,13	Hoito	Hyönteiskohde		Metsänkäsittely kuultomittarille edulliseksi		Kuultomittari	10
40	Kauppi, Tuomikallio	4,11	Kaava-merkintä	Kalliokohde				Kalliohatikka	10
41	Kalevankangas	5,79	Kaava-merkintä	Hyönteiskohde				Oliivineilikkayökkönen	10
42	Rantaperkiö	9,17	Kaava-merkintä	Lehto			Luontopolku	Kynäjalava	15
43	Korvenojanpuisto	0,18	Kaava-merkintä	Kasvikohde				Kaislasara	10
44	Rajämäki	5,82	Kaava-merkintä	Lehto					
45	Särkijärvi, Leppänen	7,21	Kaava-merkintä	Lehto				Valkorihmakääpä	10
46	Rimminkorpi	2,34	Kaava-merkintä	Tervaleppäkorpi		Kuusitaimikon poisto	Pitkospuut		

Kohde nro	Nimi	Pinta-ala, ha	Suojelun tapa	Tyyppi	Rauhoituksen aikataulu	Hoidon laatu	Rakenteet	Seurattava kohde	Seuranta-väli (v)
47	Pilkkausenharju	11,69	Kaava-merkintä	Lehto		Hirvenkellopaikan raivaus		Hirvenkello	6
48	Suolijärven länsiranta	5,04	Arvometsä	Lehto				Korpinurmikka	10
49	Vormiston Myllyoja	1,43	Kaava-merkintä	Hyönteiskohde				Vesihyönteislajisto	10
50	Hervantajärven luoteispuoli	22,11	Kaava-merkintä	Vanha metsä				Linnusto	10
51	Hallila, Lukonlahden ja Lahdesjärven välinen metsä	6,97	Kaava-merkintä	Vanha metsä				Rusokantokääpä	10
52	Aakkulanharju	5,12	Kaava-merkintä	Hyönteiskohde				Saunionoidanlukko, viheryökkönen	1-10
53	Haihara	0,63	Hoito	Kasvikohde		Niitto, raivaus	Merkintä	Korpinurmikka, nurmikkaristeymä	5
54	Hikivuori	1,44	Kaava-merkintä	Kasvikohde				Kolokärpänsammal	5
55	Levonmäki	8,09	Arvometsä	Lehto					
56	Kaukaniemi	3,77	Hoito	Hyönteiskohde		Raivaus		Niinijäärä, lehmuksenoksjäärä, kuoppajänönkorva	1-10
57	Länkiniitynmäki	3,39	Kaava-merkintä	Lehto				Soikkokaksikko	10
58	Soukonvuoren pohjoispuolinen alue	33,12	Arvometsä	Vanha metsä		Raivaus tarvittaessa		Tylppähampaspoimulehti	5
59	Kenkirajanpuisto	5,14	Kaava-merkintä	Kasvikohde		Pensaikon raivaus		Sammakonkello	10
60	Kumpula, Ojala	16,2	Arvometsä	Vanha metsä				Liito-orava	5
61	Tiikonojan keto	0,04	Hoito	Kasvikohde		Niitto, pensaiden poisto		Ahonoidanlukko	1
62	Tiikonojan varsi	0,53	Metsälaki	Kasvikohde				Korpiorsimo, kaislasara	10
63	Iso-Murron haka	0,96	Hoito	Kasvikohde		Niitto, raivaus		Ketokatkeru, ahosilmäruoho, ahokirkiruoho	1
64	Nuutilanlahti	37,46	Kaava-merkintä	Lintujärvi				Linnusto	10
65	Ylä-Pirttijärvi, itä	3,22	Arvometsä	Vanha metsä				Harajuuri, hentosara, pohjansirkku	10
66	Keskisen Pirttijärven rantametsät	10,51	Arvometsä	Vanha metsä					
67	Kapee, Niemi- ja Ala-Kapee	0,57	Natura-kohde	Kasvikohde		Laidunnus		Lietetatar	1

KASVILAJISTO

Aarnisammal *Schistotega pennata*
Ahokirkiruoho *Gymnadenia conopsea*
Ahokissankäpä *Antennaria dioica*
Ahonoidanlukko *Botrychium multifidum*
Ahosilmäruoho *Euphrasia rostkoviana* ssp. *fennica*
Etelänpalmikkosammal *Hypnum imponens*
Haisukurjenpolvi *Geranium robertianum*
Hajuheinä *Cinna latifolia*
Hanhenpaju *Salix repens*
Harajuuri *Corallorrhiza trifida*
Harjuhäränsilmä *Hypochaeris maculata*
Harjumasmalo *Anthyllis vulneraria* ssp. *fennica*
Harjusormisara *Carex pallens*
Harmaaleppä *Alnus incana*
Harmaapöimulehti *Alchemilla glaucescens*
Harmio *Berteroa incana*

Haurasloikko *Cystopteris fragilis*
Hentokiurunkannus *Corydalis intermedia*
Hentosara *Carex disperma*
Hentosuolake *Triglochin palustre*
Hernesara *Carex viridula*
Herttakaksikko *Listera cordata*
Hetekaali *Montia fontana*
Hietaorvokki *Viola rupestris*
Hiirenhäntä *Myosurus minimus*
Hirvenkello *Campanula cervicaria*
Hoikkavilla *Eriophorum gracile*
Humala *Humulus lupulus*
Isoalvejuuri *Dryopteris expansa*
Isokarpalo *Vaccinium oxycoccus*
Isolimaska *Spirodela polyrrhiza*
Isovesirikko *Elatine alsinastrum*

Jalkasara *Carex pediformis*
Juolukkapaju *Salix myrtilloides*
Juurtosara *Carex chordorrhiza*
Jäkki *Nardus stricta*
Jänönapila *Trifolium arvense*
Jänönsalaatti *Mycelis muralis*
Jättipalsami *Impatiens glandulifera*
Kaiheorvokki *Viola selkirkii*
Kaislasara *Carex rhynchophysa*
Kalliohatikka *Spergula morisonii*
Kalliokieli *Polygonatum multiflorum*
Kalliokärpänsammal *Rhabdoweisia fugax*
Kalmojuuri *Acorus calamus*
Kalvashiippasammal *Orthotrichum pallens*
Kanervisara *Carex ericetorum*
Kangasajuruoho *Thymus serpyllum*

KUVA LASSE KOSONEN

Harajuuri (RT).

KUVA LASSE KOSONEN

Hajuheinä (II, IVb, NT, vas).

KUVA LASSE KOSONEN

Kangasajuruoho (NT).

Kangaskorte *Equisetum hyemale*
Kapealehtipaju *Salix rosmarinifolia*
Karvakiviyrtti *Woodsia alpina*
Karvalehti *Ceratophyllum demersum*
Karvaskallioinen *Erigeron acre*
Kaukasianjättiputki *Heracleum mantegazzianum*
Kellotalvikki *Pyrola media*
Kelta-apila *Trifolium aureum*
Keltamaite *Lotus corniculatus*
Keltanokitkerö *Picris hieracioides*
Keltasara *Carex flava*
Keltasauramo *Anthemis tinctoria*
Keltatalvikki *Pyrola chlorantha*
Keltavuokko *Anemone ranunculoides*
Keltaängelmä *Thalictrum flavum*
Kenttätyräkki *Euphorbia esula*
Keräpääpoimulehti *Alchemilla glomerulans*
Ketokatkerö *Gentianaella campestris*

Ketokaunokki *Centaurea scabiosa*
Ketokeltto *Crepis tectorum*
Ketomaruna *Artemisia campestris*
Ketoneilikka *Dianthus deltoides*
Ketonoidanlukko *Botrychium lunaria*
Ketotädyke *Veronica arvensis*
Kevätesikko *Primula veris*
Kevätlehtoleinkki *Ranunculus fallax*
Kevätlinnunherne *Lathyrus vernus*
Kevätlinnunsilmä *Chrysosplenium alternifolium*
Kevättädyke *Veronica verna*
Kierumatara *Galium aparine*
Koiranheisi *Viburnum opulus*
Koiranvehniö *Elymus caninus*
Kolokärpänsammal *Rhabdoweisia crispata*
Komealupiini *Lupinus polyphyllus*
Korpialvejuuri *Dryopteris cristata*
Korpinurmikka *Poa remota*

Korpiorvokki *Viola epipsila*
Korpisorsimo *Glyceria lithuanica*
Kotkansiipi *Matteuccia struthiopteris*
Kullero *Trollius europaeus*
Kumina *Carum carvi*
Kyläkellukka *Geum urbanum*
Kynäjalava *Ulmus laevis*
Lapinvesitähti *Callitriche hamulata*
Lehtoakileija *Aquilegia vulgaris*
Lehtoarho *Moehringia trinervia*
Lehtoimikkä *Pulmonaria obscura*
Lehtokielo *Polygonatum multiflorum*
Lehtokorte *Equisetum pratense*
Lehtokuusama *Lonicera xylosteum*
Lehtoleinikki *Ranunculus cassubicus*
Lehtomatara *Galium triflorum*
Lehtoneidonvaippa *Epipactis helleborine*
Lehtonokkasammal *Eurhynchium angustirete*

KUVALASSE KOSKONEN

Lehtoneidonvaippa (®).

KUVA HARRI SUONEN

Keltavuokko.

KUVA HARRI SUONEN

Kynäjalava (VU).

Lehto-orvokki *Viola mirabilis*
Lehtopalsami *Impatiens noli-tangere*
Lehtopähkämö *Stachys sylvatica*
Lehtotähtimö *Stellaria nemorum*
Lettovilla *Eriophorum latifolium*
Leväkkö *Scheuchzeria palustris*
Liereäsara *Carex diandra*
Lietetatar *Persicaria foliosa*
Luhtakastikka *Calamagrostis neglecta*
Luhtakuusio *Pedicularis palustris*
Lähdetähtimö *Stellaria alsine*
Maariankämmeikkä *Dactylorhiza maculata*
Mali *Artemisia absinthium*
Metsäapila *Trifolium medium*
Metsälehmus *Tilia cordata*
Metsämaarianheinä *Hierochloe australis*

Metsänätkelmä *Lathyrus silvaticus*
Metsäruusu *Rosa majalis*
Mustakonna-marja *Actaea spicata*
Mäkiarho *Arenaria serpyllifolia*
Mäkilehtoluste *Brachypodium pinnatum*
Mäkitervakko *Lychnis viscaria*
Mäkirivilä *Vicia tetrasperma*
Mäntykukka *Monotropa hypopitys*
Mätässara *Carex caespitosa*
Neidonkieli *Echium vulgare*
Nevaimarre *Thelypteris palustris*
Nuijasara *Carex buxbaumii*
Nuokkukohokki *Silene nutans*
Nuppihuopasammal *Aulacomnium androgynum*
Nurmitatar *Polygonum viviparum*
Näsiä *Daphne mezereum*

Pallopäärahkasammal *Sphagnum wulfianum*
Palsamipihta *Abies balsamea*
Peltokierto *Convolvulus arvensis*
Peltosauramo *Anthemis arvensis*
Persianjättiputki *Heracleum persicum*
Pikkutakiainen *Arctium minus*
Pikkuvita *Potamogeton bertcholdii*
Piuru *Scholochloa festucea*
Pohjanketunlieko *Huperzia selago ssp. arctica*
Pohjanpaju *Salix lapponum*
Poimuvita *Potamogeton crispus*
Puistonurmikka *Poa chaixii*
Punaherukka *Ribes rubrum*
Purolitukka *Cardamine amara*
Pökkyruoho *Arabis glabra*
Rantalemmikki *Myosotis laxa*

KUVA LASSE KOSONEN

Nuijasara (RT).

KUVA LASSE KOSONEN

Sarjatalvikki (NT).

Rantaminttu *Mentha arvensis*
Rantayrtti *Lycopus europaea*
Rentovihvilä *Juncus bulbosus*
Riippasara *Carex magellanica*
Rimpivihvilä *Juncus stygius*
Ristilimaska *Lemna trisulca*
Rohtoraunioyrtti *Symphytum officinale*
Ruotsinpitkäpalko *Arabis suecica*
Saksankirveli *Myrrhis odorata*
Sammakonkello *Campanula aparinoides*
Sarjatalvikki *Chimaphila umbellata*
Saunionoidanlukko *Botrychium matricariifolium*
Sembrämänty *Pinus cembra*
Sepiväpeippi *Lamium amplexicaule*
Siniheinä *Molinia coerulea*
Sinivuokko *Hepatica nobilis*
Soikkokaksikko *Listera ovata*

Soreahiirenporras *Athyrium filix-femina*
Soukkalehväsammal *Mnium hornum*
Suokukka *Andromeda polifolia*
Suonikielisammal *Diplophyllum albicans*
Suopunakämmekkä *Dactylorhiza incarnata*
Suovalkku *Hammarbya paludosa*
Tammi *Quercus robur*
Tervaleppä *Alnus glutinosa*
Tesma *Milium effusum*
Tesmayrtti *Adoxa moschatellina*
Tihkutierasammal *Racomitrium aquaticum*
Tummaraunioinen *Asplenium trichomanes*
Tuomi *Prunus padus*
Tylppähannaspoimulehti *Alchemilla samuelssonii*
Tylppälehtihierakka *Rumex obtusifolius*
Tähtisara *Carex stellaris*
Ukkomansikka *Fragaria moschata*

Vaivero *Chamaedaphne calyculata*
Valkolehdokki *Platanthera bifolia*
Valkopiippo *Luzula luzuloides*
Valkopiirtoheinä *Rhynchospora alba*
Valkovuokko *Anemone nemorosa*
Varjolilja *Lilium martagon*
Varstasara *Carex pseudocyperus*
Vata *Myosoton aquaticum*
Velholehti *Circaea alpina*
Vesinenätti *Rorippa amphibia*
Viherjäsenruoho *Scleranthus annuus*
Villapäälluikka *Trichophorum alpinum*
Vilukko *Parnassia palustris*
Äimäsara *Carex dioica*

KUVA LASSE KOSKONEN

Valkolehdokki (®).

KUVA LASSE KOSKONEN

Sammakonkello.

KUVA LASSE KOSKONEN

Vaivero.

HYÖNTEISLAJISTO

Anotylus insecatus-**lyhytsiipinen**
Ceutorhynchus sulcicollis-**kärsäkäs**
Depressaria silesiaca-**lattakoi**
Elachista compsa-**heinäko**
Hydroporus neglectus-**kovakuoriainen**
Lepiseodina rotschildii-**perhossääski**
Metalimnobia charlesi-**pikkuvaaksiainen**
Pneumia bugeciana-**perhossääski**
Aaltopikkumittari *Eupithecia expallidata*
Aaltoritariyökkönen *Catocala sponsa*
Ahdeyökkönen *Athetis gluteosa*
Hammasyökkönen *Phlogophora meticulosa*
Ajuruohosulkanen *Merrifieldia leucodactyla*
Helmikkähitukoi *Elachista compsa*
Hopeapajukeulakoi *Gelechia cuneatella*
Idänniityperhonen *Coenonympha glycerion*
Isoharmiokärsäkäs *Ceutorhynchus puncticollis*
Isosittiäinen *Geotrupes stercorarius*
Kaarnajäärä *Nothorhina punctata*
Kannusruohoyökkönen *Calophasia lunula*

Kirjomaayökkönen.

KUVA TERO PIIRAINEN

Keisarilyhytsiipi *Staphylinus caesareus*
Keisarinviitta *Argynnis paphia*
Ketokultasiipi *Lycaena hippothoe*
Kirjomaayökkönen *Opigena polygona*
Kohokkipikkumittari *Eupithecia venosata*
Konnanmarjamittari *Eupithecia actaeata*
Korokoi *Elatobia fuliginosella*
Kuningaskirvari *Doros profuges*
Kuultomittari *Malacodea regelaria*
Laidunmantukuntikas *Philonthus parvicornis*
Laiduntadelaakanen *Agrolocha pliginskii*
Laikkutylyppö *Atholus bimaculatus*
Lehmusenoksjäärä *Exocentrus lusitanus*
Liekokurekiittäjäinen *Agonum mannerheimii*
Litukkasurviaisikoi *Cauchas rufimitrella*
Lummelampikorento *Leucorrhinia caudalis*
Lähdeparvikirsikäs *Erioptera pederi*
Mansikkakirjosiipi *Pyrgus malvae*
Metsäkurokärpänen *Sphegina clunipes*
Metsäpohjanmittari *Entephria caesiata*
Mäkihiihikoi *Anacampsis fuscella*
Niinijäärä *Stenostola dubia*
Oliivineilikayökkönen *Hadena albimacula*
Palsamikenttämittari *Xanthorhoe biriviata*
Pensasmittari *Macaria loricaria*
Pilliyökkönen *Arenostola phragmiditis*
Pirkanpalkonen *Oxyethira tamperensis*
Pohjankuutäplä *Cosmotricha globulina*
Punemittari *Lythria cruentaria*
Purolouhekas *Rhyacophila fasciata*
Pursukääpiökoi *Stigmella lediella*
Pyörörutavesiäinen *Anacaena globulus*
Pörrölyhytsiipi *Dinothenarus pubescens*
Rimpiniidekäs *Agrypnia picta*
Rimpiputkisirvikäs *Limnephilus diphyes*
Ruskopikkumittari *Eupithecia sinuosaria*
Rämeheinäkoisa *Pediasia truncatella*

Rämekylmänperhonen *Oeneis jutta*
Räme pussikoi *Coleophora obscuripalpella*
Sittaukkotylyppö *Hister funestus*
Suomenpikkumittari *Eupithecia groenblomi*
Suonokiperhonen *Erebia embla*
Synkkälätikka *Aradus erosus*
Sysiharjakas *Wormaldia subnigra*
Timjamijäytäjäko *Scrobipalpa artemisiella*
Tummasienikoi *Nemapogon wolffiiellus*
Tummaverkkoperhonen *Melitea diamina*
Tuominopsasiipi *Satyrium pruni*
Täplälampikorento *Leucorrhinia pectoralis*
Ujonorokirsikäs *Neolimnomyia batava*
Vaahterayökkönen *Acronicta aceris*
Vaaleaharmoyökkönen *Xestia sincera*
Vajayökkönen *Standfussiana simulans*
Vasamamittari *Rheumaptera subhastata*
Verkkomittari *Eustroma reticulatum*
Viiruvihviläpussikoi *Coleophora taeniipennella*
Viheryökkönen *Calamia tridens*
Vyöneilikayökkönen *Hadena compta*

Vyöneilikayökkönen.

KUVA TERO PIIRAINEN

LINTULAJISTO

Härkälintu.

Pikkusieppo.

Mehiläishaukka.

Haapana *Anas penelope*
Harmaapäätikka *Picus canus*
Heinätavi *Anas querquedula*
Helmipöllö *Aegolius funereus*
Hiirihaukka *Buteo buteo*
Härkälintu *Podiceps grisegena*
Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*
Jouhisorsa *Anas acuta*
Kaakkuri *Gavia stellata*
Kanahaukka *Accipiter gentilis*
Kaulushaikara *Botaurus stellaris*
Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*
Kultarinta *Hippolais icterina*
Kurki *Grus grus*
Lapasorsa *Anas clypeata*
Lapintiira *Sterna paradisaea*
Laulujoutsen *Cygnus cygnus*
Lehtopöllö *Strix aluco*
Liejukana *Gallinula chloropus*
Luhtahuitti *Porzana porzana*
Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
Metso *Tetrao urogallus*

Mustakurkku-uikku *Podiceps auritus*
Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*
Naurulokki *Larus ridibundus*
Nokikana *Fulica atra*
Palokärki *Dryocopus martius*
Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*
Pikkusieppo *Ficedula parva*
Pikkutikka *Dendrocopos minor*
Pohjansirkku *Emberiza rustica*
Pohjantikka *Picoides tridactylus*
Punasotka *Aythya ferina*
Punavarpunen *Carpodacus erythrinus*
Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*
Pyy *Tetrastes bonasia*
Rantasipi *Actitis hypoleucos*
Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*
Satakieli *Luscinia luscinia*
Sinisorsa *Anas platyrhynchos*
Sirittäjä *Phylloscopus sibilatrix*
Tavi *Anas crecca*
Teeri *Tetrao tetrax*
Telkkä *Bucephala clangula*

Tukkasotka *Aythya fuligula*
Valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*
Varpushaukka *Accipiter nisus*
Varpuspöllö *Glaucidium passerinum*
Viirupöllö *Strix uralensis*

MUU ELÄINLAJISTO

Koivuhiiri *Sicista betulina*
Liito-orava *Pteromys volans*
Viitasammakko *Rana arvalis*

KUVA JOONAS GUSTAFSSON, gustafsson@ammakkolampi.net

SIENILAJISTO

Lepraria diffusa var *chrysodetoides*-**jauhejäkäliä**

Aurinkomalikka *Leucopaxillus subzonalis*

Haisumantumukula *Melanogaster ambiguus*

Harjasorakas *Gloiodon strigosus*

Himmeänahkajäkälä *Peltigera scabrosa*

Istukkakääpä *Rhodonja placenta*

Jalohelokka *Pholiota elegans*

Jauhojalkahapero *Russula farinipes*

Kantotatti *Buchwaldoboletus lignicola*

Karstajäkälä *Parmeliella triptophylla*

Karvakieli *Trichoglossum hirsutum*

Kelmoutoukkio *Helicogloea lagerheimii*

Kermakarakääpä *Junghuhnia luteoalba*

Korallilaikkajäkälä *Pertusaria corallina*

Korokääpä *Oligoporus sericeomollis*

Koskikarvajäkälä *Epebe hispidula*

Kuoppajänönkorva *Otidea phlebophora*

Kuoriaisloisikka *Cordyceps entomorrhiza*

Käpäläkääpä *Anomoporia bombycina*

Lahohäiväkkä *Bolbitius reticulatus*

Lehtolohisieni *Laccaria amethystea*

Lepänkärpänsieni *Amanita friabilis*

Mesipillikääpä *Antrodia mellita*

Murutorvijäkälä *Cladonia caespiticia*

Männynkääpä *Phellinus pini*

Nuijasarvisieni *Xylaria polymorpha*

Oravuotikka *Asterodon ferruginosus*

Pallotinajäkälä *Stereocaulon pileatum*

Paloruostehelhta *Naucoria amarescens*

Piikkituhkelo *Lycoperdon echinatum*

Piirtojäkäliä *Graphis scripta*

Pikkuokajäkälä *Cetraria muricata*

Raidankeuhkojäkäliä *Lobaria pulmonaria*

Kalliokeuhkojäkäliä *Lobaria scrobiculata*

Rikkiorakas *Hydnellum geogenium*

Risumattalakki *Simocybe rubi*

Riukukääpä *Phellinus viticola*

Runkohytyvinokas *Hohenbuehelia atrocoerulea*

Ruostekääpä *Phellinus ferrugineofuscus*

Ruskokesijäkälä *Leptogium gelatinosum*

Rusokantokääpä *Fomitopsis rosea*

Rusokääpä *Pycnoporellus fulgens*

Rustikka *Protomerulius caryae*

Samettikesijäkälä *Leptogium saturninum*

Siloruskokarve *Neofuscelia pulla*

Sysikieli *Geoglossum atropurpureum*

Tahrakääpä *Oligoporus fragilis*

Tuoksuvinokas *Lentinellus suavissimus*

Vainiolaakajäkälä *Physcia subalbinea*

Valjulahorusokas *Pluteus depauperatus*

Valkorihmakääpä *Anamoloma myceliosum*

Viinipielus *Hypocrea parmastoi*

Vuotikankääpä *Antrodiella americana*

KUVA LASSE KOSKINEN

KUVA LASSE KOSKINEN

KUVA LASSE KOSKINEN

Piikkituhkelo.

Kantotatti.

Viinipielus.

Toimenpideohjelmalla luodaan tulevan ohjelmatyön kehukset. Näitä voidaan toki tarvittaessa ja resurssien puitteissa muuttaa ohjelman toteutumisen edistytessä. Luonnonsuojelualueeksi ehdotettavilla kohteilla suojelu käynnistetään laatimalla aluerajaus, hoito- ja käyttösuunnitelma, rauhoitusmääräykset ja lähettämällä ne lausunnonlehti eri sidosryhmille.

Rakenteiden kustannusarvioinnista puuttuvat lidesjärvelle ja Härmälän Vähäjärvelle tarvittavat lintutornit, yhteensä n. 20 000 euroa. Myös kustannusarvio elää ohjelman edistytessä.

Vuotuiset: Yksittäisen uhanalaisen lajin tai lajien seuranta vuosittain. Joitakin lajeja ei ole tarpeen seurata kuin kolmena vuonna peräkkäin ja sen jälkeen satun-

naisesti. Näitä ovat nuijasarvisieni (kohdekorppi 26), kuoppajänönkorva (56), haisumantumukula (41) ja mesipillikkääpä (25). Muita vuosittain toistaiseksi seurattavia lajeja ovat ahonoidanlukko (61), saunioidanlukko (52), lietetatatar (67), tummaverkkoperhonen (17) ja Teiskon Iso-Murron haan kasvilajisto (63).

v = virkatyö, k = konsulttityö, perusselvitys = ainakin kasviston ja linnuston (resurssien mukaan myös muiden eliöstöryhmien) peruslajistoselvitys. Suluissa kohdekortin numero.

2012

Luonnonsuojelualueet:

Nokia Hevoshaka (1)
Ikuri, Leppioja (2)
Halimasjärven luonnonsuojelualan laajennus (15)
Teiskon Paalijärventien Holma (20)

Inventoinnit/rakenteet:

Villilänsaari, perhoslajisto (k, 1700) (4)
Peltolampi, mäntykukka (v) (8)
Härmälän Vähäjärvi, linnusto (k, 800) (7)
Iidesjärvi, pitkospuut ja portaat (k, 1500) (6)
Iidesjärvi, rantametsien käävääkkäät (v) (6)
Pitkähde, kasvistoselvitys (k) (29)
Ylöjärvi, Horha, hyönteiset ja kangasajuruoho (k) (32)
Korvenojanpuisto, kasvit (43)
Aakkulanharju, viheryökkönen (k, 1500), sarjatalvikki (v) (52) '
Pyynikki, harvinaiset kasvit (v)
Hikivuori, kolokärpänsammal (v) (54)
Teisko, Nuutilanlahti, linnustonselvitys, viitasammakko, konnanulpukka (k, 1700) (64)

Yhteensä 7200 €

2013

Luonnonsuojelualueet:

Villilänsaari (4)
Peltolampi-Pärrinkosken luonnonsuojelualan laajennus (8)
Näätsuo (17)
Iidesjärvi (6)

Inventoinnit/rakenteet:

Nokia, Hevoshaka, rakenteet (1600) (1)
Nokia, Hevoshaka, lehtokieli (v) (1)
Ikuri, Leppioja, rakenteet (100) (2)
Villilänsaari, käävääkkäät, korokoi (v) (4)
Peltolampi-Pärrinkosken luonnonsuojelualan laajennus, perusinventointi (v) (8)
Halimasjärvi, pitkospuiden uusiminen (2000)
Iidesjärven rantametsät, linnusto (k, 1200) (6)
Aitovuori, louhikkorotko, hajuheinä (v) (16)
Vuores, Koukkujärvi, lummelampikorento (k, 600) (28)
Pyhäjärven rannat, kynäjalavat (v) (33, 38, 42)
Lintulampi, suovalkku (v) (36)
Haihara, nurmikkaristeymä (v) (53)
Teisko, viitasammakko (k, 2000)
Samoilijanpuisto-Kenkirajanpuisto, sammakonkello (v) (59)
Vuores, hirvenkello ja hoitotarpeen arviointi (v, 47)
Teisko, röyhysarapaikkojen perusinventointi (v)
Teisko, Ylä-Pirttijärvi, perusselvitys (v) (65)

Yhteensä 7500 €

2014

Luonnonsuojelualueet:

Juhansuo, purovarsi (3)
Vuores, Koukkujärvi, tervaleppäkorpi (28)
Teisko, Kintulammen virkistysalue (21)

Inventoinnit/rakenteet:

Koivuhiiri, perusselvitys (v)
Juhansuo, hajuheinä (v) (3)
Villilänsaari, rakenteet (800) (4)
Peltolampi-Pärrinkosken ls.alueen rakenteet (500) (8)
Hupakonojanpuisto, hyönteiset (k, 1500) (9)
Sikosuo, kasvit (v) (12)
Lahnakallio, kasvisto (v) (13)
Kallionpää, kasvisto (v) (31)
Rajamäki, kasvisto (v) (44)
Ojala, liito-oravat (v) (60)
Särkijärvi, Leppänen, kääpäselvitys (k, 1000) (45)
Levonmäki, perusselvitys (k, 2000) (55)
Soukonvuori, pitkospuiden jatkaminen (1500) (58)

Yhteensä 7300 €

KUVA LASSE KOSKINEN

Erittäin uhanalaisen ahdeyökköksen esiintymispaikka rajattiin radanvarteen.

2015

Luonnonsuojelualueet:

Makkarajärvi-Viitastenperä (10)
Veisu, Pehkusuo (11)
Lahnakallio (13)
Järvensivun ratavarret (5)

Inventoinnit/rakenteet:

Sirolampikorento, kantakaupunki (k, 1000)
Järvensivu, ahdeyökkönen, nuokkukohokki (k, 1000) (5)
Makkarajärvi-Viitastenperä, sammalet ja jäkälät (k, 600) (10)
Makkarajärvi-Viitastenperä, käävät (k, 1200) (10)
Pitkäähde, lehmuksenoksjääää (k, 800) (29)
Epilänharju, kasvit (v) (35)
Vormiston Myllyoja, vesihyönteistö (k, 1000) (49)
Hervantajärvi, luoteisosan linnusto (v) (50)
Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (1500)

Yhteensä 7100 €

2016

Luonnonsuojelualueet:

Sikosuo, Kirviälänmäki (12)
Aitolahti, Koikansuo (18)
Särkijärvi, Lahdenperä (27)
Aitolahti, kirkon notko (30)

Inventoinnit/rakenteet:

Ikurin Leppioja, hajuheinä (v) (2)
Pehkusuo, pitkospuut (k, 1500) (11)
Rahola, Simolankatu 71, hentokiurunkannus (v) (34)
Suolijärvi, kasvilajisto (k, 1000) (48)
Soukonvuori, tylppähampaspöimulehti (58)
Koivuhiiri, jatkoa (k, 1500)
Sukeltajakuoriaiset, kantakaupunki (k, 1200)
Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (1000)
Iidesjärvi, linnustoseelvitys (k, 1600) (6)

Yhteensä 7800 €

2017

Luonnonsuojelualueet:

Härmälän Vähäjärvi (7)
 Hupakonojanpuisto (9)
 Aitolahti, Korvenvuori (19)
 Teisko, Kallionpää (31)

Inventoinnit/rakenteet:

Härmälän Vähäjärvi, pitkospuut (2000) (7)
 Aitolahti, Korvenvuori, korpisorsimo (v) (19)
 Petäjässuo, pitkospuut (1500) (14)
 Holma, eliöstökartoitus (k, 1400) (20)
 Tiikonoja, korpisorsimo, kaislasara (v) (62)
 Teisko, Nalli, käävät (k, 1000) (23)
 Hikivuori, sammalet (k, 600) (54)
 Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (1000)

Yhteensä 7500 €

2018

Luonnonsuojelualueet:

Teisko, Pikkuhaka (22)
 Pättiniemenpuisto (26)
 Teisko, Nalli (23)

Inventoinnit/rakenteet:

Villilänsaari, linnusto (v) (4)
 Pikkuhaka, perusselvitys (k, 2500) (23)
 Nalli, perusselvitys (k, 1200) (22)
 Vuores, hirvenkello (v) (47)
 Peltolampi-Pärrinkosken luonnonsuojelualue,
 kalliosuomusammal (k, 600)
 Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (800)

Yhteensä 5100 €

2019

Luonnonsuojelualueet:

Petäjässuo (14)
 Pitkäahde (29)

Inventoinnit/rakenteet:

Teisko, Jylhänperä, perusselvitys (k, 1500) (25)
 Tuomikallion sammalet ja kalliohatikka (k, 1500) (40)
 Ojala, liito-oravat (v) (60)
 Keskinen Pirttijärvi, Kasvisto (v, 1500) (66)
 Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (800)

Yhteensä 5300 €

2020

Luonnonsuojelualueet:

Teisko, Nevalanlahti (24)
 Teisko, Jylhänperä (25)

Inventoinnit/rakenteet:

Pispalan paahderinteet, hyönteiset (k, 1200) (37)
 Multisilta, hajuheinä (v) (8)
 Länkiniitynmäki, soikkokaksikko ja mukurahaapojen rauhoitus (v) (57)
 Lorisevanpuisto, hyönteiset (k,1200) (38)
 Särkijärvi, Lahdenperä, korpinurmikka, korpisorsimo (v) (27)
 Uusien luonnonsuojelualueiden rakenteet (800)

Yhteensä 3200 €

TAMPEREEN KAUPUNGIN LUONNONSUOJELUOHJELMA 2012–2020

Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelma on laadittu vuosille 2012–2020. Siinä esitellään luonnonsuojelutyön lähtökohdat ja tulevaisuuden tavoitteet. Lisäksi tuodaan esille tärkeimmät tiedossa olevat luontokohteet ja kohdealueet. Arvokkaat kohteet on esitetty kohdekortteina. Niistä käy ilmi, että luonnonsuojelualueiksi ehdotettavia alueita on 31, yhteensä 923 ha. Muita kohteita esitellään 36, joiden suojelun tapana esitetään kaavasuojelua, arvometsää tai hoitoa.

Ohjelma on ensimmäinen järjestelmällinen läpileikkaus Tampereen arvokkaista luontokohteista ja toimenpide-ehdotuksista kullekin luontokohteelle. Suojeltaviin alueisiin kuuluu vanhoja metsiä, lehtoja, soita ja lintujärviä tai harvinaisen kasvilajin kasvupaikkoja. Siitä käyvät ilmi myös Tampereen alueella esiintyvät uhanalaiset lajit ja niiden sijoittuminen kohteille. Hajuheinä, ketokatkero, saunionoidanlukko, kolokärpänsammal, viheryökkönen, korokoi – kaikki Tampereella tavattavia uhanalaisia lajeja.

Ohjelman mukaan edetään vuoteen 2020 asti, johon mennessä luonnonsuojelulla rauhoitettavat kohteet on määrä saada rauhoitetuksi. Rauhoitusten jälkeen 2,5 % Tampereen maa-alueista on luonnonsuojelulain piirissä. Lisäksi kirjaan sisältyy toimenpideohjelma, jonka perusteella kohdekorttien alueilla tehdään hoitotöitä, rakenteita ja luonnon seuranta. Väliraportti ohjelman toteumasta tehdään 2016 loppuun mennessä.

ISSN 1798-0127

ISBN 978-951-609-564-9

TAMPEREEN KAUPUNKI
YMPÄRISTÖNSUOJELUYKSIKÖ

Tampereen kaupunki,
Ympäristönsuojelun
julkaisu 1/2013